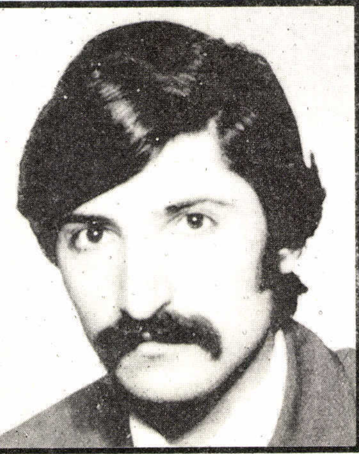
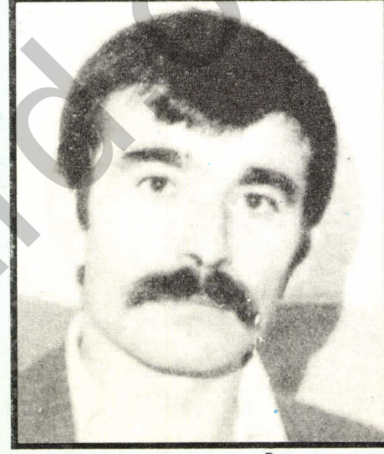
Özgür Halk

Yıl: 2 Sayı: 9 15 Temmuz 1991 Aylık siyasi-kültürel dergi 5000 TL (KDV dahil)

Vietnamlaşan ülkenin onurları

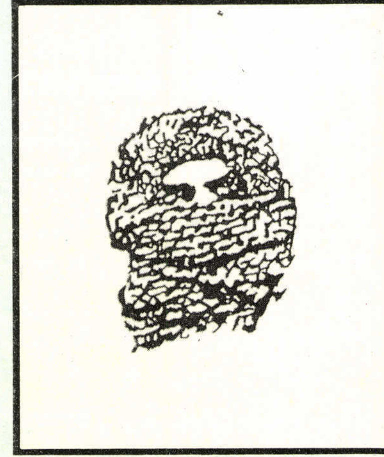

M. Hayri DURMUŞ

Kemal PİR

Akif YILMAZ

Ali ÇİÇEK

Türkiye Sosyalist ve Demokratik Hareketi

Kısa tarihi, günümüzdeki sorunları ve görevler - 2

Ali FIRAT

SES Basın Yayın Tic.
adına sahibi ve
Yazıişleri Müdürü
Rıza ERDOĞAN

Yönetim yeri:
Piyerloti Cad. No: 47-49
Kat: 4 Daire: 11
Çemberlitaş - İstanbul
Tel: 516 10 40

Diyarbakır Bürosu:
İnönü Cad. Temiz Ekmek
Fab. Kat: 5 No: 8
Diyarbakır Tel: 451 22

BOMBALANDI

Ankara Bürosu:
Necatibey Cad. No: 80/10
Kızılay - Ankara

Dizgi ve teknik hazırlık:
DİZ Basın Yayın
Tel: 512 36 68

Baskı:
Gülşah Matbaacılık

Genel dağıtım:
Hür Basın Dağıtım A.Ş.

Abone koşulları:
Yurtiçi:
6 aylık: 25.000 TL
1 yıllık: 50.000 TL
Rıza ERDOĞAN adına
T. İş Bankası Cağaloğlu Şubesi
Hesap No: 268652
Yurtdışı:
6 aylık: 25.- DM
1 yıllık: 50.- DM
Rıza ERDOĞAN adına
Ziraat Bankası Beyazıt Şubesi
Hesap No: 300-35943-8

15 Temmuz
1991

Değerli dostlar, yeni sayıda sizlerle birlikte olmak bizler için önemlidir. Yoğun baskılar altında yayın hayatımıza devam ediyoruz. Dergimize yönelik baskılar bizleri daha da güçlendiriyor, savaşma güç ve kararlılığımızı artırıyor.

3713 sayılı "Anti-terör Yasası"ndan sonra çıkan tüm sayılarımız basit gerekçelerle toplatıldı, dergi satışının yapılmaması için bayilere baskılar yapıldı.

Diyarbakır büromuza yapılan bombalı saldırı, Özgür Halk'a yönelik saldırıların boyut değiştirmesidir. Dergi büromuzu bombalayanlar, insanları sokaklarda katledenlerdir. Ülkemizde zaten var olan bu durum, 3713 sayılı yasa ile genelleştirilmiş ve yaygınlaştırılmıştır.

Ülkemizde kitlesel gösteriler, kepenk kapatma eylemleri, gerillaların cenaze törenlerinin eyleme dönüşütülmesi ve bölgedeki işçilerin grevleri, protestoları yaygınlaşarak devam ediyor. Eylemliliklerde göze çarpan, kitlelerin örgütlü ve siyasi bilince sahip olduklarıdır. Kürt insanı geri kalmışlık kabuğunu, feodal kabuğunu kırmıştır. Kürt insanı düşüncede özgürleşmiştir.

Türkiye metropollerinde de yoğun işçi, emekçi ve memur eylemlilikleri yaşanmaktadır. Önümüzdeki süreçte işçi sınıfının kendisi için sınıf olması yönünde çabaları yoğunlaşacak, Türkiye'deki siyasi yaşamı bu iki güç belirleyecektir.

9. sayıda daha iyi bir Özgür Halk bulacağınızı umuyoruz. Bu sayımızda konuları artırmaya ve güncel gelişmelere daha fazla yer vermeye çalıştık. Her sayımızda belirtiyoruz, daha iyi bir **Özgür Halk** sizin eleştiri ve katkılarınızla gerçekleşecektir. Okurlarımızın dergilerine yönelik baskılara karşı dergilerinin yanında olmaları, dergileriyle ilişkide olmaları, dergiyi okuyup okutmaları, abone bulmaları konusunda kendilerini biraz daha sorumlu görmelerini bekliyoruz.

Bu sayıdaki konularımız arasında Ali Fırat'ın **"Türkiye Sosyalist ve Demokratik Hareketi"** değerlendirmesinin devamı yer alıyor.

Enternasyonalizme ihtiyaç olduğu bu süreçte, bu konudaki yazımız insanlara perspektif sunucu olacağına inanıyoruz.

Gençlik konusunda daha derli toplu yayın yapmak istiyoruz. Bu sayımızda Gençlik Bölümü'nü bulabilirsiniz. Gençlik Bölümü konusunda özellikle genç okurlarımızın katkılarını bekliyoruz.

Halkın ayağa kalktığı bir süreçte "Halk Demokrasisi" ile ilgili yazı günceldir. Bu konudaki yazıyı ilgiyle okuyacaksınız.

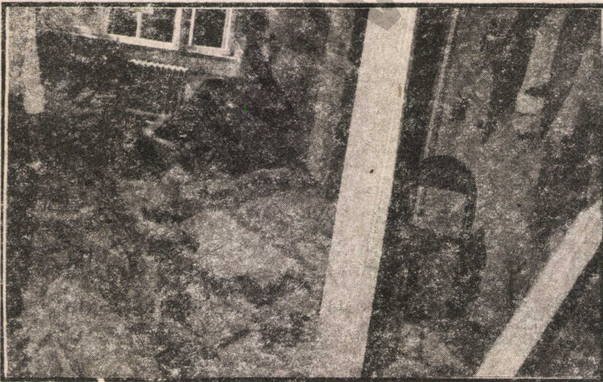
Yazıların uzunluğu konusunda gelen eleştirileri değerlendiriyoruz. Fakat teorik yazılarda uzun yazı yayınlama biraz da zorunluluktur. Uzun teorik yazıları bu şekilde okumak da daha kolay olur.

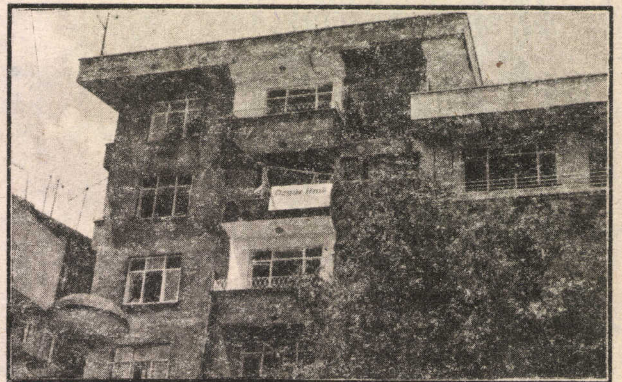
Özgür Halk maddi zorluklar içinde çıkan bir dergi. Okurlarımızın, dergilerini bayilerden alarak veya abone olarak katkılarını bekliyoruz.

Diyarbakır büromuz bombalandığında Ankara büromuzu yeni açmıştır. **Özgür Halk** gelişiyor, güçleniyor. Ankaralı okuyucularımıza büro ile ilişki sağlamaları sorumluluğunu yüklüyoruz.

Daha güzel bir 10. sayıda buluşmak dileğiyle.

ÖZGÜR HALK

Bombalanan Diyarbakır büromuzun içten ve dıştan görünüşü

Osman Ideli
Arbentalstr. 336
8045 Zürich

Bu dur demeyle, düşmanın bütün politika ve oyunlarını boşa çıkarmak gerekiyordu. Bunu yapmak, bunu başarmak tarihimize altın harflerle geçecek bir direniş geleneğini yaratmak demekti. Bunu başarmak tarihimizin karanlık sayfalarını aralamak, aydınlatmak demekti.

Bütün bu gerçeklerin bilincinde olan Mazlum DOĞAN 1982 Newroz'unda üç kibrit çöpü yakarak yaşamına son vermiş ve direniş geleneğini başlatmıştı. Mazlum, Asur'u yıkan Çağdaş Kawa olmuştu. Mazlum, zindanın kuytuluklarından dağları aydınlatan bir kıvılcım olmuştu. Bu kıvılcım sönmemeliydi, Sönmedi de... 18 Mayıs gecesi Dörtler'in haykırışlarıyla, sloganlarıyla kızıl bir meşaleye dönüştü. Bu kahramanlık örnekleriyle, başaşağı gidişe "dur" denmişti. Tarihin karanlık sayfaları aralanmış, tarihe altın harflerle geçecek bir direniş geleneği yaratılmıştı.

Fakat, düşman dur-durak bilmiyordu. Can telaşına düşerek kendini bir parça kemiğe satmış üç-beş hain onun iştahını kabartmıştı. Bu vahşi uygulamaların durması için bu kadar can yetmemişti. Yetmesi için de daha çok bedel gerekiyordu.

Takvim yaprakları 14 Temmuz'a çevrilirken yeni doğan bir gün müjdeleniyordu. Hayri DURMUŞ ve Kemal PİR, daha fazla beklemenin yararsız olduğunu, savunmalara zaten izin verilmediğini, bu nedenle bir an önce yeni bir günü doğurmak gerektiğini kavramışlardı. Ayrıca akla gelmedik işkenceler yapılarak, tutsaklar itirafa zorlanıyordu. Hem baskılara dur demek, hem itiraf politikasını boşa çıkartmak hem de en önemlisi savunma hakkını elde etmek için Hayri DURMUŞ ve Kemal PİR, geniş katılımlı olmasa da 14 Temmuz da ölüm orucuna başlanacağını bir grup arkadaşla karar altına aldılar.

Akif YILMAZ

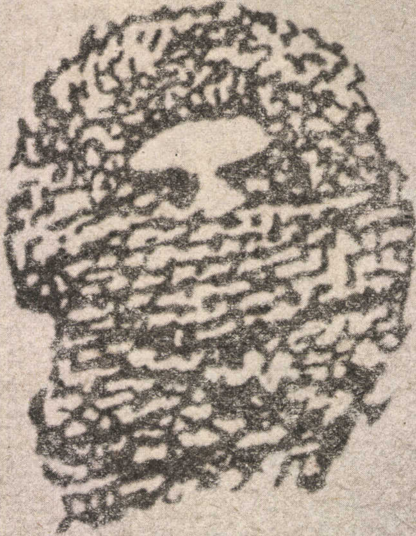
14 Temmuz 1982'de Urfa grubunun mahkemesi vardı. Bu duruşmada eylem açıklanacak, yeni bir gün yapılacaktı.

Ve 14 Temmuz yeni bir gündür.

Duruşma başladıktan hemen sonra Hayri DURMUŞ, oturduğu yerden ayağa kalkarak, "Ben önceki duruşmada söz hakkı istedim; ama zaman kalmadığı için daha sonraki duruşmada söz hakkı vereceğinizi söylediniz. Yapacağım açıklamalar bir bütün olarak 'yargılanmamıza' ışık tutacaktır. Bu sizin için de önemlidir. Bundan dolayı konuşmak istiyorum" dedi.

Duruşma hakimi, "Birkaç eksik var. Onları tamamladıktan sonra sana söz vereceğim" dedikten sonra, Hayri yerine oturdu. Bu arada birkaç tutsağın ifadesi alındı. Zaman epeyi ilerlediğinden, mahkeme heyeti duruşmayı bir an önce bitirmek istiyordu. O ara Hayri tekrar söz istedi. Duruşma hakimi bu defa söz hakkı vermek zorunda kalmıştı.

Hayri yerinden kalktı, sağında-solunda bulunan arkadaşlarına bakarak gülümsedi. Başı dik, alnı açık rahat bir yürüyüşle, kürsüye doğru emin adımlarla yürüdü. Hayri, hayatının belki en mutlu anını yaşıyordu. Tarihin ve koşulların omuzlarına yüklediği sorumluluğu taşıyor, örgütleyiciliği ve birleştiriciliği sağlamanın mutluluğunu yaşıyordu. Birazdan, ülke ve halk tarihimize altın harflerle geçecek kararını açıklayacaktı. Hayri, kürsüdeki mikrofonu boyuna

Ali ÇİÇEK

göre ayarladıktan sonra, her zaman ki güven verici sesiyle, "Biz, şimdiye kadar duruşmalarda sizlere, çoğu defa bize yapılanları anlattık. Bunların hiç birine çözüm getirilmedi. Şimdi de bir çözüm getirileceğine inanmıyorum. Çünkü yargılanmamız politik tavırlı olarak yapılmaktadır. Yani bize yönelik olan politika, devlet politikasıdır. Sizin veya başka mercilerin değiştirmeye gücü yetmez. 12 Eylül'den sonra cezaevinde geliştirilen askerileştirme politikası, tamamen kişiliksizleştirme ve ihanet ettirme politikasıdır. Biz, burada düşüncelerimizi size karşı savunduğumuz için akla gelmeyecek işkence ve baskılara maruz kalıyoruz. Şimdiye kadar bir sürü şeyi sineye çektik, salt düşüncelerimizi savunalım diye. Ama artık bu da elimizden alınıyor. İhanet önümüze konuluyor. Zaten Mazlum DOĞAN bunu protesto ettiği için yaşamına son verdi. Bugün cezaevinde tam bir vahşet yaşanıyor. Bu vahşet sonucu onlarca insan yaşamını yitirmiş, yüzlerce insan sakat kalmıştır. Cezaevinde kimin ne zaman öldürüleceği, kimin ne zaman sakat edileceği belli değildir. Bu nedenlerle bugünden başlayarak ölüm orucuna başlıyorum. Son olarak şunu söyleyeceğim: Her kim ki, Kürdistan adına yola çıktığını söylüyor ve UKM'nde samimiyse, silahlı mücadeleyi temel almalıdır. Ancak ülkemiz bu yolla kurtulur. Dünya, bölge ve ülke koşulları bunu zorunlu kılıyor. Ve benim, Bağımsızlık, Sosyalizm ve Demokrasi mücadelesine inancım tamdır" deyip, yerine geçerek oturdu. Salon bir ölüm sessizliğine gömülmüştü. Mahkeme heyeti şaşkınlık içindeydi. Bu ölüm sessizliğini Kemal PİR bozdu. Olduğu yerden ayağa kalkarak, her zamanki o gür ve cesaret verici sesiyle, "Hayri'nin dediklerine katılıyorum. Ben de bugünden sonra ölüm orucuna başlıyorum" şeklindeki sözleri salonda yankılandı.

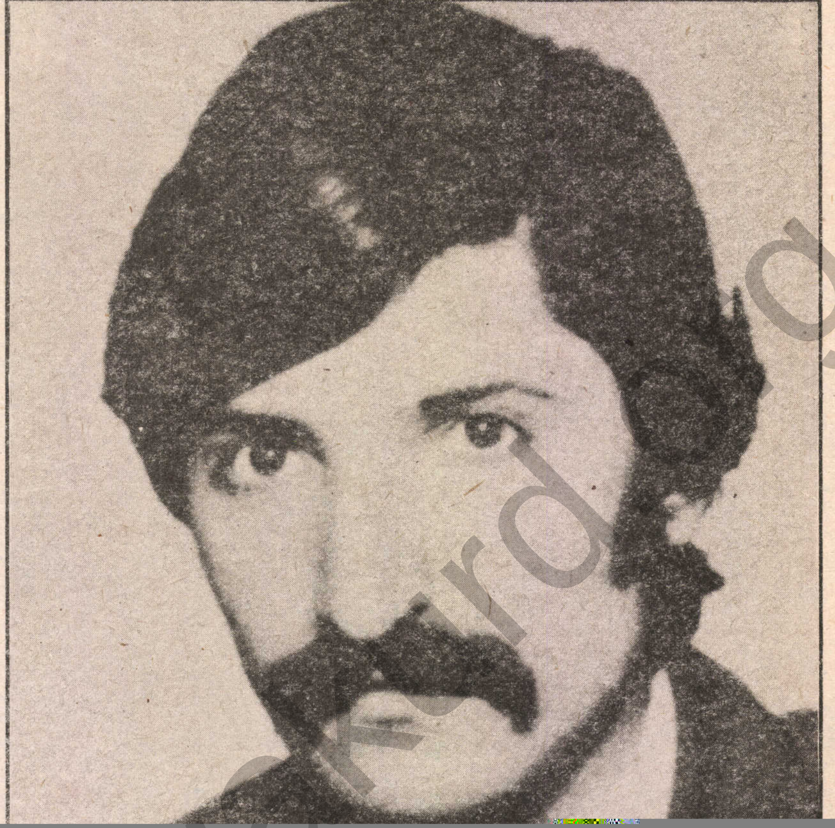
Kemal'in o kısa ve anlam yüklü sözleri sona erdiğinde, Hayri'nin yanında bulunan "bizim Kızıl Yıldızımız" Ali ÇİÇEK'in eli havaya kalktı. Ali, yıllardır bu anı bekliyormuşçasına kurtuluşa, düğüne gider gibi hızlı ve kararlı adımlarla kürsüye gitti. Mikrofonu kendi boyuna göre ayarladıktan sonra, "Partimiz bize teslimiyeti değil, hep direnişi öğretti. Kurtuluşun bu yolla olacağını söyledi. Ama biz partimize layık olamadık. Bu ilkesine sahip çıkamadık. Ben de partime layık olmak, sömürgeciliğin baskı ve zulmünü protesto etmek için ölüm döşeğine yatacağım. Bunun için de şimdiye kadar açıklamadığım bazı eylemleri açıklamak istiyorum" deyip birkaç eylemi kendisi üstlenerek açıklamış ve ölüm orucuna başladığını belirterek yerine oturmuştu. Ali'den sonra üç arkadaş daha eyleme katıldıklarını açıkladılar. Bu durum karşısında mahkeme heyeti şaşkına döndü. Daha fazla kişinin katılacağını düşünerek apar topar salonu terk etti.

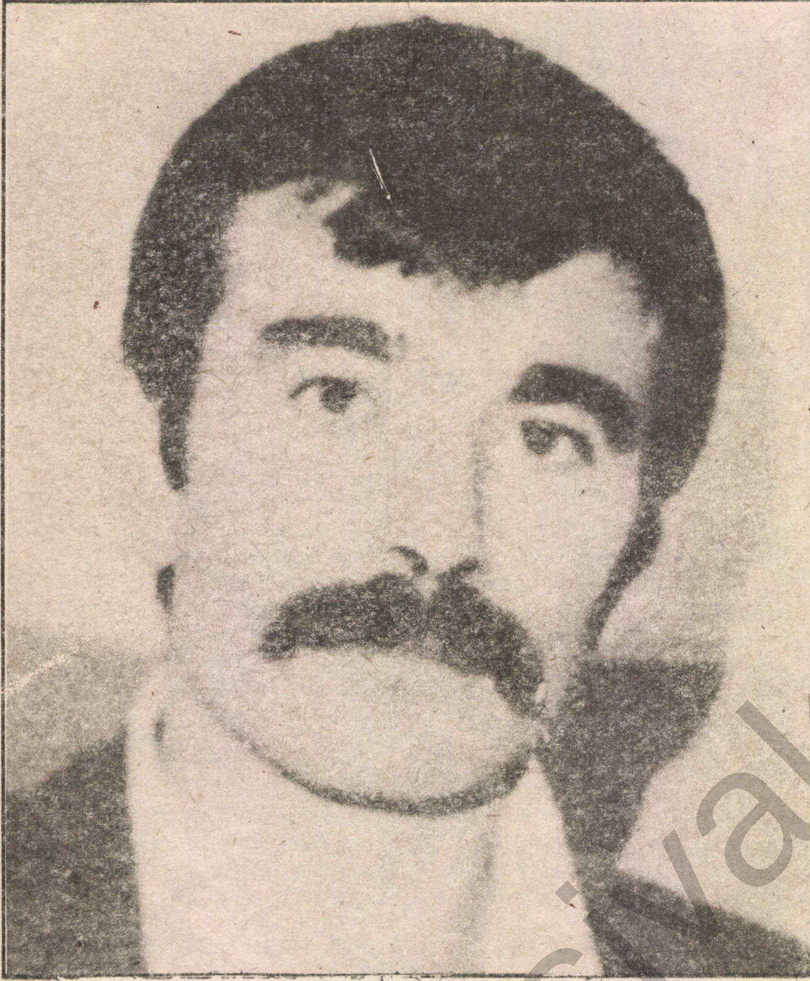
İşte 14 Temmuz günü böyle doğdu. İşte 14 Temmuz gününün yeni bir gün olması böyle oldu.

Tutsaklar, mahkemeden cezaevine dönüşünde, ölüm orucuna giren arkadaşlar önce 36. Koğuş denilen hücre bölümüne, kısa bir süre sonra kantinde oturan Yüzbaşı Esat Oktay Yıldıran'ın yanına götürülüyorlar. Yüzbaşı Esat, bir süre kantinde arkadaşlarla konuşarak, nasihat, tehdit vb. sözlerle arkadaşları korkutmak ve

içinde her şey mübahtı ve yapılmalıydı. Bunun için hergün peşpeşe işkence edilecek, en temel ihtiyaçlar yasaklanacak, her zaman en adi küfürler edilerek onurları ayaklar altına alınacak; yemek, ekmek, su, yatak, elbise, sigara gibi yaşamsal ihtiyaçlar yasaklanarak tutsaklara karşı bir silah gibi kullanılacak ve tutsaklar bu dayanılmaz yaşam koşullarında çeresizliğe düşerek teslim alınacaktı.

12 Eylül'den sonra tüm bunlar peyderpey havacı Başçavuş Mevlüt Akkoyun tarafından uygulandı. Bu baskıcı uygulamaları durdurmak için 1980 yılının aralık ayında 12 günlük açlık grevine başladık. Bu açlık grevinde başta M. Hayri DURMUŞ, Kemal PİR ve Mazlum DOĞAN olmak üzere, diğer örgütleyici arkadaşlar koğuşlarından alınarak kitleden koparılmak amacıyla 35 ve 36. koğuş denilen hücrelere getirildiler. Ö.Y. ve DDKD gibi

Kemal PİR

duruşa geçirme, mahkemeye gidiş-gelişlerde köle pazarlarına çıkarılmış köleler gibi tutsakları zincire vurarak mahkemeye çıkarma, mahkemede konuşturmama gibi bir dizi uygulamaya yöneldi. Bu uygulamalar, her zaman baskı ve işkence yöntemleriyle hayat buldu. Bu uygulamaların amaçları, bir yandan Türkleştirmeyi sağlamak, öte yandan tüm savunma hak ve olanaklarını ortadan kaldırıp üyesi olduğumuz örgüt, ülke ve halk gerçekliğimizle ilgili savunmalara meydan vermemekti. Düşman, politikasının birinci evresini tamamladığını sanıyordum. (Ama hiç de tamamlamış değildi. Zira, biz tutsaklar, her türlü işkenceyi göğüsleyerek mahkemelerde üyesi olduğumuz örgüt, ülke ve halk gerçekliğimizi savunuyorduk. Düşman hiçbir zaman bu tavrımızı engelleyemedi.) İkinci evresi olan ihaneti uygulama alanına koyması gerekiyordu. Bundan dolayı itiraf yaptırmaya yöneldi. Başta, zayıf iradeli ve bitmiş unsurlardan başlayarak bu politikayı uygulamaya başladı. Bunun için özel sorgulama yerleri, özel işkence aletleri devreye girdi. Ve peş peşe bazı bitmiş unsurlar itirafçı olarak türediler.

İşte, umutsuzluğun ve vahşi baskının kol gezdiği bu dönemde Kemal, kitlelere umut verici tavırlarını sürdürdü. İnsanlarımız üzerinde olumlu etki yaparak, ayakta kalmalarını sağladı.

Hayri ise, direnişin bitiminden hemen sonra, bir nefer olup, kitleyi yeni bir direnişe sokma düşüncesine sahipti. Ancak, işkenceler zincirinden boşanmış vahşette sürdüğünden, bunun boyunduruğunda olanakların olmadığı, kitlenin her saniyesinin işkence haline geldiğini görünce, her saniye kan ağlamış, dünyada yaşanmış işkenceler kadar bir manevi acı ve işkenceyi sürekli duymuştu. Sanki dünyanın tüm acıları olanca ağırlığıyla üstüne yüklenmişti. Ne var ki, herkes işkenceye karşı tepkisini şu veya bu şekilde dışarıya vurmasına rağmen, o, soğukkanlılığını, metanetini hiç yitirmeden bu acıları içine gömmüştü. Arkadaşlara, "kendinizi kahretmeyin, kendinize sitem etmeyin, mutlaka bir çıkış yolunu bulacağız. Biz hiçbir özelliğimizi kaybetmedik, bir çıkış yapacak her türlü özellik bizde vardır" diyerek moral vermiş; soğukkanlılıklarını kaybetmemelerini sağlamış; birliği, toparlamayı, ayakta durmayı canlı bir şekilde yaratmaya çalışmış, bir direniş fikrini ve hazırlığını sürekli gündemde tutmuştu. Bu ağır koşullarda bile sağlıklı düşünme ve önderlik yapma özelliklerini sürdürmüştü.

Hayri, her zaman bir direniş düşünürken, o ortamda bile halkı ve partiyi savunmanın önemini göstermiş; bu konuda örnek olma, önderlik yapma görevini yerine getirmişti.

Daha 1981 direnişinde vahşi işkenceler sonucu günün 24 saatinde insan çığlıkları cezaevinin duvarında yankılandığında, "Kürdistan Vietnamlaşıyor! Bu insan çığlıklarını unutmayınız!" sözüyle gelecekte cezaevi ve ülkemizdeki gelişmelerin nasıl olacağını göstererek, geniş ufuklu ve uzak görüşlü olduğunu göstermişti.

Bu gidiş, öncü ve önder örgütün ortaya çıkışına kadar süregelen ülke ve halk tarihimizde başaşağıya doğru bir gidişti. Bu gidiş, yokoluşa doğru bir gidişti. Bu gidişe dur demek, düşmanın o iğrenç suratına bir şamar gibi inmek gerekiyordu.

14 Temmuz yeni bir gündür

Diyarbakır zindanlarında büyük bir direniş olarak şekillenen 14 Temmuz Ölüm Orucu Direnişi'nin 10. yılına giriyoruz. Kürt halkının mücadele tarihinde büyük bir önemi olan ve bu tarihsel gelişmeleri yaratmada ölümsüzleşen M.Hayri DURMUŞ, Kemal PİR, Akif YILMAZ ve Ali ÇİÇEK'i yüreğimizde, bilincimizde ve eylemlerimizde yaşatır ve bir kez daha anarken, bu süreçte Diyarbakır zindanlarında bulunup bu direnişin canlı tanığı olan bir okurumuzun değerlendirmesini sunuyoruz.

Ö.H.

"Bir 14 Temmuz'u daha geride bırakıyoruz. 14 Temmuz 1982'de başlatılan büyük ölüm orucunun üzerinden 9 yıl gibi uzun bir süre geçmesine rağmen, 14 Temmuz direniş ruhunun bilinçlerde taptaze, capcanlı kalması yanında her geçen gün öneminin daha da artması, kitlelere maledilerek bilince çıkarılması; cezaevlerindeki savaş tutsakları için bir kılavuz; Cizre'de, Nusaybin'de, Kerboran'da ve ülkemizin dört bir yanında serihıldanların ön saflarında yürüyen kadınlarımızın ve çocuklarımızın elinde dalganan bir bayrak; "Bir parça özgür vatan" şiarıyla savaşanların elindeki silah olduğu gerçeği bugün daha iyi anlaşılıyor. Çünkü 14 Temmuz, ülke ve halk tarihimizde yeni bir gün; çünkü 14 Temmuz kızıl bir şafak; çünkü 14 Temmuz, faşizmin çizmeleri altında ezilen ve ortaçağ karanlıklarına mahkum edilmiş bir halkın tarihinde bir kilometre taşı, bir dönüm noktasıdır.

14 Temmuz 1982 büyük ölüm orucundan sonra ülkemizde yeni bir dönem başladı. Ama, 14 Temmuz eylemi bir döneme damgasını vuran bir eylem olmakla birlikte, bitmesiyle -kapanmasıyla- önemini yitiren, defterini kapatan bir eylem değildir. O, ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşımızın dipdiri ve yakın gelecekteki gelişim evrelerinin her birinde önderliğin yol göstericiliğini kolaylaştıran; kadroların mücadele çizgisine hükmetmesini sağlamlaştıran; savaşçıların savaşma azmini ve cesaretini artıran; sempatizan, taraftar ve yurtsever halkımızın önderliğe güvenini geliştiren, sorumluluklarını kavramayı çabuklaştıran; enternasyonalizmin nasıl olması gerektiğinin temellerini atmada yüce bir örnek sunan; düşmana karşı mücadele yol ve yöntemlerini bilince çıkaran bir eylemdir...

14 Temmuz'u yaratan kişilerden biri olan ben, yani Akif YILMAZ; sizlere 14 Temmuz büyük ölüm orucu eyleminin anlam ve önemini şu şekilde kısaca özetlerken; belki bazılarınız bunu "alışılagelmiş siyasi bir belirleme!" olarak değerlendirebilirsiniz. Ama unutmayınız ki, her olay tarihi bir olay değildir. Belli bir dönemde, yüzlerce olay meydana gelebilir. Ancak, bu yüzlerce olayın içinde sadece bir veya birkaçı, o döneme damgasını vurur ve tarihsel bir nitelik kazanır. O olaya tarihsel niteliği kazandıran ise; halk yığınlarının tüm istemlerini kendinde somutlaştırması, halk yığınlarında yılların birikimi olan nicel durumdaki kin ve öfkeyi patlamaya dönüştürecek kıvılcım olması, bir kabus gibi toplumların üzerine çöken karanlıkları aydınlatacak ışık ve kendinden sonraki olaylar için kılavuzluk karakteri taşımasıdır. İşte, 14 Temmuz'a tarihsel bir nitelik kazandıran şey, bu özelliklerin tümüne sahip olmasıdır. Bunun nedenlerini ileride anlatacağım.

Nasıl ki 14 Temmuz; 1789 Fransız devrimiyle başta Fransız halkı olmak üzere tüm dünya halkları için "yeni bir gün"

DİYARBAKIR'A UZANIR BÜTÜN YOLLAR

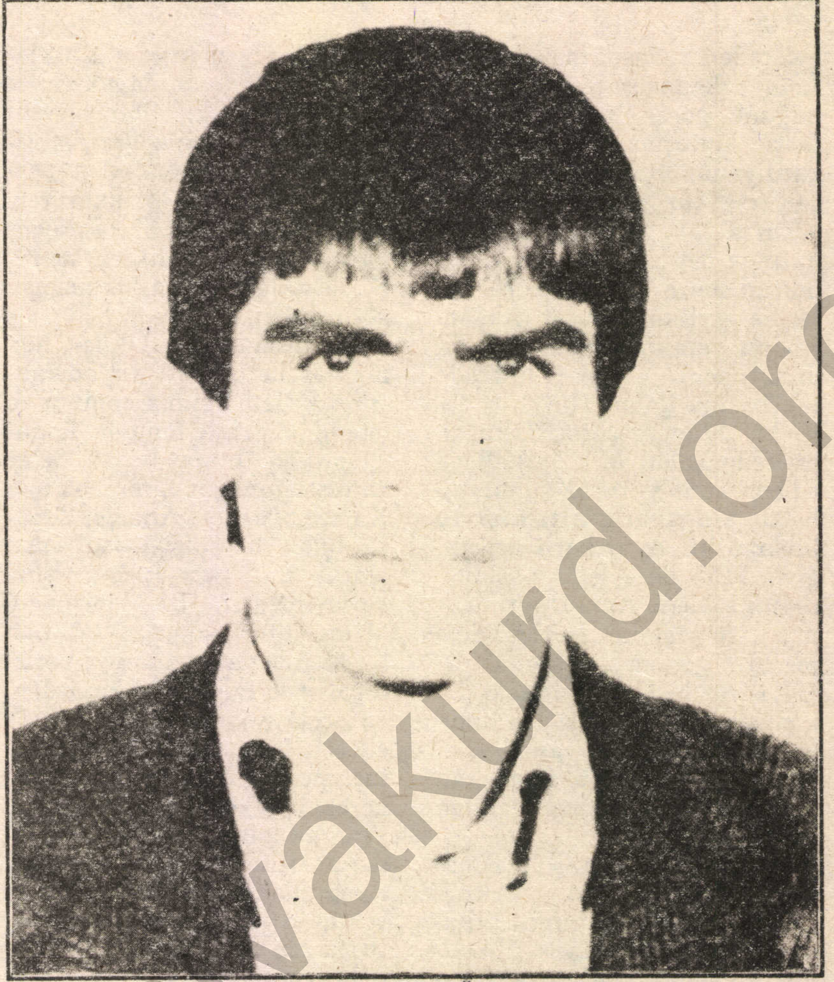
....
Ve artık
Diyarbakır'a uzanır tüm yollar
orada filizlendi hayat
ölümle sarmaş dolaş
dağlara ulaştı sarmaşıklar
kanlı
sımsıkı dallarıyla.
Ve artık
Diyarbakır'a uzanır tüm yollar...
silahlar
o yüreklerin emrinde artık.
Bütün yollar Diyarbakır'a uzanır
engebeli dağları aşarak
ve geçerek
kızgın ovayı.
Diyarbakır acıya boğulmuş
Diyarbakır yasta...
Yollarda insanlar var
ağır yük altında
soğuk terini dökerler kavganın
kavganın kucağında
doğmuş o insanlar,
acıyla yoğurdular
umutlarını ve sevdalarını
gizlemeden yüreklerinden...
Diyarbakır'a uzanır
bütün yollar
insanlar var yollarda
soğuk terini dökerler umudun
karanlık mahzenlerinde
çarpan yüreklere
uzanır yollar...
Ölüme hor bakıyor duvarlar
sesleri var
yollarda mahpusların.
Bütün yollar Diyarbakır'a uzanır
Kürdistan'da toprak damlar
ve tüm insanlar
acıya umudunu katık eden
inancını
silahına yoldaş
ve işkence altında yatırılmış
insanlar...
insanlar var yollarda.
Ve silahlar çatıldı şimdi
barut kokan namlularıyla
coşkun sularda
ve doruklarında dağların.

ise, 12 Eylül faşizmi ile yok edilmek istenen ülke ve halk tarihimizde de yeni bir gündür. 14 Temmuz, dünya halklarına esin kaynağı ve tarihin devindirici gücü olarak; feodal devleti yıkarak burjuva devrimleri ve bu devrimler sonucu burjuva devletlerinin tarih sahnesine çıkmasında bir kaldıraç rolü oynamıştır. Aşağıyukarı Fransız Devrimi'nden iki yüzyıl sonra; ülkesiyle haritadan silinerek özgür uluslarca yok bilinen Kürt halkı, dünya halkları için aynı önemde olmasa da, bir 14 Temmuz daha yarattı.

Nasıl ki, iki asır önce Fransız halkı için 14 Temmuz hayati önem taşıyorsa; halkımız için de 14 Temmuz büyük ölüm orucu bir o denli hayati önemdedir. Nasıl ki, 14 Temmuz, Fransız ulusunun tarih sahnesinde yerini almasını sağlamışsa; ülkemizde yaratılan 14 Temmuz direniş ruhu da silinmemecesine halkımız arasında kök salmış ve halkımızın özgür uluslar ailesi içinde yerini almadaki istem ve azimini bilemede bir kilometre taşı olmuştur.

Evet, 14 Temmuz yeni bir gündür!

14 Temmuz'un neden yeni bir gün olduğunu anlatmadan önce, 14 Temmuz'a nasıl gelindi; 14 Temmuz'u yaratan koşullar nelerdi; hangi ruh, hangi düşünce, hangi inanç 14 Temmuz'u yarattı sorularına cevap vermem gerekiyor. Çünkü, bu sorulara cevap verilmeden, açıklık getirilmeden 14 Temmuz direniş ruhu da açıklanamaz. 14 Temmuz'un neden yeni bir gün olduğuna da cevap bulunamaz. Çünkü, her yeniyi, her gelişmeyi, her aşamayı, her dönemeci açıklayan nedenler ve koşullar vardır. Bu neden ve koşullar irdelenmeksizin, bu yeniyi, aşamayı, gelişmeyi ve dönemeci anlamak, bilince çıkarmak ve gelecek dönemlerde yolumuzu aydınlatacak ışık yapmak mümkün değildir.

Mazlum DOĞAN

12 Eylül faşist cuntası, iktidara gelir gelmez; Türkiye'de devrimci-demokrat ve ilericilere karşı, ülkemizde ise, başta halkımızın örgütlü gücüne, onun kadro, sempatizan ve taraftarlarına ve yurtsever Kürt halkına karşı sindirme, baskı ve terör politikası uygulamaya başladı. Amacı, başta halkımızın örgütlü ve önder gücünü yok etmek, onun şahsında yaratacağı korku dağlarıyla halkımızın başta direnişçi özü olmak üzere mücadelesini yok etmekti.

Uyguladığı baskı ve terörle dışarda Türk ve Kürt halkını sindirmeyi başaran faşizm, hemen ardından zindandaki tutsaklara yöneldi. Diyarbakır zindanı pilot yer seçilerek tutsaklara karşı vahşet düzeyinde bir baskı ve terör hareketine girişti. Buna koşut olarak, yoğun bir kişiliksizleştirme politikası uygulama alanına kondu. Bu politikanın amacı; tutsakları, kendine ve halkına yabancılaşmış, ne olduğu belirsiz, silik birer varlık durumuna getirmekti. Bu hale getirilecek olan unsurlar, ülkesine, halkına ve giderek insanlığa yabancılaşacak; mahkemelerde pişmanlık duyup, "Ben Türküm, Kemalistim" diyerek, kanla yaratılan değerlerin ayaklar altına alınmasına ses edemiyecek, hatta bu kutsal değerlere küfür edecek bir yapıya getirilecekti. Ve bu kişiler, uzaktan kumanda edilen robotlar gibi hareket ettirilerek ihanet edecek, böylece devrimci düşünceleri bitirilecekti. İşte düşmanın amacı buydu. Bu politikayı hayata geçirmek

eylemden vazgeçirmek istiyor. Ama arkadaşların kararlı olduğunu gören Yüzbaşı, daha fazla konuşmayıp yanındaki gardiyana, "Bunları 35. Koğuşa geri götür" diyor.

Tutsaklar 35. Koğuşun alt katında üst-baş araması yapıldıktan sonra, 4. kattaki hücrelerine geri konuldular. Akşam sayımı yapılıp kapılar kapandıktan sonra 4. kat 9. hücrede tek başına kalan Hayri, tuvalet bölümüne geçerek 3. kat 9. hücrede kalan M.K. arkadaşa su borusuna vurarak şu mesajı iletti: **"Başardık, altı kişiyle başardık!"** Aynı boru aracılığıyla M.K. de eyleme başlayacağını söyledi. Ama Hayri, "Olmaz, sen şimdi bekle" diye mesaj gönderdi kendisine. Hayri'yle M.K. arasındaki bu konuşmadan biraz sonra kapılar açıldı. Ölüm orucuna başlayan altı arkadaş 35. Koğuş'tan alınarak 36. Koğuş dehilen hücrelere götürüldüler.

Ben Akif YILMAZ, anlatmaya devam ediyorum!

Ölüm orucuna giren arkadaşlar 35. Koğuş'tan götürüldükten sonra, ben ve bir arkadaş, önce hücremizde bulunan diğer arkadaşlarla ölüm orucuna katılmanın ve ölmenin gerekli olduğunu tartıştık. Sonuçta ben ve bir arkadaş, ölüm orucuna girmeyi kararlaştırdık. Bir gün sonra sabah yemeği geldiğinde çavuşu çağırarak ikimizin ölüm orucuna başladığını açıkladık. Kısa bir süre sonra, çavuş birkaç gardiyanla birlikte geri gelerek, benimle yanımdaki arkadaşı hücremizden çıkarıp 36. Koğuş'a götürdü. Bizleri buradaki boş hücrelere yerleştirdiler.

Arkadaşlar geldiğimizi duyunca, "Hoş geldiniz" diyerek sohbete başladılar. 36. Koğuş tıpkı 35. Koğuş gibi 4 kattan ve her kat da on hücreden oluşuyor. Kemal 4. katın 2. hücresinde, Hayri ise 2. katın 9. hücresindeydi. Diğer arkadaşlar da, aralarında birkaç hücre boş bırakılmak şartıyla başka hücrelere dağıtılmışlardı.

Eskiden buraya yeni tutuklananlar getiriliyor, dayak ve işkenceyle tüm kurallar öğretildikten sonra koğuşlara dağıtılıyordu. Bir süre önce de tüberkülozlu hastaları 4. kata yerleştirmişlerdi. Biz ölüm orucuna girenleri getirdikten sonra, bu hastaları başka bir koğuşa götürdüler.

Biz ölüm orucundakiler, hiçbir hareketimize sınır koymuyorduk. İstediğimiz konuda ve istediğimiz ses tonuyla konuşuyorduk. İdare bizim neler konuştuğumuzu öğrenmek için Kürtçe, Türkçe, Arapça, Zazaca bilen bir kişiyi ispiyoncu olarak 1. katın 1. hücresine yerleştirmişti. Bu ispiyoncu, bizim tüm konuştuklarımızı bir kağıda yazar, idareye verirdi. Biz de bunu bildiğimizden, en çok sömürgeciliği teşhir edecek konuşmaları yapar ve tartışırdık. Gizli konuşulması gereken şeyleri ise birbirimize yazarak gönderirdik. Not gönderme işini yine Hayri çözdü. Ayağındaki çoraplardan birini söküp ip yaptı. Diğerine ise notu koyup ipe bağlayarak bize fırlatıyordu. Bu yöntemle ayrı katlarda, ayrı hücrelerde ve aramızda birkaç hücre boşluk olmasına rağmen kısa sürede not yoluyla haberleşirdik.

Kaldığımız hücrelerde bir yatak ve battaniye vardı. Hayri'nin hücresinde yatak da yoktu. Sadece bir tek asker battaniyesi vardı. Düşman öylesine vahşileşmişti ki, ölüm döşeğine yatmış bizlere her şeyi yasaklamıştı. Hayri, kendisine verilmiş bir battaniyeyi kupkuru betonun üzerine serer, yarısının üzerinde uyurken, yarısını da üstüne örterdi. O denli hassas, o denli bizleri düşünürdü ki, hiçbir zaman bu durumdan yakınmaz ve üzülmeyelim diye bize söylemezdi. Şehit olmadan dörtbeş gün öncesine kadar da bu durumu öğrenemeyecektik.

Yemek yemediğimiz halde, her yemek dağıtılışında, gardiyanlar yemekleri hücrelerin önüne indiriyorlardı. Bu yemeklerle beslenen fareler (cardon) öylesine büyümüşlerdi ki, yemekler tabağa konulur konulmaz bitiyordu. Bu fareler bir yutuşta haşlanmış yumurtaları yiyecek kadar büyümüşlerdi. Bazen gardiyanların gözü önünde tabaklar bomboş olurdu.

Diyarbakır'ın temmuz sıcağında hücrelerde su akmıyordu. Su ihtiyacımızı gidermek için, bulunduğumuz hücrelerin önüne plastik bir su bidonu ve bir naylon bardak bıraktılar. Su ihtiyacımızı bidonların içinde hemen ısınan bu suyla gideriyorduk. Bazen bidonlardaki bu su günlerce değiştirilmiyor ve sıcaktan naylon kokusu sinmiş suyu içmek zorunda kalıyorduk. Kemal, ikide bir bizi uyarır, çabuk düşmememiz için "bol bol su için" derdi. Bu koşullarda tek içeceğimiz su ve sigaraydı. Ama su da çok görülüyordu bize. Bazen gardiyanlar hücrelerimizin önündeki su bidonlarını tekmeleyerek döküyor, üç-dört gün su vermiyorlardı. Bazen de boşalan bidonlar üç-dört gün doldurulmuyordu. Temmuz ve ağustosun o kavurucu sıcaklığında, Arabistan çöllerindeymişiz gibi kavruluyorduk susuzluktan. Günler ilerledikçe zayıflıyor, takattan düşüyor ve yerimizden kalkamıyorduk. Bazen ikinci katta su akardı. Üçüncü ve dördüncü katta ise hiç su akmazdı. Böylesi anlarda Hayri'nin çektiği acıyı ve ızdırabı hepimiz hissederdik. Kendisi ikinci katta olduğundan yerinden kalkamayacak kadar takatsız olmasına rağmen, tüm gücünü ve enerjisini harcayarak saklamış olduğu naylon torbaya su doldurur, üç ve dördüncü kattaki arkadaşların sarkıttığı iple onlara gönderirdi. Bazen torba parmaklıklara takılıp su döküldüğünde, birkaç kez bunu tekrarlamak zorunda kalırdı. Bazen de vermeyi başaramazdı.

Açlık, susuzluk, bir de sıcaklık hücreleri tam bir cehenneme çeviriyordu. Yaşam kerva-

nımız işte bu cehennemde ölüme doğru ağır ağır yol alıyordu. Ama, bizim bu yaşam kervanı ölüme doğru yol alırken, sahip olduğumuz irade, inanç ve azimle tüm zorlukları yenecek güçteydik.

Bizim zorluğumuz sadece açlık, sıcaklık ve susuzluk da değildi. Bunlara ek olarak sivrisinekler, bitler ve lağım fareleri bizleri bir dakika bile rahat bırakmıyordu. İlk günlerde bitleri öldürüyorduk. Ama, takattan düştükçe, bitleri öldürecek güç de kalmadı bizde. Ve bitler tüm vücudumuzu istila etmişti artık. Her tarafımız kaşınıyor; ama kaşıyacak gücü bulamıyorduk kendimizde. Sivrisinekler ise ayrı bir dertti. Ölmemizi istermişçesine başucumuzda vızıldaşıyor, bizi bir dakika bile rahat bırakmıyorlardı. Kemal, sivrisineklerden kurtulmak için önce battaniyenin altına giriyor, sıcaktan duramayınca da çıkıp gömleğini soyarak, sivrisinekleri kovmaya çalışıyordu. Kolları bir iki sallayışta halsiz düşüyor, bundan da vazgeçiyordu. Bunu bize söylediğinde, Hayri, "Kemal, sigara içerek dumanını sivrisineklere savur. Sinekler dumandan kaçarlar" dedi. Kemal bunu deneyince sivrisineklerin gittiğini görüyor ve oldukça seviniyordu. Ama sigaradan sonra sinek saldırısı tekrar başlıyordu.

Kemal, bu zorlukları biraz azaltmamız için şöyle, bir öneride bulundu: "Ölüm orucunun her bir gününde bir İl'e gidelim. Kendimizi orada hissedelim. Oranın güzelliklerini, direnişlerini ve halkın geleneklerini tartışalım. Böylece çıktığımız bu ölüm yolculuğunda halkımızla yine birlikte olur, onları düşünür ve anarız. Ve karşılaştığımız bu zorlukları da belli oranda unutmuş oluruz." Kemal'in bu düşüncesi hepimiz tarafından sevinçle karşılandı. Ve illerin plaka numarasına göre her gün bir il'e gitmeye başladık. Onlarla beraber olduk, onlar için ölüme gittiğimizi duyurduk.

Bazen gardiyanlar, Kolordunun üst düzey yetkilileri ve doktorlar gelip konuşurlardı. Vazgeçmemiz için tehdit ve hakaretlerde bulunurlardı. Ve "siz yaşamı sevmiyorsunuz, yaşamdan bıkmışsınız, bunun için de ölmek istiyorsunuz" dediklerinde, Kemal, "biz yaşamı, uğruna ölecek kadar seviyoruz" diyerek onları sustururdu. Hayri de Kemal gibi öylesine etkileyici konuşurdu ki, onlar susar, kafalarını önüne kor, gerisin geriye giderlerdi.

Yaşam kervanımız ölüme doğru yol alıyordu. Bizden sonra başka arkadaşlarda gelip bu kervana katıldı. Eylemimizin ilk günlerinde, neden ölüm orucuna katıldığımızı belirten bir dilekçe yazdık. Kendi aramızda tartıştıktan sonra, dilekçeyi bizim adımıza Hayri yazıp verdi. Dilekçede savunma hakkımızın verilmesi, baskı ve işkencelere son verilmesi, bizi olduğu gibi kabul etmeleri gerektiği ibaresi vardı.

Eylemimizin 40. günleri doluyordu artık. Hiçbir şey yemeden bu kadar yaşanabileceğini idarenin aklı almıyordu. Bir gün doktor ve birkaç subay bizleri kontrole geldiler. Hücreleri dolaşan bu soysuz takım, gidip Kemal'in hücresi önünde durdu. Kemal'i kızdırmak için, "Sen yemek yiyorsun" dediler. Kemal, çok sert ve gür sesiyle, "Siz istediğinizi söyleyebilirsiniz, bizim isteklerimiz yerine getirilinceye, Kolordu bizimle masaya oturup pazarlık yapıncaya kadar, ben, Kemal PİR olarak eylemi bırakmayacağım. Ya öleceğiz ya da kazanacağız" dedi. Kızarıp bozaran bu iblis takımı sesini çıkarmadan çekip gitti.

Yaşam kervanımız ölüm yolculuğunda 50. güne girerken, bir grup gardiyan ellerinde sedyelerle kaldığımız hücre bölümüne girerek bizleri sırayla revire götürdüler. 50 gündür birbirimizin yüzünü görmemiştik. Sedyeyle götürülüp getirilirken yolda birbirimizle karşılaştık. Hepimizin saçı-sakalı birbirine karışmış, gözleri iyice çukura kaçmış, bir deri bir kemik kalmıştık. Kemal, hücreye döndüğünde birden bire karanlıklara gömüldü hücresi. Kibriti çıkarıp bir sigara yakmak istedi. Ama yaktığı kibritlerle sigaranın ucunu bulup bir türlü yakamıyordu. Altıncı kibriti yaktıktan sonra sigarayı ortasından yakmayı başardı. Kibrit sesinden Kemal'in görmediğini farketmiştik. Ama Kemal, üzülmeyelim diye kör olduğunu bize söylemiyordu. Saati olduğu halde Hayri'den saatin kaç olduğunu sorması, onu, durumu açıklamak zorunda bıraktı. Bunun üzerine Ali ÇİÇEK, Kemal'e, "Kemal abi, artık gözlerin görmüyor, saatini bana gönder" deyince, Kemal, biraz düşündükten sonra, "Olur, sana gönderiyorum. Ben öldüğümde bu saati yeğenlerime göndersinler, beni hatırlamaları için bu saatim onlarda kalsın" dedi. Ali, bunu kabul etti.

İdare, Kemal'in görmediğini birkaç gün daha öğrenemedi. Ancak, doktor kontrole geldiğinde, Kemal'in davranışlarından bu durumu sezinleyip parmaklarını kaldırarak, "Bu kaç?" diye sordu. Kemal yanlış cevap verince görmediğinden emin oldu.

Kemal gözlerini yitirdikten sonra, yavaş yavaş hafızasını da kaybetmeye başladı. Birkaç gün sonra acayip sesler çıkarmaya başladı. Kendi kendine konuşuyor, ne dediği anlaşılmıyordu. Ve her konuşmasından sonra "of" çekiyordu. Bir ara, öldükten sonra Diyarbakır'da gömülmek istediğini söyledi. Hayri, "Bu isteğini arkadaşlar unutmazlar, yaşayan olursa, bu isteğini partiye iletir. Parti bu isteğini yerine getirir" dedi. Ve Kemal bir daha konuşmaz oldu. Kemal'in baygın olduğunu gören gardiyanlar, durumu idareye bildirdiler. Kısa bir süre sonra, Kemal bir sedyeyle hücresinden alınıp götürüldü. O gidince, gü-

ven verici sesi de yoktu artık. Onun boşluğu içerisinde yuvarlanıp durduk.

Kemal hastaneye kaldırıldıktan iki gün sonra ben, Hayri, Ali ve benimle aynı gün ölüm orucuna katılan diğer arkadaşlar da hastaneye götürüldük. Diğer onbeş arkadaş yerlerinde kaldılar. Bizleri askeri hastanenin en alt katında, bodrum olarak kullanılan basık bir odaya koydular. Oda iki yataklı olduğundan ben ve Hayri bu odada kalıyorduk. Ali ile diğer arkadaşı başka bir odaya götürdüler.

Kemal, hastaneye yatırıldıktan bir gün sonra, takvimler 7 Eylül 1982'yi gösterirken, yani ölüme giden yaşam kervanının 56. gününde şehit olmuştu. Bunu duyduğumuzda can damarlarımızdan birinin kesilir gibi olduğunu hissettik. Artık tek amacımız, Kemal gibi onurlu bir şekilde kahramanca şehit olmak ve onun kervanına katılmaktı.

Kaldığımız havasız ve küf kokulu hastane odasında hastane görevlileri, bizi vazgeçirmek, irademizi kırmak için gelip bizi tekmeliyor, küfrediyor ve üstümüze tükürüyorlardı. O denli kana susamış, vahşi ve cani bir düşmanla karşı karşıyaydık ki, yaşadığımız birkaç gün dahi bizi rahat bırakmıyorlardı. Her anımızda işkence yapıyorlardı. Hücredeyken su vermedikleri gibi, burada da su vermiyorlardı. Su istediğimizde, "İşeyelim, içer misiniz?" diyorlardı.

Yaşam kervanımız ölüme doğru hızla yol alıyordu. 12 Eylül 1982 gecesi, Hayri, yatağında sırtüstü uzanmış, dizlerini karın boşluğuna çekmiş şekilde yatıyordu. Birkaç kez üst üste Hayri'yi çağırdım. Ama ses yoktu. Bu büyük insan, bu büyük önder de yaşam kervanımızdan kopmuş, şehitler kervanına katılmıştı. Son bir defa güçlükle doğrularak bu büyük insana baktım. Üstündeki gömlekle pantolon kirpas içinde kalmış, saç-sakal birbirine karışmış, bir avuç kemik kalmış bu yiğit arkadaş, sağlığında olduğu gibi ölümünde de dimdik duruyordu. Kısa bir aradan sonra gardiyanlar geldiğinde Hayri'nin öldüğünü gördüler. Bir namussuz gardiyan üzerine tükürdü Hayri'nin. Kendimi tutamayarak, "Namussuzlar, ölümüze tükürüyorsunuz. Siz insan değil, hayvansınız" diye haykırdım.

Gözlerim bulanık görüyordu her şeyi. Ne insanları çıkarabiliyor, ne de kolumdaki saatten zamanı seçebiliyordum. Bundan yararlanan düşman su yerine bir bardak hoşaf suyu getirip başucuma koydu. Önce su sanarak sevindim. Ama bir yudum alıp içtiğimde, hoşaf suyu olduğunu görerek ağzımdakini yere tükürdüm. Ve elimdeki bardağı var gücümle fırlattım. Düşman beni kızdırmak ve yolculuğumdan alıkoymak istiyordu. Ama ben yolculuğuma devam etmeye kesin kararlıydım.

Hayri'yi götürmelerinden 5-6 saat sonra cezaevinden, başka bir arkadaşı (M.K.) getirip Hayri'nin yerine yatırdılar. Gözlerim bulanık gördüğünden tanıyamadım. O da hafızasının zayıflamasından ötürü beni tanıyamadı. Konuşma yoluyla birbirimizi tanıdıktan sonra, durumumuzu bu arkadaşa anlattım. Bir süre sonra, benimle bu arkadaşı, her birimizi bir battaniyeye koyarak kaldığımız odadan daha kötü bir odaya götürdüler. Bu odada kan ve pislik izleri olduğu gibi duruyordu. Kuduz hastalarının konulduğu odaydı. Artık ölüm odasında kalıyorduk.

Takvim yaprakları 15 Eylül'e gelmişti. Kolumdaki saati yanımdaki arkadaşa vererek, eşyalarımla birlikte aileme teslim etmelerini istedim. "Belki ben senden önce ölürüm" deyince, "Yok, önce ben öleceğim. Sen daha çok yaşayacaksın" deyip, saati almasında ısrar ettim. Çünkü, artık öleceğimi biliyordum. Yüzüm, ayak bileklerim ve vücudumun çeşitli yerleri çürümeye başlamıştı. Ölüm ile yaşam arasında gidip geliyordum. Bir an başımı yastığa koydum. Ama başım yastıktan yana doğru sarktı. Yaşam kervanımızın çıktığı ölüm yolculuğunun 62. gününde şehitler kervanına katılma onuruna eriştim ben de.

Bir süre sonra ölüm odamıza gelen bir gardiyan öldüğümü anlayınca, hiç umursamaz bir tavırla "biri daha gebermiş" deyip dışarı çıktı. Bu asker belki dışarıda işçiydi, belki köylüydü. Ve ben halkım için olduğu kadar, onun için de ölümü göğüslemiştim. Kafasını düşmanca düşüncelerle yıkayıp onu insan olmaktan çıkarmışlardı. O, insan yaşamına zerre kadar önem vermiyordu. Beni, öldüğüm 15 Eylül gecesi ölüm odasından çıkarıp götürdüler. Sabahın ilerlemiş saatlerinde ise, başka bir odada bitkisel yaşama giren Ali ÇİÇEK'i yatağıma getirip yatırdılar. Doktorlar damardan serum vermek istiyorlardı. Ama tıbben öldüğünden vücudu serum kabul etmiyordu. Böylece benden iki gün sonra, 17 Eylül 1982'de Ali ÇİÇEK de şehitler kervanına katılma onuruna kavuştu.

Bizim ölümümüzden sonra Kolordu ve idare, işkenceye son verip savunma hakkımız üzerindeki yasakları kaldıracağına söz verince, ölüm orucunda olan diğer arkadaşlar, Hayri'nin ölmeden önce söylediklerini de düşünerek eyleme son verdiler.

İşte 14 Temmuz böyle yaratıldı. İşte 14 Temmuz yeni bir gün olarak böyle doğdu. Bizler, yaratılan direniş geleneğinin sürdürülmesi gerektiğini gösterdik. Ancak direnerek zafere ulaşılacağını gösterdik. Ve direnerek, teslimiyetle ihanetin yerle bir edileceğini öğrettik. Cezaevlerinde dalgalanan direniş bayrağını dağlarımıza götürerek halkımızın kurtuluşu için dalgalandırdık."

İrfan GÜLER

KAMUOYUNA ZORUNLU AÇIKLAMA

Günümüzde boyutları giderek tırmanan Ulusal Hareketin yarattığı derin etki karşısında birçok çevre, güncel ve canalıcı sorun haline gelen Kürt sorunu konusunda yoğun bir etkinlik içine girmeye başlamıştır. Bu çevreleri kısaca; emperyalizm, sömürgeci devletler-yerli işbirlikçileri ve ilkel milliyetçilik şeklinde özetlemek mümkündür. Bugün bu çevrelerin tümü, giderek netleşen bir hareket birliğine ulaşmış ve bu durum kendisini politikadan pratik alana kadar, her alanda göstermeye başlamıştır. İşin belirginleşen diğer bir yönü ise, bu güçlerin içinde bulundukları mevzilenmenin tamamen özgürlük hareketine karşı oluşudur.

Kürt halkının kendi gerçek önderi etrafında kenetlenerek dinmeyen soylu bir direniş içinde oluşu ve bu mücadelenin önü alınmaz gelişimi karşısında bir yandan emperyalizm kendi çıkarlarını kollamak için etkin politik programlar oluşturur ve hatta askeri planlar geliştirirken, öte yandan da TC'nin artan baskıları, mücadeleyi deforme etme girişimleri bütün yoğunluğuyla sürmekte: İlkel milliyetçilik ve küçük-burjuva reformist çevreler ise bu çabaların adeta tuzu-biberi olacak şekilde kendilerini farklı bir koldan devreye sokmaya çalışmaktadır. Subjektif alanda bağı olsun olmasın bütün bu çabaların gelip kesiştiği nokta aynı olmaktadır.

Bu noktada özellikle ülkemizin Kuzey-Batı parçasında belirli bir çaba içinde olup, etkinlik geliştirmeye çalışan küçük-burjuva reformist çevrelerin durumuna parmak basmak gerekir.

Bilindiği gibi reformizm, sonuçta, emperyalist burjuvaziyle işbirliğine dönüşen küçük-burjuva sapmanın adıdır. Sınıf konumu ve çıkarları gereği emekçi halk adına; ama yığınları burjuvaziye pazarlamaktan geri durmayan bir pratiğin sahibi olarak küçük-burjuvazi bu anlamda kuralsızlığı bir ilke olarak benimser ve hayata geçirmekten çekinmez. İşçi sınıfının önderliğinde gelişen mücadelenin boyutlanması karşısındaki konumu genellikle böyle olan küçük-burjuva temsilciliği, ülkemiz koşullarında çok daha olumsuz bir pratiğin sahibi durumundadır. Adına reformizm bile diyemiyeceğimiz bir çizginin ve pratiğin sahibi olan bu kesim, ülkemizde reformizm uğruna bir mücadele gücünü dahi geliştirmeden; ama bir dizi kutsal sıfatların arkasına sığınarak, en kötüsünden bir teslimiyetin içine ve hatta kimilerinde görüldüğü gibi uşaklık ilişkilerine girmekten tereddüt etmemektedir. Bunu, Kürt reformistlerinin sayısız pratiğinde görmek mümkündür.

Son olarak, ABD'nin başını çektiği uluslararası emperyalizmin Güney Kürdistan'daki faaliyetlerine karşı, reformist kişi ve grupların takındığı tutum ve yaptıkları resmi açıklamalar söylediklerimizi tümden doğrulayan örneklerdir. Bu çevreler; ABD ve Kürt işbirlikçilerinin esasta, özgürlük hareketine karşı geliştirdikleri komplo ve provokasyonu "uluslararası gücün, Kürtleri korumak için yaptıkları insani bir etkinlik" olarak görüp, halkların insan kılığına girmiş vampiri durumundaki emperyalizmi rahatlıkla alkışlayarak onların oyununa alet olabilmektedirler.

Genel konumu bu olan Kürt reformist çevreleri, günümüzde "Kürt Hak ve Özgürlüklerini Savunma Girişimi" adıyla yeni bir komite etrafında bir etkinlik geliştirmeye çalışmaktadırlar. Oluşumun başlangıçta belirlenen amaçlarına uygun olarak bizim de içinde yer aldığımız; ama daha sonraki süreçte nitelik değiştirince çekildiğimiz bu etkinlik hakkında hem çekilme nedenlerimizi, hem de bu oluşumun amaçlarını ortaya koymayı gerekli ve zorunlu görüyoruz..

Saddam rejiminin, Güney Kürdistan'da halka karşı soykırım girişimlerinin arttığı ve bu gelişmeden sonra büyük bir göç dalgasının gündemleştiği dönemde, başlangıçta "Soykırımı Önleme Komitesi" adıyla kendini duyuran bu komite bu sürecin gündemden çıkmasından sonra "Kürt Hak ve Özgürlüklerini Savunma Girişimi" olarak yeni bir isimle bir oluşuma gitme çabasına dönüştü. Amacı: soykırımı önlemek için, varolan değişik tepkileri örgütlemek ve göç edenlere yardım kampanyaları geliştirmek olan bu oluşuma; gelen öneriler üzerine Özgür Halk olarak biz de katıldık. Kürt halkının yaşadığı büyük trajedi karşısında Özgür Halk'a gelen öneriye, içeriği ve amaçları çerçevesinde katılmayı, öneri sahiplerinin özellikleri ne olursa olsun sakıncalı bulmadık.

Katıldığımız bu oluşumun amacına uygun olarak, maddi yardım kampanyaları geliştirildi, oturma eylemi yapıldı, ilanlarla ve basın açıklamalarıyla soykırım suçluları protesto edildi. Kamuoyunun önünde yapılan bu tür etkinliklere gücümüz oranında katıldık.

Güney Kürdistan'daki gelişmelerin seyrinin değişmesi ve Komitenin amacına uygun etkinliklerin belli bir sonuca ulaşmasından sonra yapılan bir görüşmede; "ortak bir zemin yakalandı, bunu değerlendirelim, kopmayalım, ülkemizdeki her gelişmeye örneğin gerillalara yönelik terörist suçlamasına, yanlış, kasıtlı karalamalara, gerillaların cesetlerinin TV'den teşhirine, hain olarak ilan edilmelerine, cesetlerin ailelerine verilmemesine, kitlesel eylemlerde insanların

üzerine kurşun sıkılmasına vs. vs.) karşı duyarlı olalım, bu konularda tepkilerin etkili şekilde örgütlendirilmesini sağlayalım, hatta gündeme göre, ortaya çıkacak resmi saldırılara karşı bir ses olalım" gibi, bir düşünce belirdi. Komitenin bu amaçlar çerçevesinde varlığını sürdürmesi eğilimi ortaya çıktı. Biz de böyle bir komitenin içinde yer alacağımızı belirten bir tutum geliştirdik. Kürt aydınları, yurtseverleri ve sosyalistleri olarak bu amaca uygun bazı etkinliklerin geliştirilmesi doğrultusunda gelen önerileri değerlendirmeyi olumlu bulduk. Devlet yetkilileri ile görüşmelerden tutalım da basın açıklamaları, uluslararası tepkilerin gelişmesini sağlayacak girişimler, ülkeye heyetlerin gönderilmesi gibi öneriler bu etkinliklere dahil edilmişti.

Özgür Halk'ın çizgisine uygunluk gösteren böylesi etkinliklerden geri durmamaz, belli kuşkularımız olmakla birlikte, elbette sözkonusu olamazdı.

Söz konusu amaçlar üzerine konsensus sağlayan toplantıda, Komitenin varlığını amaçları doğrultusunda resmen duyurup ilan etme, ilişkileri genişletme, sayıyı artırma gibi konular kararlaştırıldı. Fakat bundan sonraki bütün aşamalarda komitenin niteliği, amaçları, hedefleri konusunda giderek bir değişme, yukarıda belirttiğimiz amaçlardan kayma oldukça farklı bir zemine sıçrama süreci başladı. Bunun ilk ciddi örneği, Komitenin yedi üyesinin adıyla dağıtılan metinde ortaya çıktı. Tertip Komitesi'nin bildirisinde, önceden mutabık kalınan metinden çok farklı olarak değişik amaçlar dile getirilmiş, içeriği büyük oranda değiştirilmiş ve komiteye, yapılmak istenenlere olağanüstü misyonlar biçilmişti. Bu bildiride bir konferanstan bahsedilmekte, Kürt Sorununun Çözümü konusunda komiteye neredeyse birinci derecede bir rol yüklenmekte ve bu role uygun bir dizi hedefler programlar belirlenmekteydi. Biz, bir önceki görüşmede sonuca bağlanan bir bildiri beklerken, içeriği ve kapsamı değişmiş olan bu yeni bildiriyle karşılaşınca yeni bir tutum geliştirdik. Bir yandan bizden bağımsız olan bu değişikliğe tepki gösterdik, öte yandan amacı bu olan, öyle bir çalışmanın içinde yer almayacağımızı belirtip, çekilme kararımızı kendilerine iletttik. Çekilme gerekçesi olarak da bize rağmen içeriği değiştirilen bu programla Komitenin niteliksel bir farklılaşmaya gittiği, Kürt halkının Özgürlük Mücadelesine hizmet eden, ona güç veren bir çalışma yerine, ona karşı olan bir alternatif haline gelmeye başlayan bir oluşuma dönüşme eğiliminin ağırlık kazandığını belirttik.

Bu kararın iletilmesinden sonra Komite çalışmaları içinde olan yurtsever, ilerici bir arkadaşla görüşmemiz oldu. Arkadaş bize "bu bildirinin sadece bir taslak olduğunu, sorunları tartışarak halletmek gerektiğini, özgürlük hareketinin karşısına çıkmak gibi bir niyetin kimsede bulunmadığını vs." belirtip çalışmalara devam etmemiz konusunda ısrarlı davrandı. Bu durumda Komite çalışmalarının hedef değiştirmesine sebebiyet veren bazı unsurların, Komitenin amacı dışında, özgür halk mücadelesi yürütenleri hedefleyen faaliyet içine de girmiş olmaları ve alınmış kararların dışında davranış ve etkinliklerde bulunmalarına rağmen; esas olarak gelişmelerin nasıl seyredeceğini izlemek amacıyla çalışmalara tekrar katılma kararı aldık.

Ancak yer yer müdahalelerimize rağmen, Komite de çoğunluğu bulunan reformistlerin, bildirideki amaçlara uygun faaliyet ve ilişkileri devam etti ve hatta önceki toplantılarda konuşulanlara ters düşen tutumlar artarak sürdü. Artık iyice açığa çıkmıştı ki, çoğunlukta bulunan reformist kesim, Komitenin oy çokluğu işleyişine uygun olarak, belli bir plan çerçevesinde istedikleri kararı çıkartmakta, Komitenin başlangıçtaki amaçlarından tamamen kayarak Komiteyi çok farklı bir oluşum düzeyine çıkarmayı önüne koymuş bulunmaktaydı. Kürt halkının öncüsü etrafında geliştirdiği özgürlük mücadelesiyle dayanışma içinde olma gibi önemli bir görevi yerine getirme yerine reformistler, kendi genel çizgilerini ve programlarını bu Komiteyi basamak yaparak hayata geçirme yoluna girmişlerdi. Ve bu durum artık tartışma götürmeyecek kadar açığa çıkmış bulunmaktadır.

Kürt reformizminin günümüzdeki durumunun ne olduğu biliniyor. Teorik ve pratik olarak reformizm bugün artık emperyalizm ve TC'nin Kürt sorununa karşı geliştirdiği politikanın bir uzantısı, onunla uzlaşan bir çizginin sahibi haline gelmiştir. Bu gerçeği yaptıkları resmi açıklamalarda da görmek mümkündür. Sosyalizm, anti-emperyalizm gibi canalıcı konular artık onlar için hiçbir pratik anlam ifade etmiyor. Kürt sorununda bazı sınırlı reformlar olsun yeter denmektedir. Ve bütün bunlar büyük zorluklar ve acılar pahasına gelişen özgürlük hareketine karşı şekillenen gelişmelerdir. Diğer bir anlatımla Kürt sorununun çözümü, Kürt Halkı ve Özgürlük Hareketi olarak görülüp bütün çabalar bu mücadelenin güçlendirilmesine hasredilmemekte, "çözüm" (direkt veya dolaylı olmuş hiç farketmez) emperyalizm ve TC'nin rızasına, onların icazetine ve imkan sunmasına terk edilmektedir. "Çözüm" burada görüldümü, doğal olarak programlar ve politikalar ve politik faaliyetler de buna göre şekillenmektedir.

Kürt sorunu, reformist gruplar tarafından böyle ele alınışı, ister istemez bulundukları bütün alanlara da yansımakta ve kendisini hemen hissettirmektedir. "Kürt Hak ve

Özgürlüklerini Savunma Girişimi" içindeki reformist çevrelerin durumu da tamamen bu yaklaşıma uygunluk göstermektedir.

Bugün artık "Komite" Özgürlük Hareketini destekleyen bir oluşum olmaktan çıkmış, reformizmin kendi politik amaçlarına ulaşmanın bir aracı, bir program hedefi haline gelmeye başlamıştır. Belli ki reformizm bu komiteyle benzeri Paris ve Stockholm'de yaşanan bir konferansa, oradan da çizgilerine hayat kazandıracakları imkanlar manzumesi yaratmaya çalışmaktadır. Uluslararası nitelik kazandırılarak belli bir etkinliğe kavuşmayı amaçlayan reformistler bu komite aracılığıyla Türkiye sahasına yayılmayı ve özellikle de Özgürlük Hareketine alternatif bir güç olmayı önüne koymuştur. Bu anlamda da olumsuz zararlı ve çapı ne olursa olsun tehlikeli bir konuma gelmiştir.

Açık ki; amaçlarından birisi, Kürt Halkının Özgürlük Hareketine karşı duyarlılığı elden bırakmamak olan yurtsever, sosyalist bir basın-yayın organı olan Özgür Halk'ın, niteliği bu olan bir oluşum içinde yer almaya devam etmesi düşünülemez. Özgür Halk, bu oluşumun olumsuz ve giderek tehlikeli bir konuma geldiğine inanmaktadır. Bu nedenle bu oluşumdan çekildiğimizi bir kez daha yinelerken, Komite içinde yurtsever ilerici aydın nitelikler taşıdığına inandığımız kişileri tutumumuza ortak olmaları; niteliği ve amacı oldukça farklılaşan bu oluşumu terk edip bugün artık tutarlı yurtseverliğin, aydın ve ilerici olmanın önkoşulu olan Özgürlük Hareketinin kararlı anti-emperyalist, anti-sömürgeci, anti-feodal çizgisi etrafında bütünleşmeleri ve bu konuda tavizsiz bir tutum içinde olmaları çağrısında bulunuyor, reformizmin program ve hedeflerine ortak olmamalarını istiyoruz.

Özgür Halk

KAMUOYUNA

Basında uzun bir süredir, Aydın E Tipi Cezaevi'nde yatan bizlerin cezaevinden firar ettiği yolunda sansasyonel haberler çıkmakta ve buna ek olarak polisle işbirliği olduğuna inandığımız eski bir itirafçı, önceden tespit ettiği kişilere giderek, bu bahaneyle yurtsever insanlardan para toplamaktadır.

Son olarak Muğla ve İzmir'de kendisini cezaevinde PKK davasından yatan Seyfettin Rüzgar isimli kişi olduğunu söyleyen bu kişi (Seyfettin Rüzgar'a olan benzerliğinden faydalanarak) yurtsever insanlara "biz Şükrü Göktaş ve Fuat Kav ile birlikte cezaevinden kaçtık, arkadaşlar şu an emin bir yerde ancak hiç paramız kalmadı, paraya ihtiyacı olduklarını" söyleyip para toplamıştır. Polisle işbirliği içinde olduğuna inandığımız bu kişilere karşı yurtsever insanlarımızın daha dikkatli davranmasını ve itibar etmemelerini istiyoruz.

Ailelerimizin ve yurtsever insanlarımızın davamıza olan inanç ve desteklerini bu şekilde sömürmeye çalışan ikiyüzlü, dönek insanları lanetliyor ve kamuoyunu dikkatli ve duyarlı olmaya çağırıyoruz.

Aydın E Tipi Cezaevi'nden Fuat Kav-Şükrü Göktaş

KAMUOYUNA

15 Nisan 1991 günü İzmir Siyasi Şube tarafından gözaltına alınarak, yoğun işkencelerden geçirildikten sonra, 29 Nisan 1991 günü tutuklanarak Buca Cezaevi'ne konuldum.

Siyasi Şube'de gördüğümüz insanlık dışı baskı, işkence ve tacizlerle yapmadığımız eylemler zorla üzerimize yüklenmiş ve ifadeler okunmadan, gözü bağlı olarak imzalattırılmıştır. Ayrıca, aynı suçlamalardan dolayı gözaltına alınan diğer sanıklardan tamamen tecrit edilerek, yanyana gelmemiz engellenmiş ve Savcılığa da diğer tutsaklardan bir gün önce çıkarılmış bulunmaktayım. Yoğun işkencelerle dolu onbeş günlük Emniyet sorgusundan sonra polis tarafından "seni şimdi bir yere götüreceğiz, aynı şeyleri kabul et, çünkü seni tekrar buraya getireceğiz" diye baskı ve tehditler sürdürülerek, sonradan Savcılık olduğunu öğrendiğim yerde Emniyet ifadeleri teyid ettirilmiştir. Gözaltındaki diğer sanıklar ise benden bir gün sonra DGM Savcılığına çıkarılmıştır.

Emniyette başlayan diğer tutsaklardan tecrit edilme uygulaması cezaevinde de devam etmektedir. Cezaevine konulduğum günden beri aynı davadan tutuklu arkadaşlarla aynı koğuşa konma isteğim ve dilekçelerim İdare ve Cezaevi Savcılığı tarafından sürekli şekilde "idarenin takdiri" denilerek, keyfi bir tutumla reddedilmekte ve siyasi tutuklularla aynı koğuşta kalmam gerektiği halde, adi suçlardan tutuklu kişilerin bulunduğu Yenibölüm 4. Koğuşta kalmaktayım.

Avukatlarımın bu konuda Cezaevi Savcılığı ve idaresi ile görüşmesi de sonuç vermeyince, cezaevi idaresinin polisle işbirliğinin ürünü olan tecrite yönelik bu tavrını ve halkımıza dayatılan imha politikasını yasallaştıran Anti-terör Yasası'nı protesto etmek amacıyla 3 Haziran 1991-12 Haziran 1991 tarihleri arasında on günlük bir uyarı açlık grevi yaptım. Bu uyarıdan sonra da TC'nin şahsıma ve düşünceme dayatmak istediği tecrit uygulamasını boşa çıkarmak için bundan başka eylemlere de başvuracağım. Diğer siyasi tutukluların bulunduğu Eski bölüm 4. Koğuş'a götürülmediğim takdirde, meydana gelecek olaylardan, yalnızca polisle işbirliğini sürdüren cezaevi idaresi sorumlu olacaktır.

Devrimci, demokrat ve yurtsever tüm kamuoyuna cezaevinin tavrına karşı duyarlı olmaya ve eylemlerimizi desteklemeye çağırıyorum.

Ahmet PAMUK, Buca Cezaevi YB. 4. Koğuş, İzmir

Dergimize ve halka yönelik saldırıları kınıyoruz!

Diyarbakır büromuz, İHD Diyarbakır şubesi ve Medya Güneşi bürosu bombalanarak büyük tahribatlara uğradı. Bu saldırının ardındaki güçlerin kimler olduğunu tahmin etmek zor değil. Görgü tanıklarının, patlamadan 10 dakika önce iki sivil polisin binadan çıktığını ifade etmesi, patlamadan sonra polislerin büroya girip çeşitli evrakları alması, binaya haber amaçlı da olsa giriş çıkışların engellenmesi ve son bombalamalardan önce de değişik kurum ve kişilere yönelik benzer olayların yaşanmış olması, kimlerin ne amaçlı bir provokasyon ve bilinçli bir saldırı içinde olduğunu açıkça göstermektedir. Savcılığın büromuzu ziyaret edip "kimden kuşkulanıyorsunuz?" diyerek bir soruşturmayı başlatması ise göstermelik formalitelerden öte hiçbir anlam taşımamaktadır.

Özgür Halk, Medya Güneşi ve İHD şubesine yapılan bu çirkin saldırılar aradan çok kısa bir süre geçmesine rağmen durmadı ve değişik çevreleri hedef alarak devam etti. Batman'da oğlu gerillayken ölen ve Batman halkı tarafından çok sevilip saygı gösterilen şehit babası Sıddık Tan'ın arabasına bomba yerleştirilerek patlama sonrası bir çocuğuyla beraber ağır yaralanmasına tanık olduk. Ardından Uludere'nin Hilal nahiyesi belediye başkanı ve yakınlarının katledilişi gündeme geldi. Yine, İstanbul Avcılar'da Kürtçe konuşup türkü söyledikleri için iki kişinin öldürülmeleri, İstanbul Beşiktaş'taki cinayet, Maraş'ta 7 Kürt köylüsünün katledilmeleri ve Diyarbakır HEP İl Başkanı Vedat AYDIN'ın büyük bir vahşet örneğiyle öldürülmesi olaylarıyla karşılaştık. Daha kimler cinayete kurban gidecek, nerelerde ne zaman bombalar patlayacak tamamen belirsizleşmiştir. Açık ki, tüm bunlar devlet terörünün "ölüm mangaları", kontr-gerilla eliyle şaha kalkışından başka birşey değildir. Evet, bugün kontr-gerilla devrededir! Her yerde kol geziyor ve halka karşı sistemli bir saldırının başaktörlüğünü oynuyor!

Bu saldırılarla güdülen amaç; yurtsever, demokrat, sosyalist basın görevlerini yerine getirip halka ışık olmaya çalışan Özgür Halk'ı yıldırmaktır!

Amaç; kitlelerin Özgür Halk'a duyduğu ilgi ve sempatiyi kırıp, bunu korkuya ve Özgür Halk'tan uzaklaştırmaya dönüştürmektir! Bunun diğer bir adı ise kitleleri yıldırmak ve gözdağı vermektir!

Ve amaç; Terör Yasası'na meşruluk kazandırıp, bunu toplumun bütün gözeneklerine yaymak, kitlelerin özgürlük taleplerini boğmaktır!

Ancak bütün bunların beyhude çabalar olduğunu belirtelim. Basına ve kitlelere yönelik yıldırma girişimleri boşu-nadır. Tüm kararlılığımızla görevlerimizi yerine getirmekten sakınmayacağımızı bir kez daha ilan ediyor, kitlelerin mücadelesinin dinmeyeceğini söylüyoruz. Yine, bu tür saldırılarla halkımızla olan bağlarımız kopmayacak, tersine daha kararlı ve öfkeli bir kitle gücüyle bütünleşme sürecimiz hızlanacaktır. Ve şunu da belirtelim ki, dergi ve dernek bürolarının bombalanmalarıyla, sokak infazlarıyla, baskı ve yıldırma girişimleriyle Terör Yasası meşrulaşamaz. Tersine; meşrulaşan sosyalist basın, kitle muhalefeti ve mücadele olacaktır. Burjuva basın-yayın kuruluşlarının bütün sessizliğine ve olayı olmamış gibi gösterme çabalarına rağmen yaşanan ve yaşanacak olan süreç bu olacaktır.

Bu bağlamda, yapılan çirkin saldırıları şiddetle kınıyor, duyarsız kesimlerin sorumsuz ve uydu tutumlarını protesto ediyor, hiçbir şeyin bizi ve kitlelerin gelişen haklı mücadelelerini yıldıramayacağını bir kez daha tekrarlıyoruz.

Özgür Halk

Dergimizin Ankara Temsilciliği açıldı

Açılışımıza HEP, Sosyalist Parti, 1. Nolu Belediye-İş, 2. Nolu Belediye-İş, Tüm Sağlık Sen, sosyalist basından Devrimci Mücadele, Deng, Mücadele, Odak, Yeni Demokrasi, Kurtuluş, Toplumsal Kurtuluş, Teori, 2000'e Doğru ve Yeni Ülke gazetesi ile aydınlardan İsmail Beşikçi, Yalçın Küçük, Hasan Yalçın, Erdoğan Alparslanoğlu ve Talat İnanç katıldılar.

Dergimiz sahibi Rıza Erdoğan'ın da bulunduğu açılışta, dergi temsilcisi Medeni Ayhan bir konuşma yaptı. Konuşmasında, "Devrimler çağı bitmiştir" diyenlerin aksine, devrim çağının ülkemizde yeni başladığını belirtti.

6 Temmuz 1991 günü Dergiler Platformu Tabipler Odası'nda basın toplantısı düzenledi. Basın toplantısının içeriği "Anti-terör Yasası"nın son uygulamaları ve Diyarbakır'da İHD ve Özgür Halk, Medya Güneşi dergi bürolarının bombalanmasıydı. Basın toplantısında Dergiler Platformu imzası ile dağıtılan metni aşağıda sunuyoruz:

12 Eylül rejiminin siyasal mirasçısı ANAP hükümeti işçi ve emekçilere, sosyal kurtuluş mücadelesine, Kürt ulusal hareketine ve bir bütün olarak demokratik muhalefete karşı yürüttüğü saldırılarını MİT, Kontr-gerilla vb. eliyle boyutlandırarak sürdürüyor. Demokrasiye geçtik yalanlarıyla bu saldırılarını maskelemeye çalışan gerici iktidar, son çıkarttığı, devlet terörünü kurumlaştıran Anti-terör Yasası'yla ulusal ve toplumsal mücadeleyi boğmayı hedefliyor.

Bu faşist ve şoven özlü yasa, 12 Eylül'ün, yıllar boyu gelişen mücadelenin işlemez kıldığı, gedikler açtığı, yıprattığı yasal düzeni yamama, restore etme girişimidir. Bu yasa, devlet terörünün dizginsizce örgütlenmesi demektir. Terör Yasası, devlet terörünün yasal bir ifadesidir.

Siyasi iktidar, gelişen işçi hareketine, yığınların demokrasi talebiyle giriştiği eylemlere, Kürdistan'da ivme kazanan Kürt ulusal ve sosyal kurtuluş hareketine karşı pervasızca saldırıyor. Grev yasakları, işçi tensikatları, DGM'ler, karakolda öldürmeler, yargısız infazlarla insanca yaşam için mücadele eden yığınları sindirmeye çalışıyor. Kürt ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi özel savaş niteliğindeki olağanüstü hal uygulamaları, ordu birlikleri, özel tim ve korucularla bastırılmaya çalışıyor. Köyler boşaltılarak vatansızlaştırma politikası izleniyor. Kürt halkı sorgusuz, sualsiz katlediliyor.

Bir yandan çıkartılan yasayla birlikte 141, 142, 163. maddeleri kaldırılarak düşünceyi suç olmaktan çıkardığını iddia eden iktidar; öte yandan, her türden demokratik örgütü "terör suçlusu" kapsamına alıyor. Yasa, 1. maddesinde yaptığı "terör" tanımlamasıyla; işçi sendikalarını, demokratik mücadele yürüten DKÖ'leri, devrimci ve demokratik muhalefetin sesi olan basın-yayın organlarını, hatta siyasi partileri bile "terör suçlusu" ilan edebilecektir.

Çıkarılan faşist nitelikli bu yasayla;

– Çorum, Maraş, Malatya, Bahçelievler gibi onlarca katliamın sorumlusu faşist katiller serbest bırakılırken; ulusal ve toplumsal mücadeleyi yürüten, halka yönelik bu saldırılar karşısında meşru savunma haklarını kullanan binlerce sol siyasi tutsak cezaevlerinde tutulmaya devam ediliyor. Hücre tipi cezaevi uygulamaları, savunma ve görüş haklarının kısıtlanmasıyla engizisyon uygulamaları hortlatılmaya çalışılıyor.

– Devrimci ve sosyalist basının bir çoğuna dava açılmaya devam ediliyor. Basın tutuklama tehdidi ve astronomik para cezalarıyla susturulmak isteniyor. Zaten kısıtlı olan basın özgürlüğü "Devlet Terörü Yasası"nın 6 ve 8. maddeleriyle büyük ölçüde yok ediliyor. Muhalif hiçbir sesin çıkmamasının koşulları yaratılmak isteniyor. Kurtuluş Dergisi Yazıişleri Müdürü Cemal TURAN, Emeğin Bayrağı gazetesi sahibi ve Yazıişleri Müdürü Nazım TABAN, Güneş gazetesi İnsan Hakları Servisi Şefi Deniz TEZTEL sudan bahanelerle tutuklandılar. Medya Güneşi dergisi Yazıişleri Müdürü Salih BAL, keyfi uygulamalarla gözaltına alındı. Deng, Emeğin Bayrağı, Halk Demokrasisi, Yeni Ülke dergi ve gazeteleri; Dönüşüm, İnter, Doz yayınları açılan soruşturma ve yüzmilyonlara varan para cezası istemiyle kapatılmaya çalışılıyor.

– Devletin kolluk kuvvetlerine daha dizginsiz terör estirme, yargısız infaz özgürlüğü sağlanırken, işkenceciler ödüllendiriliyor. Yargılanma süresince tutuklanmama garantisi, işkenceciler hakkında dava açabilme olanaklarının kısıtlanması, gerektiğinde yeni kimlik, estetik cerrahiyle yeni yüz, kendilerine ve ailelerine yaşam boyu maddi destek sağlanıyor.

Çıkartılan yasadan güç alan devlet terörü, en canlı örneklerini son olarak Kür-

distan'ın değişik bölgelerinde ve İstanbul'da sergilemeye başladı.

Kadıköy Hasanpaşa'da Hatice DİLEK adlı hemşirenin evine baskın yapan ölüm timleri, içeride bulunan Hatice DİLEK ve İsmail ORAL'ı fiili infaz yöntemiyle öldürdü, Kanarya'da Murtaza KAYA adlı Edebiyat Fakültesi öğrencisi sokak ortasında kurşunlandı. Sultançiftliği'nde Nilgün ODA adlı genç kız, bir astsubay tarafından kimliksiz dolaştığı gerekçesiyle öldürüldü. Beşiktaş'ta, hücre evi olduğu iddia edilen bir konutta, görgü tanıklarının ifadesine göre "teslim oluyorum" demesine rağmen Perihan DEMİRER adlı devrimci katledildi.

Kürt bayrağının renklerini çağrıştırdığı gerekçesiyle yeşil, kırmızı, sarı renklerin birarada bulundurulmasının İçişleri Bakanlığı'nın genelgesiyle yasaklandığı, özel savaş uygulamalarının yıllardır sürdürüldüğü Kürdistan'da çıkartılan yasayla birlikte Kontr gerilla faaliyetleri; İHD, dergi büroları ve HEP gibi kuruluşlara yöneldi. 17 Haziran gecesi saat 23.30 sıralarında HEP Diyarbakır eski İl Başkanı Av. Mustafa ÖZER'in arabası, 25 Haziran gecesi saat 23.30 sıralarında ise, İHD (İnsan Hakları Derneği) Diyarbakır Şubesi ve Özgür Halk ile Medya Güneşi dergi büroları bombalandı. Saldırılar, temel amacı insan hak ve özgürlüklerine karşı girişilen ihlalleri izlemek, bu konuda kamuoyunu duyarlı kılmak ve kamuoyu oluşturmak olan İHD'ye ve Türkiye'deki burjuva basınından farklı olarak yayıncılık işlevini yerine getiren ve bunu zor koşullarda, devletin tüm baskı ve işkencelerine rağmen sürdüren iki sosyalist dergiye, öte yandan kamuoyunca yakından tanınan HEP'in eski İl Başkanı Mustafa ÖZER'e yönelmekle kalmadı. Devrimci ve demokratların gazete ve dergi benzeri ihtiyaçlarını karşılayan Aziz EROĞLU'nun gazete bayii, kontr-gerilla tarafından bombalandı. Ayrıca Diyarbakır'da bulunan gazete bayileri; Deng, Özgür Halk, Yeni Ülke gibi yayınları satmaları halinde, önce dükkanlarının, sonra beyinlerinin dağıtılacağı şeklinde yazıların bulunduğu pullar yapıştırılmak suretiyle tehdit edildi. Daha bu olayların üstündeki sis perdesi aralanmadan, mu kez 2 Haziran günü Batman'da İHD Yönetim Kurulu üyesi Sıddık TAN'ın arabasına konulan bombanın patlaması sonucu, Sıddık TAN, 12 yaşındaki oğlu Azad TAN ve Cengiz TEK isimli şahıslar ağır yaralandılar. İHD, Özgür Halk ve Medya Güneşi dergilerinin bulunduğu binanın bombalanmasının ardından, basının olay yerinde çalışabilmesini engelleyen polis, bina içerisinde olayın faillerini ortaya çıkaracak ipuçlarını bulmak yerine, İHD üyelerinin kayıt defterlerindeki fotoğraflarını kopartarak almış, telefon fihristine ve adreslere el koymuş, öte yandan Özgür Halk dergisinin üm evrak ve arşivlerini alarak götürmüştür. Medya Güneşi dergisinin kapısı kırılarak içeriye girilmiş, içeride bulunan evraklar dağıtılarak, fotoğraflar ve birtakım kitaplar alınmış, büronun camları kırılmıştır.

En son olarak, Kayseri Cezaevi'nde bulunan ve açlık grevi yapan siyasi tutsaklar saldırıya uğramış ve 4 tutsak yaralanmıştır. Yine, Avcılar'da Kürt oldukları, Kürtçe konuşup, Kürtçe şarkı dinlemek istedikleri için Ali ALPDOĞAN ve Kemal KARATAY Avcılar Polis Karakolu'nda görevli Komiser İlyas Kaya tarafından kurşun yağmuruna tutularak katledilmiş, masada ve çevrede bulunan 4 kişi ağır yaralanmıştır. Bu son olay, onyıllardır beyinlere işlenen ve işlenmeye devam edilen şovenizmin ürünü olup, son devlet terörü yasasının sağladığı "cüret"in sonucudur. Yasadan sonraki her olayda olduğu gibi; son Avcılar katliamında da haberi çarpıtan ve daraltan günlük basının tavrı da yine aynı yasanın etki çerçevesinden ayrı düşünülemez.

Yaşanan tüm bu olayların da açıkça gösterdiği gibi, bu yasanın amacı "terör" olarak yorumlanan gelişen halk muhalefetini terörle bastırmaktır. Aşağıda imzası bulunan dergiler olarak, devlet terörünü kurumlaştıran bu yasayı, Türkiye ve Kürdistan'daki uygulamaları şiddetle protesto ediyor; Cemal TURAN, Nazım TABAN, Deniz TEZTEL ve yasadan etkilenen tüm tutukluların derhal serbest bırakılmasını istiyoruz. Bu yasaya karşı her cepheden yürütülen savaşımı destekliyoruz.

İşçi sınıfını, memurları, öğrenciler ve aydınları, avukatları, demokratik kitle örgütlerini, basın emekçilerini, Kürt ulusunun ulusal-demokratik mücadelesine omuz veren tüm dinamikleri Devlet Terörü Yasası'na karşı mücadeleye ve güçlerimizi birleştirmeye çağırıyoruz.

DENG, DEVRİMCİ MÜCADELE, EMEĞİN BAYRAĞI, EMEK, GELENEK, HALK DEMOKRASİSİ, HAZİRAN, İŞÇİLERİN SESİ, İŞÇİLER VE POLİTİKA, KOMÜN, MEDYA GÜNEŞİ, NEWROZ, ÖZGÜR HALK, SOSYALİZM, YENİ DEMOKRASİ

Türk emekçilerinin ve Kürt halkının direnişleri birleşerek boyutlanıyor!

Haziran ayı sıcak geçti

Zonguldak işçilerinin başlattığı direnişçi gelenek, giderek tüm işçiler arasında daha sıcak eylemlerle yankısını bulmaya başladı. Zonguldak eylemleri sürürken Botan eylemlerinden etkiler taşıdığını sık sık vurgulamıştık. Bugün de, İstanbul başta olmak üzere tüm metropollerde sayıları neredeyse milyonlara ulaşmış olduğu işçi yığınları eyleme kalkmış durumdadır. Türk emekçilerinin ekonomik demokratik talepleri gün geçtikçe yoğun eylemlere dönüşüyor.

Kürt direnişçilerinin ulusal demokratik taleplerle yürüttüğü özgürlük hareketi de kitleleri derinden etkileyerek devrimci pratiğin içine çekiyor. Kürt halkının eylemleri ve istemleri siyasal boyutu öne çıkarıyor.

Öz olarak, iki direnişçi halk, yaşam biçimlerinin yaşanmaz bir noktaya gelmesinden dolayı bu süreçte aynı zeminde ve aynı odakta bütünleşerek bir noktayı yakalamak anına girmişlerdir. Aynı süreçte benzer, aynı gündemle yaşanan eylemlilikler giderek daha kapsamlı eylemlere dönüşme yolunda bir evrim gösteriyor.

Türk emekçilerinin taleplerinde öne çıkan, ekonomik talepler olsa da, eyleme geçmiş bir potansiyelin talepleri hızla değişebilir. Eylem, kitleleri hızla siyasal taleplere yöneltecek bir zemindir.

İşçi eylemlerini kısa örneklerle sunduğumuzda bu herkes tarafından görülecek bir gerçektir. Ancak, Türk emekçileri dikkatlerini daha çok Botan'a yöneltirlerse bugünkü zorlukların birçoğunu daha kolay aşacaklarını vurgulamakta yarar var. Botan'da yedi yıldan beri süren mücadelenin deney ve birikimlerinden bu şekilde yararlanma şansları olacak. Bunun için "İşçi-Botan Elele" sloganı çok iyi değerlendirilmesi gereken bir çağrıdır.

Haziran ayı içinde Türkiye ve Ülkemizde yaşanan işçi sınıfı eylemliklerini, memur eylemlilikleri tarih sırasıyla sunuyoruz.

4 Haziran: Camialtı, İstinye ve Haliç tersanelerinde yaklaşık 6 bin işçi eylem yaptı. 3 bine yakını toplu vizite, diğerleri de bir saat geç işbaşı yaptı.

5 Haziran: Haliç, Camialtı, İstinye tersaneleri, tabutlu eylem yaptı. Vizite eylemini açlık ve ölüm koşullarına dayandıklarını gösteren tabut taşımayla tamamladılar. Yürüyüş esnasında etraflarında geniş önlemlerin alındığı da gözlendi.

Yine 5 Haziran'da değişik işyerlerinde 5 bine yakın işçi grev, yürüyüş, basın toplantısı, servislerden inip yürüme, işyerinde üretimi durdurma ve oturma eylemleri gerçekleştirdi.

6 Haziran: 17 bin işçi (TPAO, TÜPRAŞ, Etibank, MKEK, Petrol Ofisi) servislerinden inip yürüme eylemi yaptılar. Bu eylem yedi gün devam etti. Aynı işyerlerinde bir kısım işçi daha sonra vizite eylemi yaptı. Bundan sonraki günlerde 17 bin işçi yine mesai boykotu, üretimi yavaşlatma, toplu vizite eylemleri gerçekleştirdi. Haziran ayı sonuna kadar devam eden bir eylemlilik içerisinde oldular.

11 Haziran: Pendik ve Taşkızak Tersanesi'nden çok sayıda işçi, toplu vizite eylemi yaptı. TPAO, TÜPRAŞ, Etibank ve MKEK işçileri servislerinden inip yürüme eylemi yaptılar. TEK, DSİ, İller Bankası, Etüt İdaresi, Karayolları Ankara Bölgesi'nde toplam 96 bin işçi servislerden inip yürüme, yemek boykotu, işyerinde oturma ve sendika önünde miting eylemi yaptılar. Yol-İş'e bağlı çeşitli işyerlerinde iki bin kadar işçi bir gün işyerini terk etmeme eylemi yaptılar.

12 Haziran: Yüzbinlere varan sayıyla eylem grafiği daha da yükseldi. 600 bin kamu çalışanının toplu sözleşme görüşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanması, beraberinde yüzbinlerce işçinin pasif direnişini getirdi.

Karayolları Genel Müdürlüğü, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bağlı genel müdürlükler ve Devlet Hava Meydanları Genel Müdürlüğü'ne bağlı işyerlerinde çalışan 20 bin Yol-İş Sendikası üyesi işçi toplu vizite eylemi yaptı. İşçilerin bağlı olduğu Yol-İş Sendikası yöneticileri de aynı günlerde üç günlük açlık grevi yaptılar.

Tes-İş Sendikası'na bağlı 95 bin işçi de aynı gün yemek boykotu yaptı. Petrol-İş Sendikası'na üye 17 bin işçinin (Batman, Kırıkkale ve onbeş bölgede) geçen hafta boyu yürüyüş ve alkışlı protesto eylemleri sürdü. Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan aynı günlerde UBA'ya verdiği demeçte, ay sonuna kadar greve çıkacak işçi sayısının 200 bine ulaşacağını söyledi.

İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Edirne'de DOK-Gemi İş Sendikası, Tes-İş, Yol-İş, Likat-İş, Petrol-İş ve Denizciler Sendikası'na bağlı işçiler, Taşkızak-Haliç-Camialtı tersanelerinin işçileri, Aliağa Petrol Dolum Tesisleri'nden toplam 200 bine yakın işçi toplu viziteye çıktı.

Harb-İş'e bağlı Milli Savunma Bakanlığı ve Sahil Güvenlik işçilerinden 36 bin 479'u yemek boykotu yaptı.

13 Haziran: Yaklaşık 200 bin işçi eylemdeydi. Daha sonraki günlerde sendika yöneticileri de açlık grevleriyle eyleme katılarak destek verdiler.

15 Haziran: Eylemlerin ağırlığı gemi işçilerindeydi. Gemi işçileri sabah saatlerindeki seferlerde işi yavaşlattılar. Daha sonra viziteye çıktılar. Halk Ekmek işçileri de 15 Haziran günü belediyenin önünde toplanarak protesto gösterilerinde bulundu.

Ege bölgesinde 50 bin civarında işçi, yemek boykotu ve işyerlerinde işverene dönük eylemler

yaptılar.

16-17-18-19 Haziran: Bu tarihlerde birçok işçi yollardaydı. Yol kenarında yürüme, yolları kesme, E-5'e çıkıp trafiği durdurma gibi eylemler gündeme geldi. Bu tür eylemlilik biçimleri ile birlikte, polis gücü bir çırpıda ortaya çıkıyor, tehdit ediyor, dağıtmaya çalışıyor, copluyor veya gözaltına alıyordu. Ancak işçiler buna karşı kendi tedbirlerini uyguluyor, arkadaşlarını vermiyor, alırlarsa daha radikal eylemler yapacaklarını belirtip, alınanların salıverilmesi için polisle pazarlık yapıyorlardı.

19 Haziran'da TCDD işçileri. toplu-iş sözleşme görüşmeleri uyuşmazlıkla sonuçlanınca oturma eylemi yaptılar. Yaklaşık 29 bine varan TCDD işçileri, toplu sözleşme görüşmelerinin çıkmaza girmesini çok büyük tepkilerle karşıladılar.

Bursa, Balıkesir, Kütahya, Mardin, Mazıdağı'nda ve Etibank'a bağlı çeşitli iş yerlerinde çalışan 4 bin işçi vizite eyleminde bulundu.

İzmir, Denizli, Uşak, Muğla, Manisa ve Aydın'da karayolları, TEK, DSİ, Köy Hizmetleri ve tersanelerde çalışan Türk-İş'e bağlı 12 bin dolayında işçi, işyerlerine 1 km mesafeden başlayarak yürüme eylemi gerçekleştirdiler.

İzmir Belediyesi'nde 60 bin işçi sokaklara çıkarak sloganlarıyla her yeri çınlattılar. Yaşlı ninelerin bile en önde yürüdüğü eylemler çok coşkuluydu. Yine İstanbul'da 60 bin tekel işçisinin bir saatlik iş bırakma eylemi, liman işçilerinin işi yavaşlatma eylemi, Türkiye Maden-İş Sendikası'na bağlı işçiler birçok pasif eylemle seslerini duyurdular. 22 bin Karabük Demir Çelik işçisi uyuşmazlığı protesto için viziteye çıkarak, yarım gün çalışmadılar. Diyarbakır'da 7 bin işçi, işyerlerinin önünde oturdu. Batman'da 4 bin petrol işçisi fazla mesai yapmayarak farklı bir protesto yoluna gittiler.

20 Haziran: İşçi eylemliliği daha da yoğunlaşıyor, küçük küçük yürüyüşler, protestolar uzadıkça uzuyor, mitinge dönüşüyordu. İş yavaşlatma, viziteye çıkma, iş bırakma, işyerini terk, geç gelme eylemleri doğal olarak grevden etkili bir boyuta ulaşıyor. Bu kez E-130 Karayolu'nda eylem yapan işçiler, 8 kilometrelik mesafeyi protestolarla yürüyerek geçtiler. Petrol-İş kollarının hepsinde toplu vizite eylemleri yeniden ağırlık kazandı. Türk-İş merkezinin, eylemlere son verin çağrısı da işçiler arasında büyük tepkilere yol açtı. Bu dönemde yeni yeni eylem çevreleri oluştu ve eylemini genişletti. Bu eylemlerden biri de polisin telsiz mandallama eylemidir. Basın sektöründe ise, basın emekçilerinin toplu olarak işten uzaklaştırılmaları nedeniyle gazete bürolarının önünde açlık grevi yapmaları günlerce kamuoyunda dikkat çeken konu oldu.

21 Haziran: Eskişehir Demiryolu işçileri, Trakya ve Kırklareli Cam işçileri, Mersin liman işçileri, Adapazarı Belediye işçilerinden oluşan yaklaşık 8

18 HAZİRAN

Tekel	Tek Gıda-İş	1 saat iş bırakma	40000
TPAO, TÜPRAŞ, MKEK, Etibank, Petrol Ofisi	Petrol-İş	Mesai boykotu ve üretimi yav.	17000
Milli Eğitim Basımevi	Basın-İş	Toplu vizite	400
TDİ Genel Müdürlük, Şehir hatları, liman işçileri	T. Denizciler, Koop-İş, Likat-İş, Toleyis, Sağlık-İş	Toplu vizite	2000
Etibank Kütahya Gümüş Tesis.	T Maden-İş	Toplu vizite	300
	Harb-İş	Toplu vizite	6000
Ege Bölgesi'nde 76 sendika şubesine bağlı işçiler		Servis boykotu, yürüyüş	51000
İskenderun DÇİ	Özçelik-İş	Miting	5000
Diyarbakır Karayolu, TEK, Köy Hizmetleri, Askeri işyeri işçileri	Yol-İş, Harb-iş, Tes-İş, Tek Gıda-İş	Oturma eylemi	21000
İTÜ Yemekhanesi işçiler	Tez Koop-İş	Yürüyüş. Servis boykotu, yürüyüş	320 300
Samsun Liman işçileri	Likat-İş		

19 HAZİRAN

Ankara Askeri Dikimevi, Ana Tamir, 1011 Tamir vb. askeri işyerleri	Harb-İş	Toplu vizite	7000
Gölcük Askeri Tersanesi ve askeri işyerleri	Harb-İş	Toplu vizite ve yol kapatma	6000
Taşkızak Askeri Tersanesi, Deniz Dikimevi, Basımevi, Bakım Onarım	Harb-İş, Dok Gemi-İş	Toplu vizite	4000
Jandarma Dikimevi	Harb-İş	Toplu vizite	700
TPAO, TÜPRAŞ, MKEK Petrol Ofisi	Petrol-İş	Toplu vizite	17000
SSK İlaç	Petrol-İş	Toplu vizite	60
Demiryolu işçileri	Demiryol-İş	1 saat geç işbaşı ve iş yavaşlat.	28500

bin işçi yürüyüş yaptı. Eskişehir tuğla işçileri ve aileleri ile İstanbul Halk Ekmek'te açlık grevi, gösteri, polisle çatışma eylemleri oldu. İzmir Simplot işçileri yürüyüş yaptılar.

Memurlar eylemde

Yoğun eylemliliklere eklenen yeni bir halka da memur eylemleridir. Yılların suskunluğunu ve zaman kaybını bir çırpıda gidermek istercesine memurlar peşpeşe yeni eylem girişimlerinde bulunuyor. Son ayın en güçlü eylemi diyebileceğimiz eylem, memurların Ankara yürüyüşü idi. Birçok bölgeden aynı amaçla harekete geçen memurlar, birçok yerde daha yola çıkarken polis tarafından engellendiler. 2 Temmuz günü Ankara'ya doğru yola çıkmak üzere kalabalık bir grup memur, Aksaray'da bir araya geldi. Bir basın açıklamasıyla eylemliklerini duyurduktan sonra yola çıkan memurlar, Ankara girişinde durduruldu, bir süre bekletildikten sonra bir kısmı gözaltına alınan memurların haberi İstanbul'da duyulunca, onları destekleyen arkadaşları Anakent Belediyesi önünde toplanarak alaylı, sloganlı protesto eyleminde bulundular.

Memurların eylemde öne çıkardıkları slogan: Grevli, toplu sözleşmeli, sendika hakkı. Günlük boyalı basın nedense bu talebi pek öne çıkarmıyor. Oysa memurlar bu taleple 20 bin imza topladılar. Memurlar eyleme geçince boyalı basın zamlı başlıklar atmaya başladı. Ve ücret zammı için eyleme geçilmiş gibi yazdılar. Burada göze çarpan memurlarla işçilerin sloganları birbirine çok benziyor olması. "İş-Ekmek-Özgürlük-Demokrasi" ve "İşçi Memur Elele Genel Greve" sloganları en çok kullanılanlardı.

Memurlar, eylemi yürüyüşle bitirmeyeceklerini hemen gösterdiler. İstanbul'dan sonra İzmir'de de Konak Belediyesi önünde toplanan bir grup memur ayrı bir protesto eylemi yaptı. Memurların bir kısmı da TBMM, Milli Eğitim Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı'nı sürekli telefonla arayarak protesto ettiler.

Sağlık çalışanları, yemek saatlerinde hastane bahçelerinde toplanarak sorunları üzerine tartışmalar yaptılar. Başka bir grup memurlar bordro yakma eylemi yaptı. Aksaray İSKİ'de çalışan memurlar da grev yasakları olduğu halde bir günlük fiili grev ilan ettiler ve grev önlükleri giyerek grev gözcülüğü yaptılar. Memurların grev yapma "hakkı" olmadığı halde fiilen grev yaparak günboyu çalışmadılar. Bakırköy'de belediye memurları işbaşı yapmadan önce Özgürlük Meydanı'nda toplanarak halaylı protesto gösterileri yaptılar.

Bu gelişmeler yaşanırken resmi güçler, memurlara karşı engellemeler ve saldırılardan geri durmuyordu.

CUMA 14 HAZİRAN

Tekel	Tek Gıda-İş	iş bırakma	47.000
TDİ İstanbul Şehir Hatları	T. Denizciler	İş yavaşlatma	
		toplu vizite	3.758
Konya Karayolları 3. Bölge Md. Köy Hizm. 2. Bölge ve İl Md. Yapı İşleriMd.	Yol-İş	Toplu vizite	11000
TCDD Mersin Liman İşletmesi	Demir-İş	Yürüyüş	1.500
Mersin Karayolları 5. Bölge Md.	Yol-İş	Servis boykotu, yürüyüş	1.200
İst. Kartal Halk Ekmek	Öz Gıda-İş	Protesto gösterisi	5.00

CUMARTESİ 15 HAZİRAN

Konya Karayolları DSİ, Köy Hizm.	Yol-İş	Servis boykotu, yürüyüş	11.00

PAZARTESİ 17 HAZİRAN

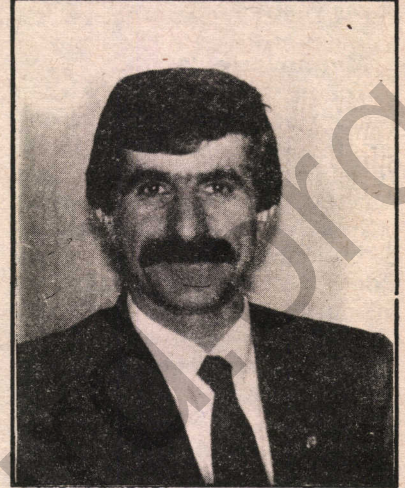
İzmir, Manisa, Aydın, Uşak, Denizli ve Muğla TEKEL, Demiryolu Karayolu, DSİ, TEK (76 Şube)			51.000
Antalya ve Trabzon Liman işçileri	Likat-İş	Toplu vizite	550
Derince ve İzmir Liman işçileri	Likat-İş	İşletme önünde gösteri	1100
Yozgat Kırşehir Karayolu, Köy Hizm.	Yol-İş	Yürüyüş	
Kırıkkale MKEK	Türk Metal-İş	Yürüyüş	1900
Ordu DSİ, Köy Hizmetleri			5000
Karayolları işçileri	Yol-İş	Yürüyüş	1500
Ankara Karayolları işçileri	Yol-İş	Toplu vizite	
Belediye memurları	Tüm Belsen	Belediyede basın açık.	300
İstinye Tersanesi	Dok Gemi-İŞ	Toplu vizite	580
Kartal Bel. Mem.	TümBelsen	Bordro yakma	
Tekel	Tek Gıda-İş	iş bırakma	40000
TPAO, TÜRPAŞ, Etibank, MKEK, Petrol Ofisi	Petrol-İş	mesai boykotu	17000
Eğitimciler	Eğit-Sen	bordro yakma	
Eğitimciler	Eğit-Sen	G.Osmanpaşa pamuk.	
Eğitimciler	Eğitim-İş	Bakırköy Özgür. mey.	
Gölcük işçileri	Eğit-Sen	Yol kapatma, yürüyüş	6000
Kristal-İş	Harb-İş	Yürüyüş	1000

19 HAZİRAN'ın devamı

Eskişehir Hava İkmal Bakım	Harb-İş	Ankara-Bursa Karayolunu kapatma	2600
İskenderun Demir Çelik	Özçelik-İş	miting	5000
Tekel	Tek Gıda-İş	İş bırakma	40000
İstanbul Halk Ekmek işçileri	Öz Gıda-iş	belediyede gösteri, açlık grevi	
THY'den atılan işçiler ve Hava-İş yöneticileri			400
		Siyah çelenk ve açlık grevi	700
Samsun Liman işçileri	Likat-İş	İşyerine yürüyüş	300
İzmir Liman işçileri	Likat-iş	Toplu vizite	800
Hopa ve Giresun Liman işçileri	Likat-İş	Müdürlük binası önünde gösteri	150
İstanbul Haydarpaşa Liman işçileri	Likat-iş	Oturma eylemi	
Karabük Demir Çelik	Özçelik-İş	toplu vizite, miting	2500

"İşçi sınıfı demokratik direnme hakkını kullanmalı"

Son işçi eylemleri ve Kürt halkı üzerindeki baskılar üzerine Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan'ın dergimize ilettiği görüşlerini yayınlıyoruz.

12 Eylül'ün faşizan baskı ve yasakları, 12 Eylül'le doruğa tırmandırılan devlet terörü, işçi sınıfımızın mücadelesini hedef almış, yaratılan antidemokratik ortamda ekonomik ve demokratik hak ve özgürlüklerimiz sürekli geri götürülmüştür. 1981 Anayasası'nın, bu anayasa doğrultusunda hazırlanan çalışma yasalarının ve nihayet, sermaye iktidarlarının yasal-yasadışı baskı ve yasaklarının cenderesinde, işçi sınıfımıza bir tek yol kalmıştır. Bu yol da, işçi sınıfımızın birliğinden ve haklılığından aldığı güçle, üretimden gelen gücünü, demokratik direnme hakkını kullanması olmuştur. Sürekli yaşanan deneyimler, işçi sınıfımızda bu bilinci geliştirmiş, 1989 Bahar Eylemleri de, bu mücadelenin somut sonuçlarının alındığı bir dönemeç olmuştur. Petrol-İş'in bu mücadele içerisindeki öncü konumunun nedenleri arasında, özellikle petrol işkolundaki grev yasağının önemli yeri vardır. Grev yasağının ardında, YHK sözleşmelerinin oluşu, uyuşmazlıkların masa başında çözümünü imkansız hale getirmekte, yasalar çerçevesinde hiçbir şey yapılamamaktadır. Bu durum karşısında demokratik direnme hakkını kullanma yolunu seçen üyelerimiz, bugüne kadar işçi sınıfımıza örnek olacak birçok direniş gerçekleştirmişlerdir. Kamuda 600 bin işçinin sözleşme ve eylemlerinin gündemde olduğu günümüzde de Petrol-İş üyeleri, merkezi bir eşgüdüm ve sendikal disiplin içerisinde sürdürdükleri eylemlerle, yoğun deneyimleriyle öncü konumlarını sürdürmektedirler.

Türkiye'nin gündeminin ilk sıralarında yer alan işçi eylemlerine karşın, henüz toplu sözleşme görüşmelerinde belirgin bir yaklaşım sağlanamamıştır. Taleplerimizle hükümetin teklifleri arasında büyük farklılık vardır. Bu uyuşmazlık, kurulan yeni hükümete götürülecek, olumlu bir yaklaşım sağlanamaması durumunda 400 bin işçi, grev hakkını, grev yasağı kapsamında olanlar ise demokratik direnme haklarını hep birlikte kullanacaklardır. Yapılacak her eylem, bir sonraki eyleme hazırlık olacak, eylemlerimiz giderek doğrudan üretime yöneltilecektir.

Eylemlerimizin başarısı elbetteki birlikte, bir eşgüdüm içerisinde ve kararlılıkla sürdürülmesine bağlıdır. Türk-İş bünyesinde oluşturulan Koordinasyon Kurulu'na bu konuda büyük görevler düşmektedir. Petrol-İş olarak bu koordinasyonun zorunluluğuna, doğruluğuna inanıyor, alınacak her karara uymaya hazır bulunuyoruz. Mücadelemiz, 600 bin işçinin bütününü kucaklayabilmelidir. Bunun için Koordinasyon Kurulu'nun yalnızca ücret zamları ve paketleri değil, yapılacak eylemlerin niteliğini de belirlemesi, eşgüdümü sağlaması gereklidir. Bu yolda çabamız sürmektedir.

Güneydoğu Anadolu'da yaşanan devlet terörü, sürekli ve sistemli bir biçimde tırmandırılmaktadır. Artık bu terörün gizlenebilecek, inkar edilebilecek hiçbir yanı kalmamıştır. Devlet, elindeki her türlü aracı, her türlü olanağı kullanarak insanlarımızın özgürlük ve demokrasi mücadelesini kırmaya çalışmaktadır. Olağanüstü Hal uygulamasına süreklilik kazandırılmış, insan hak ve özgürlükleri rafa kaldırılmış, yargısız infazlar, toplu kırımlar, adeta olağan hale getirilmiştir. Son olarak Diyarbakır'da İHD ve Özgür Halk'ın bulunduğu binanın bombalanması, Avukat Mustafa Özer'in aracına bomba konulması devlet terörünün son örnekleridir.

Bu insanlık ve hukuk dışı saldırılara karşı, işçi sınıfımız ve emekçi halkımız Kürt-Türk ayrımı yapmaksızın, yığınsal bir şekilde karşı koymak durumundadır. Devlet terörü yalnızca Kürt halkına değil, en temel insan haklarına, demokratik hak ve özgürlüklerimize yöneliktir. Bu teröre seyirci kalınması, bu terörün tüm ülkeye yayılmasına çanak tutmaktır. İşçi sınıfımız ve emekçi halk yağınlarımız üzerinde zaten var olan ağır baskıların katmerleşerek artması demektir. Bu nedenle, insanım ve demokratım diyen her kişi ve kuruluş bu devlet terörüne karşı yığınsal mücadelenin örgütlenmesi ve sürdürülmesinde aktif görev almak durumundadır.

ANAP iktidarında kabuk değişikliği

Ali TOPRAK

Haziran ayı başında yapılan ANAP Olağan Genel Kongresinde genel başkanlığa Mesut Yılmaz seçildi. Büyük kulisler ve çekişmelerden sonra, Türkiye'de ilk kez bir başbakan, kongrede genel başkanlık yarışını kaybederek hükümetteki koltuğundan oldu.

ANAP genel başkanlığı'na seçilen Mesut Yılmaz'a Cumhurbaşkanı tarafından yeni hükümeti kurma görevi verildi. Sonuçta, hükümetin kimlerden olacağı açıklandı, yeni hükümet programı Meclis'te tartışıldı ve güvenoyu alan hükümet, görevine resmen başladı.

Kurulan yeni hükümet kamuoyuna öyle yansıtıldı ki, "Yeni bir iktidar değişikliği", "Yeni açılımlara ve değişimlere yönelecek bir iktidar", "Emekçilerin, insan haklarının, demokrasinin savunuculuğunu yapacak yeni bir hükümet" gibi gözkamaştırıcı sözleri her yerde duyup okumak mümkün hale geldi. Yani, Yılmaz hükümeti "umutların" hükümeti olarak kamuoyunun bilincine sürekli şırınga edilmeye çalışılıyor.

Öte yandan, daha düne kadar kukla niteliğini sürdürmekte son derece becerikli olan Akbulut'un başını çektiği muhafazakar kanadın, basına yansıyan son derece ilginç çıkışlarının ve muhalefet partilerinin izlediği şaşkın tutumlarına tanık olduk. Ardından, Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in "demokrasiye yürekten inanıyoruz, muhtıra ve darbe söylentileri doğru değildir" şeklindeki açıklamaları gündeme geldi. Ve nihayet, ABD Başkanı George Bush'un Başbakan Mesut Yılmaz'a gönderdiği kutlama mesajında "başarı" dileklerinin yanı sıra "sıcak destek ve işbirliği" vaadlerini, övgü dolu sözlerini gördük.

Kuşkusuz, Türkiye siyasal yaşamında eşine pek rastlanmayan olayları, yaşanan değişimleri dikkatli bir şekilde değerlendirmek gerekmektedir. Yaşanan siyasal olaylar, sıradanlığın ötesinde gelişmelerdir çünkü... Bu açıdan rejimin yaşadığı güncel gelişmelerin biraz gerisine uzanmak ve kısa bir panoroma yapmak yararlı olacaktır.

12 Eylül faşizminin bir uzantısı olarak iktidara gelen ANAP, Türkiye ve ülkemizde muhalefetin susturulduğu, rejimin kendisini en rahat hissettiği bir dönemde "çağ atlıyoruz", "model bir ülkeyiz", "çağdaş uluslar seviyesine ulaşacağız" gibi çok iddialı hedeflerin temsilciliğini yapmaya çalıştı. Halklar üzerinde gerçekleştirilen ağır baskı ve sömürü üzerinde ulaşılmak istenen bu hedefe, rejim gerçekten de kendisini kaptırmıştı. Fakat, çarpık Türk kapitalizminin kendi iç doğasındaki çelişki ve bunalımlı yapısı, Kürt sorununun büyük bir çelişki olarak varlığını sürdürmesi, dünya emperyalizminin yaşadığı genel bunalımların yansımaları, bu hedeflere ulaşmanın önündeki en büyük engel olarak sürekli varlığını koruyordu.

Faşizm koşullarının getirdiği baskı ve sömürü, bölgesel ve uluslararası ortamın sunduğu bazı olumlu imkanları değerlendirerek belli bir gelişme kaydetse de, burjuva egemenliği amaçladığı hedefe hiçbir zaman ulaşamadı.

Kısmi rahatlama ve gelişme imkanını özellikle '84'ten itibaren başlayan Kürt hareketindeki yeni bir sıçrama; bölgesel ve uluslararası alanda ortaya çıkan değişiklikler (krizin derinleşmesi ve ekonomik-politik tedbirler gibi) ve Türkiye'de çelişkilerin tırmanması gibi unsurlar, rejimi yeni bir sürece soktu.

Başlangıçta oldukça küçümsenen Kürt gerilla hareketi, sürekli bir tırmanma gösterip kitlesel boyut kazanınca, gündemin en önemli sorunu ve rejimi gerçekten de büyük oranda sarsan gelişmenin temel kaynaklarından birisi haline geldi. Bütün ekonomik, siyasal, askeri imkanlar seferber edilmesine rağmen sorun çözülmemiş, tersine büyük bir tehlike haline gelerek, rejimi her açıdan zayıflatıp krizini derinleştiren temel bir gelişme olmuştur. Kürt gerilla hareketinin TC'yi askeri, ekonomik, siyasi, ideolojik vb. alanlarda hayli yıpratıp tüketen gelişimi, Türkiye emekçilerinin muhalefetiyle kucaklaşarak boyutlanınca, sorun daha da büyük bir çıkmaz haline geldi. Türkiye'de yüzbinlerce işçi, memur, çiftçi, esnaf yaygın eylemliliklere yöneldi. Rejimin pahalılık, yoksulluk, sömürü, baskı altında yaşayamaz hale gelen ve bu nedenle çığ gibi büyüyen eylemlerle muhalefetini açıkça ortaya koyan emekçilerin taleplerine yanıt verememesi, tersine baskı ve terörü esas alan tutumu, sorunun daha da derinleşmesine neden oldu.

Bütün bu gelişmeler rejimin bir noktada gelip tıkanmasına, çözümü zor olan bir düğümlenmenin ortaya çıkmasına neden oldu. Baskı ve şiddeti içeren bütün yasakçı genelgeler, SS Kararnamesi gibi kararnameler, "Anti-terör" yasaları ve daha birçok baskı yasaları bu kilitlenmenin çözümünü sağlayamadı.

50 milyar dolarlık dış borç yükü, 50 trilyonluk iç borçlanma, her geçen gün artan bütçe açıkları, enflasyon, hayat standartlarındaki büyük düşüş, ihracattaki tıkanma gibi daha birçok ekonomik gelişmeler, hem kitleleri hem de rejimi ke-

miren ekonomik gelişmeler oldu. Bu durum krizin had safhalarda seyretmesini beraberinde getirdi. Kitle muhalefeti, hem ekonomik hem de demokratik taleplerde yükseldikçe çıkmazın boyutları daha da arttı. Kürt gerilla hareketi de rejimi içte, dışta her bakımdan çözümsüz kılan ana gelişme oldu ve bütün bu gelişmeler rejime büyük güvensizliği, isteksizliği doğurdu. İktidar, her türlü iletişim araçlarını kullanmasına rağmen kitleler üzerindeki etkisini ve itibarını tümden yitirdi.

Kısaca; TC, ANAP iktidarı şahsında tarihinin en bunalımlı, en çözümsüz sürecine girdi. Öyle ki, bu sorunlar hem iç hem de uluslararası gelişmeler nedeniyle ne yeni darbeler ne de yeni iktidar değişiklikleri temelinde çözülebilir oldu. Burjuva muhalefet partilerinin ANAP'a alternatif çözüm programları olmadığı gibi, kitleler içindeki itibarları da oldukça zayıftır.

Bütün bu tarihsel olayların burjuva egemenlik sistemi içinde yarattığı en önemli gelişmelerden birisi de, burjuva kanatların iç çelişki ve çatışmalara yönelmesi oldu. Eskiden "birlik ve bütünlük" içinde hareket edebilen burjuva kanatların, bugün ayrışarak ciddi bir çelişki ve çatışmayı yaşadıklarına tanık oluyoruz ve bu süreç yaşanan çözümsüzlüğün doğal bir uzantısı olarak şekillenmektedir.

Kilitlenmeye paralel olarak çelişki ve çatışmalar bakımından ortaya şöyle bir tablo çıkmaktadır:

1- Kürt halkıyla rejim arasında varolan uzlaşmaz çelişki ve çatışma.

2- Türkiye emekçi kesimleriyle rejim arasında giderek şiddetlenen ve uzlaşmaz nitelikte olan çelişki ve çatışma.

3- Rejimin kendi içinde başlayan ve boyutları giderek derinleşen çelişki ve çatışma.

İçteki bu çelişki ve çatışmaların dışında bir de rejimin Yunanistan, Suriye, İran, Irak, Libya, NATO ve AET gibi ülke ve kuruluşlarla yaşadığı ciddi çelişki ve problemleri vardır.

Rejimi kuşatan bütün bu çelişki ve çatışmaların her geçen gün tırmanarak arttığı açıktır.

İşte bu ortamda, M. Yılmaz hükümeti oluştu ve "yeni umutların yeni açılımların temsilcisi" olarak lanse edildi. Yılmaz hükümetinin ağırlıklı olarak "liberaller"den oluştuğu ortadadır. Fakat, iktidarın önünde çözmesi gereken büyük problemler ve aşması gereken büyük engeller vardır.

Yukarıda rakamlar halinde verdiğimiz çelişki ve çatışmaları çözmek için yeni iktidar neler yapacak, ne kadar sonuç alacaktır? Bu konuda çok iddialı vaadler yapılmaktadır. Yine, "liberal" görünümlü yeni iktidarın "sertlik politikası"ndan çok "demokratik" çözümleri esas alacağı söylenmektedir. "Demokratik" çözümlerin çerçevesi ne olacaktır? Bu da gündeme giren bir tartışmadır. Ayrıca, erken genel seçim konusu sıcağı sıcağına işleniyor. Bu konuda çeşitli hazırlıkların yapıldığı da gözlenmektedir. Bununla nerelere varılmak isteniyor? Bu ve benzeri sorular, bugün kamuoyunun gündemini doldurmuş bulunmaktadır.

İlkin şunu belirtelim; Yılmaz hükümetinin, en önemli sorun haline gelen Kürt sorunu karşısındaki politikası netleşmiş değildir. Bu çatışma ve çelişki kaynağını çözme konusunda bazı işaretlerin dışında kesin bir şey söylenememektedir. Yılmaz hükümeti, ülkemizde bugüne kadar parlamento ve hükümetin inisiyatifi dışında geliştirilen savaşı dizginsiz biçimde yürüten özel savaş kurumlarına ve son dönemlerde ölüm mangaları gibi kan kusan kontrgerilla eylemlerine karşı etkili bir tavır geliştirip, haksız özel savaşın çirkin seyrini değiştirebilecek mi? PKK'nin en temel taleplerinden birisi olan ve uğruna kapsamlı bir mücadele geliştirdiği "eşit ve özgür ortamlarda yaşam" taleplerine olumlu yanıt verecek mi? Soruna demokratik ve eşitlikçi bir yaklaşım gösterip, kirli özel savaşın tarafı olarak TC'nin resmi politikasını köklü bir biçimde dönüşüme uğratacak mı? Yoksa; hâlâ geleneksel politikanın sürdürücüsü ya da çözümü PKK dışında arayan birtakım ataklara mı kalkışacaktır? Bütün bunlar belirsizdir. Yeni iktidar şayet bu konuda olumlu birtakım adımlar atarsa, işte o zaman "yeni bir açılımın" temsilcisi olma unvanını kazanabilir. Aksi halde, bu tür laflar bir demagoji olmanın ötesine gitmez.

Görülen o ki, yeni hükümet değişimden yanaysa birçok engellerle ve sorunlarla boğuşacaktır. Zira sistem "yeni açılım" denilen değişimlere henüz hazır değildir.

Kürt sorunu karşısında, rejimin önünde artık şiddet politikasının çözümsüz kaldığı ortadadır. Bu konuda geleneksel devlet politikasını yürütmede ısrarlı davrananların önemli bir ağırlık teşkil ettiği biliniyor. Fakat buna karşılık Kürt sorununun yeni bir yaklaşımla (ki, bu yeni yaklaşımın adına reformizm demek daha doğru olacaktır) "çözümü" eğiliminin de güç kazandığı ve bu konuda Özal'ın da içinde bulunduğu bir kanadın varolduğu gözleniyor. Aslında her iki eğilim arasında ciddi bir çelişki ve çatışma da söz konusudur. Akbulut'un başını çektiği muhafazakar gelenekçi kanadın Özal'a ve yeni hükümete bu kadar saldırgan yaklaşması boşuna değildir. Ve Akbulut'un eski bir başbakan olarak değil, TC içinde gelenekçi kanadın sözcüsü olarak hareket ettiğini görüp izlemek zor değildir. SHP ve DYP'nin de gelenekçi kanattan destek gördüğü ve Kürt sorunu karşısında bu çevrelerin bir noktada gelip buluştukları bellidir. Özal'ın açıktan destekleyerek

iktidara getirdiği Yılmaz ve "liberal" kanadın, bütün bu güç odaklarına karşı ne denli başarılı bir mücadele yürüteceği doğrusu merak konusu olmaktadır. Zira şu da açığa çıktı ki, şu anda iktidara getirilen yeni hükümet, gelenekçilerin karşısında "yeni açılımları" savunan ayrı bir kanadın temsilciliğini yapmaktadır. Bu anlamda bir çatışma ve çelişkinin varlığından bahsetmek doğru ve yerinde olacaktır. Ve bu kanatlara ordu dahil, her kesim dahildir.

Ancak, belirttiğimiz gibi, yeni hükümetin bundan sonra ne yapacağı önemlidir. Acaba, iktidarda olmanın avantajlarını ve ABD desteğini kullanarak gerçekten de ciddi ve köklü çözümlere gidilecek mi yoksa yaşananlar sadece birer aldatmacadan mı ibarettir? Bazı işaretler var, son derece kaygı verici işaretler. Ölüm mangaları, bombalama ve cinayetlerle Kürt halkına karşı vahşi bir savaş yürütüyor. Bu, yeni hükümeti sanıldığının aksine tersten etkileyecek ve yaratılmak istenen görüntüyü tümden ortadan kaldıracak gelişmelerdir. Yaşanan cinayet ve katliamlar devam ederse, ANAP ve Mesut Yılmaz kesinlikle kaybeder. Daha şimdiden kaybettiği çok şeyinin olduğu açıktır.

Bu can alıcı konu dışında Yılmaz hükümeti, Türkiye'deki emekçi halkın çığ gibi büyüyen ekonomik, demokratik taleplerine olumlu yaklaşacağını ve dış politikada daha farklı yaklaşımlar içine gireceğini belirten mesajları görülmekte ve geçmiş hükümetlerin politikalarını adeta yeren bir tutum içinde bulunmaktadır. Bu konudaki pratiğini de zaman ortaya çıkaracak, izleyeceği politikaların içte ve dıştaki sonuçlarının neler olacağını süreç gösterecektir. İçeride "Anti-terör Yasası" gibi yasalarla ömür uzatmaya, dış politikada da sokak kabadayılığını aşmayan bir çizgide ısrara devam ederse yeni hükümetin bırakalım "yeni açılımlar"la yeni bir süreci başlatması, eskinin dağ gibi sorunlarını artırmaktan ve bu sorunlar içinde boğulup gitmekten kurtulması mümkün olmayacaktır. Bu durumda ise TC'yi ancak ve ancak, emperyalizmin fiili müdahaleleri (o da geçici bir süre) kurtarabilir.

Kısaca, rejim, yeni bir kabuk değişikliğine giderek kilitlenen ağır sorunları çözmeye çalışmaktadır. Bunun erken bir genel seçimle pekiştirilmeye çalışması pek o kadar önemli değildir. Önemli olan yığılan ve rejimi adeta çözülmeye götüren Kürt sorunu, demokratikleşme sorunları gibi önemli konularda bundan sonra nelerin yapılacağıdır. Rejim, bazı temel sorunların çözümü için zorunlu olarak politika değişikliklerine yönelmek gerektiğini belirtmekte, bu konuda tartışmaları hızlandırmış bulunmaktadır. Sürece, bu anlamda bir geçiş süreci denilebilir mi? Bunu da zamana bırakmak daha doğru olacaktır. Gelişmeler, gerçekten de ilginçtir ve dikkatle izlemeye değerdir. Bu anlamda gelecek sayılarımızda daha net ve geniş açıklamalarla konuya bir bakış açısı getirmeye çalışacağız.

DEVLET TERÖRÜ YASASI İŞLEMEYE DEVAM EDİYOR!

Soruyoruz: Şimdi sıra kimde?
– Ankara'da Veli GELEŞ,
– İstanbul-
Hasanpaşa'da Hatice DİLEK, İsmail ORAL
Kanarya'da Murtaza KAYA
Sultançiftliği'nde Nilgün ODA
Beşiktaş'ta Perihan DEMİREL
Avcılar'da Ali ALPDOĞAN, Kemal KARATAY
devletin resmi güçleri tarafından katledildiler.
– Diyarbakır: İHD şubesi, Özgür Halk ve Medya Güneşi dergilerinin büroları, HEP eski İl Başkanı Av. Mustafa ÖZER'in arabası bombalandı.
– Şırnak'ın Uludere ilçesi Hilal kasabası Belediye Başkanı Yakup KARA ve 4 arkadaşı öldürüldü.
– Batman İHD şube yöneticisi M. Sıddık TAN'ın arabasına bomba koyuldu.
– Van Gürbulak'ta İsmail EFE öldürüldü.
VE ŞİMDİ:
HEP Diyarbakır İl Başkanı VEDAT AYDIN ölüm mangaları tarafından katledildi.
Sessiz kalmak katliamlara taraf olmaktır. Devlet terörünü kınıyor, tüm duyarlı insanları katliamlara karşı çıkmaya davet ediyoruz.

DENG, DEVRİMCİ MÜCADELE, EMEĞİN BAYRAĞI, EMEK, GELENEK HALK DEMOKRASİSİ, HAZİRAN, İŞÇİLER VE POLİTİKA, KOMÜN MEDYA GÜNEŞİ, NEWROZ, ODAK, ÖZGÜR HALK, SOSYALİZM, YENİ DEMOKRASİ

Sosyalist Enternasyonal ve Talabani

Ali TOPRAK

Her yıl düzenlenen Sosyalist Enternasyonal toplantısı bu yıl İstanbul'da gerçekleşti. Toplantıda Kürt sorunu dahil daha pek çok konu görüşülüp karara bağlandı. Kürt sorunu konusunda emperyalizmin bilinen "Kültürel Özerklik" politikası "çözüm" olarak önerilirken, Türkiye'ye de bu konuda çağrılar yinelendi.

Kuşkusuz, Sosyalist Enternasyonal'in İstanbul toplantısının en renkli simalarından birisi, toplantıya katılan YNK (Yekîtiya Niştimanî Kurdistan - Kürdistan Yurtseverler Birliği) Genel Sekreteri Celal Talabani idi. Öyle ki, Celal Talabani, TC'nin resmi yetkilileri dahil, burjuva basın-yayın organları tarafından Sosyalist Enternasyonal toplantısından çok daha fazla ilgi odağı haline geldi. Mülakatlar, ikili görüşmeler ve toplantılar İstanbul'dan Ankara'ya taşarak günlerce kamuoyunun gündemini dolduran bir gelişme oldu. Manşetlerden düşmeyen Talabani, tam bir devlet başkanı gibi karşılandı ve Cumhurbaşkanı Özal dahil, hükümet yetkilileri ve burjuva muhalefet parti liderleri Talabani'yle görüşmek için adeta sıraya girdi. Gerçekten de, YNK liderine gösterilen ilgi olağanın çok üstündeydi.

Bu ortamda Sosyalist Enternasyonal toplantısı ve burada alınan kararlar adeta unutuldu. Biz de unutulan şeylerin kervanına katılarak Talabani ve TC arasında şekillenen önemli ilişkinin özlü bir yorumunu yapmayı daha uygun gördük. Yakın tarihe kadar, Talabani ve diğer Kürt gruplarının, uluslararası toplantılara katılmalarını büyük bir tepkiyle karşılayan ve bunu resmi açıklamalarıyla her defasında dile getirip kınayan TC'nin bu kez, tam tersi bir tutumla Talabani'ye olağanüstü bir ilgi ve yakınlık göstermesi, hatta Türkiye'nin, en büyük kentlerinden birisinde düzenlenen uluslararası bir toplantıya katılmasına izin vermesi oldukça ilginç. İlginç olduğu kadar da düşündürücüdür. İşin diğer ilginç tarafı Talabani ve Rızai'nin Körfez Savaşı'ndan sonra Türkiye'yi gizlice ziyaret edip hükümet yetkilileriyle görüşmelerine büyük tepki gösteren ve "Bu görüşmeler Kürt liderlerini meşrulaştırmak ve tanımaktır" diyen burjuva muhalefet liderlerinin, Sosyalist Enternasyonal toplantısından sonra Talabani ile "sıcak" görüşmelerde bulunması idi. Aynı süreçte Kürt küçük-burjuva reformist çevreleri gelişinden gidişine kadar Talabani'nin etrafından ayrılmayıp sevgi gösterilerinde bulundular.

Bütün bu gelişmeler ister istemez, "Ne oluyor?" sorusunu gündeme getirmektedir. Gerçekten de değişen bir şeyler mi vardı? TC'nin Talabani'ye bu kadar ilgi göstermesine yol açan çok büyük altüst oluşlar mı yaşanmıştı?

Açık ki, bu noktaları biraz kurcalamak gerekir.

Talabani'nin TC ile yakın bir diyaloğa girmesinin nedenlerini yorumlamaya çalışalım.

Bilindiği gibi, Körfez Savaşı'ndan sonra, yaşanan büyük Kürt trajedisinin akabinde, Saddam rejimiyle "otonomi" üzerine görüşmeler başladı. Bu görüşmelere taraf olanlardan birisi de Talabani idi. Şunu özellikle belirtmek istiyoruz: Ulusal sorun gibi önemli konularda, taraflar arasında bir anlaşma yapılacaksa, tarafları anlaşma noktasına getiren koşullar olur. Bu koşulların en başında geleni, güçlerden birisinin diğerini çok zor durumda bırakması ya da anlaşma masasına oturmaktan başka yol bırakmamasıdır. İster haklı olsun, ister haksız olsun savaşların doğası bunu gerektirir. Fakat, Güney Kürdistan'daki gelişmeler ve Saddam'la Kürt muhalif grupları arasında anlaşma görüşmeleri savaşın bu doğal seyrinin bir sonucu olarak şekillenmedi. Tersine, uluslararası emperyalist ittifak güçlerinin, Saddam rejimini yenilgiye uğratan bir savaşı ve Saddam'ın da yenilgi sonrası Kürtlere saldırarak onları ağır bir yenilgiye uğratmasının ardından "otonomi" görüşmeleri başlamıştır. Yani, yenilen iki güç, bugün bir anlaşma zemini yakalamaya çalışıyor. Bu durum, tarihte ender rastlanan bir gelişmedir. Böyle olmakla birlikte yenilen iki gücün yaptıkları görüşmelerin büyük sancılarla geçtiğini de hemen gözlemek mümkündür. Bu sancıların yaşanması da aslında kaçınılmazdır. Zira, birbirine üstünlük sağlayan güçler yoktur. Yine Kürt sorunu gibi tüm bölgeyi ve uluslararası

ilişkileri derinden etkileyecek bir sorunu çözüme kavuşturmaya kalkışmak sanıldığı kadar kolay değildir. Öte yandan bu sorun üzerinde -İran, Suriye ve Türkiye dahil- emperyalist güçlerin tümünün çıkar hesapları vardır. Ve nihayet, Güney Kürdistan'daki Talabani, Barzani gibi güçlerin, sorunun çözümü konusunda izledikleri geleneksel politikalar sağlıklı çözümleri değil, varolan sorunu daha da ağırlaştırıcı nitelikler taşımaktadır. Saddam rejiminin, geleceğini Güney Kürdistan'a bağlayan yaklaşımını da hesaba katarsak, sorunun neden bu kadar karmaşıklaştığını ve sancılara neden olduğunu daha iyi anlayabiliriz.

Evet, "otonomi" görüşmeleri bir çıkmazı yaşıyor. Bunun ana nedenlerini yukarıda ortaya koyduk. Bu çıkmazı aşmak için Güney Kürdistan'da öne çıkan iki gücün (I-KDP ve YNK) belli bir çaba içinde oldukları ortadadır. Bu güçlerin, amaçları bir olmakla birlikte, farklı arayışlar ve yaklaşımlar içinde oldukları görülüyor. Barzani önderlikli PDK-I (Partiya Demokrata Kurdistan-Irak) "otonomi" hedefine ulaşmak için halkın özgücüne dayanmayı değil, tamamen ABD ve diğer emperyalist güçlerin komutasına girmeyi esas alır ve bu anlamda son derece gerici ve karşı-devrimci bir pozisyonda "çözüm" arayışlarına yönelirken, Talabani önderlikli YNK ise, henüz PDK-I'nın konumuna düşmemekle birlikte, "çözüme" ulaşmak için, PDK-I'da görüldüğü gibi halkın özgücüne dayanmayı değil, yine bölge ve dünya ülkeleriyle ilişkileri esas almaktadır. Aradaki tek fark Talabani ve YNK'nin henüz PDK-I gibi emperyalizm ve gericiliğin tümden komutasına girmemiş olmasıdır. YNK, PDK-I'nın konumuna düşer mi? Bunu zaman gösterecek, koşullar belirleyecektir. Bugün için sadece şu söylenebilir: YNK ve Talabani belli bir arayışı ve çözümü bir bocalama evresini yaşayarak aramaktadır. Sınıf konumunun bir yönü, mevcut durumu ve özellikle de PKK (Partiya Karkerên Kurdistan)'nin etkisi onu olumlu bir sürece sokabilir. Ancak, emperyalist ve gerici kuşatma ile kaypak sınıf konumu onu çok olumsuz bir zemine de götürebilir. Bazı tehlikeli işaretler görülmekle birlikte, Talabani ve YNK'nin içinde bulunduğu konum henüz PDK-I'nın konumuyla birebir benzerlik göstermiyor. Sadece şunu belirtmekle yetinelim; şayet Talabani, dışa dayalı çözümlerden vazgeçmez ve özgürlük hareketinin sunduğu büyük avantajları esas alarak saflarını halktan yana belirlemezse, kısa süre sonra son derece gerici ve karşı-devrimci konuma düşecektir. Çünkü koşullar, safları belirlemeyi dayatıyor. Ve bugün, içinde yer alınacak iki belirgin saf vardır: Ya emperyalizm ya da halk safları!

Öyle görülüyor ki, Talabani dışa dayalı "çözüm"lerden hâlâ vazgeçmiş değildir. Bu doğrultudaki faaliyetleri devam ediyor. TC ile yaptığı görüşmelerin niteliği ve kapsamı da tamamen buna göre şekillendi. Güney Kürdistan'da Saddam rejimiyle yapılan "otonomi" görüşmelerinin sağlıksız, çürük bir zeminde gelişmesi, Talabani'yi dışa yöneltmiş görünüyor. Bu konuda TC'den garantörlük ve destek istemesi bu yaklaşımın sonucudur. Hatta, "Anti-terör Yasası"yla ortalığı kana bulayan ve halkların başına karabasan gibi çökmeye çalışan TC'ye tam bir zorlama ve tavizkar yaklaşımla, "Türkiye'de demokrasi vardır, Irak'ta yaşayacağıma Türkiye'de yaşamayı tercih ederdim" gibi methiyeler dizmesi biraz da bununla bağlantılıdır.

Talabani'nin Türkiye'yi ziyareti ve yaptığı görüşmelerin amaçlarını bu şekilde ortaya koyabiliriz. Kısaca, Talabani, dışa dayalı çözüm politikasını Türkiye ile ilişkilerine de yansıtarak, özünde Kürt halkının en büyük düşmanı olan ve bu konuda her türlü komplo ve entrika düzenlemekten asla çekinmeyecek olan TC ile, üzerinde bundan böyle de çokça tartışılacak olan bir pratiğin sahibi olmuştur.

TC'nin Talabani'ye bunca ilgi ve yakınlık göstermesinin sebeplerine gelince...

TC'nin 1946'lardan beri Güney Kürdistan'da gelişen savaşa karşı izlediği politikalar bellidir. Buradaki gelişmelere karşı izlediği tek politika emperyalist ve gerici çıkarları esas alan bir politika olmuştur. Bütün yaklaşımları buna göre şekillenmiştir. TC, 1960-70 yılları arasında anti-emperyalist niteliği olan Irak BAAS rejimine karşı PDK-I hareketine el altından birçok destek sunmuştur. Daha sonra radikalizmi tükenip emperyalizmle işbirliğine giren BAAS rejimiyle tam bir işbirliğine girip bu kez Kürt hareketinin canına okumak için elinden geleni yapmıştır. Ayrıca, kendisini tehdit eden bir mücadele gelişince, hemen Güney Kürdistan'daki güçlerle bağ kurarak, bu tehlikeyi bertaraf etmenin çabasına girişerek, varolan güçleri bir piyon, bir emniyet sibobu gibi kullanmaya çalışmıştır. Ama, hiçbir zaman Kürt halkının bir dostu, onun haklı taleplerinin savunucusu olmamıştır. Zaman zaman Kürt dostu gibi görünmüşse de, bunu tamamen kendi çıkarlarına uygunluk gösterdiği için yapmıştır.

Tarihsel pratiği ve yaklaşı-

mı bu olan TC'nin, bugün, Talabani ve Barzani hareketlerine bunca ilgi göstermesi kuşkusuz farklı çıkar hesaplarının bir ürünüdür. Kürt göçüne "olumlu" gibi görünen yaklaşımı da tamamen belli çıkarlara dayalıdır. Hatta "Kürtlerin hamiliğine" soyunacak kadar ileri gitmesinin ardında yatan nedenler de çok değişiktir.

Bütün bunların ardında yatan asıl sebep, PKK'nin başını çektiği Kürt halk hareketidir!

Evet, bugün TC, bir İran'dan, bir Irak'tan ve bir Suriye'den çok daha ağır bir Kürt sorunuyla karşı karşıyadır. Türkiye'nin yaşadığı Kürt sorunu, diğer ülkelerden çok daha farklı özellikler taşıyor. Gerek coğrafik, gerek nüfus, gerek stratejik, gerek modern sınıflaşma ve gerekse önderlik anlamında Kürt sorununun en kilit noktasını Türkiye parçası oluşturmaktadır. Diğer parçaların kurtuluşu tamamen bu parçanın önderliğine ve kurtuluşuna bağlıdır. Ve bu parçada gelişen özgürlük hareketi hem siyasi ve askeri düzeyde hem de kitlesel düzeyde oldukça kapsamlı ve ileri bir aşamaya ulaşmıştır. Sağlıklı bir çizgi ve kararlı bir pratiğin sahibi olarak mücadelenin ulaştığı boyut, rejimi oldukça tehdit eder duruma gelmiştir.

İşte, bu tarihsel gelişmeler TC'yi pek çok arayışlara iten büyük gelişmelerin anası oldu. Rejimin daha düne kadar tavır aldığı Talabani, Barzani gibi Kürt muhalif gruplarına bunca ilgi ve yakınlık göstermesinin temel sebebi de budur. Soruna bu çerçevede bakmayıp, değişik boyutlarda yaklaşmaya kalkmak (ki, böyle davrananlar az değildir) kesinlikle yanılgıya götürür. Dikkat edilirse, TC'nin Talabani'yle görüşmelerinde en çok dile getirilen konu PKK olayıdır. Talabani'ye en çok PKK'ye destek vermemesi ve Güney Kürdistan'da barındırılmaması yönünde talepler gitmiştir. Yani, "Sen PKK'ye açık tavır al ve Kuzey Irak'tan kov, ben de sana 'otonomi' konusunda tam destek verir, gerekirse garantörlük yaparım" şeklinde bir pazarlık gündeme gelmiştir. Talabani ile yapılan görüşmelerin ana konusunun bu olduğu aşikardır. Bu durum burjuva basınına da yansıdı.

Kuşkusuz, TC, Talabani ve YNK'nin "dışa dayalı çözüm politikası"nın zaaflarından yararlanmak istemektedir. TC'nin böyle bir yaklaşım içinde olması çok doğaldır. Fakat, bunun, TC'nin yaşadığı Kürt problemiyle çok ilintili olduğunu da görmek gerekiyor. Burjuva muhalefet parti liderlerinin Talabani'ye gösterdikleri ilginin de buradan kaynaklandığını iyi tespit etmek gerekir. Dikkat edilirse politik yaklaşımda Cumhurbaşkanı'nın da, iktidarın da, ordunun da, burjuva muhalefet partilerinin de içinde oldukları geniş bir hareket birliği söz konusudur. Bu hareket birliğinin koordineli bir biçimde özgürlük hareketine yöneldiği besbellidir. En tepede şekillenen bu ittifağın, Kürt sorunu karşısında sadece Talabani ve Barzani gibi güçleri yanına çekme amacını gütmediği de ortadadır. Daha geniş programlar temelinde sorunun üzerine gidilmeye çalışıldığını bugün artık daha iyi görebilmekte ve gelişmeleri biraz daha iyi yorumlayabilmekteyiz.

Günümüzde TC, özellikle PKK'ye karşı yeni bir politik yaklaşım içine girmiş bulunmaktadır. Bu yaklaşım kendisini, "PKK'nin etkisini daraltma, reformizme geniş hareket imkanları sunma" biçiminde göstermektedir. Bu amaçla, Talabani ve çizgisi bir basamak yapılmak istenmekte ve Talabani'nin desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Görüşmeler de bu çerçevede yapıldı. Öte yandan TC, ordu gücünün büyük bölümünü bölgeye yığarak, büyük bir operasyona hazırlanmaktadır. Artık her operasyonda uçak ve Kobra helikopterleri dahil, ağır silahlar kullanılmaya başlandı. Büyük bir ulusal ve toplumsal uyanış içinde olan kitleler üzerindeki terör ve cinayetler son dönemlerde sistemli bir biçimde artış gösteriyor. Dergi bürolarını ve dernekleri bombalamalar, yurtsever, ilerici insanların arabalarına bomba yerleştirmeler, Uludere'ye bağlı Hilal beldesi belediye başkanının ve HEP Diyarbakır İl Başkanı Vedat AYDIN'ın da içinde olduğu insanların katledilmesi, sokak infazlarının büyük tırmanış göstermesi ve kitlelere yönelik yoğun sindirme operasyonlarına hazırlık gibi gelişmeler kontrgerillanın ve rejimin son dönemlerdeki ana politikaları durumuna gelmiştir. Buna karşılık, Kürt küçük-burjuva reformizmine geniş imkanlar sunma çabaları var. Ve büyük olasılıkla yakında Avrupa'ya çöreklenip yaşam kavgası veren reformist çevreler Türkiye'ye geleceklerdir. Bunun hazırlıkları daha şimdiden belirgin bir şekilde gözleniyor.

Yaşanan bu gelişmelerin anlamı şudur: Özgürlük hareketini ez, reformizme yol aç! Rejimin bugün için izlediği politikalar ve Talabani ile ilişkisinin anlamı tamamen bu olmaktadır.

TC, bütün bu politik yaklaşımlarından istediği sonucu alabilecek midir? Pek sanmıyoruz. Çünkü önü alınamaz gelişmeler var. Zira, rejim, kendi politikalarını hayata geçirebileceği zemini büyük oranda kaybetmiş durumdadır. Bunun böyle olduğunu yakın gelecek bize daha iyi gösterecektir.

"Kürt Kemalizmi" olabilir mi?

Memduh ELÇİ

Son dönemlerde milliyetçilik, Türk milliyetçiliği, Kemalizm ve Kürt milliyetçiliği üzerine gelişen tartışmalar, giderek boyutlanıyor. Bu tartışmalarda bazı genel doğruları tekrarlamak yerine, yaşayan/gündemdeki milliyetçiliklerin somut ve özgün özelliklerini ve esas yönlerini tartışmak, daha anlamlı ve öğreticidir, kanısındayız.

Milliyetçilik üzerine yapılan tartışmalarda dikkatimizi çeken nokta, keşfedilen "Kürt Kemalizmi" kavramı oluyor. Bu kavram, hiç kuşkusuz, milliyetçilik tartışmalarına yeni bir boyut getirdi.

Doğal olarak, beyni ve iskeleti parçalanmış, dağıtılmış bir ülkenin, kimliksizliğe mahkum edilmiş ve ulusal gerçekliğinden kaçan, yabancılaşmayı daha düne kadar yoğun bir tarzda yaşayan bir ulusun "Kemalizmi olabilir mi" sorusunu gündeme getiriyor. "Kürt Kemalizmi' tanımlaması, idelojik-politik gerçekliği ne kadar yansıtıyor veya gerçekliğin aydınlatılmasına ne kadar yardımcı olabiliyor" vb. daha bir dizi soru yanıtlanmayı bekliyor.

"Kürt Kemalizmi" kavramını (veya tehlikesini) getirenler, burjuva milliyetçiliğinden yola çıkarak, Kürt milliyetçiliği ile Kemalizm arasında böyle bir özdeşlik koruyorlar? Başka bir anlatımla, Kemalizm burjuva milliyetçiliğidir; bunun karşıtı bir Kürt milliyetçiliği de özünde aynı ideolojik karaktere sahip olduğuna göre, o da, bir Kürt Kemalizmi olur! Kurulan mantığın en kaba özeti böyledir.

"Kürt Kemalizmi olabilir mi" sorusu yerindedir; bir dizi kavram kargaşasını önleyebilecek ve aydınlatabilecek ipuçlarını ortaya koyma yeteneğine sahip bir sorudur!

Bu sorunun doğru bir yanıtını verebilmek için, öncelikle, Kemalizmin ideolojik-politik özünü açmak, özgün ve ayırıcı niteliklerinin altını çizmek gerekiyor.

Tek başına "burjuva milliyetçiliğidir" biçimindeki bir tanım, Kemalizmin tarihsel-ideolojik-politik özünü ve açılımını vermez, kesinlikle. Eğer, Kemalizm, hangi evrensel ideolojik akım içine girer diye sorulursa bu sorunun yanıtı, burjuva milliyetçiliğidir, denilir! Ancak bu, çok genel ve hiçbir somut ideolojik-politik ve tarihsel değeri olmayan, gerçekliğin aydınlanmasına yardımcı olmayan bir yanıt olur. Bu nedenle özüne girmek, somut özelliklerini ortaya koymak gerekir.

Çok geniş bir açılımına girmeksizin, Kemalizm için, şu genel özet yapılabilir:

Kemalizm, Osmanlıcılık, İslamcılık ve Pan-Türkizm gibi, bir "vatan ve millet" yaratma ihtiyacının bir ürünüdür; kendinden önceki bu milliyetçiliklerin bir devamı, ama aynı zamanda, onların yeni koşullarda ve en üst düzeyde bir sentezidir. 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Türkler için bir vatan sorunu vardı. Oysa, Avrupa'da esas olarak uluslaşma süreci doğal bir seyir izlemiş, vatın sınırları da aşağı-yukarı belirginleşmiştir. "Türk vatanı neresidir" sorusu yeni ideolojik arayışlara yöneltmiştir. Bu arayış ilk ifadesini Genç Osmanlıların çalışmalarında buluyor: Osmanlıcılık!

Osmanlıcılık, 19. yüzyılın sonlarında Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde kalan ulusları, halkları ve azınlıkları bir "Osmanlı milleti", egemen olunan Osmanlı topraklarını ise bir "Osmanlı vatanı" haline getirme amacında ve iddiasındadır. Böyle bir "Osmanlı milleti"nin hiçbir tarihsel, toplumsal, ulusal dayanağı yoktur. Dolayısıyla gerçekleşme şansı bulması mümkün değildir. Fakat burada önemli olan, bu ideolojik özün, daha sonraki Türk milliyetçiliklerine olduğu gibi aktarılmış olmasıdır. Osmanlıcılık olarak karşımıza çıkan Türk milliyetçiliğinin özü nedir? Başka halkları ve ulusları yok sayan, onları değirmen gibi öğütmeyi ve özümlemeyi amaçlayan, imparatorluk bünyesindeki Türk olmayan ulus ve vatan gerçekliklerini yok etmeyi hedefleyen bir milliyetçilik, korkunç bir ırkçı-şoven bir karaktere sahiptir. Başka halkların vatanlarının ve ulusal varlıklarının inkarı ve yok edilmesi üzerine bir "Türk vatanı ve Türk milleti" yaratmayı öngören, ideolojik özü bu olan bir milliyetçilik, doğuşundan itibaren ırkçı-şoven bir karakterdedir. Bu milliyetçiliğin özünde zerre kadar ilericilik yoktur. Başka halkların ulusal gerçekliğinin imhası temelinde bir uluslaşmayı esas alıyor çünkü.

Başka ulusların ve vatanların imhası, inkarı, başkalaşıma uğratılması temelinde bir "ulus ve vatan" yaratma amacı, tüm Türk milliyetçiliklerinin değişmez özüdür.

"Ulus" ve "vatan"ın sınırları ve kapsamı, ortaya çıktığı tarihsel koşullar farklı farklı olsa da, bütün milliyetçiliklerin özü bu olmuştur.

Bu öz, Kemalist milliyetçiliğin de özüdür, stratejik hedefidir; en temel değişmez karakteridir!

1. Dünya Savaşı sonunda imparatorluğun dağılması, "vatan ve millet" sorununu daha bir şiddetle ve ivedi bir çözüm için dayatmıştır. Bu ihtiyaç, o tarihsel koşulların gerçekliğine denk düşen ve gerçekleşebilirliği olabilen bir milleyetçiliğe götürmüştür: Arta kalan Osmanlı ordularının koruyabildiği topraklar üzerinde bir "vatan ve ulus" yaratmak! Bu stratejik ve değişmez hedef, Meclis-i Mebusan tarafından "Misak-i Milli" olarak formüle edilmiştir.

"Misak-i Milli" sınırları Türkiye vatanı'dır; bu vatan üzerinde bir Türk ulusu ve Türk uluslaşması geliştirilecektir; bu amaçla çelişen ulus ve ulusal azınlıklar inkar ve reddedilecekler ve bu 'unsurlar' bu Türkleşme süreci içinde eriyerek/başkalaşıma uğrayarak, kendilerini 'Türk' addeceklerdir!" Kemalizmin Türk ulus anlayışı ve stratejisinin en genel özeti böyledir. "Türk Tarih Tezi", "Güneş-Dil Teorisi" gibi teorilere bakılabilir. En önemlisi, devletin bütün alanlardaki kurumlaşması ve biçimlenişine bakılabilir. Görülecektir ki, Kemalizm, Kürtlerin ve diğer azınlıkların inkarı ve Türkleştirilmesi siyasetinin ideolojik harcı ve temelidir.

Somut pratik ve kurumlaşmanın kanıtladığı gibi, bu milliyetçilik, doğuşundan beri ırkçı-şoven bir milliyetçiliktir. Özünde ilerici ve demokratik bir nüve dahi taşımaz. Çünkü somut olarak, Kürtleri inkar ve imha etmeyi stratejik bir hedef olarak önüne koyan, devleti bu temelde kurumlaştıran, ve Misak-i Milli'de, yani resmi Türkiye'de "tek ulus, tek dil, tek pazar", ya da hukuki ifadesi ile "vatanı ve milleti ile bölünmez bir bütün" yaratmaya çalışan, her şeyini buna hasreden bir milliyetçilik, herhangi bir burjuva milliyetçiliği ile aynılaştırılamaz. Kanlı pratiği biliniyor. Kuruluş yıllarında kendini gösteriyor. 1920 Koçgiri direnişi karşısında sergilenen pratik, bu anılan ideolojik-politik hareketin karakterini ortaya koymaya yeterlidir. Konumuz daha çok ideolojik özü olduğu için, pratiğine girmeyi gerekli görmüyoruz.

Özetle, resmi Türkiye'de (Misak-ı Milli içinde) bir Türk ulusu yaratma stratejik hedefi, Kemalizmin herhangi bir ögesi değil, özü, karakterini belirleyen temel çizgisi ve yönelimidir. Devletin temel direği de bu ilkedir. Kemalizm böyle bir milliyetçiliktir.

Oysa biliniyor ki, burjuva milliyetçiliği doğuşunda, ideolojik olarak ilerici ve hatta devrimci bir rol oynamıştır; uluslaşmanın ve ulusal devletin ideolojik motoru olmuştur.

20. yüzyılda bir Sun Yat Sen milliyetçiliği, başka halkların ulusal haklarının gaspı, talanı ve ulusal varlıklarının inkarı temelinde olmamıştır.

Bu anlamda, Kemalizmin ideolojik olarak gericiliği, salt ortaya çıktığı tarihsel koşullardan (emperyalizm dönemi, burjuvazinin tarihi olarak gerçekleştiği bir dönem) kaynaklanmıyor; esas olarak Türk uluslaşmasını başka halkların inkarı ve imhası teorisi ve pratiği üzerine bina etmek hareketi olma gerçekliğinden kaynağını alıyor. Burjuva milliyetçiliği tarihinin belli bir aşamasından sonra gericileşir, ırkçı-şoven boyutlar kazanır. Ancak Türk milliyetçiliğinin her versiyonu, ana rahmine düştüğü ve doğduğu andan beri gerici, ırkçı-şoven bir karakterdedir.

Kemalizmin, Dünya'da biriki benzeri vardır, ideolojik-politik olarak: İsrail siyonizmi, Güney Afrika ve tarihe gömülen İan Simith ırkçılığı.

Kemalizmin başka boyutları var, eklenmelidir:

- Kemalizm, devlet aygıtı içinde, askeri bürokrasiye dayanarak doğdu ve gelişti. Kendinden öncekiler gibi, devleti koruma ve kurtarma, en birinci ve değişmez hedefidir. Bu nedenle, son derece devletçi ve militarist bir yapıdadır. Türkiye'de devlet ve ordunun bu kadar kutsallaştırılmasının en temel nedenlerinden biri bu ideolojik şekillenmenin kendisidir. Zaten Kemalizm resmi ideoloji olarak devlet ve toplumu her yönüyle fethetmiştir. Bunun sol saflardaki yansıması hiç de küçümsenir boyutlarda değildir.

-Halka dayanmadığı gibi, halk düşmanlığı esas özelliğidir. Anti-demokratikliğini kemikleştiren etkenlerden biri budur. M. Suphi'lere ve Yeşil Ordu'ya karşı tavrı biliniyor.

- Kemalizmin anti-emperyalizmi oldukça güdük ve dolaylıdır. Bu da ideolojik yapısından değil, konjönktürel politik tutum alış gerekliliğinden kaynaklanır. Anti-Yunan boyutu ile dolaylı ve güdük bir anti-emperyalizmi sözkonusudur. Uzlaşma ve işbirliği esas yanıdır.

Anti-feodal yanı sınırlıdır; anti-saraycıdır. Kendi dikta-

törlüğü bu yoldan geçerdi.

Feodalizm ile uzlaşma, işbirliği yapma CHP'de kurumsal ifadesini bulmuştur.

Bütün bu özellik ve boyutlarıyla Kemalizmin özgün bir milliyetçilik hareketi olduğu açıkça anlaşılılyor.

Kemalizmin bütün bu özellikleri ve özgün boyutları dikkate alındığında ülkemizin toprakları, tarihsel ve güncel gerçekliği bir "Kürt Kemalizmi" doğurmaya gebe midir? Kürt milliyetçiliğinin bugün, ırkçı-şoven bir karakterde olması mümkün müdür? Gerçekleri zorlamanın, hayali tehlikeler icat etmenin hiç kimseye yararı olmaz kanısındayız.

Toplumumuzun tarihsel, ulusal, toplumsal, kültürel, gerçekliği bir "Kürt Kemalizmi"ni doğurma ve geliştirme temellerine sahip değildir. Bu o kadar çıplak bir gerçektir ki, genişçe tartışmanın bile bir anlamı yoktur.

Kendi ulusal gerçekliğinden kaçan, ciddi bir kimlik sorununu yaşayan, ulusal varlığı ciddi bir tehdit altında olan köle ve parçalanmış bir halk ve vatan gerçekliğinde şoven ve ırkçı-milliyetçi eğilimler aramak boşuna bir çabadır.

Kaldı ki, ülkemizin tarihsel-toplumsal gerçekliği radikal, birazcık tutarlı ve bağımsızlıkçı (ulusal devletçi) bir burjuva milliyetçiliği doğuracak bir yapıya, yetenek ve olanaklara sahip değildir. Bizdeki toplumsal şekilleniş ve sınıflaşma, tüm ögeleri ile oluşmuş bir burjuva milliyetçiliği yaratacak konumda ve olgunlukta değildir...

Güney Kürdistan'da varolan ve yıllardır faaliyet gösteren milliyetçilik, sözcüğün gerçek anlamında (bir Sun Yat Sen milliyetçiliği gibi) bir burjuva milliyetçiliği değildir. Yarı-feodal, yarı-burjuva bir temele dayalı, aşiretçi özellikleri ağırlıkta olan, programatik olarak reformist ve uzlaşıcı bir yapıya sahip bir **ilkel milliyetçiliktir.** Bağımsız bir devlet kurma programına ve politik gücüne/iradesine dahi sahip olmayan böyle bir milliyetçilik, elini-avucunu dışa açmış böyle bir hareket, nasıl "Kürt Kemalizmi" olarak tanımlanabilir ki?

Büyük parçadaki milliyetçi eğilimler ise, düzenle binbir bağı olan küçük-burjuva reformist-teslimiyetçi eğilimlerdir ki, henüz ideolojik-politik bir varlık dahi olamadılar. Bunlar mı "Kürt Kemalizmi" olacaklar?

Görülüyor ki, ülkemizdeki milliyetçilik, geri, ilkel; son derece reformist ve dış etkilenmelere açık, özgürlük ve bağımsızlık çizgisine sahip olmayan iktidarsız bir milliyetçiliktir. Böyle bir milliyetçiliğin bu yapısıyla ırkçı-şoven bir karaktere sıçrayabileceğini düşünmek hayali devler yaratmaktan başka bir şey değildir.

Çok soyut genellemelerle yetinmek, işin kolayına kaçmaktır!

Kürt milliyetçiliğine, reformist ve teslimiyetçi, yenilgili ve iflas etmiş çizgisine karşı ideolojik mücadele vermek gereklidir, zorunludur. UKM bu anılan eğilim ve hareketlere karşı verdiği tutarlı, devrimci mücadelesi ile gelişti. Bugün de bu mücadelesini sorumlu bir anlayışla kesintiye uğratmıyor. İlkeli tutum ve pratiği çok açıktır. Fakat bu noktada gerçekliğe sadık kalmak, geliştirilen ideolojik kavrımların gerçeğin doğru bir ifadesi olması gerektiğine dikkat etmek büyük bir önem kazanıyor.

Çok önemli bir hatırlatma yapmak istiyoruz; altını kalın çizgilerle çizerek:

Bugün Kürtlüğe, Kürt ulusal ögelerine ve değerlerine vurgu yapmak bir zorunluluktur; milliyetçilikle herhangi bir ilgisi yoktur. Tersine vatana, ulusa, ulusal kimliğe, yurtsever değerlere vurguyu daha da yoğunlaştırmak gerekiyor. Ulusal kurtuluş, özgürlük ve ulusal değerlerle ayakları üzerine dikilmiş bir ulus gerçekliğine ulaşma, Kürtler açısından ekmek-su kadar vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Halkların birliği ve kardeşliği bu temelde vücut bulur. Özgürlük ve eşitliğe dayanmayan birliklerin, gönüllülüğü yansıtmayan birliklerin yeni türde bir ulusal baskı anlamına geleceği ve yeni sorunları üreteceği çok açıktır.

Türkiye'de ve ülkemizde enternasyonalizm ve sosyalistlik biraz ters ve yanılgılı kavranmış: Enternasyonalizm ve sosyalistlik, ulusal inkarcılık değildir. Ülkemizdeki ulusal inkarcılık, sömürgeci uygulamaların bir ürünüdür!

Enternasyonalizm ve sosyalistlik, ulusal kurtuluşta ve gerçek yurtseverlikte etekemiğe bürünüyor...

Sonuç olarak: Burjuva milliyetçiliği eleştirilmeyecek mi? Buna karşı mücadele verilmeyecek mi? Elbette verilecek. Ancak hayali hedefler yaratarak değil, çok genel soyutlamalar ve benzeştirmeler yaparak değil. Gerçekleri zorlayarak hiç değil! Somut hedef ve anlayışlara karşı mücadele verilirse bir anlamı olur.

Günümüzde, ülke ve halk gerçekliğimizin doğuramayacağı tek bir ideolojik-politik hareket vardır: Kemalizm!

Halk demokrasisi üzerine

Devran SOLMAZ

Bugün sömürge bir ülkede öncü parti önderliğinde yaratılan kitle örgütleri temelinde, halk demokrasisinin dev adımları atılıyor. Bu, ülke devrimi açısından böyle bir gelişmenin ve hamlenin yaşanması büyük öneme haizdir. Öncü partinin ortaya koyduğu anlayış temelinde kendi öz yönetim araçlarına ve köklü, devrimci bir demokrasi olanağına kavuşan halk çağdaş, ileri gelişme şansını da yakalamış; düşüncede davranışta, yaşamda, mücadelede yepyeni bir geleneğin ve geleceğin düzeninin ilk biçimlerini pratiğinde görebilmenin gerçek olanaklarına sahip olmuştur. Eski düşürülmüş sömürge ülke insanı yerine yeni ve güçlü insanı yaratmanın önemli ve vazgeçilmez yollarından birisi olan halk demokrasisine bu açıdan ne kadar önem ve değer verilse yeridir.

Nedir halk demokrasisi? Sömürge ülkenin bugünkü koşullarında ne kadar uygulanabilir, ne kadar uygulanamaz? Halk demokrasisi hangi temel anlayış ve prensiplere dayandırılmalıdır? Kimin için demokrasi? Neden bir başka demokrasi değil de halk demokrasisi?

Açık ki, bu ve peşi sıra ortaya atılabilecek sorulara yanıt vermeden, halk demokrasisinin özünü ve biçimini doğru bir temelde yakalamak ve uygulamak mümkün olmayacaktır. Ülke ve halk gerçekliğini gözönünde bulundurarak bu soruna açık ve doğru çözümler getirmek bugünkü devrimci süreç ve geleceğin toplumsal düzeni açısından önemlidir.

Biliniyor ki, bugün dünya ölçeğinde kopartılan bir "demokrasi" furyası var. Bu konuda eskiden ortalığı bulanıklaştıran birçok hatalı bakış açısını bir kenara bırakalım, özellikle SSCB ve Doğu Avrupa'da yaşanan son gelişmelerden sonra bu tartışmalara yeni bir boyut kazandırıldı ve ortalık toza dumana karıştı. Şimdi herkes sosyalist demokrasi, burjuva demokrasisi, halk demokrasisi, parti içi demokrasi, eskiyen demokrasi, yeni demokrasi, gerçek demokrasi, sahte demokrasi konularında çok sesli bir tartışmayı yaşıyor. Bu tartışmalar öylesine derinleştirilmiş durumdadır ki, ortaya sayısız oranda bakış açıları çıkmış durumda. Hemen her çevre demokrasinin önüne "yeni" sözcüğünü ekleyerek demokrasi kavramının içini boşaltmakta, bu temelde değişik bir hat çizmekte ve buna denk düşen bir uygulama içine girmektedir. Kimileri "silahlara veda" deyip düzen içinde çalışmaya "demokrasi" diyor ve bunun teorisini yapıyor. Kimisi de "demokratik sosyalizm" adına sosyalist yaşam içinde çok partililiği savunuyor ve her türlü gerici, burjuva örgütlenmelere serbesti tanıyarak bu anlayışını pratiğe uyguluyor. "Burjuvazi eski burjuvazi değildir" deyip her türlü sınıf uzlaşmacılığının adı "demokrasi" olmuş ve bu kendisini çok değişik biçimlerde gösteriyor. Kısaca demokrasi çuvalının içi ağzına kadar sapma anlayışlarla doldurulmuş ve taşma durumuna getirilmiştir. Kuşkusuz burada bütün bu anlayışları tek tek ele alıp değerlendirmek mümkün değil; konumuz da bunu kapsamıyor. Ancak, demokrasi konusunda içi boşaltılmış bunca tanım ve anlayışın öne sürüldüğü bir dünyada gerçek/doğru demokrasi anlayışına nasıl ulaşacağız ve bunu sömürge ülke koşullarına nasıl indirgeyeceğiz? İşte sorun buradadır.

Bu sorunu ele alırken, hiç kuşkusuz ülke koşullarını da gözönünde bulundurarak en gerçekçi sonuçlara ulaşmak gerekiyor. Ve bu konuda başvuracağımız temel kaynak, "demokrasi çuvalı"nın en dibine yerleştirilip "eskidi", "iflas etti", "yeniden gözden geçirmek gerekir" denilen Marksizm-Leninizm'dir. Ayrıca, Marksizm-Leninizm'i daha da zenginleştiren dünya proletaryası ve halklarının zengin deney ve tecrübeleri, diğer temel kaynaklarımız durumundadır. Hareket noktamız tamamen burası olmalı ve sömürge ülkede halk demokrasisi sorununa çözüm getirirken rehber olarak buraları esas almalıyız. Aksi halde, kendi halklarının bile gelişmesinin önünde büyük bir engel olan, halkına beş metelik katkıları bulunmayan reel sosyalizmin temsilcilerinin ve halkları sülük gibi emmeye devam eden emperyalizm ve işbirlikçilerinin "demokrasi" silsilesi içinde kaybolup gider ve sömürgeci faşizme karşı sömürge ülke devrimini zafere ulaştırıp halkı gerçek özgürlüğe kavuşturma gibi büyük ve soylu bir davanın temsilcisi olma özelliğini yitiririz. Bu açıdan sağa ve "sola" sapmadan halk demokrasisi olayına son derece gerçekçi yaklaşmak, bunun bütün gereklerini hayata geçirmek büyük önemde bir konudur. Bu sorunun doğru çözümlenmesi ve hayata başarıyla uygulanması sadece sömürge ülke devrimi ve halkı için değil, etrafı, özü boşaltılan "demokrasi" anlayışlarıyla kuşatılmış ezilen ve sömürülen halklar için iyi bir örnek teşkil etmesi bakımından da önemlidir.

O halde nedir halk demokrasisi? En genel tanımıyla halk demokrasisi; emperyalizmi, sömürgeciliği, her türlü işbirlikçiliği ve gericiliği dışlayan; bağımsızlık ve özgürlük hedefi doğrultusunda onlar üzerinde zor uygulayan veya diktatörlük kuran; emekçi halkın söz ve

karar süreçlerine etkin olarak katıldıkları; bunu kendi öz örgütleri olan parti veya yurtsever demokratik kitle örgütleri aracılığıyla gerçekleştirdikleri; kendilerini siyasal erkte, yönetimde, somut yaşam içinde temsil edip ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel, askeri, vb. her türlü sorunlarını tartışarak çözüm veya çözümü doğrultusunda öneri getirebildikleri bir yönetim tarzı, bir imkanlar manzumesi, bir yaşam biçimidir. Sosyalist bir devrimden çok, ona ulaşmada bir yol, bir basamak olan demokratik halk devrimleri ya da milli demokratik devrimlerinin özelliklerini taşıyan, bu nedenle de özünde burjuva bir kavram olan ve sosyalist demokrasiden önemli oranda farklılıklar gösteren halk demokrasisi tanımına bu, genel, ama özlü açıklamayı getirmek mümkündür. Bu tanımın hayat bulmadığı bir yerde ya da düzende halk demokrasisinden ve iktidarından bahsetmek mümkün değildir. Günümüzde çokça yapıldığı gibi halk demokrasisini birtakım sınırlı siyasal özgürlüklere, ekonomiden siyasal erke kadar hayatın her alanında birebir parti tahakkümünün yerleştirilmesine indirgeyip ifade etmek, emperyalizmin teşvik ettiği, kapitalizme has, sakat, tehlikeli ve oldukça gerici bir anlayıştır. Emperyalizmin, kukla rejimlerinin, işbirlikçi gerici burjuvazinin, sömürgeciliğin ve her türlü uzantılarının olduğu bir yerde, sınırlı siyasal, demokratik hak ve özgürlükler olsa bile, burada gerçek anlamda bir halk demokrasisinden ve iktidarından bahsedilemez. Gerçek halk demokrasileri; hiçbir bağımlı, sömürgeci ilişkilerin olmadığı, emekçi halkın ekonomiden siyasete, kültürden eğitime kadar hayatın her alanında bağımsız ve özgür gelişme imkanlarının olduğu, proletarya partilerinin ideolojik, politik önderliğinin gerçekleştiği, buna karşın **işçi sınıfı** ve **köylülük** başta olmak üzere diğer **tüm emekçilerin** maddi yaşam içinde ve yönetimde tam katılımının, söz ve karar hakkının mevcut bulunduğu, şayet bütün bunlar yoksa bu uğurda devrimci mücadelenin geliştiği yerlerde (çekirdek halinde de olsa) bulunabilir. Bunun dışındaki her şey sahtedir, safsatadır, gerçek dışıdır. Halk demokrasisi emekçi halk için vardır: Emperyalist burjuvalar, sömürgeciler ve bunlarla işbirliği halinde yanyana yaşayan yardakçıları için değil... Halk demokrasilerine ve burjuvazinin günümüze kadar büyük ustalıkla kullandığı "halk iktidarı" iddialarına bunun dışında yüklenecek her rol ya da tanımlama içi boş, gerici şeylerin ötesinde bir anlam taşımayacaktır.

Halk demokrasisi sorunu, genelde geri kalmış sömürge, yeni-sömürge ülkelerde bütün yakıcılığıyla yaşanır. Tarihsel, ulusal ve toplumsal gerçeklikleri böyle bir sorunun yaşanmasını zorunlu kılmıştır. Bunu fazla açmayacağız. Halkların iradeleri dışında doğan bu zorunlu sonuç, devrimci önderleri ve halkı, sorunun çözümünü devrimde ve devrimci savaşlarda aramasına neden olmuştur. Bugünün koşullarında tek çözüm yolu da budur. Ancak, şurası da bir gerçektir ki, yeni-sömürge bir ülkedeki halk demokrasisi sorunuyla, açık işgalin olduğu sömürge bir ülkedeki halk demokrasisi sorunu arasında özü bir de olsa önemli farklılıklar vardır. Sınıf baskısı ve çelişkilerinin yanı sıra ulusal baskı ve çelişkilerinin varolması, farklı ulusal, toplumsal, tarihsel gelişim özellikleri taşıması açık işgalin olduğu sömürge ülkede halk demokrasisi sorununu da kaçınılmaz olarak farklı biçimlerde ele almayı zorunlu kılıyor. Kimi beyni sulanmış dar çıkarcı çevreler, söz konusu edilen yer sosyalist midir, ileri kapitalist bir ülke midir, yeni-sömürge midir yoksa açık işgalin yaşandığı klasik sömürge bir ülke midir? Tüm bunların ayrımını yapmadan halk demokrasisi kavramını tek bir kalıp halinde şu veya bu ülkeye uygulamaya çalışıyorlar. Buna pek çok örnek göstermek mümkündür. Belli ki, olaya böyle yaklaşılamaz. Her ülkenin somut koşulları baz alınıp buna uygun biçimler yaratılmalı ve uygulanmalıdır.

Halk demokrasisinin bağımsız ve özgür ortamlardaki uygulanış biçimleriyle henüz ulusal kurtuluş uğruna savaşların bütün yakıcılığıyla geliştiği ülkelerdeki uygulanış tarzları arasında da kaçınılmaz olarak önemli farklılıklar olacaktır. Emekçilerin iktidarda olduğu ülkelerde, haliyle halk demokrasisi **en geniş, tam** ve **yetkin** bir biçimde uygulanacaktır. Halk iktidarlarının bulunduğu yerlerde, emekçiler lehine gerçekleştirilen büyük çaplı ekonomik, siyasal, kültürel, sosyal, anayasal reformlar temelinde özgürce örgütlenen ve etkinliklerde bulunan halk, sahip oldukları örgüt araçlarıyla (bunlar partidir, sendikalardır, derneklerdir, kooperatiflerdir, işçi, köylü, gençlik, kadın, vb. kitlevi örgütlerdir, askeri, kültürel kuruluşlardır, vs.) söz ve karar süreçlerine en geniş biçimde katılacaklar, bunun için sorunların, görevlerin, önermelerin tartışıldığı geniş katılımlı toplantılar, kongreler, konferanslar, vb. yapacaklardır. Yine halk demokrasisinin en önemli özelliklerinden biri olan seçme, seçilme hakkı tamamen halka devredilecek, hemen her alandaki yöneticilerin seçiminde ve gerektiğinde seçilenlerin derhal görevden alınmasında halk yetkili olacak, bu tür seçimlerde demokratik şekilde yarışacak olan adaylar özgürce belirlenebilecek, bu konuda (bazı toplumsal suçlar işleyenler hariç) hiçbir kısıtlama getirilmeyecektir. Tersine partili, partisiz, örgütlü, örgütsüz hiçbir ayrımda bulunmadan bütün **üreticilerin** yönetime aktif katılımını gerçekleştirmek ve hatta bu konuda emek-

çileri teşvik etmek bir görev olacaktır. Açık ki, böyle bir yaşam olanaklarının yaratılıp yönlendirilmesinde temel rol sosyalist parti önderliğine düşmektedir.

Ancak, ulusal kurtuluş sürecini yaşayan ülkelerde halk demokrasisi, bütün bu kurum, kural ve işleyişiyle olduğu gibi hayata geçirilemez. Savaş ve baskı koşullarında sırf "demokratik" ve şirin görünmek adına özgür ortamlarda yaşıyormuş gibi hareket etmek olsa olsa büyük bir saflık olur. Hiç şüphesiz olaya daha farklı boyutlarda yaklaşmak gerekiyor. Bu noktadan itibaren sömürge bir ülke somutuna inelim ve sorunu incelemeye çalışalım.

Yakın bir tarihe kadar bahsettiğimiz bu sömürge ülkenin halkı, diğer birçok halktan farklı olarak, yüzlerce yıldır bağımsız ve özgür gelişme ortamından yoksun bırakılmış, her türlü çağdaş olanaklardan mahrum kalmış, ortaçağ karanlıklarının ve sömürgeci yoz, çarpık, gerici değer yargılarının ağır etkisi altında bulunan bir halk durumundaydı. Bu haliyle sömürge ülke halkı, bırakalım bir başka halkı olumlu yönde etkileyebilecek çağdaş gelenek ve değerlere sahip olmayı, kendisi için yaşayan, her türlü gelişme ve ilerlemesine hizmet eden en küçük bir çağdaş gelenek ve değer yargılarına bile sahip olamamış, üstelik başka halkların bütün olumlu birikimlerine kapalı tutulmuş bir yapıdaydı. Bağımsızlık, özgürlük, demokrasi gibi bir halkın en değerli ve vazgeçilmez yaşam tarzına tamamen yabancı olan sömürge ülke halkı doğal olarak bu alandaki bilinç ve yeteneklerini büyük oranda yitirmiş; bunun büyük özlemini çekmekle birlikte, çağdaş bir halk seviyesine ulaşmak için nerede, nasıl, hangi araçlarla, ne tür bir yaşam ve mücadele tarzlarıyla hareket edeceğini bilemeyen bir konumda, tamamen sömürgeciliğin ve işbirlikçi feodal komprador sınıfın **yönetimi** altında yaşamaya alışmış, otoriteye tapan; demokrasi denince sömürgecilerin önüne koyduğu sandığa, burjuva partilerinden birine dört-beş yılda bir oy atmayı anlayan; mevcut bütün sömürgeci kurumlarını, feodal yönetim tarzını, dini yönetim biçimlerini, aşiret, kabile, köy, aile ve nihayet aile içinde baba yönetimi ve işleyişini tüm gerici özelliklerine rağmen her şey olarak gören ve bütün bunlardan düşüncede, kişilikte ve davranışta derinden etkilenen son derece olumsuz bir gerçekliği ifade ediyordu. Bütün bunlar bir yana, sadece; bir hiç uğruna birbirini boğazlamaktan çekinmeyen, iç düşmanlık nedeniyle ülkeyi kan gölüne çeviren ve tarihin en barbar sömürgeci faşist gücün, sırtını biraz sıvazlayıp "haydi aslanım!" dediğinde şurda burda gözünü kırpmadan, şahlanarak ölüme giden bir halk gerçekliği bile toplumsal yapının ne denli vahim bir durumda olduğunu göstermek bakımından yeterlidir. Sömürgecilik tarafından bu denli düşürülmüş ve üzerinde istendiği gibi oyunlar oynanan bir halkı ulusal kurtuluş gibi, bağımsızlık, özgürlük, demokrasi gibi büyük bir davanın öz sahibi yapmak açık ki, oldukça zor ve olağanüstü çabayı gerektiren bir iştir. Ve ancak kahramanca çıkışları, büyük bir direniş hareketini geliştirmekle ve yüksek bir çağdaş, devrimci, militan donanıma sahip olmakla başarılabilecek olan bu büyük görev, öncü gücün doğuşu ve günümüze kadar süren dişe diş mücadelesiyle yerine getirilmeye başlanmıştır.

Evet, bugün öncü güç, artık on yıllarla ifade edilen bir mücadele tarihi ve birikimiyle büyük gelişmeler yaratan bir sürece damgasını vurmuştur. Doğuş ve gelişimi boyunca yürüttüğü ideolojik, politik, mücadelesi ve geliştirdiği silahlı mücadele pratiğiyle sömürge ülkede çağdaş bir ulusal ve sınıfsal bilinçlenme temelinde büyük bir halk hareketi durumuna gelmiştir. Bugünün sömürge ülkesi 10-15 yıl öncesiyle kıyaslanamayacak oranda değişmiştir. Boyun eğen ve sömürgeci, feodal-komprador düzeni bir yaşam tarzı olarak görüp benimseyen dağınık ve örgütsüz bir halk, bugün düşmana karşı örgütlü bir başkaldırı içindedir. Sömürgeci faşizm geçmişte olduğu gibi halk üzerinde istediği gibi oynayamamakta, ülkemizde istediği gibi cirit atamamakta, tersine içinden çıkamadığı büyük bir savaş batağı içinde bulunmakta ve her fırsatta ona kafa tutup soylu bir direniş içine giren yüzbinlerce halkla karşı karşıya bulunmaktadır. Tarih artık tersine gelişmeye başlamıştır. Yokoluşun eşiğindeki halk, ulusal kurtuluş sürecine çekilmiştir. Yine parti-cephe-ordu esprisi ile çağdaş bir önderliğe ve ulusal otoriteye kavuşan halk, geliştirdiği mücadele ile sömürgeci faşizmi ekonomik, siyasal, askeri, kültürel, eğitim, vb. tüm alanlarda ciddi bir çıkmaza, iflas ve çözümsüzlüğe sokmuş, onun sosyal dayanaklarını derinden sarsmış ve onu parça parça yokeden birinci derecedeki sorun haline gelmiştir. Bugün sömürge ülke halkı artık bağımsızlık diyor, özgürlük diyor, demokrasi diyor... Bu uğurda kahramanca direnmeyi bir yaşam biçimi olarak benimsemeye başlıyor... Partisi önderliğinde dünya halklarının zengin mücadele deneyimini kendi deneyleriyle birleştirip pratiğe yönelirken, aynı zamanda kendi öz deneyleri ve pratiğiyle ezilen başka halklara örnek teşkil ediyor, güç ve moral kaynağı oluyor... Sömürgeci, feodal kurumlar, yasalar artık önemli oranda işlememektedir. Halk bunlara itibar etmiyor ve dinlemiyor. Partisine, iktidar aracı olan cephesine ve gerillaya itibar ediyor, onu dinliyor ve devrimin yasaları doğrultusunda hareket ediyor. Bunun anlamı ortadadır: İkili iktidar! Yani, bir yanda halk-

tan kopuk sömürgeci otorite, öte yanda halkla bütünleşmiş devrimci, ulusal otorite...

Açık ki, bitmeyen devrimci çaba, olağanüstü fedakarlık ve harcanan büyük emekle sağlanan bu gelişmeler üzerine çok şey söylenebilir, ayrıntılı değerlendirmeler yapılabilir ve bütün bu gelişmelerin esas yaratıcısı olan parti gerçekliğinin kapsamlı irdelenmesine gidilebilir. Biz bunu yapmaktan çok, yaratılan bütün bu tarihsel gelişmelerin karşısına çıkardığı önemli bir görevi vurgulama ihtiyacı duyuyoruz. Ve bu, halk damokrasisi sorunudur. Evet, halk demokrasisi sorunu bugün kendisini ileri düzeyde hissettiren bir konu haline gelmiştir. Savaşan ve mücadele eden bir halk gerçekliğine ulaşılması, halkı ulusal kurtuluş cephesi içinde örgütleme görevinin kendisini şiddetle dayattığı bir döneme girilmesi ve ikili iktidara doğru yürünmesi kaçınılmaz olarak halk iktidarı ve halk demokrasisi sorununu gündeme getirmiştir.

O zaman, kendisini iyice gündeme sokan halk demokrasisi olayına günümüzün yoğun savaş koşullarında nasıl yaklaşmak gerekir? Halk, yabancısı olduğu bu yaşam tarzına nasıl çekilebilir? Bu gelenek ve kültür nasıl yerleşecek? Hangi konularda ısrarlı olacak, hangilerinden kaçınacak? Halk demokrasisi hangi zeminlerde, hangi temel araçlarla uygulanacak ve neyle çerçevelendirilecektir? Uygulama alanları nerelerdir? Açık ki, bütün bu sorular önemlidir ve doğru yanıtlarla karşılık bulmalıdır.

Her şeyden önce şunu belirtelim. Halkın kendi özyönetim organlarının olmadığı yerlerde halk demokrasisinden bahsedilemez. Halk demokrasisi halkın vazgeçilemez yaşam tarzıysa, bunun araçları da olmak zorundadır. Halk adına; ama halk demokrasisinin olmadığı birtakım örgüt araçları yaratılıp belki bir süre yaşatılabilir; fakat, en mükemmel biçimleri yaratılmak istense bile örgüt araçlarının olmadığı bir yerde, halk demokrasisinin en basit biçimlerine ulaşmak imkansızdır. Çünkü, örgütsüz ve dağınık bir halk, kendi öz demokrasisini işletebileceği maddi, elverişli zeminden yoksundur. Demek ki, halk demokrasileri ancak ve ancak halkın kendi öz yönetim örgütlerinin varolduğu koşullarda yeşertilebilir, geliştirilebilir. Bu örgütlenme ya da yönetim organları günümüzün en basit ve çekirdek biçimi olarak Halk Komiteleri de olabilir. Yurtsever Kitle Birlikleri de olabilir, kitle örgütlerinin toplamı ya da tek merkezden yönetimi demek olan Ulusal Kurtuluş Cephesi de olabilir ve bir halk iktidarı aygıtı, siyasal erk de olabilir. Bugün için bu araçlar (halk iktidar aygıtı hariç) önemli oranda mevcuttur, yaratılmıştır. Ve bu organlar sömürgeci düzene alternatif olarak, geleceğin iktidar aracı durumundaki temel organlardır. Yine bu araçlar sömürgeci varlığa ve otoriteye karşı halkın kendi varlığını ifade ettiği ulusal otoritelerdir. Daha bugünden ikili iktidardan bahsediliyorsa düşmanın yanı sıra, halkımızın kendi öz yönetim araçlarına, otoritesine sahip olmasından ötürü belirtiyoruz. Bugün bu araçlar içinde yüzbinler, milyonlar örgütleniyor; halk öz yönetimlerini oluşturuyor; etrafında kümeleniyor. İşte bu koşullar altında halk demokrasisini yığınların yaşam biçimi olarak daha şimdiden yaşama geçirmesi gerekmektedir. Bunun için geniş bir kampanya sürdürmek, bu yaşam tarzını bir kültür, bir gelenek haline getirmek gerekiyor.

Bu nasıl olacak?

Bu sorunun yanıtına geçmeden önce, sert savaş koşullarının yaşandığı ülke somutunda halk demokrasisinin uygulanabilirliği mümkün olan sınırlarını ortaya koymak yararlı olacaktır.

Birincisi; yoğun silahlı savaş ve kitlesel mücadele ortamında, kendi öz yönetim organlarına sahip olan halkın devrime ve kendi kaderine gerçek anlamda sahip çıkabilmesi ve bu süreci zorlayıp sürekli olarak ilerletebilmesi için, atılacak her adıma etkin bir şekilde katılması ve siyasal düzeyde alınacak temel kararlara ve bu kararlar ışığında mücadele sahasına ileri ölçüde katkısının sağlanması gereklidir. Bu noktada devrimin önder gücü olan parti ve kitlelerin yönetim organları bu tarz bir işleyişe ve pratiğe açık olacak şekilde organize edilmeli, bu tarz bir politik biçimlenme içinde olmalıdır. Halk demokrasisi, sömürgeci faşizme karşı her alanda politik, örgütsel, pratik mücadele temelinde varolur, gelişir, gürbüzleşir. Bunun yolu ise, imkanlar ölçüsünde düzenlenecek en geniş katılımlı toplantılar, konferanslar, kongreler ve yaygın ve düzenli işleyen rapor akışı sistemi ve örgütlü politik, pratik mücadeledir. Evet, halkın politik etkinliğini ve devrim üzerindeki denetimini artırmak; kitlelerin politik inisiyatifini geliştirmek; onu alınacak kararların saptanması süreçlerine aktif olarak çekip tartıştırmak; sorunlar ve alınacak kararlar hakkında düşünmesini, üretmesini, yaratıcı yanlarını geliştirmesine teşvik edip zorlamak; onun için düşünce, eleştiri ve önerilerini rahatça ortaya koyabilecekleri ortamı ve koşulları yaratmak; bütün bunların bir ürünü olarak kendi kendisini yönetebilen, bu alanda yeteneği gelişmiş, kendisi için söz ve eylem hakkına sahip bir halk durumuna getirmek; ancak bu şekilde mümkün olabilir. Bu tarz bir işleyişin olmadığı yerlerde halk demokrasisinden, halkın inisiyatifini, politik etkinliğini, yaratıcı gücünü geliştirmekten, halkın devrimi, devrimin halkı denetlemesinden **bahsedilemez.** Sert savaş koşullarına rağmen uygulanabilirliği mümkün olan böyle bir işleyişi kendi alanla-

rında uygulayamayanlar, hangi gerekçelere dayandırmaya çalışırlarsa çalışsınlar kesinlikle sakat ve çarpık bir anlayışın sahibidirler. Böylelerinin halka ve kitle mücadelesine büyük zararlar vereceği açıktır. Şurası tartışma götürmez bir gerçektir ki, tartışan, üreten, dinamik, canlı bir politik etkinlik içinde olan, karar süreçlerine eleştiri, öneri, düşünce temelinde en ileri biçimde katılmasını bilen, bunu pratiğe aktaracak denli politik inisiyatifi gelişmiş bir halk her şeydir, böyle bir halk gücünün karşısında değil sömürgeciler, el ele vermiş bütün emperyalistler bile erir gider. Tersi durumda ise halk, köleliğin alasını yaşayan kör ve her türlü istismara açık olan bir durumda olacaktır. Böyle bir halkın da bağımsızlık, özgürlük, demokrasi gibi büyük davaların sahibi olamayacağı açık ve kesindir. O halde sağlam adımlarla özgürlüğe yürüyen bir halk yaratmak için halk demokrasisinin yukarıda özetini yaptığımız biçimlerini yaratılıp egemen kılınması gerekmektedir. Bu zorunludur. Bu zorunluluğun yetkin bir anlayış ve çabayla yerine getirilişi, hiç kuşkusuz kitlelerde büyük ve dinamik bir siyasal ordulaşma yaratacak, halk kendi öz davasına çok daha bilinçli, istekli, inançlı, güven dolu, coşkulu ve kararlı bir şekilde sahip çıkacak ve halkın dev gücü, büyük enerjisi ve bitmeyen yaratıcılığı açığa çıkarak devrimi zafere götürebilmenin en önemli şartlarından birisi daha yaratılmış olacaktır. Kısaca; halk demokrasisinden anlaşılması gereken temel unsurlardan birisi, yığınların sadece arada bir oy vermeleri ya da her söyleneni onaylayan birer kütle olarak kalmaları değil halkı ilgilendiren her türlü temel politik, sosyal ve ekonomik karar süreçlerine o günkü koşullarda duyulan gereksinimlerin tespit edilmesi ve yapılacak işlerin, görevlerin düzenlenmesi, vb. için sahip oldukları kitle örgütleri araçlarıyla canlı bir tartışma, düşünce, öneri ve eleştiri şeklinde mümkün olduğunca çok sayıda insanın katılımının sağlanmasıdır. Elbette ki acil durumlarda toplantılar ve karar süreçleri kitle örgütlerinin bölgesel ya da mahalli temsilcileri arasında yapılacaktır. Ancak genel anlayış yukarıda belirttiğimiz şekilde olmalıdır. Kitle örgütleri; ancak bu yolla demokrasi okulu olurlar. Halk adına, halkın çıkarları, geleceği ve iyiliği adına; ama halktan bağımsız, halkı içine almayan tepeden inme her türlü kararları almayı prensip haline getirmek fazla değeri olmayan kötü bir burjuva işleyişi ve anlayışıdır. Bu tutum halk demokrasisiyle taban tabana çelişir. O halde bu sömürge ülke koşullarında şöyle bir işleyişin egemen kılınması gerektiğini söyleyebiliriz:

1- Ayrı ayrı organize edilen her kitle örgütü kendi içlerinde yaşadıkları sorunları, görevleri, çalışmaları vs. tüm konularda toplantı, kongre ve konferanslar düzenlemeli, rapor-talimat sistemini işletmeli, kendi alanlarında basın-yayın, mali, siyasi, örgütsel, sosyal, vb. etkinliklerini ve bu alanlarda alınacak kararları koşullara göre en geniş katılımı gözeterek gerçekleştirmelidir.

2- Kitle örgütleri, ulusal cephe bünyesinde yer alan ve onun en temel asli üyeleri, gücü olan birer kuruluş da olduğundan, cephenin halkı ve mücadeleyi ilgilendiren hemen tüm önemli toplantı, konferans, kongre ve diğer karar süreçlerine etkili şekilde katılmalı, bu tür süreçlere katılmadan önce, bağrında topladığı örgütlü kitle potansiyelinin görüş, öneri, eleştiri, vb. alıp cephede delege ya da yetkililerle temsil etmelidir. Kitle örgütlerine sadece devrimin ya da cephenin ajitasyon araçları olarak bakılamaz. Bu kitle örgütlerinin devrim içindeki yerini ve rolünü daraltmak olur. Kitle örgütleri halk savaşının gelişiminin basit birer ajitasyon araçları ya da tali derecedeki unsurları olmayıp, devrimci gelişmenin ana gücüdürler. Bu açıdan kitle örgütleri cephenin politik öncüsü, yönlendirmesi (devrimci savaşın biçimleri, yöntemleri, vs. saptamak anlamında) ve etkisi altında olan ve esasen cephenin kitleler arasındaki etkinlik ve harekete geçirme gücünü, örgütlülüğünü gösteren temel unsurları olarak cepheyle statik değil, dinamik, canlı ve düzenli bir ilişki temelinde devrimin genel ihtiyaçlarını, sorunlarını, görev ve sorumluluklarını, yapması gereken işleri cephenin ilgili organlarıyla gerektiğinde yüz yüze tartışıp, kararları mümkün olduğunca birlikte almaya çalışmalıdırlar. Bunun şartları yoksa, kitle örgütleri bulundukları alanlarda yaşadıkları genel sorunları, çalışmaları, gelişmeleri, öneri ve eleştirileri, vs. düzenli raporlar halinde cephe organlarına bildirmeli, cephenin yetkili organları da kitle örgütlerine gelen bu raporlar ışığında gerekli çerçeveyi ve yapılması gerekenleri, görevleri vs. aktarmalıdır. Böyle bir işleyiş karşılıklı deney akışını sağlar ve kitle örgütlerinin politik üretkenliğini geliştirir. Bu durum kitle örgütlerinin bağımsız yapılarını korumasını sağlamanın yanında, temsil ettikleri sınıf ya da grupların sorunlarını dile getirip devrimin bir bütün olarak sistemli ilerlemesini de beraberinde getirir.

Demek ki, işçi, köylü, gençlik gibi kitle örgütleri kendi içlerinde geniş bir hareket ve karar imkanlarına sahip oldukları gibi, üyeleri oldukları cepheye karşı da sorumludur ve onun yürüttüğü genel faaliyet ve çalışmaların demokratik işleyişinin ayrılmaz parçalarıdır.

İkinci olarak; halk demokrasisinin eksiksiz ve tam işleyişinin en temel unsurlarından birisi olan **seçim sistemi** günümüzün yoğun savaş koşullarında genel olarak benimsene-

cek bir yol değildir, olamaz. Yöneticilerin belirlenmesi esas olarak merkezi ve atama yoluyla olmak zorundadır. Görevlendirilenlerin görevlerinden alınması da merkezi olmak durumundadır. Elbette istenen ve şartlar doğduğunda uygulanması gereken temel ilke, kitle yönetim organlarının halk tarafından seçimi ve gerektiğinde anında görevinden alınması sistemidir. Halk demokrasisinin en geniş, eksiksiz ve tam uygulanmasının temel kurallarından birisi budur. Ancak, gizlilik koşulları, güvenlik sorunları ve yaşanan sıcak savaş nedeniyle bu ilke günümüzde uygulanamaz. Sömürgeci özel savaşın bütün baskıcı yönleriyle hüküm sürdüğü bir ortamda; özgürce faaliyet sürdürebilmenin koşulu olan demokratik haklardan söz edilemez böyle bir ülkede. İstihbarat teşkilatları, kontrgerilla, özel timler, jandarma, asker, polis gibi sömürgeci güçler bir tek örgütlü insanı bile açığa çıkarıp etkisiz hale getirmek için bütün imkanlarını seferber ederek büyük bir "insan avı" politikası uygulamaktadır. Tutuklamalar, işkenceler, takipler, sokak ortasında kadın, çocuk demeden insan katletmeler bütün barbarlığıyla sürüyor. Bu koşullarda kendisini tamamen illegal tarzda örgütleyen kitle örgütlerinin, konferans salonlarında ya da daha değişik legal zeminlerde bir araya gelerek yüzleri, binleri kapsayan geniş katılımlı toplantılar yoluyla kendi yöneticilerini seçmesi veya seçilen yöneticilerin gerektiğinde görevden alınması gibi demokratik bir işleyişi hayata geçirmesi mümkün olmadığı gibi, büyük bir riski ve tehlikeyi de beraberinde getirecektir. Bu açıdan kitle örgütlerinde yöneticiler seçim sistemi yerine merkezi atama sistemiyle belirlenmek ve gerektiğinde görevden alınmak zorundadır. Bu bir niyet sorunundan çok zorunluluktan doğar. Genelde bu şekilde hareket etmek kaçınılmaz olmakla birlikte, özellikle düşmanın denetim ve etkinliğinin tam ya da büyük oranda kırıldığı veya legal sendika, dernek, yurtdışı gibi müdahale edemediği alanlarda seçim sistemi uygulanabilir. Zira, unutulmamalıdır ki, zorunluluk nedeniyle ne kadar özenli ve halkın benimseyeceği isabetli atamalar/ görevlendirmeler yapılırsa yapılsın; en az kusurlu, halk iktidarı ve demokratik yaşam sistemine uygun, bunun yerleşip köklü bir gelenek yaratmasını sağlayan, toplumsal yaşamın ve devrimci sürecin en uç noktada ilerleyebilmesinin zorunlu ve gerekli koşullarından birisi olan seçim sistemi birincisine göre **daima** daha ileri ve yapıcıdır.

Üçüncü ve son olarak; nasıl ki, "salt merkeziyetçilik" halk demokrasisini yadsıyan ve halkı silik, kör bir yapıda tutan sakat bir anlayışın bir ürünüyse, halk demokrasisini, merkeziyetçiliği bir kenara iten, "salt demokrasiciliği" her şeyin merkezine oturtan bir anlayışa indirgemek de bir o kadar sakat, hangi koşullarda olursa olsun nesnel hayatın reddettiği ve devrimci mücadeleyi büyük bir zaafa uğratacak olan tehlikeli bir mantığın ürünüdür. Bu noktada ne birincisini ne de ikincisini tercih etmek gerekir. Biliniyor ki, halk demokrasisinin en geniş tarzda uygulanabileceği özgür ortamlarda bile merkezi yön vardır. Ve her zaman için bu yönün önündedir. Sosyalizm gibi daha ileri toplumsal sistemlerde de bu böyledir. Burada önemli olan şey, içinde yaşanan koşullara denk düşecek şekilde demokratik yönle merkezi yönün, diğer bir deyişle demokratik merkeziyetçiliğin sınırlarının doğru çizilebilmesi ve ülke somutuna indirgenebilmesidir. Bugünün koşullarında bunun sınırları nedir? Kitle örgütleri aracıyla halk demokrasisinin günümüzde nasıl ele alınması gerektiğini yukarıda ana hatlarıyla ortaya koyduk. Kitleler kendi sorunlarını, ihtiyaçlarını, kendi kaderini ve geleceğini sömürgeci faşizmin partilerinde, siyasal, ekonomik kurumlarında, mahkemelerde, şurda burda değil, kendi öz örgütleri olan kitle örgütlerinde ve ulusal kurtuluş cephesinde arayıp bulabiliyor mı, sorunlarını buralarda tartışıp çözüme kavuşturabiliyor mu? Maddi olarak büyük bir yoksulluğu ve açlığı yaşıyorsa çözümü sömürgeciliğin kurumlarında mı buluyor, yoksa gerektiğinde oluşturulan cepheye bağlı aşevlerine veya savaş ekonomisine göre oluşturulmuş fonlarına ve yardımlarına mı başvuruyor? Kitleler kendi öz örgütlerinde yer alıp sömürgeciliğe karşı ulusal kurtuluş devriminin gelişimine ve ilerlemesine kesin ve doğrudan katkılar sunabilecek yoğun bir politik etkinlik, katılım ve bir mücadele içinde midir? Bol bol tartışıyor, düşünce, öneri, eleştiri sunuyor ve gerektiğinde insanlar özeleştiri kurumunu işletebiliyor mu? Genelde kendisini direkt ilgilendiren temel siyasi konularda karar süreçlerine katılabilmekte midir? Bunun için toplantı, rapor sistemini en verimli şekilde değerlendirip en üst düzeyde kongreler, konferanslar düzenleyebiliyor mu? Sorular daha da çoğaltılabilir. Ve biz bütün bu sorulara "evet" yanıtını verebiliyorsak, bilelim ki burada eksiksiz ve tam biçimiyle olmasa da, sınırlandırılmış haliyle de olsa günümüz savaş koşullarına denk düşen halk demokrasisi olayı vardır. İşte bugün için halk demokrasisi olayı böyle kavranmalı ve belirlenmiş bu sınırlar içinde uygulanmalıdır. Fakat dikkat edilirse, burada, sadece yığınların tartışma, sorunlarını kendi öz yönetim organlarına taşırma, devrimci süreçte siyasal, örgütsel, vb. konularda düşünce, öneri, eleştiri getirme ve gerektiğinde mücadele alanlarına yönelip kitlesel eylemliliğini geliştirme gibi demokratik işleyişin günümüzde uygulana-

bilir yönlerine vurgu yaptık. Böyle bir işleyiş açık ki, kitlelerin büyük yaratıcı gücünü, politik inisiyatifini, mücadeleye gönüllü, coşkulu ve istekli katılımını ve devrim üzerindeki denetimini ve kazanımlarını geliştirmesi bakımından geniş imkanlar sunuyor. Fakat, kitlelerin devrime bu tarz katılımı, merkezi organların alacağı kararları tamamlamalı ve kitleler tartışma, öneri, eleştiri süreçlerinden sonra yetkili organlar tarafından alınan kararlara da tam ve eksiksiz uymasını bilmelidir. Bu nokta canalıcı önemdedir. Tartışma, eleştiri ve öneriler yoluyla karar süreçleri üzerinde etkili olması gereken kitleler karar organlarının aldıkları kararlara uymuyor, "bu kararlar benim düşüncemi yansıtmıyor" deyip sağda solda homurdanıyor, küsüp kendi köşesine çekiliyorsa, burada ciddi problemler, her türlü disiplinsizlik, laçkalık, gevşeklik ve anarşi var demektir. Bunun en genel tanımı ise örgütsel kaostur. Böyle bir kitle hareketinin ise oldukça kof olduğunu, bağımsızlık ve özgürlük gibi büyük bir davanın yürütücü temel, ana gücü olamayacağını uzun uzadıya belirtmeye gerek yoktur. Herhangi bir konuda alınan kararlara örgütlü kitle "bu kararı ben almadım", "benim düşüncemi ve sorunumun çözümünü içermiyor", "benim haberim yoktu, bu karar alınırken bana danışılmadı" deyip, "bu kararlar beni bağlamaz, uymuyorum" şeklinde bir tutum belirleme hak ve yetkisine sahip olmayıp, hoşuna gitsin ya da gitmesin kararları şurda burda tartışma konusu yapamaz. Bu noktada örgütlü birey ya da kitle her ne olursa olsun tam bir görev ve sorumluluk anlayışı içinde kararları tamıtamına uygulamak, hayata geçirmek zorundadır. "Kararlar uygulamak içindir, tartışmak için değil..." ilkesi esas alınmalı, varsa eleştiri ve düşünceler sağa sola taşırmadan saklı tutulmalı ve kararlar uygulandıktan sonra rapor, vb. yolla ilgili yerlere aktarılmalıdır. Öte yandan önemli temel konular hariç, devrimci mücadelenin zengin pratiği içinde çoğu zaman kararlar kitlelerin düşüncelerine başvurulmadan merkezi düzeyde alınmak durumundadır. Ve bu konuda da kitleler şu veya bu biçimde problem çıkarmamalı ve alınan kararları bilerek, gönüllü ve kararlı bir biçimde pratiğe aktarmalıdır. Yine kitleler yönetici organlara yapılan atamalara veya şartlara göre yer yer de olsa seçim sistemiyle işbaşına gelenlere karşı aşiretçi, aileci, bireysel etkilerin altında kalarak, "bu insanı istemiyorum, o varsa ben yokum, illa da benim istediğim insanlar yönetim kademelerinde yer alacak", "bunu ben seçmedim" gibi tavır ve tutum içine giremezler, girmemelidirler. Herkes, şu veya şekilde yönetim ve karar organlarında yer alan insanların otoritesine saygı gösterip kabul etmek zorundadır. Ancak kitleler yönetici karar organları hakkında varsa şikayetlerini gerekçeleriyle birlikte ilgili yerlere iletme hakkına da sahiptirler. Ve bu demokratik haklarını kullanarak olası eksik, hatalı görevlendirmeler ya da yönetimden kaynaklanan olumsuzluklar varsa bunların düzeltilmesine çalışmalıdırlar. Bunu yaparken insanlar muhalefet grupları, baskı grupları, kulisler, özerk ya da bağımsız çevreler, gerekli düzenleme ve girişimlere rağmen disiplin sınırlarını aşan dayatmalar içine girmemeli, böylesi yapı ya da tutumlara karşı tavizsiz, iknayı esas alan kararlı bir tavır geliştirilmeli ve etkisiz kılınmalıdır. Bu noktada da iki şeye dikkat etmek gerekiyor: Birincisi kitlelerin "halk demokrasisi" adına sergileyebilecekleri her türlü disiplinsiz, örgütlü yaşam ve mücadeleyle çelişen anlayış, düşünce ve davranışlarına karşı kararlı ve yapıcı bir tutum ortaya koymak; ikincisi ve belki de en önemlisi, yönetici organların "merkeziyetçilik", "disiplin", "otorite" adına yetki ve inisiyatifini kötüye kullanarak tamamen dağıtıcı, bastırmacı, burnu havada, halkı kaçırtan, güven ve bağlılıklarını sarsan, onlar üzerinde ağavari ya da tam tersi olarak liberal, kayırmacı, lakayt, "aman sorun çıkmasın"cı, ikircikli, riyakâr, burjuva üçkağıtçı yöntemlerle hareket eden hotzotçu tutumlar içinde olmak... Bu iki davranış türü toplumsal yapının özellikleri nedeniyle karşılaşılabilecek en yaygın davranışlar olmaktadır. Bu nedenle üzerinde titizlikle durulması gereken bir husustur.

İşte halk demokrasisinin özellikleri, sınırları ve dikkat edilmesi gereken konular bunlardır.

Bu açıklamalardan sonra tekrar soralım ve yanıtını vermeye çalışalım:

Çerçevesini çizdiğimiz halk demokrasisi kültürü ve geleneği nasıl yaratılacak ve geliştirilecek?

Açık ki, bunun en önemli yolu eğitimdir.

Evet, kitleleri yaygın bir çalışma temposuyla eğitip bilinç düzeyleri yükseltilmeli. Kitlelerde halk demokrasisi bilincinin ve davranışının kendiliğinden doğup gelişeceğini beklemek ya da bu olmuyor diye yığınları recm ederek hizaya getireceğini sanmak kadar saçma bir şey olamaz. Bu tür yaklaşımların demokrasi geleneğinin kırıntısının bulunmadığı bu sömürge ülke toplumunda yer edinmeyeceği, aksine pek çok olumsuz sonuçlar doğuracağı ortadadır. Toplum, bırakalım devrimci bir halk demokrasisi geleneğini, en sıradan burjuva demokrasisine bile yabancı olup, bunlara ters düşen ne varsa hepsinin en kötü ve olumsuz alışkanlıklarını üzerinde taşımaktadır. Bu bir gerçek. Bu açıdan geniş kapsamlı sürdürülmesi gereken bir eğitim faaliyeti güncel durumun önemli ve kaçınılmaz görevidir. Ve bu görev esas olarak dev-

rimci önderlere düşüyor.

Halk demokrasisi ve devrimci savaş konularında kitleleri eğitip bilinç seviyeleri yükseltilmeli. Kitleleri karar süreçleri ya da karar mekanizmaları içine sokacak, onları tartıştırıp canlı bir politik etkinlik zeminine çekebilecek en temel araçlar kitle örgütleridir. Bir yandan bunu yaratır ve güçlendiririrken, öte yandan da her örgütlü bireyi eğitmek büyük önemdedir. Bunun gazete, broşür, dergi, kitap, bildiri, eğitim çalışmaları, seminerler, vb. gibi pek çok araçları ve yöntemleri vardır. Ve olanaklar sonuna kadar kullanılmalıdır. Açık ki, olağanüstü savaş koşullarında, halk demokrasisi ve devrimi ilgilendiren diğer konularda halkın en ileri, yüksek bilinç seviyesine ulaştırılması oldukça zordur. Yığınların sosyal, kültürel seviyesinin geriliği ve demokrasi geleneğinden yoksunluğu da bu zorlu ortamla birleşip sorunu daha da ağırlaştırıyor. Bu açıdan kitlelerin bilinç seviyesinin azami düzeylere çıkartılamaması, en azından bugünkü koşullarda normaldir. Haliyle bu durumda kitle örgütlerinde halk demokrasisinin en gelişmiş biçiminin uygulanmasını istemek zorlama bir yaklaşım olacaktır. Ancak sorun bu değil. Sorun, devrimci önderlerin koşulları ve imkanları sonuna kadar zorlayarak, başlangıçta asgari de olsa halk demokrasisinin gelenek ve kültürünü kitlelere taşırarak egemen kılmaya çalışıp çalışmadığı, bunu ilerletip ilerletmediği, bu amaçla yaygın bir eğitim faaliyeti sürdürüp sürdürmediği, kitlelerin politik etkinliğini artırmayı zorunlu olarak görüp görmediğidir. Şayet öncü bütün bunların gerekliliğine inanıyor ve bu doğrultuda üzerine düşeni en iyi şekilde yapmaya çalışıyorsa sorun yok. Bu bilincin ve pratiğin sahibi olan öncü o an için olmasa bile, süreç içinde devrimin ilerlemesinin en temel yollarından birisi olan halk demokrasisini adım adım kitlelere egemen kılacak, kitlelerde ve kitlelesel mücadelelerde artan bir biçimde politik bir etkinlik, canlılık ve dinamizm boyverecek, bu durum ise kaçınılmaz olarak kitlelerin devrime en ileri şekilde sahiplenmesini, devrim içindeki rolünü en iyi şekilde oynamasını beraberinde getirecek ve nihayet gelecekte kurulması hedeflenen demokratik halk iktidarının siyasal, ekonomik, kültürel, sosyal alandaki ilk ve güzel biçimleri maddi bir olgu olarak daha şimdiden doğacaktır. Bunun anlam ve önemi ise ortadadır. Açık ki, ekonomiden siyasi alana kadar, halk demokrasisi bugün için uygulanacak ilk biçimlerini bizzat kendi yaşam pratiğinde gören kitleler sömürgeciliğin baskı, zulüm, katliam, talan sistemine karşı, eşitlik, özgürlük, dayanışma, demokrasi, kardeşlik gibi konularda bir ayrıma gidip kendi öz davasına daha iyi sarılacak ve idealleri uğruna bilinçli, sürekli ve fedakarca mücadele etmekten kaçınmayacaktır. Ayrıca önemle belirtelim ki, kitlelerin, politik bilincinin ve halk demokrasisi kültür ve geleneğinin köklü ve kalıcı bir şekilde geliştirilmesi her türlü sömürgeci, feodal, küçükburjuva reformist, ilkel milliyetçi, işbirlikçi oluşum ve çabaların boşa çıkarılmasını ve yığınlar içinde yer edinememesini de sağlayacak ve bu ortamda kendi gerçek kurtuluşu için en devrimci bilinç ve davranışı gösteren kararlı, sağlam, eskisi gibi onun bunun elinde gericiliğe hizmet eden bir alet olmaktan çıkmış, çağdaş, kendisi için söz ve karar hakkını ve gücünü gösteren bir halk konumuna gelecektir. Böyle bir halk gerçekliğinin yaratılması elbette özlemi çekilen, tercih edilmesi gereken ve herkesin (özellikle de öncünün) uğruna büyük çaba içinde olması gereken bir husustur. Bu görevin başarısı demek, devrimin sağlam güvencelere alınması demektir.

Tersi durumda ne olur? Yani, kitleler içinde eğitsel faaliyetleri geliştirmemek, kitlelerin politik bilincini, etkinliğini ve halk demokrasisinin gelenek ve kültürünü geliştirme doğrultusunda çaba içinde olmamak ya da eksik, aksak, yetersiz bir çalışmayla yetinmek ne tür sonuçlar doğurur?

En iyimser yaklaşımla şöyle bir tablo çizmek mümkündür:

1- Sömürgeci vahşet altında yaşayan yığınlar, öncü parti önderliğinde gelişen mücadeleden etkilenerek ve kurtuluşu burada bularak bilinçsiz ve her türlü feodal, aileci, sömürgeci etkileri üzerinde taşıyor halde parti ve kitle örgütleri etrafında kümelenecek ve devrimci önderlerin tepeden ileteceği emir ve talimatlara büyük ölçüde uyacak ya da şu veya bu konuda empoze edilecek tavra göre davranışını ayarlamaya çalışacaktır. Açık ki, böyle bir kitle politik inisiyatiften ve özgür hareket kabiliyetinden yoksundur; istenilen yere evrilip çevrilebilecek bir yapıya sahiptir; kendisini ilgilendiren bütün temel sorunlara yabancı ve sönük, ilgisiz bir davranış içindedir; güdüktür; bu özelliklere sahip olan yığınların politik etkinlikleri geliştirilmeye çalışılsa bile kitleden olumlu bir tepki almayacak, kitleler çoğunlukla bir dinleyici olarak kalacak, öncüyü anlama ve kavramada güçlük çekecek, sorunlara karşı ilgisiz yaklaşacak, kendi düşüncelerinin karar sürecine etkisinin olmayacağını düşünecek, ya da varsa ortada tartışılan bazı düşünceleri düşünmeden peşin hükümle karşı çıkacak veyahut da feodal, aşiretçi, aileci, vb. olumsuz alışkanlık ve anlayışlarını açığa vurup her sorunun tartışılmasında büyük kaosların yaşanmasına neden olacaktır. Hangi biçimleriyle ortaya çıkarsa çıksın, böyle bir durumun yaşanması besbelli ki, gerçek anlamda halk demokrasisi olmayacaktır.

2- Bilinçsiz bırakılmış kitleler, kendi örgüt organlarını ya da devrimci önderleri her konu-

da, sorunları birlikte tartışıp en sağlıklı çözümleri birlikte ürettikleri birer alanlar olarak değil, sadece sorunlarını aktarıp çözüm bulacakları birer "akıl danışma" merkezleri ya da eski feodal sistemlerde görülen "kadı kurumları" olarak görecektir. Bu da ister istemez kitleleri kendi kendilerini yöneten, büyük yaratıcı güçlerini açığa çıkarıp konuşturan bir yapıya çekmeyecek, bir yerlere bağımlı, güdümlü yığınlar haline getirecektir. Bu durumda da gerçek anlamda bir halk iktidarından, demokrasisinden, devrimci ilerlemeye hizmet eden canlı bir süreçten ve kitlelerin devrimi, devrimin kitleleri denetlemesinden bahsetmek mümkün değildir.

3- Her türlü eski, gerici, antidemokratik anlayış, alışkanlık ve davranışların kolgezdiği halk gerçekliği, varolan bütün olumsuzluklarını dönüşüme uğratmadan olduğu gibi sürdürecektir. Bu durumda kitle örgütlerini bırakalım halk demokrasisinin okulları haline getirmeyi, her türlü olumsuzlukların cirit attığı yoz, kaoslu, her an dağılmaya mahkum gerici birer oluşuma dönüşmeleri sağlanmış olur.

4- Bütün bu özellikleri taşıyan bir yapının sömürgeci faşizme karşı yaygın, güçlü ve sürekli bir kitlesel mücadele içinde olması düşünülemez. Kitlelerin sömürgeciliğe duyduğu büyük öfke ve devrime duyduğu büyük ilgi ve sempati şayet bilinçli ve örgütlü bir yapıya dönüşmemişse bunların geçici olacağı, düşman baskı ve şiddeti azaltıp birtakım reformlara gittiğinde öncünün etrafına kümelenen yüzbinlerin, milyonların bir anda öncüyü terk edeceği ve herkesin işine gücüne gideceği açık ve kesindir.

5- Düşman ve her türlü feodal, küçük-burjuva miliyetçiliği böyle bir halk üzerinde oyunlar oynayabilir, yığınları etkileyebilir ve olumsuz bir zemine çekebilir.

Evet, eğitimsiz, bilinçsiz, köklü devrimci gelenek ve kültürden yoksun bir halk, hem de her türlü çağdışı olumsuz etkileri iliklerine kadar yaşayan bir halk, şayet yeterince üzerinde durulmaz ve politize edilmezse, ilk elden bu duruma düşecektir. Böyle bir halk yapısıyla ciddi bir devrimci gelişmenin yaratılamayacağı, geçici bazı adımlar atılsa bile bunun kalıcı olmayacağı ve yaratılan olumlu değerleri de süpürüp götüreceği açıktır. Bu ise devrimin tıkanması demektir; yenilgiyi baştan kabul etmek, bunu kendi elleriyle yaratmak ve kendi içinde yaşatmak demektir. Bu son derece olumsuzdur. Bırakalım bir sosyalisti, devrimciyi, sıradan bir insanın bile kabul edemeyeceği bir olaydır.

O halde, halkın bilinçlenmesi sorununu ve halk demokrasisi geleneğini köklü, kalıcı bir şekilde çözüp geliştirmeyi günümüzün en önemli çalışma konularından birisi yapılmalı, çıkacak her türlü anlayış dışı tutumlara karşı bitmez tükenmez bir mücadele yürütülmeli. Eğer sorumlu bir devrimci yönetim, gerçekten devrimci bir ilerleme, kitlesel denetim, canlı, hareketli, politik hayat üzerinde direkt etkisi olan bu sürece en ileri düzeyde katılan bir kitle yaratma hedefini önüne kararlı bir şekilde koymuşsa; o zaman bu sömürge ülke halkının içinde yaşadığı olumsuz değer yargılarına karşı yoğun bir mücadele içine girip halkı politik hayatın zengin sürecine çekerek bir yandan onun kitlesel örgütlenmelerini yaratmak, öte yandan da halk demokrasisinin kurumlaştırılması konusunda elinden gelen her şeyi yapmak zorundadır. Tarihsel süreç bu görevi önemle dayatmıştır. Ve bu görevin başarısı devrimin geleceğini sağlam güvencelere almak ve gerçekleşen devrimi yaşatıp korumak bakımından büyük öneme haizdir. Bu durumda halk demokrasisi hamlesinin isabetli, güçlü ve bilinçli bir temele dayanması şiarıyla hareket etmek gerekiyor.

Ancak halk demokrasisi sorununu (temel olmakla birlikte) sadece eğitim olayıyla çözüme kavuşturmaya çalışmak yeterli değildir. Bu denli önemli bir konunun halk arasında yerleşmesine hizmet edecek daha farklı araçlar yaratıp uygulamak gerekir. Kısaca bu araçlar ulusal bir anayasa, ceza kanunu, mahkemeler, tüzük ve genelgeler sistemidir. Toplum hayatını, içinde bulunulan savaş koşullarını da gözönüne getirerek demokratik tarzda düzenleyecek bu tür araçları yaratmak önemlidir. Günümüz koşullarında bu bir gereksinim haline de gelmiştir.

Elbette, kitlelerin yaygın şekilde eğitimi sorunu birinci derecede ele alınması gereken bir konudur. Ve eğitim politikasını uygularken toplumsal yapının olumsuzluklarını gözönünde tutarak çoğu zaman hoşgörülü, esnek ve büyük bir sabırla sorunların üzerine gitmek temel yöntem olmalıdır. Kitleler arasında sayısız oranda yanlış fikirler, anlayış ve davranışlar vardır, olacaktır. Buna karşı mücadelede elbette doğru fikirleri savunma, insanları ikna etme, bu fikirleri benimsetme, doğru davranış ve alışkanlıkların egemen kılınması için çaba sarfedip özellikle disiplinli, saygınlık uyandıran örnek davranış ve pratikler sergileme, kitlelerle bütün bu konularda tartışmaya açık imkanlar yaratma, tavizsiz, yapıcı ve kararlı bir mücadele yürütme esas alınmalıdır. Bu konuda benzer bir yaklaşım, devrimin karşısına dikilmedikleri sürece reformist ve sosyal-şoven çevrelerin etki altında bulundurduğu insanlara da gösterilmelidir. Bütün bu alanlarda özellikle bilinçli devrimci önderlere büyük sorumluluklar düştüğü ve önderlerin ne "buyrukçu" ne de "kuyrukçu" durumlara düşmemesi gerektiği açıktır.

Fakat, bu sömürge ülke toplumunun özellikleri, devrimin genel anlamda ulaştığı boyut ve halk savaşının yaşadığı ağır

şartlar gözönünde bulundurulduğunda sadece eğitim aracını kullanmanın yeterli olmayacağı ve bununla paralellik içinde ve esasen eğitim sürecine önemli katkıları sunacak olan araçların yaratılması gerektiği kendiliğinden görülecektir.

Bilindiği gibi anayasalar, hukuk, mahkemeler, tüzük ve genelgeler toplumsal yaşamı bir bütün olarak düzenleyen, disipline eden kuramların toplamıdır. Bu kurum ve kurullar devrimci sürecin ihtiyaçlarının ve toplumsal gereksinimlerin karşılanması açısından gereklidir. Bugüne kadar bu gereksinimlerin karşılanması için sadece parti, cephe ve ordu program ve tüzüklerine dayanarak hareket edilmesi, gelişim dönemleri itibariyle yeterli olabiliyordu. Daha ileri uygulamalara, kurumlaşmalara ihtiyaç duyulmuyordu. Yani, bunun şartları yoktu. Fakat, günümüzün ihtiyaçları değişmiştir. Milyonları kucaklayan ve ikili iktidara yürüyen bir devrim hareketi olarak toplumsal yaşamın yeniden örgütlendirilmesi ve mümkün olan en demokratik yaşamın yerleştirip çiçeklenmesinin sağlanması için en üst düzeyde kurumlaşmalara ve buna uygun düşen kurallar dizisini yaratmaya gitmek gerekiyor. Ya da şöyle diyelim; bugün bu sömürge ülkede faşist sömürgeciler, kendi sömürgeci çıkarlarına uygun düşecek şekilde ekonomik, siyasal, sosyal, askeri, vb. kurumlaşmalar yaratmış ve bu yaşamı tüm topluma egemen kılabilmenin en önemli yollarından birisi olan anayasal düzenlemelere giderek bunun üst kurumlarını oluşturmuştur. Oluşturulan sömürgeci düzen ve yaşam tarzının nasıl olacağını anayasalarla, hukuk sistemiyle ayrıntılı olarak belirleyip bunu sömürge ülke toplumuna dayatan sömürgecilik, çizdiği çerçevenin dışına çıkan ya da bunu çiğneyenleri tutuklayıp mahkeme kurumlarında yargılayarak cezalandırmakta ve toplumsal gelişmenin önünde her açıdan engel teşkil eden sömürgeci düzenini bir de bu yolla sürdürmeye ve kendi gerici otoritesini tesis etmeye çalışmaktadır. Sömürge ülkede toplumsal yaşamın düzenlenişini belirleyen sömürgeci yasa ve kurumların tümü gerici, faşist ve halkın varlığına kasteden özellikler taşıyor. Günümüzde özel yasalarla perçinlenen gerici faşist yasalar kirli, pis bir özel savaşa ve sömürgeci uygulamalara dönüşerek bugüne kadar görülmeyen büyük bir pervasızlığı, sömürü ve talanı, devlet terörünü, katliamı ve bütün insanlık değerlerini çiğneyen bir sistemi toplumsal yaşamın bir parçası haline getirmeye çalışmıştır. Evet, günümüzde sömürgeci yasa ve kurumları toplumsal yaşama ilişkin getirdiği düzenleme ve toplumu uymayı zorladığı kurallar dizisi bunlardır.

Açık ki, ulusal kurtuluş savaşı sömürgeci egemenliğin bütün bu yanlarını hedefleyip halkı bağımsız, özgür ve demokratik bir yaşama kavuşturmak için geliştiriliyor. Bu savaşın haklılığı, büyüklüğü, kutsallığı ortadadır. Ancak, bu büyük davanın yürütücüsü olarak sadece silaha sarılıp cephelerde savaşmak yetmiyor. Devrim, esas olarak yeni bir toplum yaratma, yeni bir yaşamı örgütleme kavgasını veriyor. Bu açıdan ulusal kurtuluş savaşı içinde "yeni bir toplumsal yaşamı örgütleme" sorununu ele alırken iş, sadece bugün için ön plana çıkan siyasi ve askeri alanla sınırlı tutulamaz. Dönemler açısından ele alındığında bugüne kadar yürütülen mücadelenin esas yönünün silahlı mücadelenin örgütlenmesi ve pratik sahaya yetkince uygulanıp rayına oturtulması; siyasal mücadelenin de örgütlenme ve pratik sahada istenen düzeyde geliştirilmesi sorunları büyük önemde olan konulardı ve bugüne kadarki bütün dönemler bu görevlerin gerçekleştirilmesine dönük hasredildi. Doğru ve gerekli olan bu görevler günümüze gelindiğinde büyük oranda yerine getirildi. Fakat, siyasi ve askeri alanda başarılan bu görevler günümüzde daha değişik biçimler alıp daha ileri görevleri dayatmakla birlikte; ulusal kurtuluş savaşının kitlesel boyut kazanarak gelişmesi karşısında yeni bir döneme girildiği ve bir de bu sahaya dönük önemli görevleri beraberinde getirdiği iyi görülmelidir. Bugün kalkıp hâlâ siyasi ve askeri mücadelenin görevleri ve sorunlarıyla uğraşıp, insanlar kendilerini bununla sınırlayamaz. Bu, gelişmeleri geriden izlemek olur. O zaman şunu bir kez daha belirtelim. Bugün silahlı mücadelenin yanı sıra yüzbinlerin, milyonların sömürgeciliğe karşı harekete geçtiği geniş bir kitlesel mücadele var. Kırda, kentte milyonlarca emekçi devrimle ilişkiye geçiyor. Halk Komiteleri her yerde oluşturulmakta, kitlelerin örgütlü birliği oluşturulmakta, bütün bunlar cephe çatısı altında gerçekleşmektedir. Devrim ile karşı-devrim arasında tercih yapmak durumunda olan yığınlar, bir avuç işbirlikçi dışında büyük bir akış içinde devrime yönelmektedir. Yaşanan bu tarihsel gelişme nitel bir sıçramanın ortaya çıktığını gösterir. Şu anda bu sömürge ülkede ikili bir durum yaşanıyor. Bir yanda sömürgeci otorite, diğer yanda ulusal otorite... Sömürgeci otorite; ordusuyla, siyasal organlarıyla, ekonomik düzeniyle, sosyal, kültürel, hukuki kurumlarıyla ve işbirlikçileriyle birlikte, halkı zor ve şiddet yöntemini esas alarak, kendi sömürgeci düzeninde tutmak ve bu düzeni sürdürmek istiyor. Bunun için görülmemiş bir vahşet ve zor ürettiğini uzun uzadıya belirtmeye gerek yoktur. Fakat, buna karşılık bilinçlenen halk, zorla çekilmek istendiği sömürgeciliğin bu düzenini reddediyor. Evet, bugün milyonlar böyle bir otoriteyi ve sömürgeci düzeni, yaşamı kabul etmemektedir. Bunun yerine öncü parti önderliğinde gelişen devrimci savaşı bilinçli bir katılımla tercih etmiş, sömür-

geciliğin kendisine dayattığı düzene karşı mücadele bayrağı açarak siyasal eylemini yükseltmiş ve cephede kendi öz ulusal otoritesini yaratmaya başlamıştır. İşte nitel sıçrama ya da dönüşüm dediğimiz şey budur. Ve bu bir gerçek. Ancak, sadece bu gerçeği belirtmekle yetinmek kadar kötü bir şey olamaz. Elbette yaratılan değerleri büyük bir titizlikle koruyup daha da geliştirmek gerekir. İşte tam da bu noktada büyük sorumluluklar ve görevler düşmektedir. Sömürgeci düzeni ve kendisine dayatılan yaşam tarzını reddeden milyonlar, devrimin bayrağı altında nasıl bir düzen ve yaşam tarzı içinde örgütlenecek? Milyonların gönüllü olarak katılacakları adaletli; ama aynı zamanda savaş koşullarına denk düşen bir toplumsal yaşam nasıl yaratılacak?

Toplumlar canlı, dinamik, hareketli birer organizma gibidirler. İçinde her türlü olumlu özellikler olmakla birlikte sayısız çelişkiler, sorunlar da vardır. Bu gerçek, sınıflı toplumlar için bir kez geçerliyse, bu sömürge ülke toplumu için on kez daha fazla geçerlidir. Bugüne kadar bu yapı içinde olan sömürge ülke insanı kendi sorunlarını, çelişkilerini, ihtiyaçlarını sömürgeci kurumlara ve onların "adalet" diye sundukları kurallarına (yasalarına) başvurarak çözmeye çalışıyordu. Fakat bugün bu kuruma ve kurallara, sistemin tümüne karşı büyük bir muhalefet ve mücadele içindedir. Halk, artık kendi öz önderlerine, öz yönetimlerine yöneliyor. Ancak bir yığın sorunlarla, çelişkilerle ve ihtiyaçlarla birlikte bu sürece girmiştir. Halk, olumlu özelliklerinin yanı sıra bütün bu yönleriyle birlikte devrimin saflarına akın ediyor. Haliyle devrimci öncüler toplumun pek çok sorunları ve çelişkileriyle ilgilenmek zorunda kalacaklardır. Bu soruna ve çelişkilerin sadece bir-iki kavganın çözümünden ibaret olmadığı, tersine, ekonomik, siyasal, askeri, vb. toplumsal yaşamı ilgilendiren tüm sahaları kapsadığı açıktır. O halde, sömürgecilikle büyük oranda bağlarını koparan ya da koparması gereken toplumsal yaşamın tüm bu yönleri hangi kurallar bütünü ve kurumsal düzeydeki araçlarla düzenlenecek? Bu kurum ve yasaların içinde bulunulan savaş koşullarında nitelikleri nasıl olmalı?

Bu sorulara, halk iktidarı ve halk demokrasisi bağlamında doğru bir yanıt bulmalıdır. Sömürgeciliğin barbar sistemine karşı ulusal kurtuluş saflarında biraraya gelen halkı, ekonomiden siyasete, askeri yönden sosyal alana, kültürden ahlaka, oradan da eğitime kadar tüm sahalarda devrimci, çağdaş bir yaşama kavuşturmak, bu konuda olumlu, uygulanabilir bütün değerleri ve araçları yaratıp geliştirmek, devrimci değerlere ters düşüp çiğneyenleri kapsayacak suç-ceza sistemini oluşturup geliştirmek ve bunların temellerini şimdiden atıp kurumlaşmalar doğrultusunda adımlar atmak gerekmektedir. Mücadelenin ulaştığı genel düzey böyle bir görevi sıcağı sıcağına dayatmaktadır. Bunun için üstyapı kurumları olan devrimci bir **anayasa**, devrimci bir **hukuk** ve **halk mahkemeleri** araçlarını yaratmak gerekir. Ancak bu şekilde devrime akın akın katılan milyonların, toplumsal yaşamı ve gereksinimleri karşılanabilir. Ve ancak bu yolla sömürgeci düzene karşı bir toplumsal adalet sistemi ve halkın benimseyeceği toplumsal düzen yaratılabilir. Cephede oluşacak böyle bir kurumlaşmanın tüm halkın gönüllü desteğini alabilmesi için de kurumlaşmaların halk demokrasisine denk düşmesi ve gelecekte kurulacak toplumsal sistemin ana özelliklerini, filizlerini taşıması gerekmektedir. Demokratik bir anayasa, hukuk ve mahkemeler halk demokrasisi ile çelişmez, tersine içerdiği zengin demokratik karekteriyle onun en sağlam tamamlayıcı bir unsuru, aracı olurlar. Bugüne kadar yürürlükte olan (ve bundan sonra da olması gereken) parti, cephe ve kitle birliklerinin program ve tüzükleri, ordunun tüzük ve genelgeleri devrimci ihtiyaçlara karşılık vermekteydi. Bundan sonra da kendi içinde bunlar geçerliliğini sürdürecektir. Ancak gelinen bugünkü aşamada parti, cephe, kitle örgütleri ve ordunun devrimci program ve tüzüklerine denk düşen daha ayrıntılı ve tüm toplum yaşamını belirleyecek sahaları kapsayan sözünü ettiğimiz üstyapı kurum ve yasalarını yaratarak, halk iktidarı ve halk demokrasisini güçlendiren bir muhtevaya kavuşturmak ve bunu pekiştirmek gerekmektedir. "Nasıl bir Anayasa, hukuk ve mahkeme?" sorusuna verilebilecek yanıt, "halk demokrasisine ve iktidarına uygun düşen bir anayasa, hukuk ve mahkeme" olacaktır. Anayasa ve hukukun kapsayacağı çok ayrıntılı maddeleri, işleyişini ve diğer biçime ilişkin konuları daha çok aydınların belirlemesi, oluşturması ve diğer ülke devrim hareketlerinin deneyleri ışığında yoğun bir çalışma yürütmesi gerekir. Mahkemelerin ise, cephe bünyesinde doğru bir işlerliğe konması ve hukuksal prensiplere uygun düşmesi gerekmektedir. Belirttiğimiz tüm bu görevlerin başarılması ve pratiğe doğru bir temelde aktarılması, daha şimdiden oluşan halk iktidarı, ulusal otorite gibi gelişmelere resmiyet ve güç kazandıracak, düzenli, disiplinli, bir savaş ortamına uygun devrimci bir toplumsal yaşam ve mücadelenin güçlü bir halk demokrasisinin yaratılmasına büyük katkılar sunacaktır.

O halde, şu özet vurguyu yaparak konumuzu noktalayabiliriz: Halk demokrasisini yerleştirmek için bitmeyen bir eğitim ve siyasal faaliyet; ama aynı zamanda savaş haline uygun düşen demokratik bir anayasa, hukuk ve mahkemeler sistemi...

Bu sayımızdan itibaren **Özgür Gençlik** bölümünü başlattık. **Özgür Gençlik** için özellikle genç okurlarımızın katkılarını bekliyoruz.

Özgür Gençlik

Türkiye öğrenci gençliğinin durumu, çıkmazı ve görevleri

Eski toplum kendi bağrında, yeni bir toplumsal sistemin yaratılmasının sosyal ve siyasal koşullarını yaratır. Yeni toplumsal sistemin kurulabilmesi, yaşamın her alanında eski yapıya karşı bir savaşım gerektirir. Bu savaş, özünü siyasal savaşımda bulur. Lenin'in deyimiyle, eski iktidarı parçalamak siyasal mücadeleyle mümkündür. Mevcut düzenin içinde bulunduğu çıkmazın siyasal olarak açığa çıkarılmasında, yeni düzenin hangi siyasal ilkeler doğrultusunda kurulması gerektiğinin belirtilmesinde önayak olacak toplumdaki aydınlardır. Başka bir anlatımla, proletaryaya siyasi bilinç götürerek, onu, gerçek sınıf bilincine ulaştıracak aydınlardır. Aydınlar bu bilinci işçi sınıfına götürürken kendileri de giderek proleter bir kişilik kazanırlar.

Toplumda yeni düşüncelerin yaratılması, aydınların görevidir. Öğrenci gençlik, aydınlar içinde önemli bir kesimi oluşturmaktadır. Aydın olmanın en belirgin özelliği, toplumda yaşanan sorunların bilincine varma ve nedenlerini bulup doğru çözüme kavuşturmada düşünce üretmesi ve bu düşünceyi toplumun diğer kesimlerine taşırmasıdır. Aydınlar, yeni toplumsal düzenin kurulmasını sağlayan düşünceleri topluma taşırlarken onları örgütleyen, eyleme kaldıran tarzda olmalıdır. Proleter devrimler çağında aydınların üstlendikleri görevlerin kapsamı daha geniştir. Aydınların çağımızdaki görevlerini, Başkan'ın şu tanımlamasıyla netleştirelim: "Aydın, artık sadece yazan ve konuşan değil, örgütleyen ve eyleme geçiren adamdır. Proletarya ve ulusal kurtuluş hareketleri çağında aydın olmanın kıstası sadece haksızlıkları bulup ortaya çıkarmak değil, toplumu gerçek bir eşitlik ve özgürlüğe götürecek kadar ilerletmek için sahip olunması gereken sosyalist ölçülerdir. Aydın olmak, günümüzde tam bağımsızlıkçı, demokrat ve sosyalist bir militan olmayı veya en azından sosyalizme gerçekten sempati göstermeyi gerektirmektedir. Bunlar, çağımızda sayısız örneklerle kanıtlanmıştır." Bu anlatımda görüldüğü gibi, aydın, üzerine düşen sorumluluğu tam anlamıyla yerine getirmenin en karakteristik özelliği, toplumda ezilen, sömürülen kesimleri örgütlemek ve eyleme kaldırmaktır.

Türkiye aydınlarının görevini de bu boyutta ele almak gereklidir. Aydınların görev ve sorumluluklarını bu kapsamda ele alırken, aydın öğrenci gençliğe bu düzeyde (devrim yapacak örgütlenmeyi yaratmak) görev yüklemek mümkün değildir. Aydın öğrenci gençlik, aydın olmanın ilk tomurcuğu, ilk basamağıdır. Aydın öğrenci gençlik de kurulu düzene karşı çeşitli düzeylerde kendisi adına örgütlenen ve hem kendisi hem de diğer toplumsal kesimler için eyleme kalkışan, devrimci düşünceleri topluma taşımada bir kaldıraç rolünü oynar. Aydın öğrenci gençlik ne zaman ki öğrenci konumunu bir kenara bırakıp yeni düzeni kuracak örgüt biçim ve araçlarını kurmaya başladıysa, işte o zaman her yönüyle aydın tanımlaması kapsamına girmiş olacaktır. Özcesi, aydın öğrenci gençlik, aydınlar tabakası içinde önemli bir yer teşkil eden, toplumun diğer kesimlerine oranla, aydın olmaya en yatkın olan kesimdir. Hele

siyasal ve örgütsel alanda aydın öğrenci gençliğe destek veren, yol gösteren güç oldu mu, örgütsel alanda kadro, eylemsel alanda güçlü savaşçı-militan kişiliğin oluşmasında en elverişli kesimdir.

Topluma yeni düşüncelerin taşınmasında, eylemde, militanca savaşması vb. görevlerin gerçekleşmesinde aydın öğrenci gençliğe büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu yönüyle soruna yaklaşıldığında, öğrenci gençliğin, genel anlamıyla devrimde oynadığı rol yadsınamayacak bir gerçekliktir. Aydın öğrenci gençliğin devrimdeki yeri ve önemi, sömürge/yeni-sömürge gibi ülkelerde oynayacağı rol daha da büyük önem arzetmektedir. Bu ülkelerde öğrenci gençliğin öneminin artması, toplumdaki diğer sınıfların sosyal, kültürel vb. yönleriyle daha fazla geri olmasından kaynaklanmaktadır. Zira, bu ülkelerde işçi sınıfının ideolojik-örgütsel ve politik gücü yaratılsa dahi, bunu kitlelere taşımada yaratılan örgütün kadrosal ihtiyacı, yine yoğun olarak öğrenci gençlik içinde karşılanmaktadır. Vietnam ve ülkemizde aydın gençliğin, ittifaklar politikasında bir blok olarak ele alınması, Türkiye'de geçmişten günümüze değin öğrenci gençliğin Türkiye Devrimci Demokratik Hareketi içinde oynadığı rol gözönüne getirildiğinde, bu kesimin genelde devrimde oynadığı rol, özelde ise sömürge ve yeni-sömürgelerde daha fazla önem arzettiği rahatlıkla anlaşılacaktır. Özlü bir anlatımla; öğrenci gençliğin aydınlar tabakasında kapladığı yer, aydınlar tabakasının da toplumda yeni yeni düşüncelerin oluşmasındaki öncülükleri irdelendiği taktirde, buna bağlı olarak aydın öğrenci gençliğin devrimde oynayacağı rol de anlaşılmış olacaktır.

Aydın öğrenci gençliğin eski toplumsal sistemin değiştirilmesinde üstlendiği bu aktif rolden dolayı, egemen sömürücü sınıflar, bu gücü etkisiz hale getirmek, kendilerine karşı bir muhalefet odağı olmaktan çıkarmak ve muhalefetin oluşmasındaki rollerini ortadan kaldırmak için öğrenci gençliği kendilerinin istediği bir kişiliğe sahip olmalarını sağlamak amacıyla, uygun politikalar üretmekten geri kalmamışlardır. Toplumun egemen sınıfı durumunda olan sömürücü sınıf kendi dışındaki diğer toplumsal kesimleri ekonomik, kültürel, siyasal olarak kendi kıskacı içine alarak varlığını sürdürmektedir. Bu egemenliğini süreklileştirmek için her alanda kendisini kurumlaştırmak ister ve böylelikle tüm olanakları kendi hizmetine koşturur.

Sömürücü sınıf için en tehlikeli olan, kendi toplumsal sisteminin pisliklerini açığa çıkaracak, ona alternatif yeni sistemi kuracak düşüncelerin oluşmasıdır. Bu bağlamda soruna yaklaşıldığında yeni düşüncelerin oluşmaması için elinden gelen her çabayı gösterecektir. Bu çabanın en etkili ve kendisi açısından ilke olarak yapması gereken şey de oluşturduğu eğitim sistemiyle gençliğin beyinsel ve kişilik olarak kendisine bağımlı hale getirmeyi hedeflemesidir. Bunu başardığı oranda kurulu düzen, varlığını uzun vadeli yaşatabilir. Ancak gelişmeler, sömürücü sınıfın bu engelini aşacak, onu parçalayacak duruma gelir. Bu toplumsal gelişme yasasının olmazsa olmaz koşuludur. İşte gelişmeler bu noktaya geldiği zaman sömürücü sınıf kendisine alternatif doğru devrimci düşüncelerin oluşmaması için şiddeti kullanmaktan geri kalmayacaktır. Bunun yanında devrimci düşüncelerin doğru rotadan çıkarılması için kendi çıkarlarını ifade edecek başka düşüncelerin oluşmasına olanak tanır, ya da kendisi bunu bizzat yaratır.

Biz bu anlatımları yaparken devrimci düşüncelerin sadece öğrenci gençliğin bir eseri olduğunu, egemen sınıfın da sadece bu kesime karşı böyle bir politika izlediğini belirtmek istemiyoruz. Aydın öğrenci gençliğin kendisi, ilerici düşüncelerin yaratılmasında bir yanı oluşturur, egemen sınıfın bahsedilen politikası da kendisi açısından genele yönelik olmasının doğal bir sonucu olarak öğrenci gençliğe de yansıyacaktır. Ve hatta eğitim sistemi ele alındığında öğrenci gençlik bu noktada daha da ön plana çıkmaktadır. Yani egemen sınıfın eğitim politikası temel olarak ve en başta öğrenci gençliği kendi güdümüne alma olayıdır. Öğrenci gençlik üzerinde bu alanda etkili olduğu oranda, bunlar aracılığıyla diğer toplumsal kesimler üzerinden de siyasal etkinliğini korumaya çalışacaktır. Özellikle bugün, emperyalizmin yoz kültürü, onun eğitim sistemi dikkate alındığında gençliğin, bu denli burjuvazisinin uzantısı durumuna gelmesi karşısında burju-vazinin bu güçlü çaba ve uğraşları daha rahat anlaşılacaktır.

Özcesi, aydın öğrenci gençliğin devrimde oynayacağı rolün bilincinde olan burjuvazi, gençliği kendisine bağımlı bir hale getirmek için çeşitli ve yoğun bir faaliyet içerisine girmekten geri durmamaktadır.

Bu genel belirlemeyi yap-

tıktan sonra, bunu özgüle indirgeyerek, Türkiye aydın öğrenci gençliğinin demokratik devrimde oynadığı roller ve Türk burjuvazisinin öğrenci gençliğe karşı politikasına değinmeye çalışacağız. Amacımız, Türkiye öğrenci gençliğinin bugünkü durumunu ve görevlerini açıklamaya yönelik olduğundan, temel olarak konunun bu yanını işleyeceğiz.

Türkiye Devrimci Demokratik Hareketi içinde aydın öğrenci gençliğin tarihsel olarak oynadığı rol

Türk sol hareketinin tarihi geçmişi 1920'lere kadar uzanmaktadır. Türkiye'de solculuğun öncülüğünü ilk olarak TKP ve daha sonraki süreçlerde TİP izlemektedir. 1960'lı yıllara gelindiğinde, bu iki oluşum dışında, özellikle öğrenci gençlik içinde ortaya çıkan THKO, THKP-C vb. oluşumlar ortaya çıkmıştır. 1920'li yıllarda devrimci-ilerici düşünceler, aydınlar tabakasının değişik kesimleri içinden çıkmakla birlikte, bu süreçte bu düşüncelerin en çok konuşulup tartışıldığı alanlar ağırlıklı olarak yüksek öğrenimli aydın öğrenci gençlik olmuştur. Marksizm-Leninizmin geçmişten günümüze değin en çok yer edindiği toplumsal kesim öğrenci gençliktir. Türk solu, toplumun diğer kesimleriyle yeterli bağ kuramadığından -ki bu durum ideolojik, politik, pratik ve örgütsel durumlarından kaynaklanmaktadır- çıkışında, gelişmesinde ve yükselme dönemlerinde dahi kendi varlığını "aydınlar" ve özellikle de aydın öğrenci gençlikle sınırlı tutmuştur. Bu sınırları bir türlü aşamamıştır. Aydın öğrenci gençlik, TDDH'nin gelişmesinde önemli bir güç teşkil etmesine ve öğrenci gençliğin durumu bu rolünü yerine getirmesine yatkın olmasına rağmen, Türk solu kendisini bir öncü konumuna getirmediğinden dolayı, öğrenci gençlik kendi başına oynaması gereken rolü oynayamamış ve bu sınırları aşamamış, hareket öğrenci gençlikle sınırlı kalmıştır. Bu durum, geçmişte olduğu gibi günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Hem de geçmişi olumsuz yönüyle aratmayacak şekilde.

Türkiye gibi yeni-sömürge bir ülkede aydın öğrenci gençliğin devrimde üstleneceği rol, devrimin temel motorları yanında önemli bir yan kolu oluşturmaktadır. Türk sol hareketlerinin tarihine bakıldığında, öğrenci gençlik, sol hareketlerin ayrılmaz parçası, daha doğrusu onun kendisi durumunda olmuştur. Bu iki olgu Türkiye'de adeta içiçe geçmiş, birbirinden ayrılmaz öğeler durumuna gelmiştir. 1960-70 yıllarında Türkiye'de devrimci demokratik muhalefetin ortaya çıkışı, öğrenci gençlik içinde olduğu gibi, bu muhalefet kitlesinin de bel kemiğini aydın öğrenci gençlik oluşturmuştur.

Aydın öğrenci gençlik, Türkiye'de mevcut iktidarın toplum üzerinde yarattığı suskunluğu parçalayarak, belli oranda da olsa hareketliliği, canlılığı getirmede öncü bir konum arzetmiştir. 1968 öğrenci olaylarında, 1971 süreci sonrasında ve 1980'li yıllara kadarki süreçte Türkiye'deki hareketliliğin oluşmasında ve gelişmesinde de öğrenci gençlik aktif bir rol oynamıştır.

1960'lı yılların sonuyla 1970'li yılların başında öğrenci gençliğin anti-faşist, anti-emperyalist, anti-Amerikancı tavırları ve bu yönlü çıkışları, Türk solunun geçmişteki reformist çizgisine bir darbe olurken, öte yandan Mahir, Deniz ve İbrahim gibi direnişçi kişiliğin ortaya çıkmasında büyük rol oynadığı unutulmamalıdır. Mahir, Deniz ve İbrahim'lerin direnişçi kişiliği ise, Türk solu hareketinin en olumlu yanını oluşturur. Ve onların bu olumlu damgasını taşır. Biz bunu vurgularken Türkiye solunun öğrenci gençlik üzerinde bir etkisi olmadı, Türk solu, bu hareketliliğin yaratılmasında bir şey yapmadı demiyoruz. Yukarıda değindiğimiz gibi Türk solu bu süreçte öğrenci gençlikle içiçe yaşadı. Gençlik dışındaki diğer toplumsal güçlerle bütünleşemediğinden, Türk solu; pratiğinin, genel anlamda maddi gücü, öğrenci gençlik olmuştur. Bizim burada vurgulamak istediğimiz; aydın öğrenci gençliğin TDDH içinde önemli bir yer teşkil etmesine, kendi görevini '80'li yıllara kadar pratikte önemli oranda gerçekleştirmesine rağmen, Türk solunun bu kaynaktan yeterli düzeyde yararlanamadığı durumudur. Türkiye'de doğru bir proleter öncülüğün yaratılmasıyla binleri aşan öğrenci gençliği kendi etrafında toplaması, bu güçten devrimin öncü kadrosunu karşılaması hiçde zor olan bir durum değildir. 1980 12 Eylül iktidarı ve sonraki politik uygulamalarla, her ne kadar öğrenci gençliği apolitik bir ortama çekmişse de, buna rağmen Türkiye devriminin kadro kaynağının karşılandığı temel merkez, öğrenci gençliktir.

Türk aydınının diğer kesimlerinin oluşum ve edindikleri kişiliğe bakıldığında, bunların ne kadar kemalist ve devletçi oldukları, bu yönleriyle, devrimin kadro

kaynağı olmaktan ziyade devrimci çizginin oluşmasını engelleme, sağa ya da sola çekmeyi sağlayarak, Türk burjuvazisinin bir uzantısı durumuna getirmede üstlendikleri görev dikkate alındığında, öğrenci gençliğin bunlara oranla daha kolay devrimin kadrosu durumuna getirileceği rahatlıkla anlaşılacaktır.

Öğrenci gençliğin bu konum ve önemine ve toplumun en dinamik kesimi olmasına rağmen, kendi başına bir şey kaydedemeyeceği açıktır. Radikal öğeleri taşıması, düzene karşı nefretle dolu olması, aydın özelliklere sahip olmasına rağmen, onu devrimde etkili bir güç durumuna getirmek, daha ileri bir boyuta ulaştırmak için, devrimci siyasi bir çizginin öncülük etmesi gereklidir. Bunun oluşması büyük oranda Türk solunun durumuna bağlıdır. Bugünkü sol hareketlerden kimileri, geçmiş olumsuzluklarını aşarak

gandasıyla, toplumun diğer kesimlerini de etkileyerek iktidara karşı muhalefetin kapsamını genişletti ve nicelik olarak büyümesini sağladı. Bu yıllar Türk sol hareketinin de nicelik olarak en büyük boyutta ulaştığı süreçtir. 12 Eylül'ün işbaşına gelmesiyle birlikte, Türk burjuvazisi, toplumun tüm kesimleri üzerinde uy-

kullanmak zorunda kaldığı politikanın özü de, genelde egemen sınıfların aydınlara ve aydın öğrenci gençliğe karşı uyguladığı politikadır. Ancak her ülkenin içinde bulunduğu özgül koşullar, burjuvazinin özgül karakteri, kendisiyle birlikte uygulamalarında da özgül yanları oluşturmaktadır.

Türk burjuvazisinin en be-

sahip olduğu görülmektedir. Ve bunda Türk eğitim sisteminin yarattığı tahribatların büyük payı vardır. Türk aydını ve öğrenci gençliği, dün olduğu gibi bugün de kemalizmi "solcu", "devrimci" olarak düşünüyor, bunu tartışıyorsa ve en önemlisi de onun etkisinden kendisini bir türlü kurtaramıyorsa, bunda eğitim sisteminin yarattığı kişi tipinin büyük rolü vardır. Ve bu tip özünde silik, şekilsiz bir kişilik yapısına sahiptir. Türk eğitim sisteminin temelini kemalizm oluşturmaktadır. Bunun, günümüzde aldığı biçim ise faşizmdir. Eğitim, bu ideolojik yapıya hizmet temelindedir. Bu ideolojik yapıyla kişilik kazanan öğrenci gençlik, bunun etkisinden ya kurtulmuyor ya da onun olumsuz etkisini sürekli olarak üzerinde taşıyor. Bu durum, Türkiye solu açısından da böyledir. Kemalizmin ağır etkisinde kalan ve beyinleri kemalist düşünceyle yoğrulan öğrenciliğin ırkçı, şoven, Misak-ı Millici, ve orduya karşı boyun eğici bir kişiliğin şekillenmesini kendisiyle birlikte getirmektedir. Bu özelliklerden dolayı Türk aydını, kemalist sınırları bir türlü parçalayıp aşamıyor. Öğrenci gençlik ise, mevcut eğitim sisteminin olumsuzluklarını kendi düzleminde olumlu ögelere dönüştüremiyor. Zaman zaman öğrenci gençlik devlete ya da mevcut eğitim sistemine karşı birtakım pratik adımlar atıyorsa da kemalist eğitim sisteminin ağır etkisi ve onun yarattığı kişilikten dolayı düşüncede, eylemde, yaşantıda, politikada, örgütlenmede vb. sağlıklı bir çıkış yapamamaktadır. Bahsettiğimiz çıkış, öğrencilerin demokratik-aka-demik sorunların çözümünü sağlamak ve giderek siyasal bir karaktere büründürmektir. İşte aydın öğrenci gençlik, bunu günümüzde yeterli derecede yapamamaktadır. Bu görevini en çok yapmaya çalıştığı süreç 1960 ve 1970'li yıllardır. Bundan sonraki süreçte bu rolünü yerine getirmekten oldukça uzak bir pratik sergilemiştir.

Türk burjuvazisi, toplumun diğer kesimlerinden ziyade öğrenci gençliğin bir bütün olarak kendisine bağımlı yapıya getirmek için elinden gelen her türlü çabayı harcamaktan geri kalmamıştır. Bu faaliyetleriyle öğrenci gençliğin bağımsız, düşünebilme, bağımsız hareket etme olanaklarını ortadan kaldırarak, kendisi gibi düşünen, kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden, son tahlilde olmadıysa kendisinin belirlediği sınırlar çerçevesinde hareket edip düşünmesine olanak tanıyan bir politika izlemiştir. Yeni nesili öyle bir kıskaç altına almıştır ki, çalışan beyinleri kendi hizmetine sokarak ilerici, devrimci düşüncelerin ortaya çıkmasına ve bu alanda da olanak bırakmamaktadır. Yürürlüğe koyduğu eğitim sisteminin bilime olan düşmanlığı, bilimin öğrenilmesine olanak tanımamasıyla çağdaş düşünen beyinlerin ortaya çıkması önüne set çekmektedir. Eğitim sistemi bir bütün olarak kemalizmin dar döngüleri içerisinde dönüp durmaktadır.

Öğrenci gençliğin hareket serbestliğini kendisinin çizdiği sınırlarla sınırlayan burjuvazi, doğal olarak gençliğin düşüncede olduğu gibi eylemde de bağımsız inisiyatifinin gelişmesini engellemekte, onun önüne duvar örmektedir. Öğrenci gençlikte bağımsız inisiyatifin geliştirilmesinin bağımsız düşüncelerin yaratılmasının olanaklarının ortadan kaldırılması, ya da alabildiğine sınırlandırılması kendisiyle birlikte öğrenci gençliğin kişiliğinde kalıpçılık, şablonculuk, dalkavukluk vb. olumsuz bir tipin şekillenmesini doğurmaktadır. Bu da düşünce düzeyinde bağımlılığa, eylemde sınırlılığa ve dogmatizme yolaçmaktadır. Böylelikle öğrenci gençliğin sağlam temellere dayanarak kendi sorunlarını çözmesi ve daha ileriye adım atmasını engelle-mektedir.

Yukarıda kısaca değindiğimiz eğitim sistemi ve uygulamalarına emperyalizmin yoz kültürünü de katarak öğrenci gençlik içinde alkolizm, fuhuş, uyuşturucu vb. yolları da kullanarak tam da kendisinin istediği kişiliksiz kişiliği yaratmaya çalışmaktadır. Böyle-likle gençlik kendi ulusal insani değerlerinden uzaklaştırılacak, kendi sorunlarını düşünmeyecek, halkın değerlerin-den uzaklaşarak ve toplumsal sorunlarla uğraşmayacaktır. Bu da onun köhnemiş, sömürücü düzeninin biraz daha uzun vadede ayakta durmasına yarayacaktır.

Dikkat edilirse, Türk burjuvazisi başından günümüze değin, öğrenci gençliğe ideolojik olarak kemalizmi ve faşizmi, politikada kurulu düzenin bir parçası olmayı ve onun meşruluğunu, eylemde devlete karşı olmamayı ve onun dokunulmazlığını, örgütlenmede örgütsüzlüğü, başka bir deyimle yasallığı öğretmekte ve bunu da dayatmaktadır.

Tüm bu uygulamaları öğrenci gençliğin devrimde oynayacağı rolünü engellemek ve hatta bunun da ötesinde toplumda yeni toplumsal altüst oluşu yaratacak düşüncelerin ortaya çıkmasında birincil rolü oynayan

kelimenin gerçek anlamıyla aydınların ortaya çıkmasını engellemeyi ve geciktirmeyi amaçlamaktadır. İdeolojik, politik, örgütsel, pratik, kültürel yapı ve militan devrimci kişiliğin oluşmasına çok yönlü önlemler alarak aydın kişiliğin oluşmasını engellemeye çalışmaktadır. Burada şu sorulabilir: Bu kadar çeşitli tedbir ve uygulamalarla kişiliksiz bir konuma getirdiği bu insanlardan nasıl aydın bir kişilik çıkar? Doğada ve toplumda her olgu kendi karşıtını bağrında taşır. Marx'ın deyimiyle "Burjuvazi kendi mezar kazıcılarını kendisi yarattı."

Egemen sınıf, toplumun önünü ne kadar gerici, baskıcı politika ve düşüncelerle tıkamak istese de doğru gelişmeler, mutlaka bir çıkış yolunu bulacak ve toplumsal gelişme yasasına uygun olarak ilerleme katetmesi kaçınılmaz olacaktır. Bu durum, egemen sınıfın iradi yapısına bağlı değildir. Toplum yeni bir toplumsal sisteme dönüşüm sağlama durumuna gelmişse -geçikmeli de olsa- egemen güçler istese de istemese de yeni toplumun fikir öncüleri ortaya çıkacaktır. Yani öğrenci gençlik, önüne ne kadar set çekilirse çekilsin, gelişmeler öğrenci gençliğin içinde kendi sorunlarını çözecek aydınların çıkmasını ve giderek daha radikal bir biçim kazanmalarını sağlayacak kişilikler yaratacaktır. Türk burjuvazisi, öğrenci gençlik üzerine uyguladığı çok yönlü uygulamalarla aydın öğrenci gençliğin gelişip güçlenmesini alabildiğine engellemekte, kişilikte büyük tahri-batlara yolaçmaktadır. Ama buna rağmen cılız, zayıf ve güçsüz de olsa, geçmişte olduğu gibi bugün de öğrenci gençlik, TC'nin kendisini çevrelediği gericilik duvarları arasındaki çatlaklardan bir çıkış yolunu aramakta, onun bu sınırlarının meşruluğunu kabullenmeyerek bir gelişme kaydetmek istemektedir. İşte daha önce değindiğimiz Türk burjuvazisinin öğrenci gençlik üzerindeki ideolojik, politik vb. uygulamaları, öğrenci gençliği faşizmin sınırları içinde tutmaya yetmediği an, TC bu kez kendisinin varlık koşulu olan karşı-devrimci şiddetini kullanmaktan geri kalmayacaktır. Kalmamıştır. Şiddet politikası, TC açısından vazgeçilmez bir ögedir. Bu politikayı toplumun tüm kesimleri üzerinde uyguladığı gibi, öğrenci gençliğe karşı her zaman bir tehdit unsuru olarak kullanmış ve gerekli olduğu anlarda devreye koymakta geri durmamıştır. Uyguladığı şiddet politikasıyla gençliğin hareketli, enerjik yapısını söndürerek, gözdağı vererek, pasif bir konuma getirmeye çalışmaktadır. Kullandığı şiddet yöntemleriyle bir yanda bu amaçları güderken öte yandan öğrenci gençlik içerisinde öncü konumda olan ya da bu özelliğe ulaşabilen insanları tutuklayarak, okuldan atarak, sürgün ederek gençlik hareketinin gelişmesini engellemeye çalışmaktadır. Şiddet unsurunu, öğrenci gençlik üzerinde o denli hissettirmektedir ki, okulları adeta bir askeri kışlaya çevirmiş, öğrenci gençliğin konuşmasından, atılan her pratik adımına kadar izlemekte, anında müdahale etmektedir. Şiddet unsurunu bir yanda kendi polis ve ordu gücü aracılığıyla kullanırken, diğer yandan 12 Eylül öncesi olduğu gibi bugün de örgütlediği gerici faşist örgütlemelerle -ve bunlara her türlü desteği vererek- gerektiğinde ilerici-devrimci öğrencileri katletmekten geri kalmamaktadır. Van 100. Yıl Üniversitesi'nde M. Şirin Tekin'in katledilmesi buna bir örnektir.

Aydın öğrenci gençliğin gelişmesini engellemek için sermaye çevrelerinde ve bizzat devlet eliyle faşist, dinci, mezhepçi vb. gerici güçlerin yaratılmasına gidilmektedir. Bu gerici kesimlerin öğrenci gençlik içinde gelişmesini sağlamak amacıyla örgütlenmelerine olanak yaratmakta, maddi ihtiyaçlarını finanse etmektedir. Bu uygulamayla da, bir yanda gerici kesimi uzun vadede devletin uşağı konumuna

gelirken kısa vadede ise, bizzat aydın öğrenci gençliğin gelişmesi önünde fiili bir engel oluşturmaktadır. Bu kesimler aracılığıyla aydın gençlik içine yerleştirdiği polis ve ajanlarıyla provokasyon ortamını yaratarak baskı ve şiddetini uygulamaktadır.

Yukarıda kısaca anlatmaya çalıştığımız Türk burjuvazisinin, Türk öğrenci gençliği ve aydın gençlik üzerindeki uygulamalarının tümü en katmerli bir biçimde, ülkemiz öğrenci gençliği üzerinde de uygulanmaktadır. Bu nedenden dolayı sömürgeciliğin yukarıdaki uygulamalarını tekrardan anlatma gereğini duymuyoruz. Ancak Türkiye öğrenci gençliği üzerinde uygulananlardan farklı olarak ülkemiz öğrenci gençliği üzerindeki uygulamalarına değinmek gerekir.

Ülkemizin sömürge koşullarında oluşu ve sömürgeciliğin kendine özgü karakteri gereğince, toplumun tümünü yoğun bir asimilasyon ve eritme politikasına tabi tutmaktadır. Bu politikanın en yoğun olarak uygulandığı kesim ise öğrenci gençliktir. Zira, TC'nin okulları eğitim amaçlı değil, halkı öz değerlerinden uzaklaştırma, kişiliğini, ulusal değerlerini, insani varlığını unutturma, Türk devletinin birer kulu durumuna getirme aracıdırlar. Mevcut eğitim sistemi ve kurallarıyla, ülkemiz öğrenci gençliğini bir bütün olarak ulusal değerlerinden uzaklaştırarak, kendisinin amaçladığı "yeni bir toplum" yaratmayı hedefliyor; üzerinde uyguladığı bu asimilasyon politikasını onlarla sınırlamayarak, toplumun diğer kesimlerini de tümden asimile etmek için, öğrenci gençliği bir basamak olarak kullanmaktadır. Öğrenci gençliğin üzerindeki bu politikasında ne kadar etkili ve başarılı olursa, toplumun diğer kesimleri üzerinde de o oranda başarılı olacağı açıktır. Nitekim ülkemizdeki duruma bakıldığında, Türk eğitim sisteminin en çok yoğunlaştığı alanlar, ulusal değerlerin en fazla dejenere edildiği alanlardır. Kuşkusuz ki, asimilasyon politikasında Türk pazarının ve daha başka etkilerinin de büyük payı vardır. Ama en tehlikeli araç eğitim sistemi yoluyla yapılan asimilasyondur.

Ülkemizde öğrenci gençlik üzerinde uyguladığı bu politikayla bir yandan yukarıdaki işlevi sağlayarak gençliğin kemalist-devletçi kişisel çıkarlarını devletin memurluğunda, başka bir deyişle devlet kapısında görmeyi doğururken; öte yandan beyinsel sömürgeciliği en ağır bir şekilde gerçekleştirmektedir. İnsanlarımız içinde gelişmeyi görebilen, zeki, yaratıcı, yönete-bilen beyinleri henüz işin başındayken, usta bir şekilde kendine bağımlı hale getirerek bu doğrultuda beyinsel gelişmesini sağlaya-rak, bir yanda bu insanları kendi hizmetine sokarken, diğer yandan ise halkı adına düşünen, algılayan, yaratıcı olan ve hareket eden beyinlerin varlığını ortadan kaldırmaktadır. Bugünkü Türk devlet bürokrasisinin yönetimine bakıldığında en yetkili bürokratın Kürt kökenli olması bu politikanın bir sonucudur.

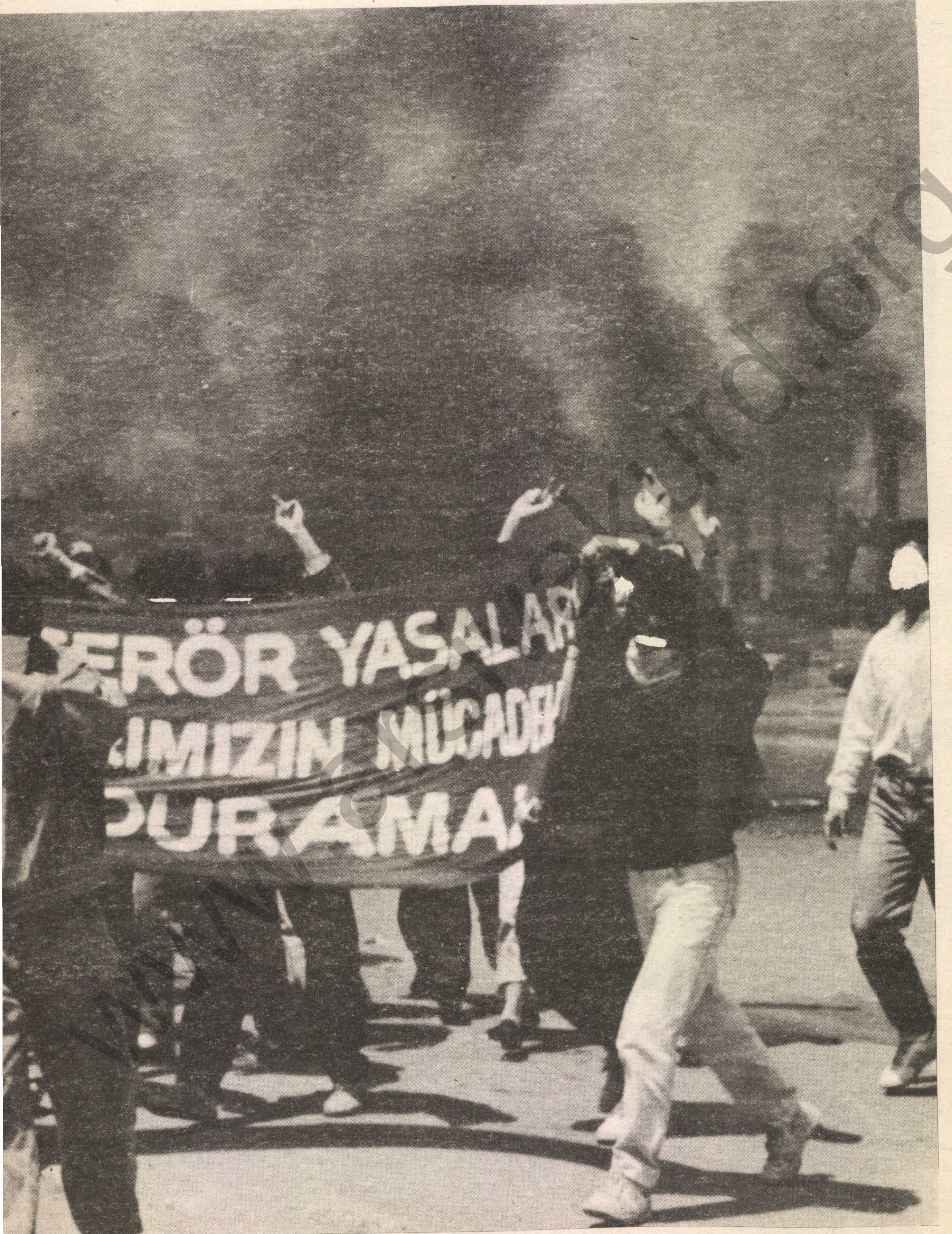
Türk burjuvazisinin Türkiye ve ülkemiz öğrenci gençliği üzerindeki gerici, faşist ve sömürgeci uygulamalarının en sistemli, en katmerli ve en yüksek düzeyi faşist 12 Eylül iktidarının işbaşına gelmesiyle gerçekleşti. 12 Eylül, her alanda olduğu gibi, gençlik üzerindeki uygulamalarıyla da işin doruğuydu. Bu doruk, eğitim sisteminden tutalım da baskı ve şiddetin uygulamasına kadar yaşandı.

Türkiye'deki öğrenci gençliğin bugünkü durumu ve görevleri

Türkiye'de geçmişte öğrenci gençlik hareketi demokratik muhalefetin en önemli kesimini oluşturmuştur. Özellikle de 12 Eylül öncesi dönemde gençliğin bu özelliği daha da belirgindi. Devrimci düşüncelerin topluma taşırılmasında, iktidara karşı muhalefet etmede önemli bir rol oynadı. Ancak 12 Eylül faşizminin iktidara gelmesi, öğrenci gençliğin bu rolünü bir hayli arka plana itti. Hatta ortadan kaldırdı desekte pek yanlış olmaz. Uyguladığı karşı-devrimci terörüyle gençliği susturdu, kaosa sürükledi. Üniversitelerde yürürlüğe koyduğu eğitim politikasıyla öğrenci gençlik ne kendisi ve ne de toplum için düşünemez hale geldi. Bilimi öğrenme yerine kaderciliği, özgürce düşünüp bağımsız hareket edebilme yerine bağımlılığı koydu. Bu doğrultuda hareket ettirdi.

Gençlik, kemalizme ve devlete daha fazla sarıldı ve emperyalizmin yoz kültürüyle de yoğurularak kişiliksizleştirilmeye itildi. Gençlik içinde yeni bir kişilik, faşizmin arzuladığı kişilik yaratıldı. Düşünsel alanda böyle bir kişilik yaratılırken, bunun doğal bir sonucu ve buna ek olarak sıkı askeri disiplin, polisiye tedbirler ve baskılarla adeta hareketsiz, eylemsiz bir kişilik ortaya çıktı. YÖK'ün yürürlüğe konulmasıyla birlikte bu kişiliği yaratan uygulamalarını yüksek düzeye çıkararak yasalarla kalıcılaştırmak istedi. Faşizm, bu

ERÖR YASALAR
IMIZIN MÜCADE
DURAMA

uygulamalarında bir hayli de başarılı oldu.

a) İdeolojik ve politik durum:

Türkiye öğrenci gençliğinin bugün içinde bulunduğu duruma bakıldığında her alanda bir çıkmazı yaşadığı görülecektir. Öğrenci gençliğin böylesi bir çıkmaz içinde oluşunda, burjuvazinin uygulama-larının yanı sıra en önemli bir diğer öge ise Türk solunun içinde bulunduğu durumdan kaynaklanmaktadır. İdeolojik, politik ve örgütsel olarak örgütsüzlüğü, dağınıklığı, tasfiyeciliği yaşayan Türk solunun içinde bulunduğu bu durumu, doğal olarak öğrenci gençliğe yansıyacaktı. Türk solu ideolojik olarak kendisini sağlam temele, Marksizm-Leninizme dayandırmadığından toplumsal sorunların nasıl çözülmesi gerektiğini, toplumdaki sosyal yapının durum ve özelliklerini doğru bir şekilde değerlendirmediğinden, öğrenci gençliğe yaklaşımı, onun gelişme sağlamasına, ideolojik ve politik alanda öncülük etme temelinde olmamış, daha çok tıkanıklığı dayatmıştır. Gençliğin içinde bulunduğu durumun yarattığı kişilik, kendi sorunlarına çözüm getirecek düşünceler yaratma gücünden yoksun oluşuyla birleşince, doğal olarak ideolojik, politik-pratik alanda tıkanıklığı yaşamaktadır.

Öğrenci gençliğin sorunlarına ilişkin düşüncelerin yaratılmasında iki yol vardır. Birincisi; Türk solunun ideolojik alanda içinde bulunduğu çıkmazı aşarak yaratacağı doğru devrimci düşünce ve örgütlenmeler ışığında öğrenci gençliğe öncülük ederek bu alandaki tıkanıklığın önünü açmasıdır. Bu görev, Türk solunun öğrenci gençliğe karşı sorumluluklarının gereğidir. Böyle bir gelişmenin sağlanması, öğrenci gençliğin sorunlarının köklü çözümünü ve giderek toplumun diğer kesimleriyle kurulması gereken destek ve dayanışmanın sağlanmasını, genç-liğin devrimde oynaması gereken rolünü oynamasını sağlayacaktır. İkincisi ise; bizzat öğrenci gençliğin kendisinin bağımsız düşünme ve düşünce üretme yoluna giderek, kendi mevcut sorunlarını aydınlığa kavuşturmasıdır. Bunu yaparken, TDDH'nin geçmişteki olumlu mirasını gözardı etmeden, onun olumlu yanlarından yararlanarak, olumsuzlukları eleştirip yerine doğru düşünceleri koyarak, kendi gelişmesini sağlamalıdır. Bağımsız düşünce yaratabildiği, kendisini kemalizmin etkisinden kurtarabildiği, Türk solunun olumlu yönlerine sahip çıkarak - ki bu, daha çok, Mahir, Deniz ve İbrahimlerin direnişçi kişiliklerini örnek alarak- olumsuzluklarından kurtularak, öğrenci gençlik kendi bağrında devrimci kişiliği yaratmalıdır. Bu kişiliğe kavuştuğu oranda aydın öğrenci gençlik, kendi kesiminin öncülüğünü yaratmış olmakla kalmayacak, giderek Türkiye devrimine öncülük edecek olan proletaryanın düşüncelerinin yaratılmasında, onun sınıf temeline oturtulmasında, örgütlenmesinde önderlik eden toplumun aydınları olma konu-muna da ulaşmış olacaktır.

İdeolojik alanda öğrenci gençliğin bu durumunu belirtirken, aydın öğrenci gençliğin kendi ideolojilerinin olduğunu kastetmiyoruz. Onların yolunu aydınlatan proletaryanın ideolojisi olan Marksizm-Leninizm'dir. Bu ideoloji ışığında kendi sorunlarını çözüme kavuşturacak, aydınlatacak yetkinliğe ulaştıracaktır. Ama mevcut durum henüz buna ulaşmadıklarını göstermektedir.

Özetle; kendi başına sorunlarına ilişkin düşünce üretmekten yoksun olan, apolitik ortama itilen, politika üretmeyen, toplumun sorunları karşısında alabildiğine duyarsız olan gençliğe, ilerici düşünceler üniversitelerde çeşitli düzeylerde faaliyet içinde olan sol hareketlerin aracılığıyla girmiştir. Ancak siyasi hareketlerin ideolojik yanlışları, siyasi çizgilerindeki yetersizlik ve özellikle de çalışmalarındaki dar grupçu ve çıkarcı anlayışlarla hareket etmeleri, öğrenci gençlik içinde atılımın sağlanmasından ziyade durgunluğun aşılmamasını doğurmaktadır. Öğrenci gençliğin kendi özgül durumu, Türk sol hareketlerinin hem kendi ve hem de gençliğe yaklaşımındaki yanlışlıklar ve buna ek olarak proletarya ideolojisini temsil edecek bir öncü gücün olmayışı, Türkiye öğrenci gençliğinin "ideolojik" politik çıkmazını ortaya koymaktadır.

b) Örgütsel durum:

Aydın öğrenci gençlik, örgütsel alanda da Türk solundan olumsuz yönde etkilenerek örgütsüzlüğü ve dağınıklığı yaşamaktadır. Gençliğin kendisini örgütleyecek siyasal ilkeler doğru ve dönemin ihtiyaçlarına cevap verebilecek tarzda belirlenmediğinden örgütlenme sorunu da varlığını korumaktadır. Bu anlamda da Türk solunun 12 Eylül'den aldığı yenilgiyi, günümüzde ağır tahribatlarını daha da derinleştirerek sürdürmesi, örgütsel sorunların yakıcılığını ortaya koymaktadır. Bu do-ğallıkla öğrenci gençliğe

de yansıyacaktır. Türk solunun; kimi, nasıl ne şekilde ve hangi siyasal ilkeler etrafında örgütlendiği netleşmemiştir. Bu alandaki hastalıklı yapısıyla öğrenci gençlik içerisinde örgütlenmeye çalışan Türk solu, bu yapısıyla öğrenci gençliğin örgütlenip toparlanması ve başarı kazanmasını zorlaştırmaktadır.

Bugün öğrenci gençlik, TC'nin yasal sınırlarını zorlamaya çalışarak çeşitli demokratik dernekler etrafında örgütlenmeye çalışmaktadır. Ancak TC'nin bu alanda mevcut durumuyla fazla tavizkar davranmak istemediği açıktır. Bu demokratik hakların kazanılması mücadele sorunu, iktidar karşısında politik güç alma durumuyla aynı oran-tılıdır. Bu bağlamda yaklaşıldığında derneklerin azlığı-çokluğu, olanakların genişliği örgütlenme konusunda etkileyici faktörlerdir. Bu gerçeği dünya devrim pratiği ve günümüzde Türkiye'nin yanıbaşında ülkemizdeki savaş ve savaş örgütlerinin kendisini nasıl örgütlediğini yakıcı bir şekilde göstermektedir. Burada sorun örgütlenme önünde ideolojik alandaki çıkmazın aşılmasına bağlı olarak, var olan siyasi güçlerin gençlik içindeki durum ve konumları, gençliğin özgül durum ve görevlerini somut bir şekilde değerlendirerek, hangi örgüt biçimlerinin yaratılmasını yakalayabilmeleri sorunudur. Buna gerçekçi yaklaştıkları ve dar grupçu çıkarlardan uzaklaştıkları oranda öğrenci gençliğin örgütlenme sorunlarının asgari dü-zeyde de olsa çözümüne yaklaşabilirler.

Türk solunun öğrenci gençliğin örgütlenme sorunu üzerinde yoğun tartışmalara girmelerine, buna dergilerinde genişçe yer vermelerine rağmen, sorunu bugüne kadar çözmekten uzak kaldılar. Bu yapılarıyla çözmeleri de uzak bir ihtimaldir. Zira sol içindeki dağınıklık, örgütsüzlük, olabildiğine tasfiyecilik öğrenci gençliğin sorunlarını çözme önündeki ciddi engeller olarak durmaktadır. Hemen hemen her sorunda faydacı grup çıkarlarını genel çıkarların önüne çıkaran, örgütlenmeye yatkın olan binlerce öğrenci gençliği örgütlemekten çok birbirinden adam koparma yarışmasına girişen, tüm faaliyetlerini bu anlayış üzerinde şekillendiren bir yapıda olduklarından, öğrenci gençliğin örgütlenme sorununu çözemezler.

Kuşkusuz ki, öğrenci gençliğin sağlam temeller üzerinde örgütlenmesi, doğru ideolojik-politik çizginin oluşmasıyla aynı orantıdadır. Ancak bu gelişme sağlanmadan bir şey yapılamaz demiyoruz. O halde bugün Türk solu ve öğrenci gençlik mevcut olanakları zorlayarak, öğrenci gençliğin örgütlenme sorununu asgari düzeyde de çözmeye gitmelidir. Bunu nasıl yaratabilir? Buna ulaşmanın iki yolu vardır. Birincisi; merkezi örgütlenmeyi, ikincisi; federasyon tipi örgütlenmeyi yaratmadır.

Devrimci faaliyetlerin yürütülmesinde ve örgütlenmesinde merkezileşmek ve bir merkezden yönetilmek en doğru ve sağlıklı olanıdır. Bu şart, öğrenci gençlik içerisinde örgütlenmek için de geçerlidir. Öğrenci gençlik içinde merkezi örgütlenmeye ulaşmak ve bu doğrultuda hareket etmek örgütlenmede en yüksek düzeye ulaşmaktır. Ancak bugün, Türk solunun içinde bulunduğu dağınıklık ve aralarındaki ayrılık, bu ayrılığın öğrenci gençliğe yansıma durumu gözönüne getirildiğinde bunun gerçekleşmesi bir hayli zor görünmektedir. Bu açıdan öğrenci hareketinin geneli için federasyon tip örgütlenmeye gidilmesi en gerçekçi olanıdır. Bu bağlamda öğrenci gençlik içinde faaliyet yürüten her siyasi hareket, kendine bağlı örgütlediği öğrenci gençliği merkezi tipi örgütlenme için de örgütlerken ve bir merkezden yönetirken öte yandan diğer siyasi grupların da öğrenci gençlik içindeki varlığını ve yapılacak öğrenci eylemlerinin parçalara bölünmesini önlemeyi hesaba katarak, diğer siyasi hareketlerle federasyon tipi örgütlenme tarzını gözardı etmemeli ve bunu yaratmaya çalışmalıdır. Bugünkü öğrenci hareketinin durumuna bakıldığında mevcut legal olanaklarla zorlanarak federasyon tipi örgütlenmeye gitmekte, ancak bu örgütlenme tarzıyla, yukarıda da belirttiğimiz gibi farklı öğrenci kesimleri ve siyasal etkinlikleri biraraya getirmek mümkün olacaktır. Bu durum, her siyasi hareketin kendi adına merkezi örgütlenmesini yadsımaz. Federasyon tipi örgütlenme ve bugünkü Türkiye koşullarında, öğrenci gençlik içinde örgütlenmede ve ortak hareket etmeyi sağlamada bir ön basamaktır. Doğru ideolojik-politik hatta sahip olan güç, bu basamağa en iyi şekilde basarak, giderek gençlik içerisinde en etkili güç olur ve böylelikle merkezi örgütlenmesini daha da güçlendirir. Federasyon örgütlenme içinde kalıcı birlikler, daha güçlü eylemler koyabilmenin yolu, dar grupçu çıkarlardan vazgeçmedir. Gelişmenin esas yönünü hesaba katarak öğrenci gençliğin geniş bir kesimini aynı hedefe karşı, aynı anda harekete geçirmesi-

ni temel almalı ve buna ulaşmaya çalışılmalıdır.

Öğrenci gençliğin geniş kesimi içinde örgütlenebilmek kuşkusuz ki, işin başında doğru bir ideolojik-politik çizgiyi ve güçlü bir örgüt ağını gerektirir. Bundan sonra ise; faaliyet yürüten gücün ya da çılışmalara öncülük eden öğrencilerin, öğrenci gençliğin tüm özelliklerini bilerek, bu konumlarını kavrayarak çalışma içerisine girmesine bağlıdır. Öğrenci gençlik içinde faaliyet yürütürken bunların geçmiş sınıf özellikleri, bugün içinde bulundukları siyasal durum ve yaklaşımları dikkatle inceleyerek, her öğrenci kesimine uygun politikalarla yaklaşmak, bu anlayışla onları örgütlemek gerekir. Bunu biraz daha açarsak:

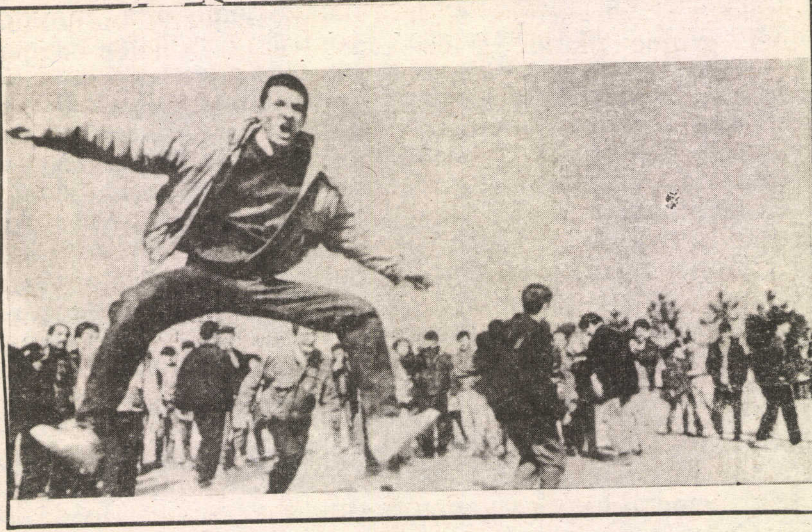
Öğrenci gençlik, hemen hemen toplumun her sınıf ve katmanlarındaki ailelerden gelmektedir. içinden geldiği toplumsal kesimin özellikler, öğrenci üzerinde uzun bir süre varlığını sürdürecektir. Bu durum, öğrenci gençliğin heterojen bir yapıda olmasını kendisiyle birlikte getirmekte ve bunu ifade etmektedir. Bu da öğrenciler arasında farklı gruplaşmaların ortaya çıkması demektir. Bu da öğrenciler arasında farlı gruplaşmaların ortaya çıkması demektir. Bu gruplaşmaları kısaca sıralarsak, birincisi; tamamıyla öğrenci hareketiyle ilgilenmeyen, politikadan ve hertürlü olaydan uzak duran kesim. Başka bir deyimle vurdum duymazlar. İkincisi; okumalarının engellendiği durumlarda harekete geçenler. Pratikleri bununla sınırlıdır. Örneğin, derste kalan bir öğrencinin okuldan atılmasına, tutuklanmasına, yurtlarda kalıyorsa yurt sorunuyla ilgili durumlarda harekete geçen kesim. Birinci grupla ikinci grup özünde aynı noktada birleşiyorlar. Zira ikisi de yüksek mevkiye ulaşmayı her şeyin üstünde tutarlar. Lenin bunlara "yükselişçiler" der. Üçüncüsü; mevcut iktidarın savunucusu, ilerici öğrenci hare-ketlerine ve faaliyetlerine karşı olanlar, karşı-devrimciler. Bu kesim içinde farklılıklar olsa da, zaman zaman mevcut eğitim yasalarına ya da iktidara karşı görünse de özünde değişik sermaye çevrelerinde bu duruma itilmektedir. Bu yolla devrimci gençliğin gelişmesinin yolu tıkanmak isteniyor. Bu anlamda görünürdeki bu farklılıklar özü değiştirmiyor. Dördüncüsü; ilerici düşünceye sahip olan, çeşitli siyasi hareketlerin etkisine giren kesim. Demokratik-akademik hakları yanında, siyasal içerikli eylemler de yapan kesimdir. Başka bir deyimle kendilerini devrimci olarak adlandıranlardır.

Öğrenci gençliğin, bu farklı gruplara ayrılması öğrenciler arasında usta bir çalışmayı, doğru bir politikanın varlığını şart koşar. Çalışma alanını geniş tutarak, her öğrenci kesim içinde faaliyet yürütmeyi esas almalıdır. Çalışmalarda önem ve dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de, gidildiği her kesimin özelliklerini önemle dikkate almalı, olgun, yapıcı, ikna edilci bir tarzda yaklaşmalıdır. Yoksa dar ve kısır döngülü düşüncelerle sekter, kırıcı, küçük düşürücü ve inatlaşmayla yaklaşıldığı taktirde, yürütülen faaliyet asla meyvesini vermez, silah ters teper. Yukarıda belirtilen öğrenci grupların arasında her ne kadar farklılıklar varsa da birinci, ikinci ve dördüncü öğrenci kesimlerin çıkarlarının birleştiği noktalar mevcuttur. Devrimci çalışma, bu noktaları iyi bir şekilde tespit ederek, asgari istekler üzerinde birleşmek ve bu şekilde ortak hareket etmenin koşullarını yaratmayı hedefler. Suya atılacak oltaların sayısını çoğaltmak, ama hepsinin ucunu bir elde tutmak, işte bu çalışma tarzıyla sağlam bir örgütlenmeyi yaratmak mümkün olacaktır. Aynı şekilde politikada gösterilecek esneklik ve uygun politik manevralarla daha geniş bir kesimi ortak noktalarda birleştirmek mümkündür.

Öğrenci gençliğin bu mevcut konumu, özellikleri dikkate alınarak geniş öğrenci kesimini politik arenaya çekmek, örgütlemek için okullarda çok yönlü çalışmanın yürütülmesi gereklidir. Mevcut olanaklardan yararlanarak demokratik-akademik sorunlarına ilişkin derneklerde, kantinlerde, anfilerde açık oturumlar, tartışma platformları, seminerler vb. yapılarak öğrencilerin sorunlar karşısında duyarlı olmaları sağlanmalıdır. Politik alanlarda başta kendi sorunları ve giderek tüm toplumsal sorunlara karşı düşünülebilecek, çözümünü arayacak çabalar içine itilmelidir. Geniş anlamda bu yönlü siyasal faaliyetler yürütülürken, diğer gruplar içerisindeyse çalışmayı daha da derinleştirerek hücreler şeklinde yürütülen sağlıklı çalışmalarla geniş öğrenci kesimini örgütlemek olanaklıdır.

c) Eylemsel durum ve görevleri:

İdeolojik-politik ve örgütsel alandaki somut durumu eylemsel alana yansıyarak ciddi bir pratik sergilemeyişi kaçınılmaz kılar. Örgütsel alandaki dağınlıklık, eylemsel alanda da dağınıklığı, parçalama-yı, güçlerin bö-

lünmesini kendisiyle birlikte getirmektedir.

12 Eylül 1980'den 1984'ün ortalarına kadar kadar öğrenci gençlik, genel bir sessizliği, boyun eğişi yaşıyordu. 1984'te ülkemizde gelişen UKM, Türkiye'de faşizmin yaratmış olduğu sessizliği belli oranda bozdu ve devrimci-demokratik gelişme için oldukça olumlu koşullar yarattı. Toplum içerisinde belli kıpırdanmaların yaşanmasına temellik etti. Türkiye'de öğrenci gençlik hareketi de 1984'ten sonra 12 Eylül faşizminin kendileri üzerinde oluşturduğu statükonun bozulması yönünde embriyon halinde de olsa pratik adımlar atmaya başladı. Öğrenci gençliğin bu kıpırdanması olumlu olmakla birlikte, sağlam temellere dayanmayışı ve gelişme temposunun ağır olması, 12 Eylül'ün yarattığı kaos ortamından kurtulmalarını engelledi. Hâlâ bu durum gençlik içine sıkıştırıldığı kabuğa sığmamakla birlikte, kabuğu parçalayacak yeterli güce de sahip değildir. Mevcut iktidar, YÖK yasasıyla öğrenci hareketlerini sınırlayan sınır çizgilerini bağnazca korumaya çalışırken, öğrenci gençlik de bu sınırları zorlayarak dışına çıkmak istemektedir. Ne var ki, bu zorlama oldukça zayıf ve cılızdır. Halbuki ülkemizdeki siyasal gelişmeler Türkiye'de öğrenci gençliğin, 12 Eylül'ün yarattığı statükoyu parçalaması, demokratik, akademik haklarını kazanması için elverişli bir ortam yaratmaktadır. Ülkemizdeki gelişmeler karşısında bir hayli zorlanan iktidarın, öğrenci gençliğin koyacağı tutarlı bir pratik karşısında geri adım atması pek zor olmasa gerek.

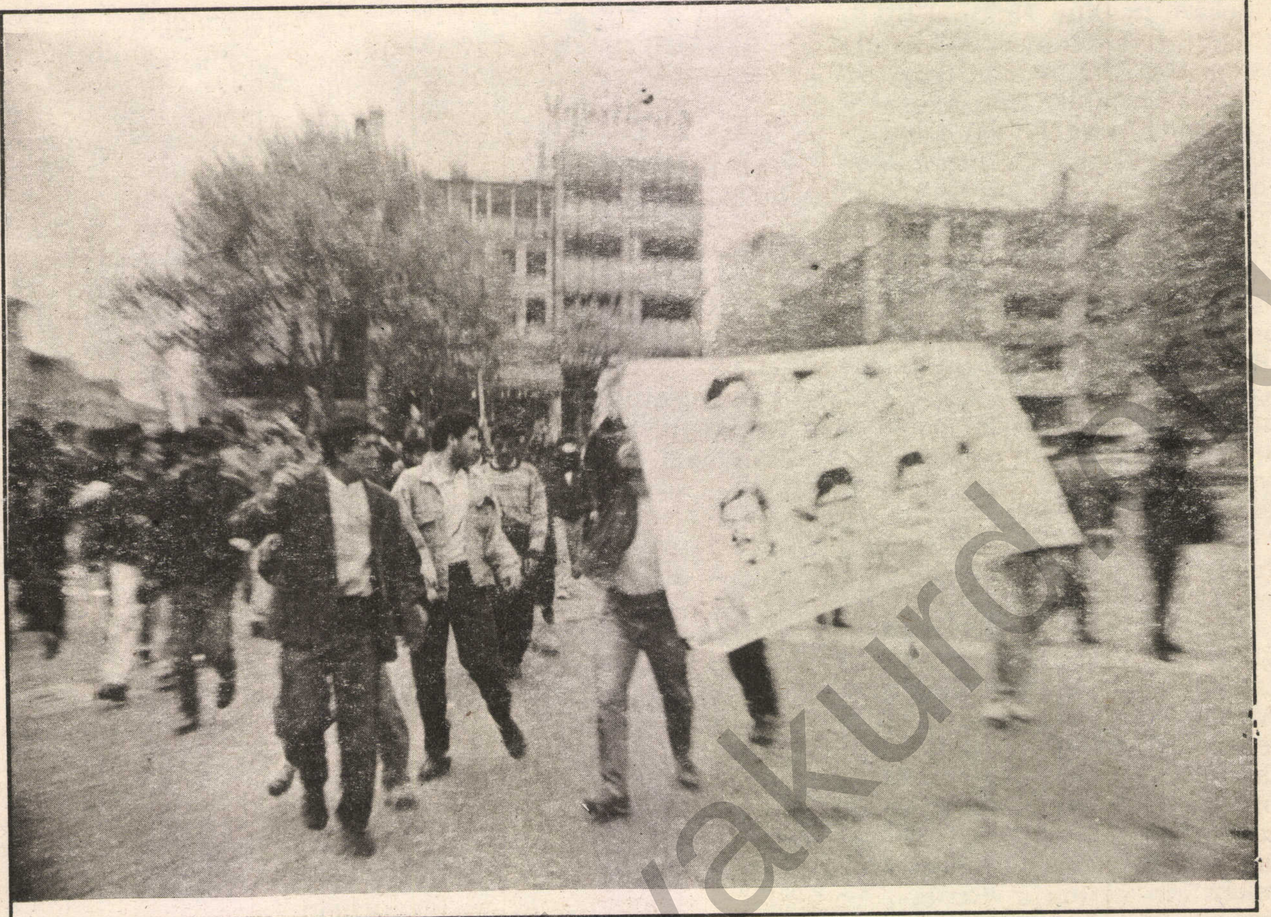
1989 yılını, Türkiye öğrenci gençliğinin 12 Eylül'den sonra pratik yönüyle en hareketli yıl olarak görmek mümkündür. Ancak eylemlerin düzeyi, kapsamı, katılan gençliğin nicelik ve niteliği, devletin yönelimi sonunda içine düştüğü durumla birlikte değerlendirildiğinde, gelişmenin gerçek durumu o zaman anlaşılacaktır. Bu olgular bağlamında öğrenci gençliğin hareketliliği değerlendirilirse pek fazla mesafe katetmediği görülecektir. Kuruluşunun 9. yılında YÖK'e karşı yapılan gösteriler ve daha sonra İstanbul'da başlayıp, güç bir şekilde de olsa gelişen öğrenci eylemlerinin dağınıklığı, dar bir öğrenci çevresiyle sınırlı kalmaları, bu durumu doğrulamaktadır. Pratik alanda yaşanan bu kıpırdanmalar olumlu olmakla birlikte, sonuç almaktan uzak olduğu gibi, gelişmelere doğru bir şekilde yön verilmediğinden olumsuzlukları da doğuracağı açıktır. Son eylemlerin durumu dikkatlice incelenirse, öğrenci gençliğin örgütsel ve eylemsel alanda ne kadar dağınık olduğu daha rahat anlaşılacaktır. Bir örgütlülüğe sahip olmayan öğrenci gençliği, polis, kendisi veya ajanları aracılığıyla istediği yöne çekebiliyor. İstediği zaman ve yerde tezgahlamak istediği oyunu sergileyebiliyor. Durum bu olunca, yapılan kıpırdanışlar sonrası devletin kolluk kuvvetlerinin müdahalesi, ve kullanılan şiddet vb. uygulamalarla bir yandan öğrenci gençlik içinde çıkış yapmaya kalkışanları, henüz işin başındayken bu çıkışlarını önlerken, öte yandan örgütlenmesi gereken geniş öğrenci kitlesine uyguladığı terörle ürkütmekte, siyasetten uzak tutmaya çalışmaktadır. Bu da mevcut durumun olumsuz yanını göstermektedir. Pratiğin sonuç alıcı olması örgütlenme ve politikanın doğruluğuyla aynı orantıdadır. Örgütlenme ve çalışmalarında katettikleri olumlu adım pratiğe de yansıyarak, bugünkü öğrenci gösterileri daha da geniş öğrenci kesimine dayanarak etkili hareketlere dönüşebilirler. Yapılan eylemler, ne kadar geniş bir öğrenci kesimine dayanırsa ve ne kadar kararlılıkla yürütülürse, o oranda iktidarın öğrenci sorunları karşısında duyarlı olmaya zorlayacaktır. Ama bugün öğrenci gençliğin durumuna bakılırsa en basit sorunlar karşısında daha geniş bir katılımla ortak hareket et-

mekten uzaktır. Halbuki bir öğrencinin okuldan atılmasına, tutuklanmasına, yurttaki ekonomik sorunların çözümlenmesi vb. en basit insani ve sosyal hakları için öğrenci gençliğin ortak hareket etmesi ve eylemlerini kitlesel bir güce dönüştürmeleri pek zor bir durum değildir. Buna ulaşmak için altını çizerek belirtelim ki, üniversiteler, dar grupçu, çıkarcı hesaplardan kurtulmalı, düzensiz çıkışlar yerine daha sağlam bir çalışmaya dayalı güçlü bir pratik sergilen-melidir.

Öğrenci gençliğin pratikte hangi eylemler yapması gerektiğini şimdiden kesin olarak belirtmek doğru değildir. Bu sorun pratikte ortaya çıkan bir durumdur. Ancak biz yine de genel eylem biçimlerini belirtmekte fayda görüyoruz. Bu eylem biçimlerini, hangisinin ne zaman yapılması gerektiği ise pratikte belirlenmesi gereken bir sorundur. Bu eylem türleri çok çeşitlidir. En basitinden, yemek boykotları, okul boykotları, mitingler, bildiriler, afişler, okul işgalleri, korsan gösteriler, açlık grevleri, işçi sınıfı ve cezaevleriyle dayanışma eylemleri vb. şeklinde kendisini gösterebilir. Yapılan bu eylemlerin etkinlik kazanmasının en önemli faktörü, eyleme en geniş öğrenci kesimin katılmasını sağlamak ve başlayan eylemi kararlılıkla sürdürerek sonuca gitmeyi sağlamaktır. Bunlarla birlikte örgütlenme sağlam temellere dayandığı oranda eylemlerin kapsam ve içerikleri değişerek demokratik, akademik sorunlar aşılmalı, eylemler siyasal bir muhteva kazanmalıdır. Bu siyasal mücadele için hangi araçlar gerekliyse onları kullanmaktan çekinmemelidir. Böylelikle öğrenci gençliği siyasal kavganın pratik adımlarını da atarak toplumun diğer sınıf ve katmanlarından destek görür ve onları destekler niteliğe gelir. İşte o zaman eylem biçimleri de büyük kitlesel yürüyüş ve mitinglerden ayaklanmalara kadar büyür.

Öğrenci gençliğin içinde bulunduğu statükoya bakıldığında ilk başta yapılacak eylemlerin demokratik-akademik içerikli olması doğal ve gereklidir. Eylemlerin bu muhtevasından dolayı onları desteklememek, geliştirmemek olduk-ça yanlış olacaktır. Öğrencilerin akademik-demokratik sorunlarının çözümünden hareket ederek ve bu ortamda örgütlenmeyi derinleşmesine ve genişlemesine sağlayarak ve hemen ardından giderek eylemlere siyasal bir içerik kazandırmalıdır. Lenin, bu durumu şöyle ifade etmektedir: "Her olanakta, her koşulda ve öncelikle ne olursa olsunlar ileri unsurlarla istibdat arasındaki her türlü çatışmadan yararlanarak siyasal eylem için ajitasyon yapmak gerekir. Her öğrenci hareketini önceden zorunlu aşamalara bölmek ve zamansız siyasal eylemlere geçmek, böylesi bir görüş en zararlı bilgiçlik olurdu ve ancak oportünist bir siyasete yol açardı" der. İlerici gençliğin faaliyetlerine bakıldığında öğrenciler, demokratik-akademik sorunları için bir araya getirilmemekte bu yönlü ciddi faaliyet yürütülememektedir. Daha çok dar bir siyasi çevre içinde, belli bir siyasi gruba bağlı olarak, zaman zaman fazla bir etkinliği olmayan "korsan" eylemler düzenlenmektedir. İşte çalışmalarındaki bu yanlışlık ve darlık, öğrenci hareketinin başka bir çıkmazıdır. Kuşkusuz biz bu tür "korsan" eylemler yapılmasın demiyoruz. Bunların etkili hale getirilmesini, geniş bir öğrenci kitlesine dayanmasının gerekliliği, bu şekilde yapılacak siyasal içerikli eylemlerle siyasal bir etkinlik yaratır. Lenin'in belirttiği gibi, "Her koşul altında ve her çatışma ortamından iyi yararlanmak gerekir". Öğrenci gençliğin koyacağı eylemlerin siyasal bir muhtevaya kavuşması demek, konulacak eylemlerin hedef ve kapsamının daha da genişleyerek içeriğinde nitelik bir değişimin olması demektir. Bu da bir anlamda öğrenci gençliğin düşünce ve pratiği sadece kendisi için değil de toplumun diğer kesimlerinin de çıkarlarını şu ya da bu şekilde ifade etmesidir. Yani bu seviyeye gelmiş öğrenci hareketi, toplumda ezilen, sömürülen diğer kesimlere destek vermesi ve onlardan destek alması demektir.

Lenin Rusya'da öğrenci gençliğin Çarlık'a karşı savaşımında işçi sınıfıyla dayanışmasını, demokratik-akademik sorunlar uğruna savaşmaktan, siyasal savaşıma geçmeyi şöyle belirtir: "... Hükümet, öğrenci gençliğe karşı asker yollarken ilgisizce seyredebilen bir işçi, sosyalist adına layık değildir. Öğrenciler, işçilerin yardımına geldiler, işçiler de öğrencilerin yardımına gelmelidir." der ve "...Geçen yılın deneyi öğrencilere bir ders kazandırdı. Yalnızca halkın özellikle işçilerin desteğini güvenceleyebileceğini ve bu desteği sağlamak için yalnızca eğitim (öğrenci) özgürlüğü mücadelesiyle yetinmemeleri, bütün halkın özgürlüğü için, siyasal özgürlük için savaşmak gerektiğini kavradılar..." diyerek öğrenci gençliğin mücadele grafiğini, kapsamını ve diğer kesimlerle kurması gereken bağı açık-

lamaktadır. Bu gerçeği, Türkiye'deki öğrenci gençliğin yaşanan durumuna indirgediğimizde, ulaşılması gereken mücadele gerçeğinden ve pratiğinden ne kadar uzak olduğunu anlamak zor değildir. 1980 öncesi dönemde bu gerçekliğe ve pratiğe az buçuk yaklaşıldıysa da bugünkü koşullarda bunun çok gerisindedir. Zaten yukarıda belirtilen yetersiz, yanlış düşünce ve pratiğe sahip olan, kendi sorunlarını çözemeyen, kendi içerisinde yeterli derecede örgütlenmeyen ilerici öğrenci gençlikten Lenin'in belirlediği "siyasal özgürlük" ve "bütün halkın özgürlüğü" mücadelesini vermesi, işçi sınıfına destek sağlaması düşünülemez. Aynı çıkmaz içinde olan Türkiye işçi sınıfının da gençliğe desteğini beklemek nesnel gerçekliğe karşı objektif olmamaktır. Türkiye'de bu iki kesimin yaşadığı çıkmaz doğal olarak iki kesim arasındaki destek ve dayanışmanın olmayışını getirmektedir. Aylarca greve ve çeşitli pasif eylemlere giren Türkiye işçi sınıfı, ilerici öğrenci gençliğin hangi desteğini aldı? Zaman zaman demokratik-akademik hakları için gösteri düzenleyen öğrencilere karşı asker ve polisi devreye koyan iktidarın bu uygulamalarını gören hangi işçi veya işçi sınıfı öğrencilerin yanında yeraldı? Bu iki soruya da verilecek cevap; hiç birinin diğerine destek sağlamadığıdır. Diğer dünya devrimlerinin pratiğini bir yana bırakırsak 1988 ortalarında Güney Kore'de meydana gelen öğrenci gençliğin eylemlerinin genişliği, işçi sınıfı ve halkın diğer kesimlerinden aldığı destekle siyasal iktidarı ne kadar zorladığı, demokratik-akademik sorunlarını nasıl çözdüğünü, eylemlerinin nasıl siyasal içeriğe büründüğüne uzaktan da olsa hepimiz tanık olduk.

Aydın öğrenci gençliğin mevcut durum ve pratiğini bu yönleriyle ortaya koyduktan sonra kısaca gerici öğrenci gençliğin durumuna değinmekte yarar vardır.

Örgütlenemeyen ilerici öğrenci gençliğin tersine gerici, karşı-devrimci güçler daha fazlasıyla boy vermekte, daha etkin eylemlere girmektedir. Üniversiteler, ilericiliğin, devrimci demokrat düşüncelerin dolup taştığı yerler olması gerekirken ve birçok ülkede bu rolü oynarken, Türkiye'de bu süreç, adeta tersine işlemektedir. 12 Eylül ve onun

devamı olan faşist iktidar, gençliği kendi istediği kalıba koyarak, gençliği bu kalıp çerçevesinde yetiştirdi. Bu kişiliğin ülke ve halk değerlerinden ne kadar uzaklaştırıldığı gerici yoz, tutucu, faşist, kendisi adına düşünmeyen, bağımsız hareket edemeyen bir tip olduğunu gösterir. Faşizmin üniversitelerde yarattığı bu tipin yıkılmayışı, oluşan bu gerici kişiliğin iktidar ve çeşitli sermaye çevrelerince nasıl kullanıldığını, ünüversitelerde bu gerici öğrenci kesimin koyduğu eylemlerle pratikte görmek mümkün. Bir karşılaştırma yapılırsa, kendine "devrimciyim" diyen öğrenci gençlik kesimi, YÖK yasasını protesto ederken dar bir öğrenci grupla sınırlı kalırken, "türban eylemini" koyan gerici öğrenci kesimi sayısı dört beş bine ulaşmaktadır. Bu sonuncu kesimin ne kadar geniş bir kitleye ve örgütlenmeye sahip olduğunu göstermektedir. Peki ama neden böyle olmaktadır? Bunu ilerici öğrenci gençliğe ve en çok da Türkiye ve kendisine "proletarya öncüsüyüm" diyenlere sormak gerekir. Ama biz sormakla yetinmeyeceğiz; onlara Leninizm ışığında çözüm yolunu da göstereceğiz. Devrimciler tarafından örgütlenmeyen halk kitlelerinin nereye gideceğini Lenin şöyle açıklar: "Öyleyse yoldaşlar yeni eğitim yöntemlerini daha cesurca ele alın! İlerleyin ve daha ve daha ve daha çok geniş işçi kaydedin. Kurullardan fabrika komitelerine, meslek birliklerinden öğrenci çevrelerine, bütün parti örgütlerinin olağan çevresini genişletin! Bu görevde her anlık gecikmenin sosyal-demokrasinin düşmanlarına yarayacağını unutmayın. Çünkü yeni sular derhal bir çıkış arıyor. Ve eğer bir sosyal-demokrat yatak bulamazlarsa sosyal-demokrat olmayan bir yatağa akacaklar..."

Lenin'in de belirttiği gibi örgütlenme ve harekete geçmede "her anlık gecikmenin" karşı devrime nasıl yarayacağını, akan sulara "yatak" bulunmayınca nasıl başka "yatak"lara aktığını ve bu "yatak"larda savaştığını bilmek gerekir. Türkiye'de yaşanan da bu dramın olumsuz yöndür. Bu bağlamda soruna yaklaşıldığında öğrenci gençlik kesimi içerisinde gericiliğin bu kadar uç vermesinde ilerici gençlik ve ona öncülük iddiasında bulunan Türk solunun örgütsüzlüğü, dağınıklığı temel etkendir. Gençliğin bu örgütlenmesini sadece faşizmin uygulama, destek ve eğitim sistemine bağlamak yanlıştır. Faşizmin bu yönlü faaliyetleri hayatın her alanında vardır, var olacaktır. Ancak buna karşı alternatif çalışma ve örgütlenmelere gidildiğinde ve ilerici devrimci düşünceler doğrultusunda devrimci kişiliğin yaratılmasına çalışıldığı oranda, faşizm bu cephede de o kadar başarısız olur ve istediği hedefe ulaşamaz.

Sonuç olarak:

Öğrenci gençliğin Türkiye devriminde oynayacağı rol iyice kavranmalıdır. Öğrenci gençlik içinde olumlu kıpırdanmalar vardır. Bunları olumlu ve sevinçle karşılamakla birlikte gelişmelerin önü hâlâ açılmış değildir. Tıkanıklık varlığını sürdürmektedir. Bu tıkanıklığın aşılmasında önemle dikkat edilmesi gereken iki nokta vardır:

Birincisi; öğrenci gençlik içerisinde şu ya da bu düzeyde etkinliği olan Türkiye solu geçmişten beri varolagelen dar grupçu anlayışından vazgeçmelidir. Bu anlayış, gelişmenin önünü ciddi bir şekilde tıkamaktadır. Bir yandan öğrenci gençliğin Marksizmi öğrenme esnasında dar grupçu bir hareketin etkisine girmesi, bağımsız araştırıp daha doğru düşüncelerin ortaya çıkmasını engellerken öte yanda da grupçu anlayışlar birliği değil parçalanmayı, güçlü olmayı değil güçsüzlüğü, çalışma kapsamını genişletmeyi değil daraltmayı, sorunun birincil olanıyla değil, tali plandakiyle uğraşmayı, düşmanı değil birbirini altetmeyi doğuracaktır.

İkincisi; aydın öğrenci gençlik, içerisinde bulunduğu nesnel durumunu gerçekçi bir şekilde değerlendirmeli, bu nesnel durumuna dayanarak güncel ve uzun vadeli amaçlarını ve bu amaçlarına ulaşmada kimleri nasıl yanlarına alacağını doğru tespit ederek, saflara çekilebilecek birey ve öğrenci kesimi saflarına çekmek, çekilemeyenleri tarafsızlaştırarak dost cephesini mümkün olduğu kadar genişletmek, düşman cephesini daraltmak olmalıdır. Bu iki temel etmen ortadan kaldırıl-dığında gelişmenin yolu belli oranda aşılacaktır. Bu tıkanıklığın aşılması, öğrenci gençliğin devrimde oynayacağı rolün ilk adımı olacaktır. Gerçek adımı ise, Türkiye proletaryasının çıkarlarını ideolojik-politik ve örgütsel alanda temsil edecek gücün ortaya çıkması ve kendisini örgütlemesiyle mümkün olacaktır. İşte o zaman öğrenci gençlik, devrimin bir savaşçı gücü olarak örgütlenecektir. Gençliğin cesaret, heyecan, enerji ve coşku dolu yürekleri hep aynı amaç için atacak, aynı hedefe karşı tek yumruk, tek yürek olarak savaşacaktır.

Türkiye sosyalist ve demokratik hareketi

Ali FIRAT

Geçen sayıdan devam

e) 1960-1980 Dönemi

Ticaret burjuvazisi ve toprak ağaları ittifakının emperyalizme bağımlılık içinde ekonomik ve siyasal alanda etkisini sınırsız geliştirmesine karşı diğer burjuva kesimlerin bir tepkisi olarak ortaya çıkan 27 Mayıs Hareketi, orta ve küçük-burjuvaziye de sınırlı haklar kazandırdıysa da, hareketin sonuçlarından en çok işbirlikçi sanayi burjuvazisi yararlandı. Böyle bir olanağa kavuşan işbirlikçi sanayi burjuvazisi, uuslararası tekellerle de bağını güçlendirerek tekelleşme yolunda hızlı bir gelişme içine girdi. Bu gelişme ve tekelleşmesini özellikle AP yönetimi altında daha hızlı sürdüren işbirlikçi tekelci sanayi burjuvazisi, ekonomide ve devlette etkin bir güç haline geldi. Türkiye'de böyle bir gelişim süreci içinde kapitalizm, 1970'lere gelindiğinde gelişeceği kadar gelişmiş, kapitalist dönüşüm sağlanacağı kadar sağlanmış, yani, geri bir tarım ülkesi olan Türkiye, emperyalizm koşullarında belli oranda kapitalist bir topluma dönüştürülmüş, emperyalizme yenisömürgecilik bağımlılığı içinde, işbirlikçi-tekelci kapitalizm gelişerek olgunlaşmış, dağılma ve çürüme sürecine girmişti. İşbirlikçi-tekelci burjuvazi üst yapıda faşizme eğilim duyduğundan, böyle bir kapitalist gelişmeye bağlı olarak kemalist diktatörlük, adım adım faşist diktatörlüğe dönüşmeye başlamıştı. Ve bu olgu 1970'lerin başlarında, daha da gözle görülür bir durum kazandı.

İşbirlikçi-tekelci burjuvazinin egemenliğinin gelişmesi, orta ve küçük burjuvazinin ekonomide ve devletteki çıkarlarının dıştalanmasına ve onların daha çok muhalefet saflarına itilmesine yol açtı. Yine böyle bir kapitalist gelişme temelinde, işçi sınıfının nicelik ve nitelik olarak daha da gelişmesi, kırda geniş bir yoksul köylü kesiminin oluşması ve büyük bir aydın gençlik tabakasının ortaya çıkması gerçekleşti. İşbirlikçi-tekelci kapitalizmin ağır baskısını yaşayan tüm bu sınıf ve tabakalar, demokrasi savaşımı için geniş bir cephenin objektif koşullarını oluşturuyor ve demokratik devrimin sosyal muhtevasını genişletiyordu.

Türkiye'de meydana gelen bu kapitalist objektif gelişmeye, subjektif plandaki gelişmeler eşlik etti. Kemalist diktatörlük, faşist diktatörlüğe doğru dönüşürken, kemalist diktatörlüğün belli oranda etkilediği orta ve küçük-burjuvazinin önemli bir kesiminin gücünün zayıflaması nedeniyle sola doğru açılması ve küçük-burjuva demokratlığının gelişmesi ortaya çıktı. İşbirlikçi-tekelci burjuvazinin diktatörlüğü ile çelişkileri artan tüm bu kesimlerin, orta ve küçük-burjuvazinin, köylülüğün, işçi sınıfının ve aydın-gençliğin, özellikle 1965'lerden sonra muhalefeti gelişmeye, bunların çıkarlarına yönelik, ideolojik ve politik eğilimler oluşmaya, böylesi kapitalist dönüşümün toplumu sürüklemiş olduğu ağır baskı ve sömürü ortamına karşı bu kesimlerin eleştirileri gelişmeye başladı. Açıktır ki, bu eleştiriler işçi ve köylülerin öz mücadelesiyle kazanılmayan, ama daha çok devlet içindeki bazı orta ve küçük-burjuva kesimlerin çıkarlarını korumaya yönelik sınırlı demokratik ilke ve kurumlara dayanılarak yapılıyordu ve sosyalistler de kendilerine bunları dayanak yaparak demokrasi savaşımına başlıyorlardı. Daha çok legal olan böyle bir temelden yola çıkıldı diye Türkiye'nin demokratik güçleri eleştirilemez; ama bu çıkışın daha sonra doğru temellere kavuşturulması gerekirdi. Mevcut rejime yönelen eleştirinin reformculuğu aşarak devrimciliğe ulaşması, küçük-burjuva sosyalizmi aşarak bilimsel sosyalizme varması, legalizmden illegalizme geçmesi, reformist strateji ve taktikleri aşarak devrimci strateji ve taktiklere yönelmesi ve tüm bunları demokrasi hareketi içindeki sosyalist güçlerin yapması gerekirdi.

Yeni bir objektif temelde, ağırlıklı olarak 1965'lerden itibaren başlayan ve esas olarak TİP hareketi ile temsil edilen bu süreçte, 1970'lere doğru gelindiğinde bazı olumlu gelişmeler olmasına karşılık, hakim yön olumsuz niteliktedir. Demokrasi hareketi içinde refor-

mist anlayış ve görüşler, strateji ve taktikler etkindir. Sosyalizm, burjuva demokratlığı gizlemek için çoğunlukla bir maske olarak kullanılmaktadır. Devrimci Marksizm-Leninizm, teorisi, siyasal programı, örgütlenmesi, strateji ve taktiği ile demokrasi hareketi içinde ağırlığını duyurmuş olmaktan son derece uzaktır. Sosyalizm adına hareket eden güçler de içinde olmak üzere, ağırlıklı olarak TİP tarafından temsil edilen demokrasi hareketinin programı, tam anlamıyla küçük-burjuva reformist programdır. Küba, Vietnam gibi yeni-sömürge ülkelerde, proletarya önderliğinde demokratik halk devrimlerinin zafere götürüldüğü ve demokratik halk diktatörlüklerinin kurulduğu bu dönemde, Türkiye demokratik hareketinin programı, 27 Mayıs Anayasası'nın orta ve küçük-burjuvazinin çıkarları doğrultusunda getirmiş olduğu sınırlı hakları korumayı ve buna dayanarak "Türkiye'de burjuva demokrasisinin sınırlarını genişletmeyi" hedeflemiştir. Böyle bir programı uygulamak için de, küçük-burjuva demokratlarının etkin olduğu demokrasi hareketi, kendisine stratejik müttefik olarak CHP'yi seçmiş; CHP'nin sola kaydığı, sosyal-demokrat olduğu teranelerini göklere çıkarmıştır.

Türkiye gibi tarihinde burjuva demokrasisinin kırıntılarının bile gelişmediği bir ülkede CHP'nin sola kaymasının ya da sosyal-demokrat olmasının ne anlama geldiği son derece açık iken ve CHP, içinde çeşitli burjuva kesimleri bulundurmasına rağmen, yönetiminde işbirlikçi-tekelci burjuvazinin etkin olduğu ortada iken, demokrasi hareketi içindeki reformist anlayışın müttefik olarak CHP'yi seçmesi, Mustafa Suphi'nin M. Kemal'le uzlaşma araması biçimindeki sağ anlayışın, 1960'lar Türkiye'sinde yeniden sergilenmesidir. Her ne kadar, proletarya önderliğinden ve işçi-köylü ittifakından söz edilmişse de, 1970'lere kadar bu doğrultuda pratik bir gelişme görülmemiştir. Bir yığın doğru değerlendirme ile birlikte M. Kemal'le uzlaşma aramasının 1920'lerde, M. Suphi ve TKP'yi nasıl tehlikeli sonuçlara götürdüğü açıkça ortadayken, 1960'lar Türkiye'sinde, objektif temelin yeni bir biçimde gelişmiş olduğu koşullarda, Türk burjuvazisinin eskiye göre çok güçlü olduğu ve liberal burjuvazinin etle kemik gibi birbirine bağlı bulunduğu, işbirlikçi-tekelci burjuvazinin devlette etkin olduğu bu dönemde, demokrasi hareketinin CHP ile ittifaka yönelmesinin onu nasıl tehlikeli sonuçlara götüreceği son derece açıktır. Ülkemiz ulusal sorununun güçlü temsilcilerinin olmadığı, Kürt feodal-kompradorlarının ve onlardan kaynaklanan gençliğin, henüz örgütlenmeye çalıştıkları TKÖP, DDKO gibi kuruluşların çok cılız sesler çıkardığı, Türkiye ve ülkemiz için doğru ve açık bir yaklaşım ortaya koyamadığı bu dönemde, Türkiye sosyalist ve demokratik güçleri de sosyal-şovenizmi aşarak bu sorunu ortaya çıkaramamışlar, burjuvazinin bitirme ve külleme çabalarını olduğu gibi kabul etmişler ve Türkiye demokrasi hareketinin, Kürt halkının kurtuluş hareketi gibi temel ve sağlam müttefikini görememişlerdir. Bütün bunların sonucunda, proletarya önderliği, işçi-köylü ittifakı ve bu ittifakın ulusal kurtuluş temelinde Kürt halkıyla ittifakı gibi doğru stratejik anlayışa ulaşılamamış, Türkiye'de demokrasi savaşımı adına bazı reformist partilerin CHP'nin gölgesinde-kanatları altında at oynatmaları gerçekleşmiştir. Dünyanın birçok yeni-sömürge ülkesinde başarılı halk savaşları verildiği bu dönemde, Türkiye'de iktidara yürümenin temel aracı parlamento, mücadelenin temel biçimi ise seçim kavgaları olarak görülmüştür. Her ne kadar, bazı güçler doğru yaklaşımları savunmuşlarsa da, bunların zayıflığı ve diğer konulardaki hatalı yaklaşımları pratik gelişmeyi olanaklı kılmamış; pratikte yanlış yöntemler yürürlükte olmuştur.

1970'lerin başına gelindiğinde, Türkiye sosyalist ve demokratik hareketinin iyice açığa çıkan bu durumu, artık bir bölünmeyi, küçük-burjuva reformist eğilim ile devrimci sosyalist eğilimin ayrışmasını zorunlu kıldı. Hele hele işbirlikçi-tekelci burjuvazinin sert yöntemleri gündeme getirerek 12 Mart faşist darbesine yönelmesiyle birlikte, demokrasi savaşımının ancak devrimci bir proletarya partisinin önderliği altında, işçi-köylü ittifakı temelinde ve halk savaşı yöntemiyle geliştirilebileceği kavranmaya başlandı. Özellikle Marksist-Leninist klasiklerin ağırlıklı olarak okunup özümsenmesi ile, her kesimden kabaran kitle mücadelesi bu kavrayışı daha da hızlandırdı. Geçerken belirtelim ki, reformist küçük-burjuva eğilimin bütün engelleme çabalarına rağmen, sürekli olgunlaşan objektif koşulların bir dayatması olarak yaygın kitle hareketleri, işçi sınıfının grev, işgal, yürüyüş vb. eylemleri, köylü mitingleri ve gençliğin boykot, gösteri, işgal vb. gibi eylemleriyle süren devrimci gençlik hareketi, 1970'lere doğru hızla yükselmiş ve önemli boyutlarda gelişme göstermişti. Aydın-gençlik gruplarının yöneldiği teorik çalışma, kitlelerin böyle güçlü bir hareketinin gelişmesiyle de çakışınca, oluşan yeni objektif temele uygun bir biçimde, demokratik devrim mücadelesini yürütebilecek ideolojik ve politik eğilim ortaya çıkmaya başladı. CHP "liberalizmi" ve onun

soldaki uzantısı olan reformist küçük-burjuva eğilim aşılarak, devrimci anlayışın uç vermeye başladığı görüldü.

Ama, hareketin önderlerinin genç, yeni ve tecrübesiz olduğu, proletaryanın devrimci partisinin ve işçi-köylü ittifakının henüz sağlam kurulamadığı ve bu konudaki anlayışların yeterince maddi güce dönüştürülemediği bir dönemde 12 Mart faşist darbesiyle ve sert baskı ortamıyla karşılaşılması ve Türkiye'de faşizmin geliş tarzının yani Kemalizm'in faşizme dönüşmesinin yeterince kavranılamaması sonucunda, ortaya çıkan bu devrimci eğilimin ağır darbe yemesi ve önderliğin ezilmesi durumu gerçekleşti. Türk burjuvazisi, 1920'ler dönemine benzer yeni bir katliam uygulamasını yine bu yıllarda geliştirdi. Böyle bir ortamda, reformist küçük-burjuva demokratlığının sesi soluğu kesildiği gibi, Ecevitçiliğin de tekelciliğe karşıt bir şey olmadığı açıkça anlaşıldı. Devrimci hareket de, zayıflığı, eksikliği ve çeşitli hataları nedeniyle direnmesine rağmen ezilmekten kurtulamadı.

Türkiye sosyalist hareketine çöreklenmiş olan revizyonizm ve oportünizm ile demokrasi hareketi içindeki küçük-burjuva reformizmine karşı bu dönemde ortaya çıkan devrimci eğilimin, doğru bazı görüşler geliştirmiş olmasına karşın, güçlü bir proletarya partisi yaratamamış olduğu, bunun için yeterli bir teorik çerçeve çizemediği ve siyasal program formüle edemediği, yeterli bir stratejik anlayış geliştiremediği, doğruya epeyce yaklaşan anlayışını da yeterli ve doğru devrimci taktiklerle hayata geçiremediği, açık olarak bilinen bir gerçektir. Devrimci eğilimin, ağırlıklı olarak kemalizmi doğru değerlendirememesi ve onu bir sol akım olarak görmesi, burjuvaziye karşı pratik tavır alışta ciddi hatalara yol açan önemli bir yanılgıydı. Demokrasi güçlerini yeterli biçimde değerlendirememesi, değerlendirdiği kadarıyla bile ittifakını tam yapamaması ciddi bir eksiklikti. "Liberal" burjuvaziyi teşhir ve tecrit etmek yerine, özellikle küçük-burjuva demokratlarının şahsında onlarla uzlaşma eğiliminin egemen olması, Türkiye'nin işçi-köylü ittifakının en yakın müttefiki olarak Kürt köylülüğünün alınması yerine, Türkiye'de bile köylülükten önceki müttefik olarak "liberal" burjuvazinin alınmaya devam edilmesi (her ne kadar teoride müttefik olarak köylülük görülse de pratikte tavır bu olmuştur) diğer stratejik hataların bir kısmıdır. Bunlar gibi daha bir çok teorik, stratejik ve taktik hata ve eksiklik, 12 Mart faşist darbesi karşısında devrimci hareketin ezilmesi sonucunu doğurmuştur.

1970'ler başında Türkiye'de gelişen devrimci eğilim içinde THKP-C Hareketini ve Mahir Çayan'ın devrimci çalışmalarını anmak gerekir. Mahir Çayan'ın teorik ve pratik çalışmalarında, doğru bir çağ anlayışını, Marksizm-Leninizmin ilkelerinin sistemli bir kavranışını, Türkiye'de proletaryanın öncü müfrezesinin yaratılması ve bunun önderliğinde demokratik halk devriminin gerçekleştirilmesinin samimi, sorumlu ve ilkeli yaklaşımını bulmak mümkündür. Ancak, Mahir Çayan da TİP reformizmine ve Milli Demokratik Devrim çizgisini savunan çeşitli eğilimlerin oportünizmine karşı yürüttüğü mücadelede belli doğru yaklaşımlar ortaya çıkarmışsa da onların etkisinden tamamen kurtulamamış, yukarıda belirttiğimiz hata ve eksikleri aşamamış, yeterli bir anlayış ortaya çıkaramamış ve bunların sonucunda hareketi ezilmekten kurtaramamıştır. Yine bu dönemde devrimci bir gençlik grubu olarak ortaya çıkan THKO ile devrimci bir köylü hareketi olarak ortaya çıkan TKP-ML de burjuvazinin faşist saldırılarına karşı direnmelerine rağmen teorik ve pratik alanda çeşitli hata ve eksiklikler nedeniyle yenilmekten kurtulamamışlardır. Ve böylece, 1971-1972 yıllarında, Türkiye sosyalist ve demokratik hareketi devrimci ve reformist kanatlarıyla birlikte ezilmiştir.

12 Mart darbesi ile mevcut devrimci çıkışı ezen ve devlette faşist odaklaşmayı güçlendiren işbirlikçi-tekelci burjuvazi, 1973'te seçime giderek, seçimli-partili-parlamentolu yönetimine tekrar başladı. Ancak ortaya çıkan tablo, yani sivil faşist bir güç olarak MHP'nin varlığı ve AP'den geniş destek görmesi, dinsel gericiliğin ve bazı orta kesimlerin temsilcisi olarak MSP'nin güçlenmesi, işbirlikçi-tekelci burjuvazinin bir kesiminin ve orta-burjuvazi ile küçük-burjuvazinin bir bölümünün çıkarlarını kendinde birleştirmeye çalışan CHP'nin etkin olarak varlığı, hakim sınıflar arasındaki mücadelenin çok sert geçeceğini, mevcut parlamentonun çatırdayacağını, devletteki biçim değişikliğinin daha da hızlanacağını açıkça gösteriyordu. Buna birde Türkiye'de demokrasi savaşımına girecek sınıf ve tabakaların hem nicel hem de nitel olarak gelişmiş olması ve ülkemizde modern bir ulusal kurtuluş hareketi için elverişli objektif koşulların gelişmiş bulunması eklenince, hakim sınıfların kendi aralarındaki çatışmalarının yanında ve ondan çok daha güçlü olarak, işbirlikçi-tekelci burjuvazinin iktidarına karşı, Türkiye'de demokratik halk devriminin çözümü doğrultusunda bir mücadelenin ve ülkemizde ea bu mücadeleyle ittifak halinde

bir ulusal kurtuluş mücadelesinin hızla gelişeceği açıkça anlaşılıyordu.

1975'lere gelindiğinde bu biçimde özetlenebilecek bir durum söz konusu idi. İşbirlikci-tekelci burjuvazi açık faşizme doğru hızla ilerliyordu. Bu doğrultuda, ordu içindeki faşist odaklaşmanın, kontrgerillanın faaliyetlerinin yoğunlaşması, sivil kesimde faşist MHP'nin çalışmalarının artması ve AP'nin ise tüm bu gelişmelere kol kanat germesi vardı. CHP "liberalizmi", bu faşist gelişmeye karşı olmak bir yana, doğru bir devrimci gelişmeye karşı durmada adeta onlarla yarışıyordu; burjuva iktidarının güvenliği açısından MHP eğilimini zararlı gördüğü için bu eğilime karşı çıkıyorduysa da, esas olarak aktif devrimci gelişmeyi de kendisine düşman olacak bir politika olarak değerlendiriyor ve tamamen bir tükeniş ve iflas politikası izliyordu. Ayrıca MSP gibi güçlerin bu konuda yapacakları fazla bir şeyleri yoktu ve çoğunlukla onlar da bu gelişmeye ortak oluyorlardı. Bütün bunların sonucunda, Türkiye'de faşist bir devlet biçiminin gelişeceği açıkça ortaya çıkmıştı.

Aynı dönemde, sendikal örgütlenme düzeyinde ve ekonomik, demokratik haklar uğruna işçi sınıfı hareketi hızlı bir gelişme göstermeye başlıyordu. Yine devrimci gençlik mücadelesi, hızlı bir kabarma göstermiş ve önemli boyutlara ulaşmıştı. İşçi sınıfı hareketi ile fazla bağı olmayan ve ağırlıklı olarak yükselen aydın-gençlik hareketi içinde, Marksizm-Leninizm adına hareket eden çok sayıda grup oluşmaktaydı. Bu gruplaşmalar, geçmişinin ve özellikle 1971 yenilgisinin ciddi ve tutarlı bir değerlendirilmesi yapılmadan, hata ve eksiklikler doğru ve açık bir biçimde ortaya konulmadan, bunların gerektirdiği bir devrimci çalışma içine girilmeden, küçük-burjuva kariyerizminin ve laf dinlemezliğinin ağır etkisi altında şekillenmekteydi. Varlığı ortadan silinmiş olan TKP ve ondan türeyen birçok grup da, bu dönemde aydın-gençlik hareketi içinde ve çoğunluğu legal partiler biçiminde yeniden ortaya çıkmaktaydı. Her grup, yeniden ve defalarca parçalanma biçiminde, kendi grupsal varlığını şekillendirme, teorik ve pratik bir çizgi tutturma doğrultusunda 1978'lere kadar böylece çaba harcadı.

1978'lerdeki durumu, kısaca şöyle özetlemek mümkündür; hakim sınıfların yönelimi daha açık olarak ortaya çıkmış ve bu doğrultuda önemli mesafeler katedilmişti. Onlar, sivil siyasal güçlerini son bir kez daha deniyorlar ve özellikle Maraş Katliamı komplosuna dayanarak orduyu adım adım yönetime getirmeye ve planlarını pratikte uygulamaya devam ediyorlardı.

Küçük-burjuva reformizmi büyük bir çıkmaz içindeydi. Klasik eğilimi olan "**liberal**" burjuvaziyle, kemalizmle sağ bir tarzda aradığı ittifak, Ecevitçilik tarafından fazla destek bulmuyordu. Küçük-burjuva reformistlerinin TKP, TİP, TSİP'in CHP ile oluşturmak istedikleri "**Ulusal Demokratik Cephe**" bir türlü tutmuyordu; çünkü bunun maddi temelleri yoktu; çünkü bu yıllarda Türkiye'nin demokrasi cephesi "**liberal**" burjuvazi ile küçük-burjuva demokratlarından oluşamayacaktı. Böyle bir ittifakın, işbirlikçi-tekelcilik karşısında durma şansı ve de hem "**liberal**" burjuvazinin hem de küçük-burjuvazinin bu konuda önderlik yapma şansı yoktu. Bir yandan hakim olan işbirlikçi-tekelcilik ve bunun dayattığı faşizm, öte yandan genişleyen işçi, köylü, aydın-gençlik ve bunların dayattığı devrimci mücadele, "**liberal**" burjuvazi ile bunların uzantısı olan küçük-burjuva demokratlarının yapacakları ittifaka fazla şans tanımıyordu. Türkiye'nin mevcut objektif koşullarında işbirlikçi-tekelciliğe karşı savaşım, ancak işçi sınıfı önderliğinde ve işçi köylü ittifakı temelinde yürütülürse bir anlam bulabilirdi. Ve böyle bir önderlik ile bu temel ittifak sağlanabilirse, ancak bu ittifak etrafında küçük-burjuva demokratlarının birleştirilmesi ve "**liberal**" burjuvazinin kısmen tarafsızlaştırılması mümkün olabilirdi.

Ama bu sefer de devrimci-demokratik güçlerin ve en başta da komünistlerin durumu bunun için elverişli değildi. Sosyalist hareket, 12 Mart'ta yediği darbenin etkisinden doğru bir temelde ve yeterince kurtulamamıştı. Teorik ve pratik alanda bir yığın yanlış, hata ve eksiklikleri, yani temel olarak kemalizm ve Kürt sorununun doğru bir değerlendirilmesinin yapılamaması, siyasal çalışmalar düzeyinde kendi taktiğini doğru ve açık olarak belirleyememesi, işçiler ve köylüler içinde devrimci siyasal çalışmayı güçlü bir biçimde başlatamaması durumu vardı. İşçi sınıfı üzerinde, bir yandan reformist sendika yönetimlerinin ve öte yandan sarı Türk-İş'in ve faşist sendikacılığın güçlü etkisi mevcuttu. Köylülük üzerinde AP, CHP ve MSP gibi güçler hâlâ etkindi ve faşist eğilim güç bulmaya çalışıyordu. Kısaca, devrimciler, işçiler ve köylüler arasında geniş bir propaganda, ajitasyon ve örgütlenme çalışmasına bir türlü giremiyorlardı. Böyle bir ortamda, ağırlıklı olarak, devrimciler, gençlik ve memur kesimi içinde taban bulabiliyor ve ancak bu alanda bir propaganda, ajitasyon ve örgütlenme çalışması sürdürüyorlardı. Teorik, politik ve pratik alanlarda bu kadar belirsizliğin ve hataların ege-

men olduğu bir ortamda henüz proletarya partisi inşa edilememiş, bu konuda sorumlu ve güçlü adımlar atılamamış, hareket çeşitli gruplar düzeyinde ve olumsuz bir yapıda kalmıştı. Bu durumda olan bir hareketin, demokratik mücadeleye doğru ve yeterli bir biçimde önderlik edebilmesi elbetteki beklenemezdi. Bütün bunlara bir de uluslararası revizyonizmin ve oportünizmin etkileri eklenirse, durumun ne kadar vahim bir tablo sergileyeceği kendiliğinden anlaşılır. Bu doğrultuda bir yandan kemalist burjuvaziye uşaklığı ile ünlü "TİKP" kaynaklı "sosyal emperyalizm" ve "sosyal faşizm" teraneleri ve bunlara karşı mücadelenin baş görev olarak öne alınması, devrimci mücadeleye katılan güçler içinde önemli bir kesimin heder olmasına yol açıyordu. Diğer yandan "barışçıl geçiş" ve "Mao'cu bozkurtlar" teraneleri ile reformizm ve oportünizm yayılmaya çalışılıyor, bunlar da bir yığın gücün doğru devrimci mücadeleye yönelmesini engelliyordu. Ve ayrıca, bunların birbiriyle yarattıkları çatışma ortamı, demokrasi mücadelesinin saflarına iyice zarar veriyordu. Yine bunlar dışında doğru bir politik ve pratik çizgi belirleyememe sonucunda; bazı güçler örgütlü, planlı ve sistemli bir mücadele içine yönelemezken, bazıları da doğru bir kitle çalışması anlayışı geliştiremeyip, kitle çalışmasından ve mücadelesinden kopuk bir biçimde şiddet ortamı içine giriyordu. İşte sosyalizm adına hareket eden güçlerin böyle bir durumda bulunması ve teorik, stratejik, taktik ve örgütsel anlamda proletarya önderliğinin yaratılamamış olması, Türkiye'de devrimci-demokratik bir cephenin oluşturulmasını engelliyordu.

Devrimin ülkemiz cephesi de benzer bir durumu yaşıyor ve devrimci mücadele için çok elverişli bir alan olmasına rağmen, devrimci gelişme henüz yetersiz bir konumda bulunuyordu. Bir yandan Türkiye'deki küçük-burjuva reformizminе ve öte yandan ülkemizin diğer parçalarındaki feodal-komprador ve küçük-burjuva milliyetçiliğine dayanan reformist-milliyetçi akımların, bu alanda belli ölçüde etkinlikleri vardı. Proleter devrimci hareket henüz emekleme devresindeydi ve kendi örgütsel yapısını yaratmaya çalışıyordu. İşte bu nedenle ülkemizde de bir ulusal kurtuluş cephesinin geliştirilmesi mümkün olmuyordu.

Böyle bir ortamda, her grup kendi anlayışı doğrultusunda ve kendi başına pratik mücadele içine atıldı. Bu durum, 1980'lere doğru mücadelenin daha şiddetli bir biçim alacağını, hakim sınıflar devleti tamamen faşistleştirmek isterken, devrimci demokratik güçlerin de kendi ideolojik ve politik çizgilerini maddi bir güce dönüştürmeye çalışacaklarını açıkca gösteriyordu. 1970'lerden itibaren bir anlamda bütün kesimler için hazırlık olan bu evrenin, 1980'lere doğru gelindiğinde doğal olarak belli bir sonuca ulaşacağı, hazırlıklarını en iyi yapanın sonucu kendi lehine çevireceği açıkça ortadaydı.

Ekonomiden siyasete kadar çok ağır bir bunalım içinde ve tam bir çöküşün eşiğinde bulunan işbirlikçi-tekelci burjuvazinin sivil yönetimleri 1970'lerin sonunda yönetememezliğin zirvesinde olduğu ve halk kitlelerinin tümünü karşısına aldığı halde ve bu durumun ya bir devrime ya da sert bir karşı-devrime yol açması kaçınılmaz olduğu bir ortamda, devrim cephesinin tamamen hazırlıksız olması, ama öte yandan karşı-devrim cephesinin ABD emperyalizminin dünya çapındaki deneylerine ve kemalizmin gerici, anti-demokratik ve halk düşmanı çizgisinin verdiği tecrübelere dayanarak ordu içinde faşist cuntayı çoktan tezgahlamış bulunması, 12 Eylül faşist-askeri darbesinin gerçekleşmesini doğurdu. Karşılıklı mücadele eden güçlerin bu durumu, kısa süre için de olsa böyle bir darbenin başarılı geçeceğini gösteriyordu.

İşbirlikçi-tekelci burjuvazinin askeri-faşist darbesine karşı-devrimci-demokratik güçler fazla başarı kaydedemediler ve zayıf bir direnmeyle karşılık verdiler. Çünkü, devrimci-demokratik güçler, daha önce belirtmiş olduğumuz teoriden taktiğe kadar içinde bulundukları hata ve eksiklikleri aşmak bir yana bunları daha çok geliştirmişler ve daha çok parçalanmışlardı. Bu yapılarıyla, faşist darbeye karşı güçlü bir direniş ortaya koymaları beklenemezdi. Bunun sonucu olarak, hakim sınıfların ordu eliyle yarattıkları azgın karşı-devrimci baskı ortamında yeniden ağır darbeler almaktan kurtulamadılar.

Geçerken burada üzerinde çokça durulan ve spekülasyonu yapılan bir sorunа daha değinelim. 27 Mayıs Anasayası ile, Türkiye orta ve küçük-burjuva muhalefeti 1960'a gelindiğinde iyice sarsılmış olan konumlarını güçlendirmek bakımından bazı olanaklar edinirken, büyük ve tekelci burjuvazi ise ekonomik alanda önemli oranda palazlanma olanaklarına kavuşmuştur. Bu, orta ve küçük-burjuva muhalefet önemli oranda CHP içerisinde yer alırken, TİP vb. hareketler biçiminde bir ayrışma da ortaya çıkmaya başlamıştır. Sosyalist hareket, orta sınıfların elde ettiği olanaklar ortamında, bu sınıfların icazeti ile ve onların soldaki uzantısı

biçiminde ortaya çıkması dolayısıyla reformizm ve revizyonizmden kurtulamamış, buna karşı çıkan devrimci hareket de, bu ortamdan çıktığı ve kendi platformunu yaratamadığı için onun bir uzantısı olma durumunu parçalayamamış, sosyalizmin gerçek strateji ve taktiği ile savaşmadığı, orta sınıfların silahını kuşandığı için yenilmekten kurtulamamıştır. İşbirlikçi-tekelci sanayi burjuvazisinden 12 Mart'ta yediği darbe ve tekelciliğin 12 Eylül'deki zaferinden sonra günümüzde kesin bir yenilgi almış olan orta ve küçük-burjuvazinin bu çöküşü, etkisini bu sınıfların uzantısı-kuyrukçususol üzerinde de göstermiş, küçük-burjuva sol da kesin bir yenilgi almıştır. Yenilen bunlardır. Yoksa, sosyalizm, sosyalist strateji ve taktik değildir. Yenilen küçük-burjuva sol sekterliği ve küçük-burjuva demokratlığıdır.

Egemen sınıflar iktidarının bu tarzda pekişip, orta ve küçük-burjuvazinin bu tarzda yenilmesinden sonra, meydan egemen güçlere karşı dikilecek proletarya sosyalizmine kalmıştır. Bu nedenle de geçmişin o ağır yenilgilerinin zemini de kalmamıştır.

d) 12 Eylül dönemi

Kuşkusuz, 1980 yılının 12 Eylül günü gerçekleştirildiği için adına 12 Eylül darbesi ve bu temelde örgütlenen düzenin adına 12 Eylül rejimi denen, toplumu ve devleti yukarıdan aşağıya faşist temellerde yeniden örgütmeye çalışan, bazı makyajlar yapıyormuş gibi görünse de esas yapısını günümüze kadar geliştirerek egemenliğini sürdüren ve günümüzde istikrarsız bir özel savaş rejimi olarak varlığını yaşatmak isteyen 12 Eylül darbesi ve rejimi, başta bulunan bazı generaller istediği ya da Türk ordusu darbeci bir karaktere sahip olduğu için ortaya çıkmadı. 12 Eylül darbesini ortaya çıkaran uluslararası ve ulusal düzeyde çok önemli ekonomik ve politik nedenler vardı. K. Evren'in, hâlâ, işbirlikçi tekelci burjuvaziye ve dışta emperyalist devletlere, "kendisinin bir kurtarıcı olduğunun unutulmaması gerektiğini" söylemesi boşuna değildir.

O halde, kemalist düzenin 12 Eylül darbesine varmasını gerektiren, Türkiye'de 12 Eylül rejimini gerekli kılan etkenler nelerdi? Başka bir deyişle, 12 Eylül darbesi ve rejimi hangi iç ve dış gelişmelerin ve koşulların bir ürünüydü ve 12 Eylül rejiminden hangi görevleri başarması isteniyordu? Bu soruya doğru cevap vermek ve bu temelde geçen on yılı aşkın süreyi doğru değerlendirmek gerekir. Bu, özellikle Türkiye sosyalist ve demokratik hareketinin günümüzde içinde bulunduğu durumu anlayabilmek, sorunlarını ve görevlerini ortaya koyabilmek ve bu temelde doğru bir anlayışa ve pratiğe sahip olabilmek için gereklidir.

Her şeyden önce, 12 Eylül darbesi, kapitalist-emperyalist sistemin yaşadığı bunalımın ve Ortadoğu'daki emperyalist çıkarların bir ürünüydü. O dönemin özellikleri kısaca şöyleydi: 1973 yılında patlak veren petrol sorununun da etkisiyle emperyalist ekonomilerin bunalımı giderek ağırlaşmıştır. Sovyet bloku ile mücadele bütün şiddetiyle sürüyordu. Emperyalist devletler, ağırlaşan bunalımı hafifletebilmek ve aşabilmek için, içte sınıf sömürüsünü artırıyor ve daha çok da bunalımın yükünü bağımlı yeni-sömürge ülkelere yıkmaya çalışıyorlardı. Böylesi ülkelerin en önde gelenlerinden birisi de Türkiye idi. Bu durum, emperyalist metropollerde sınıf mücadelesini artırıyor ve daha çok da bağımlı ülkelerdeki halk kurtuluş mücadelelerinin gelişmesine vesile oluyordu. 1970'lerin ortalarında ve sonlarında birçok bağımlı ve sömürge ülkede devrimler zafere ulaşmış ve hemen hepsinde önemli devrimci mücadeleler ortaya çıkmıştı. Bu tür gelişmeleri önleyebilmek için, emperyalist devletler, içte siyasal gericiliği ve faşist eğilimleri geliştiriyor, bağımlı ülkelerde ise karşı-devrimler tezgahlayıp faşist diktatörlükleri ve cuntaları yönetime getiriyorlardı. Her türlü zor, bütün ağırlığıyla ve çıplaklığıyla gündemdeydi; emperyalizm, her zaman olduğu gibi, sözsüz egemenlik ve "istikrar" istiyordu. Türkiyedeki gelişmeler de işte bunun bir parçası oldu.

Türkiye açısından önemli olan bir husus da Ortadoğu bölgesinin durumu idi. Zira petrol sorununun kaynağı da burası oluyordu. Filistin devrimi ve Arap direnişi gelişiyordu, her ülkede devrimci hareketler gelişme halindeydi. İran'da emperyalizmin en güçlü dayanaklarından olan Şahlık yıkılmıştı, İran'dan Ortadoğu'ya yönelik sert devrim rüzgarları esiyordu. Bölgede emperyalist egemenlik parçalanmış, emperyalist çıkarlar ciddi tehditlerle karşı karşıya kalmıştı. Emperyalizm için, bu tehditleri önleyecek ve emperyalist çıkarları koruyacak, Şah'lıktan boşalan yeri dolduracak ve İran'dan esen rüzgarlara karşı duracak, bölge halklarını ve yönetimlerini tehdit altında tutarak emperyalist istikrarı sağlayacak güce veya güçlere ihtiyaç vardı. Bu açıdan Türkiye'nin ünlü "stratejik konumu" elverişliydi; tüm bu rolleri oynayabilir, Şahlığın yıkılmasıyla boşalan yeri doldurabilir ve NATO üyesi olması nedeniyle hem Sovyet blokuna karşı mücadele daha etkili olabilir, hem de müslüman toplumlar üzerinde emperyalist çıkarların gelişmesine hizmet

edebilirdi. Bunun için Türkiye'de güçlü ve istikrarlı bir siyasal yönetime ihtiyaç vardı. İşte 12 Eylül darbesi ve Arap gericiliğinin teşvikiyle Irak'ın İran'a saldırtılması bu koşullarda, böyle bir gelişme sonucunda ve bu amaçlarla ortaya çıktı. 12 Eylül rejimi, Ortadoğu'ya ve Sovyet blokuna yönelik böyle bir politika, emperyalist sistemin, NATO'nun oluşturduğu politikayı yürüttü. Darbe, NATO karargahlarında hazırlandı ve ABD ile Avrupa'nın emperyalist devletlerinden aktif destek ve yardım aldı. Hatta yarattığı tehdit ortamı sonucunda Sovyet blokundaki devletlerden bile iyi ilişki ve destek gördü. Avrupa'daki çeşitli çevrelerden, 12 Eylül darbesine ve rejimine yöneltilen sözümona eleştiri gerçekte son derece basit ve sahteydi; bunlar, aslında 12 Eylül darbesine karşı olan muhalefeti yatıştırmak amacını taşıyordu. Nitekim darbecilerin anıları bu gerçeği gösterdi. Avrupalı devletlerin elçilerinin, darbenin ikinci günü kuyruğa dizilerek darbecilere nasıl destek vaadettiklerini ve başarı dilediklerini ortaya koydu.

Diğer önemli ve temel bir etken olarak, 12 Eylül darbesi, Türkiye'de yaşanan ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişmelerin ve tüm bu alanlardaki ağır bir bunalımın ürünüydü. Türkiye'deki gelişmeler kısaca şöyleydi: 12 Mart 1971 darbesi, daha sonra geliştirilecek olan ve hazırlıkları yapılan 12 Eylül darbesinin bir provası niteliğindeydi. 12 Mart darbesi ile, işbirlikçi-tekelci burjuvazi, ekonomi ve devletteki etkinliğini büyük oranda artırmış, Türkiye sosyalist ve demokratik hareketini kısa sürede ezmeyi başarmış ve Türkiye'deki gelişmenin yönünün nasıl olacağını ortaya koymuştu. Eğer 12 Mart darbesi kalıcı olmadı ve kısmen geri çekildiyse, bu, Türkiye'deki iç durumun ve uluslararası koşulların bunu gerektirmesi nedeniyle ve görevlerini başarması sonucu idi. 1970'li yıllarda Türkiye'deki gelişmeler, 12 Mart darbesinin yönverdiği ekonomik ve siyasal yapılanma temelinde oldu.

Devletçilik uygulamaları ile kuruluş temelleri atılan, DP iktidarı döneminde emperyalizme bağımlılık temelinde büyüyen, 27 Mayıs darbesi temelinde ve AP iktidarı ile tekelleşen Türk kapitalizmi, 1970'lerden itibaren artık çürüme ve çöküş sürecine girmişti. Çarpık yapılanışı gereği sorunları artıyor, bunalımı giderek derinleşiyordu. 1970'lerin ikinci yarısında buna emperyalist ekonomilerin yaşadığı bunalım ve emperyalizmin bunalımın yükünü bağımlı ülkelere yıkma çabası da eklenince, işbirlikçi-tekelci Türk kapitalizminin bunalımı daha da ağırlaştı ve çöküşü hızlandı. Montaja dayalı sanayi, aramalı, hammadde, yedek parça ve döviz darboğazı gibi sorunlar nedeniyle büyük ölçüde çalışamaz hale geldi. Oysa işbirlikçi-tekelci burjuvazi, doğası gereği, başka hiçbir gücü ortak etmeksizin mutlak egemenlik, daha çok sömürü ve daha çok kâr istiyordu. Bu nedenle hazırlanan 24 Ocak 1980 ekonomik kararları, ücretlerin dondurulmasını, grevlerin yasaklanmasını, fiyatların serbest bırakılmasını, böylece iç tüketimin kısılması temelinde ihracatın artırılmasını ve döviz sorununun çözülmesi ve iç sömürünün derinleştirilmesini içeriyordu. Ekonomik çöküş bu biçimde önlenmek isteniyordu. Bu ise, toplumsal muhalefetin büyümesi ve siyasal mücadelenin şiddetlenmesi demekti. Bunu göze alabilecek ve uygulayacak bir siyasal parti yoktu, mevcut partiler zaten yönetemezliğin en üst sınırına gelmişti. Bunu ancak bir askeri yönetim uygulayabilirdi ve 12 Eylül darbesine böyle gelindi. Nitekim 12 Eylül rejimi, bu ekonomik politikayı olduğu gibi uygulamaya çalıştı.

1970'lerin ikinci yarısında hızlanan ekonomik çöküş, doğal olarak, toplumsal bunalımı ve siyasal krizi de beraberinde getirdi. Hayat pahalılığı, işsizlik, yokluk ve yoksulluk had safhada artmıştı ve önlenemeksizin sürekli artıyordu. Bu durum, işçilerin, köylülerin, memurların, gençliğin, çok çeşitli sınıf ve tabakanın yaşam kavgasını geliştirmesine neden oluyordu. Yaygın kitle mücadelesi, bu ortamda gelişen çok çeşitli sol grubun düzene karşı savaşımı her alanda gelişiyor, bu durum burjuva düzenin çöküşünü daha da hızlandırıyordu. Burjuva siyasal yapı mevcut bütün partileri iktidara getirip denemesine rağmen, bunların hiçbir ekonomik çöküşü durduramıyor ve toplumsal huzursuzlukları dindiremiyordu. Kısaca, ekonomik çöküş temelinde burjuva düzenin çözülüşü gelişiyor, yönetilenler iktidara yürüyemese de, yönetme durumunda olan sivil burjuva siyasal güçler ciddi bir yönetemezliği yaşıyorlardı. 12 Eylül darbesi, sivil burjuva siyasal yapının tükendiği işte bu noktada, burjuva düzeni yıkılmaktan korumak ve işbirlikçi-tekelci burjuvazinin tam egemenliğini sağlamak amacıyla geldi. Gelişmenin böyle olacağı önceden bilindiği için, zaten 12 Mart darbesinden itibaren ordu içinde ve Özel Harp Dairesi eliyle bunu hazırlıkları yapılmış, ortam provoke edilerek darbenin koşulları hazırlanmış, bir yandan MHP baskısı ve diğer yandan Ecevit aldatıcılığı ile sosyalist hareket yanıltılmış ve bu ortamda gücü iyice zayıflatılmıştı.

Demek ki, 12 Eylül darbesi, bir yandan emperyalist sistem içindeki gelişmelerin ve yaşa-

nan bunalımın bir ürünü olarak ve Sovyet blokuna karşı mücadelede ve Ortadoğu üzerinde emperyalist çıkarları koruması amacıyla, diğer yandan Türkiye'deki ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişmelerin, bu alanlarda yaşanan derin bunalımın ve çöküşün bir ürünü olarak ve işbirlikçi-tekelci burjuva düzenini zorla yaşatması amacıyla gerçekleştirildi. Bunun için önüne konan ilk görev ise, başta sosyalist ve demokratik hareket olmak üzere tüm toplumsal muhalefetin ezilmesiydi. 12 Eylül darbesi egemen oldu ama, bu koşullardan mutlaka bir darbe çıkmayabilirdi. Tersine, eğer gereken hazırlıkları yapmış, hata ve eksikliklerini gidermiş olsaydı, bu koşullardan devrim de zaferle çıkabilirdi, sosyalist ve demokratik hareket de başarı kazanabilirdi. En azından iki kuvvetin çok yönlü bir savaşımı ortaya çıkardı. Objektif koşullar, böyle bir gelişme için de son derece elverişliydi, burjuva düzen ağır bir çöküşü yaşıyordu, askeri darbe düzenin güçlülüğünün değil, tersine güçsüzlüğünün ve çözülüşünün bir ürünü oluyordu. Ancak, yaşadığı ağır hata, yanlış ve eksiklikler nedeniyle, sosyalist hareket, böyle bir gelişmeyi gerçekleştiremediği gibi, darbeye karşı ciddi bir direniş bile gösteremedi. Kısaca, 12 Eylül darbesi, başarıya ulaşmada, sosyalist ve demokratik hareketin yaşadığı hata, yanlış ve yetersizliklerden de yararlandı. Bizce en önemli husus işte burasıdır ve bu noktanın çok iyi incelenmesi, ortaya çıkarılması ve bilinmesi gerekir.

Türkiye'de 12 Eylül darbesine gidilirken ve darbe gerçekleştirilirken, sosyalist ve demokratik hareketin içinde bulunduğu durum nasıldı? Eylül darbesini durduramayan devrimci-demokratik hareketin hata ve eksiklikleri nelerdi? Bunların başlıcaları, Devrimci Hareket tarafından, "Faşizme ve Ulusal Baskı Sistemine Karşı Ortak Mücadelenin Sorunları Üzerine" 1982 yılının aralık ayında hazırlanan bir raporda şöyle belirleniyordu:

"Her şeyden önce ve en önemli olarak, faşizme karşı ve devrimci demokrasi için mücadelenin en tutarlı, kalıcı yürütücüsü ve önderi olan işçi sınıfının parti birliği yoktu. Türkiye'de işçi sınıfı adına hareket eden çeşitli grup ve örgütlerin varlığı bilinmektedir. Ama bu örgütlerin birçoklarının, program, strateji ve taktik düzeyinde aralarında fazla bir ayrılık olmamasına rağmen, görünüşte birçok ayrılık yarattıkları ve bu nedenle birliğe gitmedikleri ortadadır. Ayrıca, bu ayrılığın, önemli oranda proletarya hareketinin uluslararası plandaki problemlerinden kaynaklandığı, bu durumun Türkiye pratiğine çok yıkıcı bir tarzda yansıtıldığı, bu anlayış içinde boğulunarak Türkiye proletarya hareketinin birçok temel sorununa inilemediği ve bu sorunların aydınlatılamadığı bilinen bir gerçektir. İşçi sınıfı hareketinin, gerek sendikal düzeyde ve gerekse parti düzeyinde birliğini yaratamaması, güçlü devrimci bir sınıf hareketinin ortaya çıkarılamaması, devrimci demokrasi mücadelesinin önderliğini zayıf bırakmış, bu durum ise, 12 Eylül darbesinin kolay başarılmasının bir etkeni olmuştur. Açıktır ki, proletarya partisi sorunu, darbeden önce belli oranda halledilmiş olsaydı, devrimci-demokrasi mücadelesi siyasal temeline, yani halk cephesine ve doğru mücadele taktiğine sahip olacaktı; bu durumda ise, 12 Eylül darbesi böyle kolay başarılamayacak, bu biçimde kurumlaşamayacak, karşısında güçlü bir halk hareketini bulacaktı. Bu nedenle, Türkiye koşullarında halk muhalefetin, devrimci-demokratik hareketin en büyük eksikliği ve zayıflığı, onun güçlü ve doğru bir önderliğe, proletarya partisinin önderliğine sahip olmayışıydı. Ve diğer bütün hata ve eksiklikler, böyle bir önderliği çözebileceği ve onun başarılamamasından kaynaklanan, çoğunlukla da stratejik düzeyde olan hata ve eksikliklerdi.

"İkincisi, birinci nedene çok yakından bağlı olarak, Türkiye'de faşizme karşı mücadelenin ve demokratik halk devriminin temel ittifakı olması gereken işçi-köylü bağlaşıklığının yaratılamamış olmasıdır. Halbuki faşizme karşı başarılı bir mücadelenin, ancak bu iki emekçi gücün, işçi sınıfı ve köylülüğün ittifakı sağlandığında mümkün olacağı açıktır. Bu konuda da, doğru bir anlayış ve mücadele temelinde işçi-köylü ittifakının yaratılamadığı, tek tek ortaya çıkan işçi ve köylü hareketlerinin birbirinden kopuk geliştiği, aralarında güçlü bir bağ ittifak ve bu temelde diğer tüm anti faşist, demokrat güçleri kapsayan bir cephe kurulamadığı ortadadır. Hatta bu konuda, bazı örgütler, sözde işçi-köylü ittifakını temel aldıklarını söylemişlerse de, gerçekte orta burjuvaziyle ittifakı temel almışlar, onlarla cephe kurmak için çalışmışlar ve bu kesimin temsilcisi olarak CHP'yi görme, örgüt olarak CHP ile cephe arama gafilliğine düşmüşlerdir. 12 Eylül darbesinin başarıya ulaşmasında, işçi-köylü ittifakının ve bu temelde bir halk cephesinin yaratılamamış olmasının payının büyük olduğu, cuntanın bu konuda yürüttüğü alçakça demagojiyle başlangıçta işçi ve köylülerin bir kesiminin desteğini sağlamayı ve bir kesimini de nötralize etmeyi başardığı bilinmektedir.

"Üçüncü olarak, Türkiye'de devrimci-demokratik mücadele ve demokratik halk iktidarı açı-

sından ülkemizin kuzey-batı bölümünün arzettiği önem anlaşılamamış, ulusal sorunda doğru bir anlayışa sahip olunamamış ve bu temelde Türk halkıyla Kürt halkının, devrimci-demokratik hareketle ulusal kurtuluş hareketinin güçlü bir ittifakı yaratılamamıştı. Türkiye'de gerek proletarya partisinin geliştirilip güçlendirilmesinin, gerekse işçi-köylü temel ittifakının sağlanmasının, Kürt kurtuluş hareketinin yaratılıp, geliştirilip sağlamlaştırılmasıyla sıkı bir ilişkisi vardır. Eskiden beri, Türkiye proletaryası adına hareket eden güçler, Kürt halkının kurtuluş sorunu karşısında doğru ve sağlıklı bir yaklaşıma sahip olmadıkları ve bu hareketin gerek yaratılmasında ve gerekse geliştirilmesinde üzerlerine düşen görevi yapmadıkları için, her zaman burjuvazi karşısında işçi sınıfı zayıf kalmıştır, burjuvazinin her türlü gerici tedbiri karşısında yalnız ve savunmasız kalmıştır. Çünkü, Kürt halkı ve onun kurtuluş hareketi gibi güçlü bir müttefikten yoksun bırakılmıştır. Hatta bu konuda, bazı örgütler, kemalist programı olduğu gibi benimsemiş, ondan ciddi farklılıkları olan bir program ortaya çıkaramamış, ulusal kurtuluş hareketinin ortaya çıkıp gelişmesini bizzat engellemeye çalışmıştı. 12 Eylül darbesinin başarıya ulaşmasında, bu tür yaklaşımların payının büyük olduğu, Türkiye devrimci-demokratik hareketiyle Kürt kurtuluş hareketinin güçlü bir ittifakının yaratılamamasının temel etkenlerden biri olduğu açıkça ortadadır. Bu konuda, Kürt proletarya hareketinin gelişmesini ve devrimci bir ulusal kurtuluş hareketinin ortaya çıkmasını, bunun Türkiye devrimci-demokratik hareketiyle doğru ve güçlü bir ittifak kurmasını engellemeye çalışmış olan küçük-burjuva reformist-milliyetçiliğinin önemli payının olduğunu da belirtmek gerekir. Eğer Türkiye devrimci-demokratik hareketi ile Kürt kurtuluş hareketi, kendi tarihi ve toplumsal koşullarına uygun olarak doğru bir anlayışla yaratılmış ve bu iki güç tek cephede birleştirilmiş olsaydı, 12 Eylül faşizmi karşısına halklarımız çok güçlü bir biçimde çıkabileceklerdi.

"Dördüncü olarak, Türkiye'de faşizmin kaynağı ve geliş biçimi doğru tespit edilememiş, MHP doğru değerlendirilememiş ve bazı sol çevreler gerçek kaynağı meşrulaştırma, gizleme durumuna düşmüşlerdir. Bazı çevreler, sivil faşist kliğin gelişimini, çeşitli devlet kurumlarını nasıl faşistleştirdiğini görememiş ya da görmezlikten gelmiş, sanki faşist partiler burjuva demokrasisinin bir parçasıymış gibi davranılmış ve bu durum faşizmin işini kolaylaştırmıştır. Yine bazı çevrelerce, ordu ve diğer bazı devlet kurumlarındaki esas faşist gelişme görülememiş, Türkiye'de faşizm sadece MHP imiş gibi değerlendirilmiş ve faşizme karşı mücadele MHP'ye karşı mücadeleyle sınırlandırılmış, bu da esas faşist mihrakların işini kolaylaştırmıştır. Kısaca, faşizmin tanımı ve gelişme biçimi doğru belirlenememiş, bu konuda varolan demagojik ortam yırtılarak doğru bir teşhir ve mücadele gelişitirlememiş, stratejik düzeyde düşman yeterince görülememiş ve gösterilememiştir.

"Beşinci olarak, sosyal demokrasi doğru değerlendirilememiş ve faşizme karşı mücadelede yeri doğru belirlenememiştir. Sosyal demokrasinin, faşist gelişme karşısında çok tutarsız bir güç olduğu, adeta böyle bir gelişmenin yolunu düzlediği, mücadele yerine teslimiyeti ve kaçmayı seçtiği açıkça ortadadır. Türkiye'de ise, 1973'lerden itibaren devrimcilerin örgütlenememiş olduğu ortamdan yararlanarak, devrimci mücadelenin yarattığı mirasa konan sosyal demokrasi, faşistleşmeyle aynı kurumlarda yer alarak ve buna karşı kitleleri aldatmak için sahte ve cılız bir kaç ses çıkararak adeta 12 Eylül'ün yolunu düzlemiş, ihanetin ve faşizme teslimiyetin en soysuz örneğini vermiştir. Böylece halkın on yıllık büyük birikimini faşizm karşısında eritmiş, adeta faşizme peşkeş çekmiş ve bu durum 12 Eylül darbesinin kolayca başarılı olmasında ve sürdürülmesinde önemli bir etken olmuştur. Gerçekte durum bu iken, bazı reformist çevreler sosyal-demokrasiyi faşizme karşı temel bir müttefik olarak görüp onunla yaratacağı cepheyle faşizmi durdurmayı umut etmiş; bazı devrimci çevreler ise, yararlanma adı altında, sosyal demokrasiyi kitlelerden tecrit etme ve onunla ilişkisini doğru bir biçimde belirleme görevini yeterince yerine getirmemiştir. Bu anlayışların da, sosyal-demokrasinin maskesinin yeterince düşürülememesi ve devrimci anti faşist cephenin güçlendirilememesi hususlarında önemli bir payı olmuştur.

"Altıncı olarak, varolan grup ve örgütlerden devrimci olanlarla reformist olanlar kendi içlerinde bir eylem birliği oluşturamamışlar ve bu iki kesimin asgari düzeyde bir ilişkisi kurulamamıştır. Türkiye'de devrimcilik ile reformculuk arasında ayrım çizgilerinin net bir biçimde çizilemediği, bu iki kesimin birbiriyle sürekli olumsuz ve anlamsız bir çatışma içinde olduğu, aralarındaki ilişkiyi anti faşist bir düzeyde bile olsa geliştiremedikleri, özellikle faşizm gibi ikisininde karşıtı olan bir konuda tutarlı bir tavır içine girerek asgari bir ittifak oluşturama-

dıkları ve bu durumun da 12 Eylül darbesinin işini kolaylaştırdığı bilinmektedir. Halbuki devrimci kesimler kendi program ve demokrasi anlayışlarını ortaya koyabilecekleri gibi, reformist kesimler de bunu yapabilirlerdi; aralarındaki ortak noktalarda bir ittifak, hiç olmazsa anti faşist bir birlik yaratılabilirdi ve bu da faşizme karşı önemli bir güç oluştururdu. Bu konuda, çeşitli grup ve örgütler arasında sadece olumlu bir ittifakın geliştirilememesi değil, bundan da öteye aralarında anlamsız, seviyesiz, ideolojik-politik mücadele adı altında bir kördöğüşü, kavga ortamı sürekli varolmuştur. Bu durumun da faşizmin işini son derece kolaylaştırmış olduğu ortadadır. İdeolojik politik yaklaşımları ne olursa olsun anti-faşist olma durumundakilerin bu konumları, 12 Eylül darbesinin kolayca başarıya ulaşmasında ve giderek kurumlaşmasında önemli bir neden olmuştur. Faşizmin bu biçimde gelişebilmesinde, saydığımız tüm bu etkenlerin yerini görmemek devrimci-demokratik güçlerin göstermeleri gereken başarıyı gösteremediklerini ve bunu faşizmin kendi başarısıyla ödettirdiğini belirtmemek gerçekten mümkün değildir.

"Aslında faşizm bile bu biçimde başarılı olabileceğini beklemiyordu. Ama devrimci-ilerici muhalefet saflarındaki bu durum, böylesi gelişmelerin en önemli bir etkeni oldu. Gerçekte faşizmin uluslararası dayanakları, bölgesel gelişmelerden ve tarihsel durumundan kaynaklanan olanakları ne kadar güçlü olursa olsun, bütün bunlara karşı güçlü bir devrimci akım, bir halk hareketi dayatmak mümkündü. Eğer emekçi sınıf ve tabakaların, halklarımızın mücadele ve örgütlenme düzeyi böyle olmasaydı, Türkiye'de faşizm böyle kolay başa geçemeyecekti. 12 Eylül darbesi sert direnmelerle karşılaşabilecek, bu direnmeler giderek güçlenecek, El Salvador'da gördüğümüz gibi bir halk hareketine dönüşebilecek ve bu bunalım ortamında tekelci sınıf diktatörlüğünü zorlayarak kendi alternatifini güçlü bir biçimde dayatma konumunda olabilecekti."

Böyle çok önemli hata ve yetersizlikleri yaşayan sosyalist ve demokratik hareket, bazılarının söylediği gibi 12 Eylül karşısında yenilmedi; aslında daha 12 Eylül'e giden süreçte iyice güçten düşmüş ve bir çıkmaz içine girmişti. O dönemde toplumsal muhalefet ve kitle mücadelesi canlı ve siyasal ortam, tozduman içinde olduğu için örgütlü güçlerin bu durumu fazla görülemiyordu. 12 Eylül darbesi olmasaydı bile, mevcut yapısını, hata ve eksikliklerini sürdürdükçe, sosyalist ve demokratik hareketin sağlayabileceği ciddi bir gelişme yoktu. 12 Eylül'e giden süreçte, özellikle silahlı mücadele uygulayan gruplar tutuklanma ve katliamlarla büyük ölçüde ezilmişlerdi; reformist kesim, Ecevit'ten umduğunu bulamamış ve giderek silinmişti; yaygın ortayolcu kesim ise, tam bir dağınıklık ve her alanda kendiliğindenlik içine yuvarlanmıştı. Bu haliyle, 12 Eylül darbesi gibi bir hareket karşısında zaten fazla bir şey yapacak durumda değildi. Kısacası, darbeciler yolu önceden düzlemişler ve hareketleri için ortamı uygun hale getirmişlerdi.

Sosyalist ve demokratik hareketin içinde bulunduğu bu durumdan da yararlanarak kolayca başarı sağlayan 12 Eylül darbesi, emperyalizm ve işbirlikçi-tekelci burjuvazinin çıkarları doğrultusunda hazırlanan plan ve politikaları kılıç gücüyle uygulamaya koydu. Kendisine biçilen görevleri başarabilmesi için, öncelikle toplumsal muhalefeti bastırması ve devrimci-demokratik hareketi tamamen ezmesi gerekiyordu. Bu doğrultuda yapılanlar bilinmektedir ve halklarımızın belleklerinde hâlâ taptazedir. Birkaç cümleyle ifade edersek: Darbeci generaller tarafından, kendi esas kurumları ve yan kuruluşları dışındaki tüm ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel kurum ve kuruluşlar, kendilerine istedikleri gibi hizmet etmeyen burjuva kuruluşlar da dahil, kapatıldı; her türlü ekonomik ve siyasal hak arama mücadelesi yasaklandı. Başta devrimci parti ve örgütler olmak üzere, tüm reformist kuruluşlar ve toplumsal muhalefet dağıtıldı, ağır baskı ve terör uygulamaları altında ezildi. Bu temelde ve bunda önemli bir başarı sağlandıktan sonra, bu keyfi uygulamaların 1982 yılı sonlarından itibaren anayasal ve yasal çerçevede kurumlaştırılmasına gidildi. Bu, ekonomiden kültüre kadar toplumun ve devletin faşist temellerde yeniden örgütlendirilmesi hareketiydi, askeri rejimin sivil görünümler altında kendini maskelemesi girişimiydi. Türkiye gibi bir ülkede çıplak askeri rejimin uzun süre yaşaması, mevcut iç ve dış koşullar nedeniyle zaten mümkün değildi. 1984 yılına gelindiğinde bu yeniden örgütlendirme ve maskeleme çabasında önemli bir mesafe katedilmiş, darbeci generallerin değil, ABD'nin desteklediği parti olan ANAP iktidar partisi olarak ilan edilmişti. Artık, 12 Eylül rejimi yeni bir döneme giriyor, kendini partili ve parlamentolu bir tarzda maskelemiş olarak icra ediyordu.

12 Eylül rejiminin bu ilk dönemi, kuşkusuz en ağır baskı ve terör uygulanan dönemlerden biriydi. Bu dönemde devrimci politika yapmanın ve politik mücadele yürütmenin önemli zorlukları vardı; bunun için özgün yöntemler,

daha sağlıklı ve tutarlı bir yaklaşım, daha çok fedakarlık, direngenlik ve çaba gerekiyordu. Ancak, bunlara rağmen, bu dönemin devrimci siyasal mücadele açısından önemli olanakları ve avantajları da mevcuttu. Burjuva siyasal egemenliği çıplak bir askeri yönetim haline gelmiş ve tüm topluma savaş açmıştı. Bu yönetim şiddet uygulama bakımından güçlüydü; ancak siyasal açıdan burjuva yönetimlerin en güçsüzü, içte ve dışta en çok tecrit olanı durumundaydı. Eğer Türkiye'nin devrimci-demokratik güçleri, kendilerini zamanında toparlayabilselerdi, geçmişin ve mevcut durumun değerlendirilmesini doğru olarak ve derinliğine yapabilselerdi, teoriden taktiğe kadar geçmişin hatalarını düzeltip eksiklikleri giderebilselerdi, mevcut koşulların gerektirdiği militan bir yapı içine girebilselerdi ve en önemli olaraka da doğru bir ittifak ve cephe anlayışıyla güçlerini birleştirebilselerdi, kuşkusuz bu dönemde 12 Eylül rejiminin karşısına güçlü bir pratik direniş gücü olarak çıkmaları ve önemli siyasal gelişmeler yaratmaları mümkün olacaktı. Fakat bunları yapmadıkları veya yapamadıkları için, 12 Eylül darbesi karşısında olduğu gibi, bu dönemde 12 Eylül rejimi karşısında da ciddi hiçbir varlık ve direniş gösteremediler. Yenilgiyi daha çok derinleştirdiler ve çok büyük oranda bir dağılmayı, parçalanmayı, kaçkınlığı, yozlaşmayı ve tasfiye olmayı yaşadılar. 12 Eylül rejimi kendini sivil görünümler altında maskelemeye yönelirken ve bunu geliştirirken, kendisine "devrimci" ve "sosyalist" diyen örgütlü güçler çok büyük oranda tasfiye olmuşlar ve silinmişlerdi. Bugün, Devrimci Hareketin yaratmış olduğu siyasal gelişme ortamında bu güçler yeniden ortaya çıkıyorlar, hem de 12 Eylül öncesinin örgüt veya grupları üç-beş parçaya bölünmüş olarak ortaya çıkıyorlar ve yine devrimcilikten ve sosyalistlikten, özgürlükten ve eşitlikten, mücadeleden ve direnişten söz ediyorlar. Bu tür sözler söyleyen her kişiye ve örgüte şu soru sorulmalıdır: 12 Eylül darbesi ve rejimi karşısında neredeydin ve ne yapıyordun 12 Eylül rejimine karşı ne kadar örgüt çalışması yaptın ve hangi siyasal gelişmeyi yarattın; 12 Eylül rejimi karşısında hangi direnişi gösterdin ve rejime ne kadar darbe vurdun? Bu soru mutlaka sorulmalı ve her güç bu soruya verdiği doğru cevap ölçüsüyle değerlendirilmelidir.

Özellikle sosyalist ve demokratik harekete yeni katılan genç kuşak bunu mutlaka yapmalı ve yerini buna göre belirlemelidir. Çünkü, her siyasetin ve örgütün, her siyasal kişiliğin denendiği en sağlam denek taşı ağır baskı koşullarıdır, karşı-devrim dönemleridir, yani 12 Eylül dönemidir. Herkesin ne olduğu, emekçi halka ne kadar bağlı ve tutarlı olduğu bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Herkes biliyor ki, Türkiye sosyalist ve demokratik hareketi, genel planda ve bir bütün olarak, 12 Eylül rejimi karşısında ciddi ve başarılı bir sınav veremedi. Açık ve gizli siyasal örgütlenmeler kısa sürede dağıtıldılar; onbinlerce devrimci ve demokrat zindanlara dolduruldu ve bir o kadarı da yurtdışına çıkmak durumunda kaldı. Artık devrimci-demokratik mücadelenin yürütüldüğü alanlar cezaevleri ve yurtdışı olmuştu. Elbette bu durum olumlu ve başarılı bir durum değildi; ancak buraların da hakkı yeterince verilseydi yine de önemli bir siyasal mücadele, devrimci direniş ortaya çıkarmak mümkündü.

O dönemde cezaevlerinde yaşananlar bugün önemli ölçüde bilinir hale gelmiştir. Kuşkusuz cezaevleri içinde Diyarbakır Askeri Cezaevi en önde geliyordu ve özel bir yere sahipti. Bu, hem yapılan baskı uygulamaları hem de gösterilen evrimci direniş açısından böyleydi. Diyarbakır'da devrimci tutsaklar, tarihte eşi az görülür kahramanca bir direniş ortaya koyarak, 12 Eylül rejiminin baskı ve terör uygulamalarını parçaladılar ve rejimi ideolojik yenilgiye uğrattılar. Türkiye cezaevlerinde örgütsel direniş bu temelde ve Diyarbakır'daki gelişmeler sonucunda ancak 1984 yılından itibaren gelişme gösterdi. Buna rağmen, 12 Eylül'ün bu ilk döneminde cezaevlerinde örgütsel direnişler gösterilemediyse de, bireysel düzeyde cezaevlerinde, mahkemelerde ve idam sehpalarında büyük kahramanlık örnekleri verildi. Yine tutsak düşen devrimciler, 12 Eylül rejimine karşı sosyalist inanç ve coşkularını büyük oranda korudular ve günümüze kadar da bunu sürdürdüler. Cezaevlerini bir mücadele alanı haline getirmeyi bildiler. Oysa yurtdışına çıkanlar, bırakalım politik mücadele örgütlemeyi, çok büyük oranda inançlarını bile kaybederek tasfiye olup gittiler.

Kuşkusuz, 12 Eylül darbesi karşısında ve devrimci-demokratik hareketin yaşadığı ciddi hatalar ve yetersizlikler ortamında, bu hataları düzeltmek, yetersizlikleri gidermek, güçler toparlamak ve yeni bir hamlenin hazırlıklarını yapmak amacıyla taktik planda geri çekilmek ve bu nedenle yurtdışına, uygun alanlara çıkmak hatalı değildi. Kısmen geri çekilmek de bir taktikti ve eğer yeni bir hamleyi hazırlamak amacıyla başvurulursa başarılı sonuçlar verebilirdi. Örneğin, bu temelde geri çekilme taktiğini uygulayan ve bunu en az zararla ve

en örgütlü bir tarzda yapan bir pratiğimiz vardı. Taktik uygulamalarımız, 12 Eylül darbesinin devrimci, demokratik hareketin hata ve eksikliklerinden ne kadar çok yararlanmış olduğunu gösterdiği gibi, aynı zamanda 12 Eylül rejimine karşı direnmenin ve siyasal başarı sağlamanın da mümkün olduğunu kanıtladı. Oysa Türkiye sosyalist ve demokratik güçlerinin yurtdışına çıkışı böyle olmadı. Onların ki, büyük oranda düzenli bir geri çekilme değil, panik ve şaşkınlık ortamında dağılma ve kendini kurtarma sonucuydu. Buna rağmen, böyle de olsa, hemen her parti, örgüt ve gruptan, en üst düzeyde sorumlulur da içinde olmak üzere çok sayıda kadro yurtdışına çıktı ve bunlar birbirleriyle ilişki kurma olanağına sahipti. Türkiye tarihinin en büyük siyasal göçü bu dönemde yaşandı. Abdülhamit döneminde yaşanan siyasal göçmenlik bile bunun yanında çok küçük kalırdı. Fakat ne yazık ki, 1980'lerin sosyalistleri, Abdülhamit döneminin yarım aydınları kadar bile ideolojik-siyasal çalışma yapamadılar ve siyasal başarı gösteremediler; Türkiye ortamına devrimci siyaset ve örgüt taşırmak yerine, ancak yozlaşma ve tasfiyeciliği taşıyabildiler. Bugün Türkiye ortamı on yıllık yurtdışı yaşamının sonuçlarını sorguluyor ve daha da derinliğine sorgulamalıdır. Yurtdışı da cezaevleri gibi önemli bir denek taşıdır ve yanıbaşında canlı bir öge ve somut bir ölçü olarak ülkemiz devrimci pratiği vardır. Her şey bu ölçüde tartılmalı, anlamı ve değeri ortaya konmalıdır.

Başından itibaren yurtdışı alanı, Ortadoğu ve Avrupa olmak üzere temel iki odaktan oluştu. Her siyasal kişi ve güç, kendi anlayışına uygun olan alanda üslendi ve bu temelde faaliyet yürütmeyi esas aldı.

Yurtdışında bulunan güçler arasında, 1981 ve 1982 yıllarında, her iki alanı da kapsamak üzere yoğun bir teorik ve politik tartışma yürütüldü. Doğal olarak ilk tartışma konusu, 12 Eylül rejiminin niteliği, geleceği ve buna karşı devrimci-demokratik hareketin tutumunun ne olması gerektiği üzerineydi. Başta TKP olmak üzere bütün reformist ve pasifist güçler, 12 Eylül rejiminin niteliğini ve adını belirlemeye yanaşmıyorlar, "askeri rejim ara bir rejimdir, kısa sürede demokrasiye tekrar dönülecektir, usluca bunu beklemek gerekir" diyorlardı. Darbeci generallerin sık sık "demokrasiye dönüleceği" biçiminde yaptıkları açıklamalar, sosyalist ve demokratik hareket içinde de yankısını böyle buluyordu. Devrimci Hareket, saflarda geliştirilmek istenen bu tür reformist ve pasifist anlayışlara karşı yoğun ideolojik mücadele yürütmek, 12 Eylül rejiminin niteliğini ve geleceğini belirlemek için yoğun teorik çalışma yapmak durumunda kaldı ve 12 Eylül rejiminin geçmişini ve geleceğini kapsamlı değerlendirmelerle ortaya koydu. Yanlış anlayışları eleştirip 12 Eylül rejiminin geleceğini belirlerken şöyle diyordu: "... kanı akan güçlerin içinden çıkan bazılarının eğilimi, 'askeri rejim ara bir rejimdir, kısa sürede demokrasiye tekrar dönülecektir, usluca bunu beklemek gerekir' diyerek akıtılan kanlara sahip çıkmama ve niyet ne olursa olsun objektif olarak kan dökenleri destekleme anlayışı anlamsızdır ve düpedüz mücadele kaçkınlığının bir ifadesidir. Bunlara karşı gerçeği şöyle açıklıyoruz ve bu güçlere bir cümleyle şunu diyoruz: Emperyalizmin çıkarlarını ve Türk kapitalizminin geldiği bu aşamanın bir gereği olarak, 'demokrasiye dönüş' ya da 'demokrasinin geri geleceği' söz ve anlayışları, cuntacılar açısından tam bir aldatmaca ve diğerleri açısından tam bir ikiyüzlülüktür; askeri yan yeniden maskelenebilse de, Türkiye'de faşist rejim, işbirlikçi-tekelci Türk burjuvazisi yıkılana kadar sürekli olacaktır ve olmak zorundadır."

12 Eylül rejiminin niteliği ve geleceği üzerine sahip olunan anlayış, doğal olarak, ona karşı hangi tutum içinde olunacağını ve nasıl mücadele edileceğini de belirliyordu. Rejim, Türk ve Kürt halklarına karşı tam bir savaş yürütüyordu ve dolayısıyla ona karşı mücadele görevi temel yakıcı bir görev olarak kendini dayatıyordu. Sosyalist ve demokratik hareketin bünyesinde ve en temel sorunlarda ağır hatalar ve yetersizlikler vardı ve rejime karşı mücadele edebilmek için bunların giderilmesi gerekiyordu. Bu çerçevede yürütülen sözlü ve yazılı tartışmalar giderek ittifak ve cephe konusunda odaklaşıyordu. İttifak ve cephe konusunda doğru bir yaklaşıma sahip olmak ve pratik bir çözüme ulaşmak, hem devrimci-demokratik hareketin bünyesindeki hataları aşmak için sağlıklı bir platform yaratmak ve hem de rejime karşı etkin mücadele yürütecek gücü ortaya çıkarmak anlamına geliyordu. Tek başına her örgüt veya grubun bu sorunları aşması ve kendisini güçlendirmesi çok daha zordu. Bu nedenle, tartışmalar ve politik çalışmalar ittifak ve cephe konusu üzerinde yoğunlaştı.

Bu dönemde, ittifak ve cephe konusuna yaklaşımda değişik anlayışlar ve bu temelde yürütülen farklı faaliyetler ortaya çıktı. Demokratik hareket içindeki reformist ve pasifist eğilim, TKP ve yandaşları, cephenin rejim karşısında örgütlere ağır yükler yükleyeceğini, bunun politik ve pratik koşullarının olmadığını savunarak, her olay karşısında güçbirliği yap-

manın yeterli olacağını belirtiyor ve bu doğrultuda üçlü-beşli imzalı bildiriler yayınlıyorlardı. Bu yaklaşım, onların, 12 Eylül rejimine ad koymama tutumlarına ve "kısa sürede dönülecek olan demokrasiyi bekleme" anlayışlarına uygundu; fakat doğru ve tutarlı bir demokratik yaklaşım değildi, rejime karşı demokrasi için politik ve pratik mücadeleden kaçmayı ifade ediyordu. Nitekim bu güçlerin, daha 1982 yılında, kendi aralarında, Türkiye'ye dönmeyi ve 12 Eylül rejimine teslim olmayı tartışmaya başladıkları, daha sonra kendi açıklamalarıyla ortaya çıktı. Sosyalist hareket içinde de, ittifak ve cephe konusuna farklı yaklaşımlar vardı. Bazı örgüt veya gruplar, kendi örgüt sorunlarını ileri sürerek ittifak ve cepheden kaçıyorlar, dar grupçu ve sekter bir yaklaşımla politik ve pratik mücadeleyi kendi dar gurupları düzeyinde ele alıyorlardı, mezhepciliğe alışmış olan bu gruplara bu kadar mücadele yetiyordu. Yine bazıları, tam bir sağ oportünist yaklaşımla, "dönemin partileşme dönemi olduğunu, bunun için de yeniden uzun süreli ideolojik çalışma ile işe başlamak gerektiğini" savunuyorlardı, bu kılıf altında politik ve pratik mücadeleden, cepheleşmekten kaçıyorlardı. İttifak ve cephe konusundaki tutum, rejime karşı politik ve pratik mücadele görevi konusundaki tutumu belirliyordu; ittifak ve cepheden kaçmak, aslında rejime karşı mücadeleden kaçmak, en azından güçlü bir mücadeleye yanaşmamak anlamına geliyordu. Devrimci Hareket, bütün bu yanlış ve özünde kaçkınlığı ifade eden anlayışları şiddetli bir eleştiriye tabi tutarak, Türk ve Kürt halklarının güçlerini anti faşist birleşik direniş cephesinde birleştirmenin gereğini tarihi ve somut özellikleriyle ortaya koydu; birleşik cephenin gereğini kapsamlı tahlil ederek, cephenin temel ilkelerini ve politik amaçlarını içeren bir taslak sundu ve bütün güçleri antifaşist cephe çalışmalarına katılmaya ve güçlerini birleştirmeye çağırdı. Böyle bir program ve çağrı içeren "Faşizme Karşı Mücadelede Birleşik Cephe Üzerine" başlıklı değerlendirmede, cephenin gerekliliği konusu şöyle belirtiliyordu:

"Türk burjuva yönetiminin faşizme varması, Türkiye'de demokratik halk devriminin ve ülkemizde ulusal demokratik devrimin gerçekleştirilmesini daha acil bir görev haline getirmiştir. Karşı-devrimin bu kadar azgın kılınması devrim olasılığının çok güçlü oldğunu gösterir.

"Faşist diktatörlüğe karşı mücadele bir devrim mücadelesi olup, bu diktatörlük ancak devrimle devrilebilir. Bu devrim, devrimci-demokratik halk iktidarının ve Kürt kurtuluş sorununun çözümünü kaçınılmaz kılacaktır. Bunda, ülkemiz kurtuluş mücadelesi çok önemli bir rol oynayacaktır. Bu durum, ülkemizin kurtuluş güçleriyle Türkiye'nin devrimci-demokrat güçlerinin, faşizme karşı mücadelenin bu iki temel gücünün, ortak düşmana karşı, iktidar için siyasal programı örgütü ve taktiği olan bir anti faşist birleşik direniş cephesinde birleştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

"Birleşik direniş cephesi yolu, faşist diktatörlüğü yıkmak ve halk iktidarına varıp Türkiye ve Kürt halklarını kurtuluşa götürmek için en kısa, en kolay ve proleter enternasyonalizm ilkesine uygun olan tek ve zorunlu yoldur. Türkiye'de demokratik halk devrimini ve ülkemiz ulusal devrimini zafere götürmenin, Türkiye ve Kürt halklarına karşı, devrimci görevleri yerine getirmenin biricik yoludur. Yüzlerce devrim şehidinin anısına sahip çıkabilmenin ve binlerce devrim tutuklusunun özlemlerini ve acılarını karşılayabilmenin de biricik yolu, anti faşist cephe yoludur.

"Bu değerlere karşı sorumluluk duyan tüm güçler, Türkiye'nin devrimci demokratik güçleriyle ülkemizin ulusal-demokratik güçleri, sorumluluklarının ve görevlerinin bilincine varmalıdırlar. Geçmişlerini değerlendirerek, eskiden beri taşıdıkları hata ve yetersizlikleri giderip, faşist diktatörlüğü devrimle değiştirme mücadelesinde gerekli olan birleşik cephe esprisi içinde hareket etmelidirler. Böyle bir sonuca varamama, daha büyük felaketlere ve daha çok olumsuzluklara yolaçacaktır ve bunun da sorumlusu o güçler olurlar. Geçmişte ve günümüzde varolan olumsuzluklara son vermek için, faşizm karşısında halk güçlerinin dağınıklığını ortadan kaldırmak için, tarihi devrimci sorumluluklarımızı yerine getirmek için, tüm devrimci değerlere sahip çıkmak için, devrimi zafere ve halklarımızı kurtuluşa götürmek için, faşist diktatörlüğü yıkıp halk iktidarını kurmak için aşağıdaki siyasal ilkeler etrafında birleşmek, tüm devrimci, komünist ve demokrat örgüt ve kişilerin görevi olmalıdır."

12 Eylül darbesinden bir yıl sonra yapılan bu değerlendirmenin başka bir yerinde de, aynı konuda şunlar ifade ediliyordu.

"Cephe, ideolojik, politik ve örgütsel bir birlik değildir. Böyle bir yaklaşımı cephe meselesinin önüne çıkarmak, cephe örgütlenmesinden hiçbir şey anlamamak demektir. Zaten cephe sorunu, ideolojik ve politik farklılıklar olduğu için ortaya çıkar. Anti faşist birleşik direniş cephesi yaratılması sorunu, Türkiye'deki dev-

rimci güçlerin geçmişlerinde önemli hata ve eksikliklerin olmasından dolayı, Türkiye'de iktidar sorununun çözümlenmesinde halkların varlığından ötürü, yine her iki halk içinde çıkarları devrimde olan farklı sınıf ve tabakaların varlığı nedeni ile ortaya çıkmaktadır, yoksa bunların inkarından değil.

"Özellikle çeşitli güçler, meseleyi tersinden ele alıyorlar.Hataların, eksiklik, yanlışlık ve çeşitli farklılıkların devrim önünde bir engel teşkil etmemesi için, cephe tipinde örgütlenmenin bir çözüm olduğunu anlamıyorlar. Bundan dolayı, cephe modelinin iktidara gitmenin biricik yolu olduğunu kavramıyorlar. Tersine, cephe deyince, ön şart olarak kendi ideolojik-politik yaklaşımlarını herkese kabul ettirmek istiyorlar. Sorunu böyle ortaya koymak, belli bir sınıf temeli olan kendi ideolojik ve politik yaklaşımını diğer örgütlere kabul ettirmek demek, onlardan ideolojik-politik-örgütsel birlik istemek demektir ki, bu da cephenin reddidir. Diğer yandan, hata ve eksikliklerin hemen ortadan kaldırılmasını talep etmek, diğer örgütlerin varlığını yadsımak demektir ki, bu da özünde cepheyi reddetmenin başka bir biçimidir.

"Cephe tipi örgütlemeyi, çeşitli güç ve eylem birlikleriyle de karıştırmamak gerekir. Cephe, iktidara yürümenin bir aracı ve bir yönetim organıdır; yoksa bazı eylemleri gerçekleştiren şekilsiz bir birlik değildir. Bazı eylemler etrafında biraraya gelmekle iktidara yürünemeyeceği ve mücadeleye fazla bir yol katettirilemeyeceği açıktır. Cephe sorunu öncelikle bunu koymak veya faşist yönetime karşı bazı reformist talepler için mücadeleyi öne çıkarmak, cephe meselesini engellemenin değişik biçimleridir. Cunta şartlarında bazı reformist talepler için güçbirliği yapılabilir; ama bunlar, cephe çalışmalarına bağlı olarak, onu gerçekleştirmeye hizmet edici bir tarzda ele alınırsa değer kazanırlar."

Yaptığımız aktarmalar, Devrimci Hareketin birleşik cephe konusundaki yaklaşımlarını kısmen ortaya koymaktadır. Bu anlayış doğrultusunda harcanan yoğun politik çabalar sonucunda, sekiz parti ve örgütün bir araya gelmesiyle **Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi (FKBDC),** 1982 yılının başlarında resmen kuruldu. (*) FKBDC, belirgin bir teorik tahlile ve iktidarı hedefleyen politik bir programa sahipti. FKBDC oluşumu, Türkiye sosyalist ve demokratik hareketinin tarihinde yepyeni bir olay ve çok parçalanmışlığı giderme yolunda atılmış ciddi bir adımdı. Aynı zamanda, 12 Eylül rejimine karşı politik düzeyde verilmiş ilk kapsamlı cevap oluyordu. Eğer FKBDC'nin oluşumuna yolaçan anlayışa ve programa bağlı kalınsa ve bu çalışma gereken adımlarla ilerletilseydi, bugün ne 12 Eylül rejiminin durumu ve ne de devrimci-demokratik hareketin durumu böyle olacaktı.

1982 yılı boyunca Avrupa'da ve Ortadoğu'da FKBDC oluşumu çerçevesinde faaliyet yürütüldü. Bu, anti faşist güçlerin yurtdışındaki ilk derli toplu çalışmalarıydı, politik ve pratik alanda önemli etkinliği de oluyordu. Zaten bunun dışında ciddi bir birlik ve çalışma da yoktu, diğer güçler cepheye karşı olduklarından böyle bir gelişme yaratmaları beklenemezdi FKBDC oluşumu ve faaliyetleri, 12 Eylül rejimini ciddi biçimde rahatsız ettiği gibi, TKP soluklu tüm reformist ve pasifist güçleri de rahatsız ediyordu. Bütün bu güçlerin, çeşitli biçimlerde cephesel gelişmeye karşı faaliyet yürüttükleri bilinen ve beklenen bir durumdu. Ancak bunlar o kadar önemli değildi, esas önemli olan husus cephenin iç durumu ve başlatılan adımların zamanında sağlıklı bir biçimde ilerletilebilmesiydi. Uzun süreli yoğun tartışmalarla da olsa, açık bir platformda birleşilmesi yine de kolay olmuştu. Asıl sorun çalışma ilkeleri ve çalışma tarzında, yani örgütsel yapı ve iç işleyiş kuralları ile taktiklerde birleşilebilmesi ve bu temelde gereken pratik faaliyet adımlarının atılabilmesindeydi. Bu doğrultuda yürütülen tartışmalar Aralık 1982'de belli sonuçlara vardırıldı ve ortaya çıkarılan tüzük niteliğindeki belge cepheyi bağlayan ilkeler olarak resmileştirildi.

Bu döneme kadar yapılanlar çoğunlukla tartışma düzeyinde ve kağıt üzerinde olan çalışmalardı, bunlarda belirgin sonuçlara ulaşılmış ve artık pratik-örgütsel adımların atılmasına gelinmişti. İşte bu noktada tersine adımlar atılmaya başlandı. Cephenin platform ve tüzüğünü katılan, bütün parti ve örgütler kabul etmiş olmasına rağmen, çoğu pratik adımlarını, platform ve tüzüğün tersine attı. Bu dönüm noktasında, bazı örgütler, 12 Eylül rejimi karşısında ciddi bir politik ve pratik konum içine girmekte olduklarını görünce, görevlere yan çizmeye, Avrupa yaşamına ve dergiciliğe sarılmaya, böylece cepheden uzaklaşmaya başladılar. Bunlar, aslında eski sosyal-şoven ve reformist anlayışlarını aşmamışlardı; yurtdışında tutunabilmek için cephe çalışmalarına katılmışlar, iş ciddi noktaya gelinceye meslekleri olan oportünistçe çarketmeyi bir çırpıda yapıvermişlerdi. Ayrıca yurtdışında Devrimci Yol adına hareket eden ve kadroların başına çöreklenen bazı kişilerin, amaçlarının devrimci mü-

cadeleyi geliştirmek değil, bu doğrultuda hareket eden tüm güçleri yozlaştırarak devrimci mücadeleden uzaklaştırmak olduğu, yurtdışındaki tek ciddi devrimci faaliyet olan FKBDC içine de bu amaçla girdikleri ortaya çıktı. Bunlar sonucunda, başlangıç niteliğinde olan FKBDC oluşumu tüm sosyalist ve demokratik güçleri kapsamak üzere ilerletilemediği gibi, yarıdan fazla örgütün bırakıp gitmesiyle FKBDC bileşimi daha da küçüldü. Böylece, Türkiye sosyalist ve demokratik hareketi tarihindeki bu ilk ciddi birlik olayı ve 12 Eylül rejimi karşısındaki geniş politik tutum, başlangıçtaki kapsamıyla amaçları doğrultusunda yürüyememiş oluyordu. FKBDC'ye bağlı kalan Türkiyeli örgütlerin pratik çalışmadaki zayıflıkları nedeniyle cephenin Türkiye ayağı pratik bir olgu haline getirilemediyse de, başından itibaren FKBDC oluşumuna yön veren devrimci anlayış, 15 Ağustos'la ülkemizde politik ve pratik bir olgu haline geldi ve ete-kemiğe büründü.

15 Ağustos, ülkemiz açısından olduğu kadar Türkiye açısından da tarihsel bir olaydı. Bu çıkış, genelde burjuva siyasal sisteme karşı ve özelde de 12 Eylül rejimine karşı yeni ve ciddi bir politik alternatif ortaya koyuyordu. Bu çıkışla inisiyatif, 12 Eylül rejiminin elinden gitti; rejim, o zamana kadar uyguladığı programını sürdüremeyerek yeni açılımlar yapmak zorunda kaldı; böylece Türkiye siyasal yaşamında ve 12 Eylül rejiminin geliştirilmesinde yeni bir dönem başladı. Artık Türkiye'deki siyasal yaşama tek başına 12 Eylül rejimi değil, ülkemizdeki devrimci mücadele yön veriyordu.

12 Eylül rejimi, bu dönemde, bir yandan daha önce başlatmış olduğu savaşı ülkemizde yeni yöntemlerle geliştirir ve bu temelde devrimci hareketi ezmeye çalışırken, öte yandan da, bunun bir parçası olarak ve toplumun daha çok desteğini alabilmek amacıyla ve "milli birlik ve beraberlik" ruhuyla Türkiye'de kısmi politik açılımlar yapmaya yöneldi. Bu doğrultuda, 1983 yılında seçimlere alınmayan burjuva partilerine yeni itibarlar verilmeye çalışıldı. ANAP ile MDP birleştirilerek iktidar partisi güçlendirilmek, HP ile SODEP birleştirilerek sözde sosyal-demokrasi öne çıkarılıp bu temelde kitlelerin devrimci mücadeleye kayması engellenmek istendi. Tıpkı 1973-74'te olduğu gibi, devrimci mücadelenin yarattığı mirasın sosyal-demokrasiye kanalize edilmesi amaçlanıyordu. Ayrıca, basın, eskiye göre biraz daha fazla nefes alır kılındı; DİSK, Barış Derneği, Aydınlar Dilekçesi gibi davalarda tahliyelere gidilerek o kesimlerin muhalefeti hafifletilmeye ve destekleri sağlanmaya çalışıldı. Bu dönemde sosyalist ve demokratik güçlerin legal faaliyetlerinde ileri bir gelişme ortaya çıkmadı; ama cezaevlerindeki baskı koşulları kısmen hafifledi ve devrimci tutsakların direnişleri daha da yaygın hale geldi.

Ülkemizdeki devrimci çıkışın etkisi, en az 12 Eylül rejimi kadar, hatta ondan daha fazla yurtdışındaki tasfiye olmuş ve tasfiyeci hale gelmiş sol üzerinde duyuldu. 15 Ağustos'tan üç ay sonra, Avrupa'da TKP öncülüğünde ve altı örgütün bileşimiyle "Sol Birlik" (**) kuruldu. Bu, 12 Eylül sonrası yurtdışında kurulan FKBDC'den sonraki ikinci geniş kapsamlı birlikti. Ne var ki, 12 Eylül darbesine ve rejimine karşı, burjuvaziye ve burjuva düzene karşı değil, onlara hizmet etmek üzere 15 Ağustos'a, devrimci direnişe, devrime ve halka karşı kurulmuştu. 12 Eylül darbesinden sonra değil, (katılan güçler, o dönemde birlik ve cephenin koşullarının olmadığını savunuyorlardı -TKEP hariç), 15 Ağustos devrimci atılımından sonra ortaya çıkmıştı (demek ki, bu dönemde onların birlik ve cephesinin koşulları oluşmuştu). "Sol Birlik" adıyla kurulan tasfiyeciler birliğinin misyonu, üç yıl boyunca, Avrupa'da, Devrimci Harekete ve ülkemizdeki mücadeleye küfretmek, "teröristlik" ve "maceracılık" diyerek saldırmak, her yerde ve her fırsatta mücadeleye karşı olduklarını ortaya koymak, Avrupa'da sağdan sola kadar tüm politik güçleri Devrimci Harekete düşman yapmaya çalışmak, bu doğrultuda yürütülen bütün faaliyetlere öncülük etmek oldu ve H. Kutlu ile N. Sargın'ın 12 Eylül rejimine teslim olmaları ve Almanya'daki ünlü "Dava"nı" açtırılması ile Avrupa'daki bu misyon tamamlandı. Tasfiyecilerden de bundan başka bir şey zaten beklenemezdi.

"Sol Birlik" önderliğinde, yurtdışındaki bütün tasfiyeci güçler, 12 Eylül'den sonra harcadıkları bütün çabaya rağmen devrimci gelişmeyi engelleyememiş olmalarının verdiği acıyla ve yarattığı gözüdonmüşlükle, 15 Ağustos devrimci atılımına ve Devrimci Harekete saldırdılar. Ülkemizdeki devrimci çıkışa karşı nasıl mücadele edebileceği konusunda emperyalizme ve 12 Eylül rejimine akıl vermeye, yol ve yöntem göstermeye çalıştılar. Bu çabalarında, komplo ve provokasyon düzenlemekten, adi polis ihbarcılığına kadar her yol ve yöntemi kendileri için geçerli gördüler. Bir provokatöre sahip çıkabilmek için eşi görülmemiş birlikler yaratarak, aylarca ve yıllarca provokatörün ardından gözyaşı döktüler. Basit bir yürüyüşte ve hatta bir eğlence gecesinde bile üçü-beşi bir araya gelemeyen ve birlik oluşturamayan bu güçler, Devrimci Hareket ve devrimci mücade-

leye karşı hiçbir ideolojik ayrılık tanımayan en geniş birlikler yarattılar, onar ve onbeşer imzalı sayısız bildiri dağıttılar. Ne pahasına olursa olsun, gelişen devrimci mücadeleyi durdurmak ve bu yolda harcadıkları çabaya dayanarak 12 Eylül rejimine teslim olmak istiyorlardı. İşte Türk ve Kürt halklarının umut bekledikleri politik göçmenlerin ve "sürgündeki örgütlerin" durumu ve geldikleri nokta büyük çoğunlukla buydu. Bu duruma katılmayan çok az sayıda insan ve örgüt kaldı. Bugün Türkiye'de sosyalist ve demokratik mücadele yürütmek isteyen güçler, bu dönemde Avrupa'da yapılanları mutlaka araştırıp öğrenmeli, belirttiğimiz hususları içeren sayısız dergi ve bildiriyi bulup mutlaka okumalı, insanların nereye kadar düşebileceği konusunda ibret verici olan bu tutumlardan gereken dersleri mutlaka çıkarmalıdır. Sağlıklı bir hareket ve mücadele geliştirebilmek için bu dersleri mutlaka edinmek gerekir. Oportünizm ve tasfiyeciliğin ne olduğu yeterince bilinmeden doğru ve başarılı bir devrimcilik yapılamaz.

1987 yılı, dünyada ve Türkiye'de güçler dengesindeki ciddi bir dönemecin başlangıcı oldu. ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler, bu yıldan itibaren yeni bir biçim ve düzey kazanmaya başladı. Bu, Sovyetler Birliği'nin geçmişten beri izlediği; fakat bir türlü tam olarak uygulayamadığı, uygulamaktan çekindiği daha çok uzlaşma ve işbirliği politikasına tek taraflı ve tam olarak yönelmesiydi. Kendi sorunları daha çok olduğu ve tek taraflı yöneldiği için, bu politikanın en çok Sovyet bloku üzerinde etkili olacağı; ancak dünyadaki güç dengesini etkileyerek herkes üzerinde etkide bulunacağı açıktı. Türkiye'de bütün politik güçlerin de bu değişimden etkilenmemesi mümkün değildi.

Dünyadaki güç dengesinde başlayan bu yeni değişimle birlikte, iç yapıda meydana gelen gelişmeler Türkiye açısından çok daha önemliydi. Devrimci Hareket kongre düzeyinde toplantı yapmış, güçlerini ve çalışmalarını yeniden düzenlemişti; bu temelde silahlı direniş yeni bir gelişme temeline girmişti. Bu, genelde 12 Eylül rejiminin, özelde ise bu rejimin 1984 yılından itibaren yürüttüğü mücadelenin başarısızlığı ve sonuçsuzluğu demekti. Böyle bir gelişmenin, her alanda Türkiye üzerinde çok daha fazla etkide bulunması kaçınılmazdı. Ayrıca, ekonomik bunalım giderilemediği gibi daha da ağırlaşmış, sosyal çelişkiler derinleşmiş, yedi yıldır tam bir ekonomik ve politik cendere içinde tutulan kitlelerin homurdanması başlamıştı. Ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve siyasal durum, 12 Eylül demagoglarının bütün silahlarını kaybetmesi anlamına geliyordu. İşte böyle bir durumda ve 1987 yılında 12 Eylül rejimine yeni biçimler verilmeye çalışıldı.

"Olağanüstü hal" ilanıyla, "özel valilik" ve "özel kolordu" örgütlenmesiyle ve pişmanlık yasasının yeniden düzenlenmesiyle ülkemizde özel savaşın açık ve ayrı olarak kurumlaştırılmasına ve daha da geliştirilmesine yönelindi. Özel savaş uygulamasında yapılan her yeni hamle, bunun bir parçası olarak ve bunda başarılı olabilmek amacıyla Türkiye'de "milli birlik ve beraberlik" olayının yeniden ele alınmasını ve daha da geliştirilmesini gerektiriyordu. Bu kez de aynısı oldu. Bir yandan özel savaş kurumlaştırılır ve geliştirilirken, diğer yandan referanduma gidildi ve burjuva politikacılar üzerindeki 12 Eylül yasağı kaldırılarak, burjuva siyasetin çerçevesi daha da genişletilmeye ve eski kırgınlıklar giderilmeye çalışıldı. Fakat bu durum, başka bir partinin iktidara gelmesi ve özel savaş düzeninde sorunların ortaya çıkması gibi tehlikeleri de içinde taşıyordu. Bu nedenle, seçimler erkene alınarak ANAP yeniden beş yıllık süreli iktidar koltuğuna oturtuldu ve normal süreçte ANAP'ın kaybetmesi ve değişikliğin doğması tehlikesi de böylece önlendi.

Bunlar, 12 Eylül rejiminin, yeni gelişmeler karşısında kendini yeniden düzenlemesi ve güçlendirmeye çalışmasıydı. Ancak, gelişen devrimci mücadele karşısında bunlar da yeterli olmuyordu; rejimin soldan takviyesinin daha da geliştirilmesi, kitlelerin devrime kayışının bu biçimde de önlenmeye çalışılması gerekiyordu. İşte 141 ve 142. maddelerin kaldırılması ve Türkiye'de de Avrupa'dakilere benzer komünist partinin kurulabilmesi tartışmaları böyle bir ortamda gündeme geldi ve TBKP yöneticilerinin Türkiye'ye dönüp 12 Eylül rejimine teslim olmaları böyle bir ortamda gerçekleşti. Yapılan tutuklama ve çok taraflı harcanan çabalarla bu teslimiyet olayı bir kampanyaya dönüştürülmeye ve bu biçimde TBKP popüler kılınıp taban yaratılmaya çalışıldıysa da, bunda pek etkili olunamadı. Kuşkusuz bu dönüş olayının uluslararası düzeydeki gelişmelerle de bağlantısı vardı; Sovyetler Birliği'nin, emperyalizmin en gerici ve saldırgan kliklerinden biri olan Reagan yönetimiyle bu denli ileri düzeyde bir işbirliği ve uzlaşmaya gittiği bir ortamda, TKP'nin veya sonraki adıyla TBKP'nin 12 Eylül rejimine teslim olması, fazla şaşılacak ve yadırganacak bir olay değildi. Kaldı ki, TKP açısından bu durum yeni bir politika izlemek de değildi; sözle ne kadar "devrim" ve "sosyalizm" lafı etmiş olursa olsun, pratikte izlediği hep reformist teslimiyetçi bir

politika olmuştu; illegal koşullarda olması bu gerçeği gizliyor, birçok dürüst ve inanmış insanı aldatıp heder ediyor, böylece Türkiye sosyalist ve demokratik hareketine zarar veriyordu. Sözüyle özünün böyle açıkça ortaya çıkması, bu tür olumsuzlukların giderilmesine hizmet edebilirdi; Türkiye devrimci-demokratik hareketi, bir yandan bu teslimiyet eğilimini teşhir ve tecrit ederken, diğer yandan da gerçeğin böyle açığa çıkmasından yararlanabilirdi. Ayrıca, özel savaşın bir gereği olarak da ortaya çıksa, rejimin yaratmak zorunda kaldığı böyle bir siyasal ortamdan, çok sınırlı olarak devrimci-demokratik hareketin yararlanabilmesi de mümkündü.

Bu dönemde ortaya çıkan önemli olgulardan biri, gittikçe ağırlaşan ekonomik ve toplumsal bunalım ortamında iyice sıkışan ve gelişen devrimci silahlı direnişten etkilenen emekçi kitlelerin çeşitli biçimlerde hak arama kavgasını başlatmasıydı. Devrimci silahlı direniş rejimin zırhını deldikçe, ekonomik ve siyasal baskı altında sıkışmış olan kitleler, bundan da yararlanarak, mücadele sahnesine çıkmaya başlıyordu. 1988 yılında uç veren işçi ve öğrenci kitlelerinin grev, gösteri biçimindeki eylemleri, 1989 yılında daha da gelişerek, engellenemeyecek önemli bir kuvvet olduğunu ortaya koyuyordu. Bu da, Türkiye devrimci-demokratik hareketinin yeniden bir gelişme sürecine girmesi için çok önemli bir durumdu.

Bu ortamda, bunalımın iyice derinleştiği, devrimci silahlı direnişin geliştiği, kitle mücadelesinin gelişmeye başladığı ve rejimin sınırlı bazı tavizler vermek zorunda kaldığı bu koşullarda, yurtdışından tasfiyecilikten öteye olumlu bir gıda fazla alamayan Türkiye sosyalist ve demokratik hareketi, yavaş yavaş kıpırdanmaya başladı. Değişik biçimlerde toplantılar yapılır ve çeşitli konular tartışılır oldu. Uzun bir süre legal sosyalist parti kurma sorunu tartışıldı ve hatta kurulan da oldu; yine tartışmalar sözlü olma yanında yazılı yürütülmeye de başlandı, bu doğrultuda haftalık ve aylık dergilerin yayını ortaya çıktı ve bunların sayısı, kısıtlı yayın ortamına rağmen, giderek çoğaldı. 12 Eylül darbesiyle kaybolan güçler, bu biçimde yeniden hem de birkaç kat üremiş olarak yaşama dönüyorlardı. Bu durum, Türkiye sosyalist ve demokratik hareketi için, yeniden ve yeni bir başlangıç oluyordu, fakat eskinin hatalarını aşmış ve sağlıklı bir başlangıç olmuyordu.

1990 yılı da, 1987'de olduğu gibi, yeni bir dönemeç yılı oldu. Daha doğrusu, 1987 yılında uç veren değişim süreci yeni bir aşamaya ulaştı, ilk sonuçlarını vererek niteliği iyice açık ve anlaşılır hale geldi. Doğu Avrupa ülkelerindeki rejim değişiklikleriyle Sovyet bloku dağıldı ve eski dünya dengesi bozuldu; dünya eskisi gibi bir dengeyi değil, dengesizliği ve bir geçiş sürecini yaşamaya başladı. Bir yandan sosyalizm ve komünizmden müthiş bir kaçış ve kapitalizme savrulma yaşanırken, öte yandan kapitalist başkentlerde bol bol "insan hakları", "yumuşama", "barış" sözleri edilir oldu. Doğu Avrupa'da ilk başarılarını kazanan emperyalizm, "yeni dünya düzeni" adı altında bu sefer yönünü en sorunlu bölge ve dünyanın kalbi durumunda olan Ortadoğu'ya çevirdi ve emperyalizmin, insan hakları, barış ve yeni dünya düzeninin ne demek olduğunu tüm dünyaya gösterdi. Dünyada hızlı bir biçimde yaşanan bu değişimin, Türkiye'de hem rejim hem de devrimci-demokratik hareket üzerinde önemli bir etkisi görüldü. Sözde de olsa dünyada insan haklarından ve demokrasiden söz edilirken, Türkiye'de özel savaş rejimi daha da geliştirilmeye çalışılıyordu. En kaba anlamda bile bunlar birbirine tersti. Gerçi kısa vadede kazanan emperyalist sistem olmuştu ama, Türkiye'deki bu durumun yükünü rejimin en yakın dostları bile artık taşıyamıyordu. Mevcut gelişmelerin, Türkiye'deki rejimi, içte ve uluslararası alanda daha çok ve ciddi sorunlarla yüzyüze getireceği açıktı. Öte yandan, uluslararası planda sosyalizmin yaşadığı durum, 12 Eylül rejiminin on yıldır devrimci-demokratik hareketi ezme ve tasfiye etme çabasının üzerine adeta tüy dikmek oldu. Dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de sosyalizme inançsızlık ve ondan kaçma doğrultusunda önemli etkide bulundu. Dogmatizmin çok güçlü olduğu Türkiye sosyalist hareketinin yapısı da zaten buna uygun ve açıktı. Ancak, buna rağmen, burjuvazinin beklediği düzeyde bir geri dönüş yaşanmadı, tersine sosyalizme daha sıkı sarılma eğilimi gelişti. Çünkü, devrimci silahlı direniş vardı ve emekçi kitlelerin yoğun eylemliliği yaşanıyordu, bunlar Türkiye ortamına devrimi dayatıyorlardı ve Türkiye'de kendine özgü bir devrimci durum yaşanıyordu. Burada artık şu soruyu da sormak gerekiyor: On yıldır Türkiye'de ve dünyada yaşananlar ortamında, eğer yürüttüğümüz mücadele olmasaydı, Türkiye'de sosyalizm ve demokrasi adına ayakta ne kalırdı?

1990 dönemecinde Türkiye'deki gelişmelere damgasını, Newroz'la birlikte Nusaybin ve Cizre'den başlayan ve giderek her tarafa yayılan kitle hareketleri, serihildanlar vurdu. Bu, hem silahlı direnişin ulaştığı yeni aşamayı ve gücü ifade ediyordu hem de Türkiye halkı üzerinda daha çok etkide bulunuyordu. Nitekim, bu etki

ve bundan öğrenme sonucunda, 12 Eylül rejiminin ekonomik ve siyasal baskısından bunalan işçi ve emekçi kitlelerin yaygın eylemliliği gelişti; eylemliliğin düzeyi Zonguldak mücadelesine ve genel greve ulaştı; yapılan grev ve gösteriler yeni biçimler ve yeni bir muhteva kazandı, siyasal yönün ağırlığı ortaya çıktı. Bu durum, günümüzde de canlı olarak ve gelişerek sürmektedir. Türkiye'deki devrimci-demokratik mücadele, bu temelde, kendi çizgisini ve taktiklerini yaratarak yeni bir gelişme süreci yaşamaktadır.

Siyasal ortama damgasını vuran bu gelişmeler, 12 Eylül rejimi üzerinde çok önemli etkilerde bulundu. Rejim, Nusaybin ve Cizre direnişleri sürecinde, yeni kararnameler çıkartarak ve eski kanunlarını işlevsiz kılarak, ülkemizdeki özel savaş düzenini daha da geliştirmeye çalıştı. Ve bunu, Irak'a karşı yürütülen emperyalist saldırı ve savaşla da birleştirdi. Özel savaştaki her hamle, Türkiye'deki "milli birlik ve beraberlik" ortamının yeniden düzenlenmesini ve geliştirilmesini gerektiriyordu. Bu çerçevede, düzen partileri arasında görüşmeler yaptırtıldı ve mutabakatlar ortaya çıkartıldı, basına milli maç seyircisi gibi hareket etmeleri gerektiği buyuruldu, tutuklu liderler salıverilerek rejime soldan bir yama olması için TBKP kurdurtuldu. Daha sonra da, ANAP'ın bir yan kuruluşu gibi hareket eden ve Özal'ın söylediklerini bazı kelime değişiklikleri yaparak tekrarlayan SBP kuruldu. Dünyanın birçok alanında önemli güce sahip olan komünist partilerinin bile ad değiştirdiği bir ortamda, TBKP'nin ad değiştirmemesi ve ille de "komünist" ve "sosyalist" adında ısrar etmesi, onun üzerine yüklenen bu işlevden ötürüydü, görevini bu adlara dayanarak yerine getirmesi hesabından dolayıydı, yoksa bu adların anlamını temsil etme istek ve amacından değil. Bilakis, eğer serbest olsalardı, herkesten önce TBKP liderleri bu adlardan kaçarlardı. 12 Eylül rejiminin bu uygulamaları, günümüzde de "terörle mücadele ve şartlı salıverme yasası" olayına vardırıldı; bununla, faşistler serbest bırakıldı, devrimci-demokratik hareketin daha çok bölünmesi hesabı yapıldı, özel savaş düzeni Türkiye'ye de yayılarak yasal güvence altına alınmak istendi.

1987 yılından itibaren yeniden kıpırdanmaya başlayan Türkiye sosyalist ve demokratik hareketi, 1990 yılıyla birlikte bütün örgütleri ve grupları çerçevesinde ortaya çıkmaya ve kendini geliştirmeye çalıştı. Siyasal ortam sonderece elverişliydi, düzenin bunalımı derindi ve bu sürekliydi, silahlı direniş ve kitle mücadelesi muazzam düzeyde gelişiyordu; ancak örgütsel düzeyde hareketin gelişimi hiç de bunlara uygun olmadı. Atomlarına kadar parçalanmış olduklarını gören ve ittifak birlik yaratmaları gerektiğini hisseder gibi görünen bu güçler, 1990 yılında Avrupa'da ve Türkiye'de uzun bir "birlik tartışmaları" yürüttüler. Çok şey konuşuldu, söylendi, fakat sonuçta ortaya hiçbir şey çıkmadı. Bu durum, aslında dayatan somut pratik görevlerden kaçmanın ve günah savmanın, zamanı böylece öldürmenin bir aracıydı. Nitekim böyle oldu ve günümüze kadar bu olumsuz ve bir bakıma da sorumsuz durum sürerek geldi. Tarihi, yüzyılımızın başına kadar uzanan Türkiye sosyalist ve demokratik hareketi, bugün ciddi hiçbir politik rol oynayamaz bir durumda bulunmakta ve bu durumunu hala sürdürmektedir.

12 Mart darbesinde, Türkiye sosyalist ve demokratik hareketinin yaşadığı durum bir trajediydi. 12 Eylül darbesinde yaşananlar ise bir komedi oldu. 12 Mart trajedisinden sonra ortaya çıkarılan 1974 affı aslında bir özel savaş uygulamasıydı. Nitekim, bu afla, direnen örgütler çizgisinden uzaklaşmış ve hareket kırk parçaya bölünmüş olarak çıktı ve bu yapı 12 Eylül darbesini hazırlanmasında bir şamaroğlanı olmaktan öteye ciddi devrimci bir rol oynayamadı. Aynı tehlike, çok daha fazla olarak, günümüzde yaşanan yeni gelişme dönemi için de vardır. Sosyalist ve demokratik hareket, bu kez seksen parçaya, hatta daha fazlaya bölünme tehlikesini yaşamaktadır. Geçen on yıllık süreçte devrimci-demokratik hareket, tasfiyeciliğin, tövbekarlığın, pişmanlığın ve itirafçılığın en aşağılık örneklerini yaşamıştır. Günümüzde bunlar kişisel düzeyden örgütsel düzeye çıkartılmak, pişmanlaşmış itirafçı örgütler yaratılmak istenmektedir. Özel savaş düzeni, bu konuda her yola başvurmakta, bütün gücünü harcamaktadır. Elbette bütün bu oyunların karşısında da en sağlam güç olarak yine devrimci silahlı direniş durmaktadır. Bir düşünelim, Devrimci Hareket ve silahlı direniş olmasaydı, o zaman Türkiye'deki bugünkü durum ne olurdu?..

SÜRECEK

* PKK, Devrimci Yol, THKPC-Acilciler, SVP, TKEP, Devrimci Savaş, TKP-İşçinin Sesi, TEB

** TKP, TİP, TSİP, TKEP, PPKK, ÖY, KUK

Enternasyonalizm üzerine düşünceler

Ali YAVUZ

Marksizm-Leninizmin en temel ilkelerinden birinin proletarya enternasyonalizmi olduğu biliniyor. Enternasyonal boyutu eksik olan bir işçi ve sosyalizm hareketinin düşünülemeyeceği gayet açıktır. **Dünya Devrimi** kavramının da enternasyonalizmin en temel ve **merkezi**/stratejik kavramı olduğunu biliyoruz. Ulusların eşitliği, özgürlüğü, kardeşliği, birliği vb. ögeleri de içeren enternasyonalizm, salt ulusal soruna yaklaşımın ana çizgilerini açıklayan teorik-pratik bir ilke derecesine de indirgenemez. Doğası gereği, enternasyonal olan dünya işçi ve sosyalizm hareketi, her türlü ulusal baskı ve sömürüye, ulusal ayrıcalığa karşıdır; ancak enternasyonalizm salt bu değildir. Yeryüzünde ulusların gerçek özgürlüğü ve eşitliği temelinde ulusların birliği ve kardeşliği idealini gerçekleştirmek, proleter dünya devrimi kavramından ayrı düşünülemez.

Toplumsal eşitlik ve özgürlük eğilimi ile ulusların eşitliği ve özgürlüğü birbirini bütünleyen/tamamlayan bir temelde yürüdüğü ölçüde işçi ve sosyalizm hareketi, **enternasyonalist** kimliğini kazanmayı hak eder. Ulusların eşitliği ve özgürlüğü sonal amacını gözetmeyen, hareket ilkesi kabul etmeyen bir işçi ve sosyalizm hareketi topaldır; "ulusal sosyalizm ve işçi hareketi" olmak durumundadır.

Öte yandan, enternasyonalizmi salt sonal amaç bağlamında incelemek yeterli değildir. En önemlisi, "ulusal devrimler" ve işçi hareketlerinin dünya çapındaki çok boyutlu ilişkileri bağlamında soruna yaklaşmak canalıcı bir konu olmaktadır. Enternasyonalizmi salt çeşitli ülke devrimleri ve işçi hareketleri arasındaki dayanışma, yardımlaşma ve işbirliği ilişkisi olarak tanımlamakta yetersiz, yanılgılı bir yaklaşımdır. Ayrıca, enternasyonalizm, salt ezilen ve sömürge halkların ve ulusların sorunlarına yaklaşım olarak darlaştırılamaz. Kuşkusuz, ezilen ve sömürge ulusların ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerine devrimci yaklaşım, bu mücadeleleri dünya devriminin etkin bir parçası olarak selamlamak enternasyonalizmin olmazsa olmaz bir boyutudur.

Bütün bunların merkezi bir kavrama ve devrim sürecine bağlanması ve oturtulması zorunluluğu var. Sözkonusu süreç, **Dünya Devrim** sürecidir. Bu kavramdan herkesin aynı şeyleri, aynı ideolojik-politik yaklaşımı anlamadıkları da biliniyor. (Burada farklı yaklaşım ve kavrayışları incelemek konumuz değildir) Ve en önemlisi, bu kavramın (dünya devriminin) değişen somut tarihsel koşullara göre somut biçimler ve görünümler kazandığı, somut görevler, taktikler vb. dayatan **dinamik** bir kavram olduğu bir olgudur.

Bu bakımdan, proleter enternasyonalizmin teori ve pratiğinin tarihsel gelişim sürecine kısaca, ana çizgileriyle yaklaşmamız bizi doğru enternasyonalizm kavrayışına götürecektir, diye düşünüyoruz. Enternasyonalizm hakkında farklı teorik-pratik yaklaşımların olduğu biliniyor. Dolayısıyla bu konuda en sağlıklı ve doğru-devrimci enternasyonalizm kavrayışına ulaşmak bugün, her zamankinden daha bir önem kazanıyor. Bu, salt sosyalizmin genel bir kriz ve gerileme dönemi yaşadığı için değil, ideolojik belirsizlikler ve sapmalar nedeniyle de değil bunlarla birlikte, emperyalizm ve burjuva ideolojisinin, milliyetçilik ve şovenizmin dünya çapında yoğunlaştırdıkları genel saldırıya ve bu ideolojik saldırıların "sosyalizm saflarındaki" etkilerine karşılık, proleteryanın ve ezilen halkların enternasyonal kızıl bayrağını daha da yükseltmek zorunluluğundan kaynaklanmaktadır...

Proletarya enternasyonalizminin teorik oluşumu ve pratik somutlanışına tarihsel bir perspektifle kısaca bakmaya çalışacağız. Bu konuda ortaya çıkan sapmalı anlayışlara ve pratiklere vurgu yapmakla yetineceğiz, geniş bir çözümlemesini yapmayacağız ve en son günümüzde proletarya enternasyonalizminin teorik ve pratik kavrayışının ne olması ve ne olmaması gerektiği konusunda düşüncelerimizi ana çizgileriyle açıklamaya çaba göstereceğiz.

I. Bölüm

Marksizm (bilimsel sosyalizm) ulusal bir ideoloji değil, kendisi de enternasyonal bir sistem olan kapitalizmin eleştirisi, çözümlenmesi ve bu eleştiri ve çözümlemeler ışığında yeni bir dünya sistemi öngören enternasyonal bir ideolojidir. Alman, İngiliz, Fransız vb. ulusal kimlikle doğmuyor, uluslararası işçi hareketinin enternasyonal kimliği ile doğan, büyüyen ve gelişen bir ideolojidir. Marksizm, kapitalizmin evrensel hareket yasalarının çözümlenmesi, enternasyonal işçi hareketinin sorunlarının irdelenmesi ve bütün bunların "dünyayı değiştirme" hedefine bağlanması durumu, Marksizmi yerel/

ulusal bir olay olarak değil, evrensel (enternasyonal) bir akım olarak doğmasına ve gelişmesine temellik etmiştir. Kısacası, Marksizmin nesnel temelleri ve koşulları enternasyonal idi. Dolayısıyla, bu nesnel temeller ve koşulların ideolojik yansıması, açılımı ve devrimci dönüşümünü öngören bilimsel sosyalizm de enternasyonal olacaktı. Ulusal ve yerel bir olay/ideoloji olması mümkün değildi. Bu durum çok açık, daha fazla açmaya gerek yoktur.

Marksizmin doğuş ve gelişim döneminde, "dünyayı değiştirme" amacı, ulusal/yerel çapta düşünülmüyor. Bu, Dünya Devrimi perspektifine tekabül ediyor. Devrimin zaferinin ulusal ölçekte değil de, dünya (o dönemde kapitalizmin geliştiği Avrupa ülkeleri) ölçeğinde öngörülmesi öznel bir tercihin sonucu değildir. Dönemin tarihsel nesnel koşullarının bilimsel çözümlemelerine dayanıyor, bu düşünce. Uluslararası işçi hareketinin nesnel boyutları, doğal olarak, onu öznel planda da enternasyonal olmasını koşullamıştır.

"Dünyayı değiştirme" amacının "dünya çapında devrim", Dünya Devrimi olarak algılanması düşüncesi, politik-örgütsel yönelimlerin de bu doğrultuda olmasına götürmüştür. Bu, I. Enternasyonal'in kuruluşuna denk düşüyor. (1)

I. Enternasyonal (Uluslararası İşçiler Birliği)'nin tüzüğüne baktığımızda enternasyonal fikrinin nasıl geliştiğini ve somutluk kazanmaya başladığını açıkça kavrayabiliriz. Şöyle yazılıyor:

"İşçi sınıfının kurtuluşunun işçi sınıfının kendi eseri olması gerektiğini, işçi sınıfının kurtuluş mücadelesinin, sınıfsal ayrıcalıklar ve tekeller uğruna değil, eşit haklar ve görevler ve her türlü sınıf egemenliğini kaldırılması uğruna mücadele demek olduğunu.

"Bütün biçimler içerisindeki köleliğin, her türlü toplumsal sefaletin, zihinsel çöküşün ve siyasal bağımlılığın temelinde, çalışanların, iş araçlarını, yani yaşam koşullarını tekelinde bulundurmalarının iktisadi boyunduruğu altına girmelerinin yattığını.

"İşçi sınıfının iktisadi kurtuluşunun, bu nedenle her siyasal hareketin bir araç olarak, tabi olması gereken büyük amaç olduğunu.

"Bu büyük amacı hedefleyen bütün çabaların, her ülkedeki emeğin farklı bölümleri arasında dayanışmanın eksik oluşu ve değişik ülkelerin işçi sınıfları arasında kardeşçe bir birlik bağının bulunmayışı yüzünden, bugüne dek başarısız kaldığını.

"Emeğin kurtuluşunun ne yerel ne de ulusal bir sorun olmayıp, modern toplumu içeren bütün ülkeleri kucaklayan ve çözümü en ileri ülkelerin pratik ve teorik işbirliğine dayanan toplumsal sorun olduğunu..."(2)

I. Enternasyonal'in tüzüğünde yazıldığı gibi, emeğin kurtuluşu ulusal ölçekli devrimlerde değil, "modern toplumu içeren bütün ülkeler"deki enternasyonal bir devrimde, yani hemen hemen eş zamanlı/eş dönemli bir Dünya Devrimi'nde görülüyor.

Altı çizilmesi gereken temel noktalar: Bir; emeğin kurtuluşunun ulusal ve yerel bir olay olarak değil, enternasyonal bir sorun olarak konulması ve bu konuluşun bir dünya devrimi düşüncesine tekabül etmesi veya götürmesi. İki; bu Dünya Devrimi düşüncesinin çok genel ve çok uzun bir zamana yayılmış geniş bir süreç olarak değil, belli bir eş zamanlılığı, belli bir zaman kesitini içeren görece daha dar bir devrim süreci olarak algılanması. Enternasyonalizmde Dünya Devrimi'nin bu kavranışı doğaldır ki, I. Enternasyonal'in politik ve örgütsel rolünde biçimlendirecektir. Nihai amaca varmada araç olarak, birbirinden kopuk yerel "ulusal" devrimleri değil, birbirleriyle sıkı sıkıya kenetlenmiş "modern ülkelerin" ortaklaşa devrimi, yeni eş zamanlı ve ortak Dünya Devrimi'ni düşünen I. Enternasyonal, böyle bir uluslararası hareketin mücadele, dayanışma ve birlik organı olarak algılanması ve örgütlenmesinin bugüne göre geliştirilmesi anlaşılır bir şeydir.

Kuşkusuz, uluslararası işçi ve sosyalizm hareketi biçimsiz, üzerinde yükseldiği ulusal-toplumsal zeminden kopuk değildir. Aynı ve bir enternasyonal dalgada kucaklayan işçi hareketleri, doğaldır ki, **ulusal biçimler** olacaklardı, ulusal biçimlerle somut ifadeler kazanacaklardı. Örneğin "İngiliz işçi hareketi", "Alman işçi hareketi" vb. tanımlamalar kullanılıyor. Bu, nesnel olarak enternasyonal işçi hareketinin somutlandığı **biçimi** ve zemini vurguluyor.

Enternasyonal işçi hareketi ile tek tek ülkelerde, somut biçimler kazanan "ulusal" işçi hareketi arasında birlik ve çelişki, aynı anda ve birlikte vardır. Tipik bir karşıtların birliği ve karşıtların mücadelesi olgusuyla karşı karşıyayız. Birlik ve çelişki ögelerinden birinin aşırı vurgulanması, yani ulusal yan ile enternasyonal yan arasındaki dengenin bir yan lehine bozülması ortaya sapmalı bir durum çıkarır. Ulusal boyutun aşırı vurgusu, enternasyonal özün gözden kaçırılması yaklaşımı, **milliyetçiliğe** denk düşürür. Aynı şekilde enternasyonalizm adına ulusal gerçekliğin gözardı edilmesi ve yadsınması başka bir yanılgılı

eğilime tekabül eder. Bu literatürde **ulusal nihilizm** (inkarcılık) olarak adlanır. Dikkat edilmesi gereken nokta enternasyonal ile ulusal farklılıklar, ulusal gerçekliğin doğru ve uygun sentezini yakalamak ve uygulayabilmektir. Bu noktada I. Enternasyonal deneyi önemli dersler sunuyor.

Enternasyonalizmin iki boyutu arasındaki ilişki üzerinde biraz daha durmakta yarar var. Enternasyonal boyut, yerel ve ulusal ölçekte somut bir biçim kazanmak zorundadır, başka türlüsü mümkün değildir. İşçi ve sosyalizm hareketlerinin ulusal ölçekte kazandığı, somut biçim ile enternasyonal işçi ve sosyalizm hareketleri arasında özsel, dinamik, organik bir bağ ve birlik vardır. İkisi bir bütündür; ancak birlikte var olabilirler, kopmaz bir diyalektik bütünlük içindedirler. Ve enternasyonal işçi ve sosyalizm hareketi, tek tek ülkelerdeki işçi ve sosyalizm hareketlerinin mekanik, aritmetiksel bir toplamı olarak düşünülmemelidir. Organik, diyalektik bir bütündür. ÖZ, BÜTÜN, EVRENSEL parça, yerel ve ulusal da somut biçim kazanabilir. Parça, yerel ve ulusal da somut biçim kazanan ENTERNASYONAL (Evrensel), canlı, somut, dinamik ve anlamlı bir kavramdır. Somut PARÇA'ların, somut YEREL ve ULUSAL biçimlerin diyalektik ve organik bütünlüğü dışında bir enternasyonalizm, soyut, anlamsız bir terimden başka bir şey değildir.

Sanırız, evrensel ile yerel, enternasyonal ile ulusal arasındaki canlı, kopmaz, kapsayıcı ilişki ve bağlantı ile ilgili bu söylediklerimiz yeterlidir. Ancak bir nokta daha; Enternasyonal, ulusal gerçekliği, ulusal özellikleri ve farklılıkları, tarihsel biçimlenişleri vb. yadsımıyor. Tersine bu somut noktaları dikkate aldığı, içerdiği ölçüde gelişme ve doğrulanma şansını yakalayabiliyor. Enternasyonalizm, hangi ideolojik söylemle ifade edilirse edilsin, hangi politik ve örgütsel biçimler kazanırsa kazansın, sözünü ettiğimiz bu boyutu geçerlidir; hiçbir zaman geçerliliğini yitirmiyor. Sınıf hareketinin somut mekan ve zemininden, gerçek tarihinden koparılarak anlaşılması, kavranması mümkün değildir.

Sonal amacı "Emeğin Kurtuluşu" olarak koyan I. Enternasyonal, iç yapılanmasında ve işleyişinde merkeziyetçilik ile ulusal çeşitlilik ve farklılıklar arasında uygun bir senteze ulaşıyor. Katı bir merkezileşme ve yerel inisiyatifi, ulusal farklılıkların koşulladığı bütünle uyumlu özerk tutum ve davranışları olanaksızlaştırma durumu da yaşanmaz. I. Enternasyonal'de, merkezi yönetim ve seksiyonların yerel inisiyatifleri birbirini bütünlemekte ve zenginleştirmektedir. Bu alanda çıkan sorunlar ve çelişkiler genel kongrelerde en geniş tartışma, fikir alışverişi, eleştiri vb. devrimci yöntemlerle çözümlenmektedir. Bu konuda Marx'tan akratacağımız şu parçanın yeterince açıklayıcı olacağını sanıyoruz.

"Aynı ülkede çalışan insanların değişik kesimleri ve farklı ülkelerdeki çalışan sınıflar, farklı koşullar altında bulundukları ve farklı gelişme düzeylerine sahip oldukları için, gerçek hareketi yansıtan teorik fikirlerin de birbirinden ayrılması neredeyse kaçınılmaz görünür. Ne var ki, Uluslararası İşçi Birliği'nin hayata geçirdiği ortak eylem, farklı ulusal seksiyonların kamu organları sayesinde kolaylaşan fikir alışverişi ve genel kongrelerde gerçekleştirilen doğrudan tartışmalar, kuşkusuz, adım adım ortak bir teorik programı oluşturmaktadırlar. Sonuç olarak, birliğin programını eleştirel bir incelemeden geçirmek genel konseyin görevlerinden değildir. İşçi sınıfı hareketinin gerçek bir bilimsel ifadeye sahip olmadığı konusunda, evet veya hayır, demek durumunda değiliz. Araştırmamız gereken, programını **genel eğiliminin** uluslararası işçi birliğinin **genel eğilimine,** yani, işçi sınıfının tam kurtuluşuna ters düşüp düşmediğidir."(3)

I. Enternasyonal, işçi sınıfı ideolojisinin kurulma ve ideolojik mücadele dönemine denk düşüyor. Bu dönemde atılan ideolojik ve politik adımların, izleyen dönemler üzerinde derinlemesine etkide bulunduklarını ve devamlılık sunan bir çizgi niteliğini taşıdığını söyleyebiliriz. Kuşkusuz gelişerek, büyüyerek ve giderek zenginleşip olgunlaşarak... I. Enternasyonal'den çıkarılması gereken ve bunun enternasyonalizm anlayışımıza ışık tutabilecek dersleri şu başlıklar altında özetlemek mümkündür.

Bir; Marx ve Engels tarafından temelleri atılan ve geliştirilen Dünya Devrim Teorisi'nin, günümüz koşullarında farklı bir kapsam ve farklı gerçekleşme sürecini içerse de geçerliliğini koruyor. Eş zamanlı, belli bir sürede, belli "modern ülkelerde" gerçekleşecek bir Dünya Devrimi öngörüsü tarihsel pratikte yaşama geçmiş olmasa bile, enternasyonalizmin merkezi kavramı olan Dünya Devrim'i fikri, dünya ileri ve geri, "modern" ve modern olmayan bütün ülkelerin sınıfsal ve ulusal kurtuluş devrim süreçlerinde yaşıyor. Eş zamanlı değil; ama biraz **zamana yayılmış geniş bir süreç olarak...**

İki; sınıfsal ve ulusal kurtuluş hareketlerinin ulusal ve enternasyonal boyutları ara-

sındaki ilişki konusunda I. Enternasyonal deneyi incelenmeye değer bir örnektir. Eş anlamlı bir Dünya Devrimi projesini hayata geçirme görevi ile kendini yükümlü gören I. Enternasyonal, ulusal ile enternasyonal boyutlar arasında **uygun** ve doğru bir sentezi kurmayı başarıyor.

Üç; I. Enternasyonal, uluslararası örgütlenme ve işleyiş konusunda da önemli ipuçları veriyor. Enternasyonalin merkezi yönetimi ile ulusal seksiyonların ilişkileri belli canlı bir denge ve uyumlu bir birliğe göre kuruluyor. Hareketin çeşitliliğini ve yerel inisiyatif zenginliğini bastırıp, yok edebilecek katı bir merkezileşmeden kaçınılıyor. Sorunların, farklılıkların canlı ve doğrudan bir tartışma ve eleştiri ortamında ele alınması, düşünsel üretim bakımından dinamik bir zemin sunuyor...

II. Bölüm

"19. yüzyılın son çeyreği ile 20. yüzyılın başındaki korkunç kapitalist köleliğin uzun 'barışçıl dönemi' boyunca, proleter kitlelerin örgütlenmesinde yararlı bir çalışma yapmıştır."

Lenin, bu değerlendirmeyi II. Enternasyonal için yapıyor. 1914'de somutlanan büyük ihanetine rağmen Lenin II. Enternasyonal'e inkarcı yaklaşmıyor.

II. Enternasyonal döneminin en karakteristik özelliği, işçi ve sosyalizm hareketinin görece "barışçıl" ve legal mücadele araçlarını kullandığı bir dönem olmasıdır. Aynı zamanda, işçi sınıfı hareketi politik mücadele dönemine de geçiş yapıyor. İşçi sınıfı hareketi kendi bağımsız ideolojik-politik çizgisini kendi partileriyle ifade edebiliyor. Bu, bir aşamaya da işaret ediyor. II. Enternasyonal, I. Enternasyonal gibi bir "dernek" değil, işçi partilerinin oluşturduğu daha gelişmiş bir örgütlenmeyi ifade ediyor.

Bu uzun "barışçıl" dönemin bozucu, çürütücü etkileri olmuştur ve kendini ihanet düzeyine çıkarır. Bu olgunun çok çeşitli nedenleri var. Bu nedenler üzerinde durmak konumuz değil.

II. Enternasyonal döneminde "Dünya Devrim Teorisi" gündemdedir ve Enternasyonali oluşturan partilerin stratejik ve taktiklerini belirlemektedir. Bu anlamda II. Enternasyonal, tüm zaafları, olumsuzluklarına rağmen, "Dünya Devrim Partisi" olma özelliğini koruyor.

Bu durum, uluslararası işçi ve sosyalizm hareketinin enternasyonal ve ulusal boyutları arasındaki ilişkiyi de belirliyor. Esas olarak dönemin özelliklerine denk düştüğü söylenebilir, bir dizi olumsuz ve zaaflı belirtiye rağmen. Bu belirtiler, enternasyonalizm aleyhine gelişerek yol alacak ve sosyal-şovenizm biçiminde olgunlaşacaktır.

Dünya Devrimi, enternasyonal ile ulusal boyutlar arasındaki uyumlu denge gibi ögelerin yanı sıra, II. Enternasyonal partileri arasındaki ilişkilerde katı bir merkezileşme de pek görülmez. Tek tek partiler, program, strateji ve örgütlenme ve çalışma tarzları konularında bağımsız inisiyatiflere sahiptirler. Bu konuda RSDİP ile diğer Avrupa partileri arasındaki görüş ayrılıkları, farklılıkları ve ideolojik mücadeleler biliniyor.

II. Enternasyonal partilerinin iç çürümeleri, giderek "burjuvalaşmaları" süreci kendini enternasyonalizm alanında da gösteriyor, daha somut ve belirgin bir biçimde. Dünya Devriminin Enternasyonal Partileri, giderek emperyalist savaşta "anavatan savunucusu" partileri, yani enternasyonalist kimliklerinden soyunarak sosyal-şoven partileri durumuna geldiler. Uluslararası işçi ve sosyalizm davasına sırt çevirme, emperyalist burjuvazinin "sosyal" destekçileri konumuna gelme, yani sosyal ihanet, II. Enternasyonal'in sonunu da getirdi.

II. Enternasyonal deneyiminden çıkarmamız gereken en önemli ders; içte oportünist bozulmanın, sınıf işbirlikçi eğilimin, kendini enternasyonal boyuta uluslar düşmanlığına, emperyalist haydutluğun suç ortaklığına yani şoven milliyetçiliğin "sosyal" versiyonuna götürdüğüdür. Lenin, "sosyal-şovenizm, olgunlaşmış oportünizmdir" derken, bu söz konusu derse vurgu yapmak istiyordu.

I. Dünya Savaşı, II. Enternasyonal partilerini yaşamsal bir sınavdan geçirdi. Oportünist-sosyal-şoven kanadı ile devrimci Marksist kanadı kesin çizgilerle birbirinden ayırdı. Böylece 1910'lardan sosyal-şoven II. Enternasyonal, işçi ve enternasyonalist kimliğini tümüyle yitirerek tarihe gömüldü. Bu enkazın içinden diri, devrimci, enternasyonalist partiler ve gruplar yeni bir enternasyonalin çekirdeğini oluşturdular. II. Enternasyonal'in ölümü, III. Enternasyonal'in doğumunu da müjdeliyordu.

III. Bölüm

III. Enternasyonal'in kuruluşunun II. Enternasyonal'in iflas etmesi, "burjuvalaşması" gibi etkenlerin yanı sıra, güncel bir sorun haline gelen Dünya Devrimi gerçekliğinin belirleyici etkisi vardır. Uluslararası işçi ve sosyalizm hareketi yönetici bir merkeze şiddetle ihtiyaç duyuyordu.

1919 tarihinde, Bolşevik Devrimi'nin zaferinden sonra kurulan Komintern, denilebi-

lir ki, teorik ve pratiği ile uluslararası işçi ve sosyalizm hareketine damgasını vurmuş, gelişimini çok önemli ölçüde etkilemiştir, hatta belirleyici bir rol oynamıştır.

Dolayısıyla, proleter enternasyonalizmi ile Komintern'in politikası ve pratiği arasındaki ilişki sürekli bir tartışma konusudur. Başka bir değişle, Komintern, politika ve tarihsel pratiği ile gerçek proleter enternasyonalizm ilkelerini ne kadar yansıtabilmiş, bu ilkelerle ne kadar uyumlu olabilmiş veya bu ilkelerle çelişen noktaları nelerdir? Soruları sürekli tartışma konusudur, hep sorgulanıyor. Bu ötartışmalar, günümüz sosyalizmin gerileyen durumunda daha da derinleşerek süreceğe benziyor.

Komintern ile SSCB-KP arasındaki ilişki kesin, dolaysız ve çok açık olduğu için, Komintern politikası ve pratiği ile Sovyet dış politikası arasındaki ilişki ve etki sorunu, Komintern tarihinin can alıcı noktasını oluşturuyor. Aynı zamanda, anahtar, sorununu da... Komintern tarihinin sorgulanması/çözümlenmesi çabaları bu temel nokta üzerinde yoğunlaşıyor. Olayın teorik arka planı da bu ilişki ve etki sorununa kaynaklık eden yaklaşımlar üzerinde odaklaşmaktadır.

Biz, bu kısa çalışmamızda, Komintern'in bazı tarihsel kesitlerinin ana çizgileriyle eleştirel bir özetini çıkarmaya çalışacağız. Marksizm-Leninizmdeki proleter enternasyonalizm anlayışı ile Komintern'in bazı politik ve pratik boyutlarını karşılaştırmaya çalışacağız. Öncelikle hareket noktamız, Komintern ile SSCB-KP arasındaki ilişki ve etki sorunu olacaktır. Başka bir ifade ile **Sovyet diplomasisi ile Komintern arasındaki ilişki sorunu,** Komintern pratiğini kavramamıza yarayacak anahtar sorundur! Bu bakışdan bu nokta üzerinde yoğunlaşmak, yoğunlaşırken "resmi tarih" dışındaki kaynaklara başvurmak doğru ve yerinde bir yöntem olacaktır.

Önemli bir hatırlatma: Bu kısa çalışmamızda Komintern dönemini bütünüyle ve tüm ayrıntılarıyla çözümlediğimiz iddiasında değiliz. Çalışmanın esas amacı da bu değil. Günümüz için doğru bir enternasyonalizm anlayışına ulaşmak için, Komintern döneminin önemli bazı boyutlarının bir eleştirel özeti yapılıyor, ana çizgilerinden belli başlıları ortaya konulmaya çalışılıyor. Özellikle devrimini yapmış, iktidar olmuş İşçi ve Komünist Partilerin kendi diplomasi stratejileri ile Dünya Devrim ilkeleri ve görevlerini nasıl uyumlulaştıracakları, bu iki konu arasındaki ilişki ve dengeyi nasıl kuracakları sorusu, dikkatleri üzerine çekmek istediğimiz canalıcı noktadır. Bu soruya doğru ve sağlıklı yanıt ise; ancak Komintern döneminin sorgulanmasından geçer. Zaten günümüzde doğru ve devrimci bir enternasyonalizm anlayışına varmak için mutlaka Komintern pratiğini incelemek gerekiyor. Doğal olarak bu, Komintern pratiğine ne gözü kapalı bir şekilde ne de inkarcı yaklaşmak anlamına gelir. Bütün yönleriyle onaylayıcı yaklaşımı da, inkarcı bakış açısını da redediyoruz.

Komünist Enternasyonal'in kuruluşu ile Dünya Devrimi arasında doğrudan bir ilişki vardır. 1910'lu yılların sonu ve 1920'li yılların başında Dünya Devrimi bir özlem, bir umut olmaktan çok, nesnel pratik güncel bir sorun haline gelmişti. Dünya savaşının yarattığı yıkım bu olguyu koşullamıştı, milyonlarca insan dolaysız siyasetin (savaş aracılığı ile) içine çekilmişti. Ekim Devrimi, Dünya Devrimi'nin öncü lokomotifi olmuştu, devrim dalgası Almanya'da, Macaristan'da, Polonya'da ve diğerlerinde günün canlı konusuydu.

Günün konusu olan Dünya Devrimi, yönetici bir merkeze şiddetle ihtiyaç duyuyordu. II. Enternasyonel, işçi ve sosyalizm davasına ihanet etmişti, dünya savaşında sosyalşovenizm biçiminde çürümüş ve emperyalist burjuvazinin yedeğine düşmüştü. İdeolojik ve politik düzlemde devrimci Marksizmin ilkelerini savunmak, oportünist ve sosyalşoven görüş ve pratiklere karşı ayrım çizgilerini ortaya koyarak geliştirmek acil bir görev olarak duruyordu.

Bu noktada, savaş içinde alınan tavır ve fiilen meydana gelen keskin saflaşmalar ve konumlanışlar, yeni bir enternasyonalin temellerini atmıştı. Ekim Devrimi ile güncelleşen Dünya Devrimi olgusu, bu fiili süreci, örgütsel bir gerçekliğe dönüştürmeyi dayattı. III. Enternasyonal böyle doğdu. Kuruluşunda/doğuşunda Lenin ve Ekim Devrimi'nin 'kesin belirleyici damgası vardır.

Komintern, Mart 1919'da yaptığı I. Kongre ile kuruldu. 1920'de (II. Kongre'de) kabul edilen tüzüğünde, Dünya Devrimi merkezi kavram olarak konuluyor. I. Enternasyonal'in "İşçilerin kurtuluşu ne yerel ne de ulusal; ama uluslararası bir sorundur" biçimindeki belirlemesini esas alıyor. Özetle "Uluslararası Sovyetler Cumhuriyetini kurma hedefi" Komintern'in varlık nedeni olarak belirleniyor, anılan tüzükte.

Komintern'i oluşturan partiler ve onların önderleri bir Dünya Devrimi gerçekliğinden kuşku duymuyorlar, günün sorunu olarak algılıyorlar. Örneğin, Lenin, Komintern'in I. Kongresi'nde Dün-

ya Devrimini somut bir olgu olarak algılamaktadır. I. Kongre'nin açılış konuşmasında Lenin şöyle diyordu:

"Burjuvazi şiddetini artırabilir; binlerce işçiyi öldürebilir; ama zafer bizimdir, Dünya Komünist İhtilalinin zaferi artık kaçınılmazdır." (4)

Özetle bu dönemde, Enternasyonal ile Dünya Devrimi arasındaki ilişki dolaysız, açık ve nettir. Komintern "Tek Bir Dünya Komünist Partisi" olarak düşünülüyor ve kuruluyor. Dünya Devrim teorisi, Komintern'in varlık nedeni sayılıyor. Örgüt modelini-işleyişini de bu teori koşulluyor, biçimlendiriyor.

Dolayısıyla "Dünya Komünist Partisi" merkeziyetçi bir tarzda örgütleniyor, yönetiliyor. Bu durum şöyle formüle ediliyor: "Komünist Enternasyonal gerçekten, fiilen, bütün dünyanın birleşik Komünist Partisi olmalıdır. Ayrı ayrı ülkelerde çalışan partiler, sadece onun tekil seksiyonları olmak durumundadırlar." (5)

Giderek merkezileşme daha da yoğunlaşır, "ulusal seksiyonların" fazla bir inisiyatifi kalmayarak, bütün yönetim yetkileri **KEYK (Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi)** elinde toplanır. "Ulusal seksiyonlar" için KEYK'in kararları öncelikle yerine getirilmesi gereken bağlayıcı bir nitelik alır. KEYK ile SBKP arasındaki ilişki de göz önüne alındığında "ulusal seksiyonlar"ın kendi ülke devrim politikası üzerindeki söz ve karar yetkisinin anlamı ve çerçevesi de belirmiş oluyor. Bu noktaya geleceğiz. Şimdilik, uluslararası işçi hareketinin ulusal boyutu ile enternasyonal boyutu arasındaki ilişkide dengenin ikincisi lehine bozulduğunu, bunun başta haklı gerekçeleri olmasına karşın, giderek bu haklılığın ortadan kalktığını kaydetmekle yetinelim.

Bu katı merkezileşmeyi, başta, Dünya Devrimi'nin "somut bir olgu" olduğu gerekçesiyle açıklamak mümkündür. Fakat, Dünya Devrimi "somut bir olgu" olmaktan çıktıktan sonra katı merkeziyetçiliğinin başka nedenleri olmalıdır. Bu, Sovyet dış politika gereklerinde gizlidir sanıyoruz. Daha sonra Komintern'in feshi gündeme geldiğinde "ulusal farkların ve çeşitliliğin merkezi bir yönetimi olanaksızlaştırdığı" gerekçesinin ileri sürülmesi ilginçtir. Ülke devrimlerinin "farklılığı ve karmaşık çeşitliliği" birdenbire ortaya çıkmadı ki! Komintern'in kuruluş yıllarında da vardı. Ama "somut bir olgu" olarak algılanan Dünya Devrimi, ulusal farkları, devrimlerin gelişme farklılıklarını, özgün karmaşık sorunlarını ikinci plana itmiş, merkezi birleşik bir Dünya Partisi gerekliliğini dayatmıştı. Buna karşın, devrimin yönetiminde, ulusal boyutu ile enternasyonal boyutu arasında belli bir dengesizlik durumu vardı. Kuruluş yıllarında sonuçları ve etkileri pek fark edilmeyen bu eğilim, giderek diğer dönemlerde olumsuz sonuçları ile ortaya çıkıyor. "Uluslararası" olana, "ulusal" olan üzerinde bu kesin önceliğin verilmesi ve özellikle "uluslararası" alanın yanlış değerlendirilmesi, "ulusal" devrimlere oldukça zararlar vermiştir. Oysa iki boyut arasında uygun ve doğru bir sentez esas olmalıdır.

Komintern'in ilan ettiği bir diğer ilke, her ülkedeki hareketin çıkarlarının uluslararası devrimin ortak çıkarlarına tabi olması ilkesidir. Esas olarak bu ilke genel bir doğrudur. Bütün-parça ilişkisi, somut pratikte her zaman doğru ve gerçek Dünya Devriminin çıkarına göre kurulduğu ve geliştirildiği söylenemez. "Bütün"den, "uluslararası devrimin ortak çıkarları"ndan neyi anlıyoruz? Sorusu önemlidir. Bu soruya verilen yanıtlar, doğru bir ilkenin doğru veya yanlış uygulanmasını da belirler. "Bütün" ile "parça" arasındaki ilişki bağlamında da Komintern'in deneyi sorgulanmaya hak kazanıyor. "Uluslararası devrimin çıkarları"nın ne olup ne olmadığını kim saptayacak? "Ulusal" devrimin çıkarları ile "uluslararası devrimin çıkarları" arasındaki ilişki ve çelişkiyi kim, hangi organ belirleyecek? Hangi ilke ve ölçülere göre? Bu soruların yanıtlarının, Komintern'in deneyinde nasıl verildiğine ilerde kısaca değineceğiz.

Daha Lenin döneminde Komintern'in karşı karşıya kaldığı en önemli ve ciddi sorun, Komintern politikası ile Sovyet diplomasisi arasındaki ilişki ve çelişkilerin nasıl kurulacağı ve çözüleceği, sorusudur. Bu soru, tüm Komintern'in tarihi boyunca kendini dayatmıştır.

Soruyu şöyle de koyabiliriz: Komintern ile Sovyet dış politikası arasındaki ilişkide öncelik hangi tarafa verilecek? Komintern ile Sovyet dış politika yönelimleri/ihtiyaçları uyumlu, birbirini tamamlar nitelikte sürdüğü sürece bir sorun doğmuyor. Ancak "Dünya Devrim Partisi" Komintern ile Sovyet dış politika gerekleri çatıştığı, çeliştiği noktada hangisi hangisine tabi kılınacak? Sorusu yaşamsal bir önem kazanıyor. Komintern tarihini de bu soru ışığında incelemek ve sorgulamak durumundayız.

Bu noktada bütün-parça ilişkisi, Dünya Devrimi ve tek tek ülke devrim(ler)i arasındaki ilişki ve bu kavramların tek tek anlamı kendini dayatıyor. Komintern tarihinde bu kavramların ve bunlar arasındaki ilişkinin nasıl ele alındığına da bakmak gerekiyor.

Böyle bir yöntem, Komin-

tern üyeleri arasındaki ilişkiye, özgürlük ve eşitlik konumlarına ve bu ögelerin nasıl somutlandığına da götürür.

Önce Lenin döneminde Komintern ve Sovyet diplomasisi arasındaki ilişkinin nasıl ele alındığını ve bu ele alışın somut pratiği hakkında birkaç söz:

Sovyet iktidarını korumak, iç ve dış tehditlere karşı Ekim Devrimi'ni savunmak, Dünya Devrimi'nde merkezi bir görev olarak ele alınıyor. O tarihsel koşullarda sorunun böyle konulması yerindedir. Sovyet dış politika öncelikleri de bu temel ihtiyaç üzerine bina ediliyor. Ama öte yandan Almanya'da Macaristan'da vd. ülkelerde devrim somut bir olgudur, günün konusudur. Komintern, dikkatlerini bu sıcak alanlar üzerinde de yoğunlaştırıyor. Henüz Dünya Devrimi ve Sovyetler Birliği birebir özdeşliği de kurulmuyor. Ekim Devrimi'ni Almanya ve diğer ülke devrimleriyle tamamlamak, yani Avrupa'da devrimi muzaffer kılmak esas alınıyor. Sovyetleri savunmak bile bu bağlamda ve bu anlayışla ele alınıyor.

Bu anlamda, Sovyet diplomasisi ile Komintern politikası arasındaki ilişkide, esas olarak, bir çelişki ortaya çıkmıyor, bu dönemde. Hatta şu bile denilebilir: Lenin döneminde, Sovyet diplomasisi, Komintern'e tabi ve ona yardımcı bir organ gibiydi.

Tabii bu hiçbir sorun ve çelişki çıkmadı anlamına gelmez. Örneğin 1920'lerin hemen başında Türkiye ile geliştirilen ilişkilerde bazı noktaların görmezlikten gelindiğini görüyoruz. Türkiye ile "dostluk" ilişkisinin Sovyet yönetimi için öneminden sözedilebilir, Karadeniz'in, Kafkasların "güvenliği" sözkonusu edilebilir. Hatta bu ilişki, "taktik bir ilişki" olarak da değerlendirilebilir. Ama yine de "taktik adımın" uygulanmasında Komintern'in varlık nedenleri ile çelişen bazı noktalar vardır. Daha önce bir "ayrıntı" olarak duran bu olumsuzluk, giderek bir çizgiye dönüşüyor, süreç içinde.

1921'de SSCB"nin Kemalist Türkiye ile bir "dostluk anlaşması" imzaladığı biliniyor. Yine biliniyor ki, bu anlaşmadan önce Mustafa Kemal, Mustafa Suphi ve arkadaşlarını katletmişti, Yeşil Orduyu ise bastırmaya başlamıştı. İşin ilginç yanı, Kemalistlerin bu kanlı pratiği Sovyetler tarafından tartışma konusu yapılmadığı gibi, Kemalistlere herhangi bir rahatsızlık dahi belirtilmiyor. Deyim yerinde ise Sovyet diplomasisi bu olayı tamamen es geçiyor. Olayın daha da ilginç yanı, Mustafa Suphi'lerin katliamı ve Yeşil Ordu üzerindeki baskılar Komintern'in III. Kongresi'nin gündemine de getirilmiyor. Eğer anılan kongre gündemine sunulsa, Kemalistlerin tutumunun kınanmasını içeren bir kararın çıkması büyük bir olasılıktı. Hatta Kemalistlerle ilişkiyi kesme olasılığı bile ortaya çıkabilirdi. Aynı dönemde Almanya'da komünistlere yönelik meydana gelen olaylara ve alınan önlemlere karşı, Komintern kongresi kararlı bir protestoda bulunuyor. Ne var ki, Kemalistlerin komünist katliamı hakkında tek bir söz dahi edilmiyor. Bu çelişik tutum anlamlıdır. Ve şu soruları ortaya koyuyor:

Sovyet dış politika gerekleri ile Komintern ilkeleri çatıştığı noktada hangisi hangisine tabi kılınacak?

Başka bir soru daha: Türkiye'de komünist katliamı neden es geçildi? "Dostluk" anlaşmasının bu olaydan sonra imzalanması bu "es geçişi" daha da ilginç kılmaktadır.

Bu konuda F. Claudin şu değerlendirmede bulunuyor:

"Sovyet hükümeti, bir yandan emperyalist güçlere karşı direnen; ama öte yanda komünistleri katleden ve köylü hareketini baskı altına alan burjuva milliyetçisi bir hükümete yardım etmeli miydi? Bu durumda Komünist Enternasyonal'in politikası ne olmalıydı? Türk devrimi, daha başından itibaren ve çok keskin biçimde ulusal kurtuluş savaşı ile ilgili ciddi sorunları ortaya çıkardı. Burjuva milliyetçi hareketler bakımından Sovyet devletinin ve Enternasyonal'in –sömürge ülkelerdeki komünistlerin– izleyeceği politikanın tanımı ve bu ikisi arasındaki iç ilişki..."(6)

F. Claudin'in sorduğu sorular yerindedir. Görüldüğü gibi Enternasyonalin ilkeleri, Kemalistlerin kınanmasını gerektirmektedir. Oysa Sovyet devlet çıkarları Kemalistlerle "taktik" anlaşmaları, işbirliğini gerektirmektedir o dönemde. Burada tercih, Sovyet çıkarlarından yana yapılıyor. TKP'nin 15 elemanının katliamı ise es geçiliyor. Belki de Lenin bunu, Sovyetler'in yaşamsal çıkarları açısından taktik bir taviz olarak düşünmüş olabilir. Fakat bu taktik yaklaşım, giderek Sovyet dış politikasının stratejik çizgisi haline getiriliyor. Enternasyonalizm ilkeleri, Sovyet bakış açısıyla yorumlanmaya başlanıyor.

Lenin döneminde Sovyet dış politkası ile Komintern'in izleyeceği politika ilkeleri arasında çelişki yaratacak bir örnek adım daha yaşanıyor. Şöyle:

1921'de Sovyetler Birliği ile İngiltere arasında bir ticaret antlaşması imzalanıyor. Bu anlaşmaya göre, iki ülke birbirine karşı düşmanca politikadan vazgeçmeyi taahhüt ediyordu. SSCB'nin altına girdiği yükümlülük biraz daha ağırdı: Asya halklarını İngiliz çıkarlarına karşı yönlendirebilecek her türlü propaganda-

dan vazgeçmeye söz veriyordu. (7) Bu anlaşmadan üç ay sonra toplanan Komintern III. Kongresi İngiltere aleyhine herhangi bir karar almıyor. Dolayısıyla SSCB anlaşmadan doğan taahhütlerine bağlı kaldığını kanıtlamış oluyor. 1921 yılı Sovyet yönetimi için oldukça kritik bir yıldır. Düşman güçler arasındaki çelişkilerden ustaca yararlanmak, soluklanmak için taktik tavizlerde bulunmak anlaşılır bir şeydir. Dünya Devrimi'nin en önemli görevlerinden birinin de Sovyetler Birliği'ni savunmak olduğu gözönüne getirildiğinde, bu taktik adımları kavramak daha bir kolaylaşmaktadır.

Vurgulamak istediğimiz, Enternasyonal ile Sovyet diplomasisi arasında çeşitli konularda farklı tutumların kendini dayatabileceği ve bu farklılıklar arasında nasıl ve hangi ilke ve ölçüler temelinde bir ilişkinin kurulabileceğidir. Ve bir dönem için geçerli ve gerekli olan taktik politikaların stratejik bir çizgiye dönüşme tehlikesinin varlığıdır.

Lenin döneminde Komintern'in merkeziyetçi bir temelde örgütlenmesi ve bu durumun giderek aşırı ağırlaşması, "ulusal" devrimlerin farklı gelişme sorunlarının ve tarihsel gelişme özelliklerinin dikkatten kaçırılması noktasına götürmüştür. Hatta III. Kongrede örgütlenme ile ilgili belirlenen görüşlerin Lenin tarafından fazla "Rusça" olarak tanımlanarak eleştirilmesi anlamlıdır. Hem Rus deneyinin aşırı yansıtılması noktasından,hem de diğer ülke deneyimlerinin fazla hesaba katılmayışından dolayı III. Kongrenin örgütlenme planı Lenin tarafından eleştiri konusu olmuştur. Bu aynı zamanda Komintern'in SBKP'nin ne kadar ideolojik-politik ve manevi etkisi ve ağırlığı altında olduğunun da bir işaretidir. Bu eleştirel ipuçları Komintern'in ileride karşı karşıya bulunduğu olası tehlikeler için de bir uyarı sayılmalıdır.

Bir noktayı not etmeliyiz: Enternasyonalizm, merkeziyetçi bir temelde örgütlenmekle birlikte düzenli yapılan (yılda bir) kongreler ile kararların daha geniş katılımla alınmasına yol açılmıştır, ayrı ayrı ülke devrim tecrübelerinin aktarımının olanağı yaratılmıştır. Süreç içinde (IV. Kongre'den sonra) yılda bir toplanma kuralı bozulmuş, giderek tüm yetkiler KEYK'nin elinde toplanmıştır. KEYK'in SBKP'nin görüş ve kararlarını onaylayan (resmileştiren) bir organa dönüştüğü düşünülürse, başında, içinde bir dizi sakıncayı taşıyan merkeziyetçiliğin, nasıl bir nitelik kazandığı rahatlıkla kavranılır. Toplam yedi kongresi yapılan Komintern'in dört kongresi Lenin zamanında toplanmıştır. Bu, örgütlenme ve iç demokrasi konusunda belli bir fikir verir sanıyoruz.

Komünist Enternasyonal'i oluşturan üye partiler arasında eşitliği gölgeleyen temsil kuralları ve tanımlamalar olduğunu belirtmeliyiz. Örneğin Komintern belgelerinde "önemli komünist partileri" tanımı var. Bu, "önemsiz komünist partileri"nin varolduğunu koşulluyor doğal olarak. Dolayısıyla "önemli" ve "önemsiz" tanımlamaları, komünist partileri arasında esas olan eşitliği zedeliyor. Eşit partiler değil, önemli-önemsiz, büyük-küçük, ağabey-kardeş, devrimini yapmış-devrimini yapmamış ayrımları, enternasyonal ilişkisinin başat biçimi haline gelir, mantıki olarak. Süreç içinde pratikte gerçekleşen, bu ilişki biçiminden başka bir şey değildir.

Bu konuda başka bir örnek: "Seksiyonlar"ın (KP'lerin) sahip olduğu oy hakları da eşit değildir. Yine, Yürütme Komitesi'nin yerleştiği ülkenin komünist partisinin beş temsilciyle bu komitede yer alması öngörülüyor. Bu oy hakkı ve temsil durumundaki farklılıklar (eşitsizlik) pratikte birileri lehine avantaj yaratacağı açıktır.

DİPNOTLAR

1) I. Enternasyonal, K. Marx ve F. Engels tarafından kurulmadı. Avrupa'da işçi sınıfının ekonomik mücadelelerinde genel bir yükselişin yaşandığı, işçi sınıfının Amerika iç savaşında Kuzey'i desteklediği, Polonya'nın bağımsızlık davası ve İtalya'nın birleşmesi gibi uluslararası sorunların gündemde olduğu bir dönemde, I. Enternasyonal kuruldu. I. Enternasyonal bu anılan olaylardan etkileniyor. İlk planda gerçekleştirdiği en önemli çalışmalardan biri, göçmen işçilerin grev kırıcı olarak kullanılmalarını önlemek oluyor. K. Marx ve F. Engels, I. Enternasyonal'e katılarak tüzüğünün yapılışında önemli rol oynuyorlar ve tüzüğe damgasını vuruyorlar. Çeşitli sosyalist eğilimlerin içinde barındığı I. Enternasyonal, Marx ve Engels'in Genel Konsey'deki etkin çalışmalarıyla işçi hareketinde hatırı sayılır bir rol oynuyor.

2) K. Marx-F. Engels, Seçme Yapıtlar, 2. cilt, S. 21-22, Sol Yayınları.

3) K. Marx, Aktaran F. Claudin, Komintern'den Kominform'a, 1. cilt, S. 159, Belge Yayınları.

4) Lenin, Komintern I. Kongresi Açılış Konuşmasından, III. Enternasyonal Konuşmaları, S. 9

5) Komintern Belgeleri, S. 25, Belge Yayınları.

6) Fernando Claudin, age, 1. cilt, S. 319.

7) F. Claudin, age, 1. cilt, 320. sayfaya bakılabilir.

SÜRECEK

Ülkemizde feodal değer yargıları hızla çözülüyor

Devran SOLMAZ

Ülkemizde gelişen mücadelenin tüm emekçi halkı kucaklayarak boyutlanması, halklaşmanın önündeki en önemli engellerden birisi olan feodalizmi de çözmekte; ulusal çelişkinin yanı sıra, demokratik çelişkilerin mücadelenin sıcak ortamı içinde derinleşerek çatışmaya dönüşmesi karşısında, feodalizm ve feodal ilişkiler ister istemez halk gücünün ateşine dayanamayarak giderek ortadan kalkmaya başlamaktadır. Kürt halkının büyük bir ulusal uyanış içine girmesi; ulusal bilinçlenmenin yanı sıra, sınıfsal çelişkilerin derin kavrayışına ulaşması ve yerel feodal güçlerin sömürgeciler ile içine girdiği işbirlikçi ilişkilerin çok net görülüp bunun ulusal mücadele ve kitle mücadelesinin önündeki ciddi engel durumuna gelmesi, eskiden Kürt halkını büyük bir etki altında bulunduran feodalizmin halktan tamamen soyutlanarak hızla çözülmeye gitmesine ve neredeyse tamamen dağılmayla yüzyüze kalmasına neden oldu. Bugün, halktan soyutlanarak tam bir tecriti yaşayanlar, sınıf ve bu sınıfa dayalı ilişkiler, sömürgecilerin büyük ekonomik, siyasi ve askeri desteğiyle zorla ayakta tutulmaya çalışılmakta, sömürgecilerin desteği olmasa bir gün bile ayakta duramaz hale gelmiş bulunmaktadır. Bu nedenlerle, feodalizm ve feodal ilişkiler günümüzde büyük oranda ortadan kalkmıştır diyoruz. Kuşkusuz ortaya çıkan bu yeni durum, ülkemizin sosyo-ekonomik yapısını da yeni baştan değerlendirmeyi kaçınılmaz kılıyor. En azından gündeme, "çözülen feodal ilişkilerin yerine nasıl bir ilişki geçmektedir" sorusu girmektedir. Yine, ülkemizde sosyal yapıda ortaya çıkan değişikliklere etkide bulunan diğer gelişmelere değinmek gerekmektedir.

Ancak, güncel durumu daha iyi kavramak ve gelişmeler hakkında daha iyi gözlem yapabilmek için konuyu yakın tarihle bağlantılı olarak ele almak yararlı olacaktır. Bu açıdan, okuyucuyu sıkmadan yakın tarihimizdeki sosyo-ekonomik yapıya kısaca değinerek hatırlatma yapmak istiyoruz.

Yakın tarihteki sosyo-ekonomik yapıyı değerlendirirken ülke koşullarımızın yarı-feodal, yarı-kapitalist ilişkilerden oluştuğunu belirtiyorduk. Bir yandan devlet kapitalizmi temelinde ülkemizde sömürgeci kapitalist ilişkiler geliştirilir ve aynı zamanda üretilen metaların ülkemizde pazarlanabilmesi için yerel düzeyde kompradorluk ağının yaratıldığını belirtirken, öte yandan da feodal aşiretçi, kabileci yapı ve ilişkilerin özenle korunup bilinçli olarak ayakta tutulduğunu görüyorduk. Bu konuda sömürgeciler son derece kapsamlı ve planlı bir politika yürütmüş, sömürgeci ilişkileri sürdürebilmek için toplumsal yapımızı parçalayıp tanınmaz hale getirmede izlenecek ne kadar politika varsa bunları bütün derinliğiyle yürürlüğe sokmuştur. Bunun sonucunda ortaya son derece olumsuz, tahrip olmuş, atomlarına kadar parçalanmış, yokolmanın eşiğine gelmiş bir halk gerçeği ortaya çıktı. Öyle ki, Kürtlerin bir halk olup olmadığı bile tartışma konusu oldu.

Kuşkusuz dünyada eşi benzeri görülmeyen bir gariplikle bir halkın varlığı yokluğu sorunun tartışılmasına yolaçan önemli gelişmeler vardır.

İnsanlığın artık gezegenimize sığmayarak uzaya açıldığı bir çağda, bir halkın dünyadan tecrit olmasına ya da varlığının tartışma konusu olmasına neden olabilecek belli başlı dört kıstas olabilir. Birincisi; o halkın bağımsız ve özgür bir ortamda yaşamaması, ikincisi; egemenlik altında olsa bile, mevcut egemenliğe karşı dünya insanlığının dikkatini çekecek şekilde bir direnme içinde bulunması, üçüncüsü; o halkın kendi öz gerçekliğine ve kimliğine sahip çıkma gücünü gösterememesi, kendisine yabancılaşması ya da kendisini yabancı egemenliğin doğal bir uzantısı olarak görmesi ve dördüncüsü; ulusal, sosyal, kültürel alanlarda büyük bir bilinçlizliği parçalanmışlığı, iç çatışmayı, kaosu, geriliği ve bununla bağ içinde halk gerçekliğini görememesi olayını yaşıyor olması... Kuşkusuz, buna bir de sömürgeci egemenliğin Kürt gerçeğini hem içte hem de dış dünyada büyük çabayla gizleme, örtme becerisini de eklemek gerekir.

Kürt gerçeğinin onlarca yıl tecriti yaşıyor olmasını başka nedenlere bağlamak mümkün değildir.

Olaya, konumuzu ilgilendiren boyutuyla biraz daha detaylı bakmaya çalışalım.

Bir yandan devlet kapitalizmi şeklinde bir ilişkinin ülkemize taşınıldığını söylerken, bir yandan da feodal-aşiretçi ilişkilerin de özenle ayakta tutulmaya çalışıldığını belirttik. Genelde kapitalist ilişkilerin uluslaşmaya hizmet ettiği söylenir. Ancak, doğru olan bu tespit, ülkemizde tam tersi bir sürecin yaşanmasına neden olmuştur. Yine, feodalizmin, gelişen kapitalizm karşısında bir

karşı koyuş, bir direniş içinde olduğu, her iki ilişki arasında kaçınılmaz bir sınıfsal çatışma olacağı genel bir doğru olarak kabul edilir. Fakat, bu genel doğrunun da ülkemizde farklı şekilde geliştiğini ve sömürgeci devlet kapitalizmini temsil eden egemen sınıfla oldukça uzun süreyi kapsayan bir uzlaşma, bir işbirliği, birbirlerini yok etmeyi kesinlikle amaçlamayan bir ilişkiyi kurduğunu görüyoruz. Bu bir çelişki gibi görülebilir. Nitekim, yaşanan bu gerçek karşısında birçok sol çevre farklı (ama sağlıksız) bakış açılarıyla bu çelişkiyi yorumlamaya çalışmakta, bir dönem (ve hâlâ) bu olay yoğun tartışma konusu olmaktaydı.

Ancak, ülkemizde yaşanan gerçek buydu ve bu gerçeğin yaşanmasına sebep olan temel gelişme, sömürgeci çıkarlarla feodal çıkarların bazen gayri iradi, ama genel olarak iradi bir tarzda çakışmış olması gelmektedir.

Sömürgecilik, ülkemizi büyük bir pazar, büyük bir sömürü, talan ve ulusal yayılma alanı olarak görüp buna uygun bir ekonomik politika ve son derece ideolojik, politik, kültürel, eğitsel, askeri yönelim içine girerken, feodalizm ve kapitalist metaların pazarlanmasında aracı rolüne soyunup sonradan kompradorlaşan birçok feodal unsur da kendi sınıfsal çıkarları gereği, sömürgeciler ile uzlaşmayı esas almış ve onunla tam bir uşaklık içine girerek rejimin ülkemizdeki politikalarının en önemli sosyal dayanakları olmuştur. Bu işbirliğinin belli bir anlaşmaya dayalı olduğu ve karşılıklı çıkarlara dayandığı tartışma götürmezdir. Sömürgeciler, kendi egemenliğini sürdürebilmek için sosyal dayanaklara ve toplumun tam bir parçalanmışlık ve gerilik içinde yaşamasına ihtiyaç duyarken, feodal, komprador sınıf da, kendi varlığını ve çıkarlarını rejimle uyum içinde bir işbirliğinde görmüştür. Yani, sömürgeciler kendi çıkar egemenliğini feodalizmin tasfiyesinde görmüş olsa idi, bir an durmaz bu sınıfın tasfiyesine yönelir ve feodal Kürt beyleri de sınıf çıkarlarını sömürgecilere karşı mücadelede bulsaydı bu savaşımdan geri durmazdı diyoruz. Ancak, karşılıklı politik, sınıfsal çıkarlar böyle bir sürecin yaşanmasını engelledi. Engelleme bir yana, önüne "tek bir ulus, tek bir pazar" stratejisini koyan sömürgeciler ile yerel feodal, komprador sınıf arasında Kürt halkı üzerinde gelişen bir çıkar birliği oluştu.

İşte, yaşanan bu tarihsel süreç, Kürt halkı üzerinde, sömürgeciler ve yerel işbirlikçiler eliyle gelişen çok kapsamlı ve tahrip edici bir gelişmenin yaşanmasına da temel kaynak teşkil etti. Tam bir ulusal yayılma, asimilasyon ve Kürt gerçeğinin inkarını esas alan bir politikayla bu güçler ekonomiden siyasete, eğitimden kültüre, askeri alandan toplumun sosyal yaşamına kadar her alanda eşgüdümlü bir politikanın yürütücüsü oldular. Varılmak istenen tek bir hedef vardı. O da kendi özünden boşalmış ve boşalan yere yabancılaşmanın yerleştirildiği bir özü egemen kılmış bir halk gerçeği, daha doğrusu beyaz katliama uğratılmış kişiliksiz, kimliksiz, sonuna kadar kaosu ve geriliği yaşanan bir toplum yaratmak! Bu hale gelmiş bir topluma, Kürt toplumu demek elbette uygun düşmeyecektir. Bu amaca ulaşmak için onyıllarca süren sistemli bir politika yürütüldü. Bir yandan yabancı nitelikli devlet kapitalizmi ülkeye taşınılırken, öte yandan bu kapitalizmin burjuva devlete ait bütün sosyal, kültürel, ahlaksal değer yargıları da insanlarımızın beynine, kişiliğine, günlük davranışına taşırıldı. Kapitalizmle birlikte işçi, küçükburjuvazi, aydın gibi sınıf ve tabakalar da ortaya çıktı. Ancak, bu sınıf ve tabakalar kapitalizmle birlikte taşınılan asimilasyon politikasının derin etkilerini ve kapitalizmin insanı bireyselleştiren, yozlaştıran kişiliğini de büyük oranda üzerlerinde taşımaya başladılar. Feodal ilişkiler içinde ve onun değerleriyle yoğrulan bir topluma dışarıdan ve tepeden inerek kapitalizmi zorla, asimilasyonu esas alarak ve sancılı bir biçimde taşırmanın Kürt insanı üzerinde bırakacağı etkilerin neler olacağını tahmin etmek fazla zor olmasa gerektir. Bunun yaratacağı ve yarattığı etki, kısaca kendine önemli oranda yabancılaşma, küçük-burjuva ve burjuva değerlerin etkisini taşıma, feodal değer yargılarının etkisini koruma, emekçi olmanın getirdiği yarı bilinçlenme ve içgüdüdür. Bu tip kişilik şekillenmesi, bağrında hem feodal değer yargılarını hem kapitalist değerleri, hem emekçi olmayı, hem düzene bağımlı olmayı hem kendi gerçeğini inkar etmeyi (Yani kimlik tanımazlığı) hem de "kârlı" olduğunu ilan edip buna uygun tavır ve davranışlara büyük özen göstermeyi ortaya çıkarmıştır. Hem "Türk" olup hem de aslında böyle olmamanın, hem kapitalist değerlerle bütünleşmeye çalışmanın hem de feodal değer yargılarından kopamamanın, hem biraz modernleşmenin hem de ortaçağ geriliğinin etkisini yaşamanın, kısacası tamamen çarpık bir kişilikle kaoslu bir tipe ulaşan Kürt insanını kafalarda tasavvur etmek fazla güç değildir. Bu tip aslında tanınmaz hale gelen, yarım yamalak, oldukça karmaşık, ucube bir tiptir. Büyük bir bunalım yaşamaktadır. Kendisini bile tanıyamayacak, kendisine bir sıfat yakıştırma gücünde olamayacak kadar düşürülmüş zavallı bir tiptir.

İşte, sömürgecilerin kapitalizmi taşıyarak yarattığı tip böyle bir tipti!

Kuşkusuz, Kürt insanının yabancı kapitalizm karşısında nasıl bir duruma sürüklendiği

Barzani aşireti lideri
Mesut Barzani

Alan aşireti lideri Sadun Seylan ve "korucuları"

konusunda oldukça ayrıntılı değerlendirmeler yapmak mümkündür. Fakat, bu özet açıklamanın yeterli olduğunu sanıyoruz.

Bir yandan kapitalizm, Kürt insanını böyle tanınmaz bir hale sokarken, öte yandan da rejimle tam bir bütünleşmeye giden yerel feodal, komprador güçlerin yürüttüğü etkinlikler olmuştur. Rejimle tam bir politika birliği içinde yürütülen bu faaliyetlerle Kürt insanı üzerindeki tahribat daha da derinleştirilmiş, feodal güçlerin Kürt insanı üzerindeki tahribatları, rejimin kendi imkanlarıyla yarattığı tahribatları tamamlayan, tamamen ona hizmet eden bir rol oynamıştır.

Ortaya çıkan şeyler neler olmuştur?

Her şeyden önce, toplum, büyük oranda feodal çiftlerle kendi içinde büyük parçalanmışlığa uğratılmıştır. İnsanlar kendilerini halk kimliğiyle değil, tamamen bağlı bulunduğu aşiret kimliğiyle ifade etmişlerdir. Öne çıkan yönün tastamam bu olduğunu hepimiz yakından biliyoruz. Her aşiretin yerleştiği belli bölgelerde ortaya çıkan kapalı feodal ekonomik ilişkiler, kendi içinde daha küçük birimlere (köylere, kabilelere, ailelere) bölünerek son derece daraltılmış bir ilişkiye dönüştürülmüştür. Yine, yaşam güvencesini, akrabalık ve aşiret ilişkilerinde gören insanlar, kan bağına dayalı feodal ilişkilerine sıkı sıkıya sarılarak göçer aşiret bağlarından tutalım, toprağa dayalı aşiret bağlarına kadar değişik cephelerden ve özellikle de dünyadaki çağdaş gelişmelerden tamamen kopuk halde varlıklarını sürdürmeye çalışmışlardır.

Ülkemizde özenle korunan ve hatta eskiye oranla daha çarpık ve gerici hale dönüştürülen aşiretçi feodal ilişkilerle, bir yandan yığınlar üzerinde büyük bir emek sömürüsü geliştirilir ve insanların ürettiği değerlere el konulurken, öte yandan da, bu yaşam tarzı topluma bilinçte ve kişilikte kabul ettirilerek kötü bir yaşam geleneğinin oluşması sağlandı. Öyle ki, kendi doğal seyrine bırakılsa ileriye doğru bir evrimleşme gerçekleşebilecekken, bu durum hem sömürgeciliğin hem de feodal sınıfın bilinçli müdahaleleri sonucu engellenmiş, hatta daha da gerilere giden çarpık ve gerçekten de son derece gerici, koyu ve ortaçağ gericiliğine has ilişki ve geleneklerle bile bağdaşmayan oldukça olumsuz bir ilişki ve yaşam tarzı ortaya çıktı. Feodal ilişki ve yaşam tarzı öyle bir noktaya gelip dayandı ki, aşiretler arası parçalanmışlık, iç kavga ve düşmanlık; aşiret ve aşirete dayalı kabile, aile, örgütlenmesini her şey olarak görme, bırakalım halk ve ülke değerlerini öne çıkarmayı, bireysel ve ailesel çıkar ve geleceğini tümden aşirette görüp koyu bir bağlılığı bu temelde esas alma; ortaçağ değer yargılarını bile aratan dinsel, mezhepsel, tarikatçı ilişki ve değer yargılarını en çarpık, en gerici ve en yoz bir biçimde yaşama gibi ayyuka çıkmış bütün olumsuz davranışlar, toplumsal yaşama damgasını vurur oldu. Ülkemizde düşmanı olmayan bir tek aşiret gösterilemezdi. Bu düşmanlık sonucu Kürt Kürdü adeta katliamdan geçiriyor, binlerce, onbinlerce insanın kanı, basit ve yapay çelişkilerden hareketle oluk oluk akıtılıyordu. Bu durum ister istemez halkımız arasında birlik, dayanışma ve halk olma bilincini korkunç oranda ortadan kaldırmış ve aşiretler düzeyinde parçalanmışlık derinlemesine yaşanarak, ulusal birliğin ve ulusal şekillenmenin önündeki en temel engellerden birisi olma nedeni olmuştu. Feodal-aşiretçi ilişkilerin uluslaşma önündeki engel olma konumu, Kürt gerçeğinde on kez daha tahripkar bir rol oynamıştır diyebiliriz. Zira, tarihsel şekillenme içinde diğer halklar, feodal çitlerle örülü bir sosyoekonomik, kültürel ilişki içinde olmakla birlikte, siyasal, askeri ve örgütsel alanda birlikleri-

ni sürekli koruyarak milliyet düzeyinde örgütlenirlerken, halklaşmanın bu biçimini, Kürt halkının aşiretçi-feodal ilişkilerinde bulmak kesinlikle mümkün değildir. Bu bakımdan, toplumumuz içinde ortaya çıkan feodal ilişkileri diğer toplumlarda, tarih içinde şekillenen feodal dönemin genel özelliğinden ve hatta feodal dönemin gericileştiği dönemlerden daha ayrı ve özel bir değerlendirmeden geçirmek gerekir. Gerçekten de Kürt feodalleri kadar toplumu tahrip eden, dinamiklerini parçalayan, halk ve ulusal gelişmesinin önünde engel olan ve toplumsal birliği derinlemesine dağıtıp birbirine can düşmanı haline getiren uşak ve hain bir sınıfı bir başka ülkede bulmak mümkün değildir. Ve Kürt feodallerinin bu tarihsel konumu tamamen bilinçli ve sömürgecilerle işbirliği halinde sosyo-politik bir vaka olarak karşımıza çıkmaktadır. Tam bir iğrençlik, dar çıkarlara dayanan ve alçakça bir role isteyerek soyunan bu sınıfın, halk ve ülke düşmanı konumunun ne kadar açık olduğunu belirtmeye herhalde gerek yoktur.

Aşiretçi-feodal ilişkilerin toplumumuz üzerinde yarattığı bu büyük tahribata, bir de dincilik, mezhepçilik, tarikatçılık biçiminde ortaya çıkan çarpık ve gerici feodal değer yargılarını eklemek gerekir. İslamiyet adına gerici ne kadar değer yargıları varsa tamamen tahripkar bir biçimde toplumsal gerçeğimizin gözeneklerine kadar sindirmeyi bir politika olarak hayata geçiren sömürgeciler ve yerel işbirlikçiler, islamiyetin, halk olarak kölece bir yaşama karşı savaşmayı buyuran en temel ilkelerinden birisini tersyüz ederek bir halkın kölece yaşamasını buyuran bir ideoloji olarak ele almış ve gerçekten de İslamiyetin insanı yücelten bazı değerlerini insanları küçültüp zavallılaştıran bir değer haline dönüştürerek bunu toplumumuza düşüncede ve davranışta benimsetmenin önemli bir aracı haline getirebilmiştir. Bu konuda devletin paralı uşakları durumundaki imamların yanı sıra tamamen satın alınmış ve devlet desteğiyle ayakta tutulan şeyh, seyit gibi tarikat ya da mezhepsel oluşumları sonuna kadar kullanmıştır. İslamiyeti en gerici, en çarpık ve en tersyüz edilmiş haliyle yansıtıp toplum bilincine yerleştiren sömürgecilerin dinsel ve mezhepsel farklılıkları da derinleştirerek genel anlamda islamiyeti kendi egemenliğini geliştirip pekiştirmede ve giderek toplumu bölüp parçalamada etkili şekilde kullandığına tanık olmaktayız. Böylece toplum, rahat denetlenen ve kolaylıkla yönlendirilip teslim alınan bir yığın haline getirildi. Halkımızın dini değerlerini bu şekilde oldukça istismar edip halk ve ülke bilincini büyük oranda geri plana itmeyi başaran sömürgecilerin, kişilik alanında oldukça olumsuz ve tehlikeli bir tipi nasıl yarattığını hepimiz yakından bilmekteyiz. Yine şunu belirtelim ki, islamiyetin bu kadar çarpıtılıp tersyüz edilerek bir toplumu işlevsiz kılmanın en kötü aracı haline getirilişi yine eşine ender rastlanan bir durumdur.

Kuşkusuz hem sömürgeci kapitalizmin yarattığı tahribatlar hem de feodal-komprador sınıfın toplumsal şekillenme üzerinde yarattığı pek çok olumsuzluklar, insanlarımızın tanınmaz, şekilsiz, silik, düşürülmüş birer tip olup çıkmasının ana nedenleri olmuştur. Netleşmeyen ve kendisine yabancı etkiler taşıyan işçi sınıfının karmaşık durumu; bütün çağdaş gelişmelerden kopuk ve dağların yüceliklerinde oldukça kapalı bir yaşam içinde aşiret, kabile ve aile ilişkileri çerçevesinde birbirlerini boğazlamaktan çekinmeyen köylülüğümüzün geri yapısı; çarpık Türk aydınlanmasının kötü ve ikinci elden yansımasının sonucu gerçekten de ucube yapısı hayli belirgin olan Kürt aydınlarının cılız bir biçimde yanıp yanıp sönen ışık olma özelliği, dört bir koldan sömürgeciliğe ve komprador sınıfa bağlanan ve esasen sömürgeci-komprador düzenin bağrında oluşup şekillenen küçük-burjuvazinin son derece bireyci, dar çıkarcı, tüccar kafalı, çarpık yapısı hep bu gelişmelerin sonucudur. Konumu kısaca bu olan sınıf ve tabakaların kendi özüne yabancılaşan mevcut çarpık bilinç, kişilik ve davranış özellikleriyle ulusal ve toplumsal gerçekliklerine bağımsızlık ve özgürlük hedefi doğrultusunda ne denli sahip çıkabilecekleri kuşkusuz bir sır olmasa gerektir. Nitekim, dünyada kendi sorunlarına bu kadar duyarsız ve sessiz bir halk unvanına sahip olması Kürtler açısından hakedilmiş bir unvan olarak sık sık vurgulanmıştır.

Bir toplum üzerinde en koyu egemenliği rahatlıkla geliştirmenin tek yolu varsa o da o toplumu kişiliksizleştirmektir. Kişiliği yerle bir edilmiş, özü boşalmış bir toplum yozluk ve çürümüşlük içinde, aslında ölü bir toplum demektir. Bugün emperyalizm ve işbirlikçiler bu politikayı, yani ölü toplumlar yaratma politikasını sonuna kadar geliştiriyor. Egemen güçlerin en yetkin ve büyük tecrübelerle geliştirdiği bu politika, özel programlar temelinde hayata geçirilen temel bir politika durumundadır. Toplumumuz üzerinde de oldukça çok boyutlu geliştirilen bu politikaların bütün izlerini en yakıcı bir biçimde görmek ve izlemek mümkündü. Nitekim halkımız için "öldü, yok oldu" deniliyordu. Ve bu toplum fiziki olarak değil, bilinç, kişilik ve davranış olarak ölümün eşiğine gelmiş durumdaydı. Fakat, bugün bu politikalar ve bu politakaların yürütülmesinin bütün araç ve imkanları ülkemizde boyutlanan özgürlük hareketi karşısında hızla çözülme ve tecrit olma sürecine

girmiştir. Bugün artık toplumsal yapımızda büyük bir hareketlenme, büyük bir dinamizm, büyük bir diriliş, değişim ve hızlı bir dönüşüm süreci başlamıştır. Kendi içinde önemli sorunlar ve aşılması gereken daha pek çok değer yargıları varolmakla birlikte (ki, bu değer yargıları ve buradan kaynaklanan sorunlar eskiye aittir) aşılan, kesinlikle itibar edilmeyen ve hatta onlara karşı yoğun bir mücadelenin başladığı düşmana ait değer yargıları yokolmaya başlamıştır.

Bugün, özgürlük hareketinin gelişim boyutuna paralel olarak düşmandan kaynaklanan bütün tahribatlar onarılmaya başlamıştır. Artık düşmana ait değer yargıları halkımızı kemirip yok eden bir zehir değil, özgürlük hareketinin halk içinde yücelttiği bütün olumlu değerler, sömürgeciliği ve yerel işbirlikçilerini yok eden birer değer olarak toplumumuzda büyük yankı buluyor. Örgütlü yapısı atomlarına kadar parçalanmış bir toplum bugün büyük bir birlik hareketi geliştiriyor. İç çatışma ve düşmanlıklar giderek ortadan kalkmakta ve çatışma ve düşmanlığın yönü sömürgeci feodal düzene karşı kesin bir dönüş yapmış bulunmaktadır. Sömürgeciliğin, bir halkın varlığını hedef alan bütün ideolojik, politik, kültürel, sosyal, kurumsal değer yargıları bir bir iflas etmekte, itibar görmemekte ve hatta oldukça lanetlenir duruma gelmiş bulunmaktadır. Bunun anlamı ise bir halkın yeniden; ama oldukça kararlı ve görkemli dirilişi, ulusal olarak büyük bir uyanışı yaşıyor olmasıdır. Halk artık, düşmanın "böl, parçala, kişiliğini boşalt ve yoket" politikasına karşı, kendi varlığının ve kurtuluşunun tek ideal sloganı olan "özgürlük hareketinin etrafında ulusal birliğini sağla ve mücadele et" çağrılarına büyük bir bilinçlenme temelinde coşkuyla katılmaktadır. Kürt halkı, bugün, düşürülmüş silik kişilikten sıyrılarak hızla çağdaş, demokratik, yurtsever bir kimliğe ve kişiliğe kavuşup, yeni insan tipine ulaşmaktadır. Eskinin çürümüş yoz kişiliği yerini yeni ve ulusal kurtuluşçu kişiliğine terk ediyor. Kürt insanı artık dünyaya açılıyor; kendi ulusal ve toplumsal gerçeklerini çok iyi görüp sorguluyor; sömürgeciliğin kendisini tüketip önünü boşaltan bütün değer yargılarını tartışıp kendisini ileriye götürecek olan yenilikçi, özgürleştirici, uygarlaştırıcı değer yargılarını bilince çıkararak bunu hızla yaşamına uygulamanın yoğun aktivitesini yaşıyor... Bütün bunlar yaşanan görkemli gerçeklerdir ve bunun en güzel kanıtını da Kürt insanının kadınıyla, çocuğuyla, genciyle, yaşlısıyla binler, onbinler, yüzbinler olarak dalga dalga sokaklara dökülüp işgal güçlerinin tanklarına, panzerlerine, yaylım ateşlerine karşı, kararlı ve ölümüne bir mücadele içine girmesinde görebilmekteyiz. Bu büyük ve kesin bir dönüşümdür. Ölüm döşeğine yatan bir halkın, yeniden dirilişi ve yaşam kavgasına kararlı bir şekilde yeniden atılmasıdır. Kürt halkı açısından bunun tarihsel anlamı çok büyüktür.

Özcesi, halkımız sömürgeciliğin insanları düşünen, silikleştiren, çarpıklaştırıp gerçekten de tanınmaz hale getiren gerici bütün değer yargılarını hızla bir kenara itip kendisini özgürleştiren bütün olumlu değer yargılarıyla donatarak çağdaş ulusal gelişme sürecine girmiştir. Ve bu süreç şiddetli mücadele ortamında boy vermekte, halkımız, yeni ve özgür kimliğe kavuşabilmek için bu şiddetli mücadele ortamını gönüllü olarak kabul edip üzerine düşen görevleri direnmekse direnerek, ölümse ölerek, silahı almaksa silahlanarak, bilinçlenmeyse bilinçlenerek, örgütlenmeyse örgütlenerek yerine getirmektedir. İşte, yaşanan bu somut gelişmeler bizi, sömürgeciliğin yakın tarihe kadar yarattığı değer yargılarının hızla çözülmeye gittiği sonucuna götürmektedir ki, bu artık tartışma götürmez bir gerçek haline gelmiştir.

Ülkemizde yaşanan önemli diğer gelişmelerden birisi de, feodal yapılanma ve değer yargılarının da hızla çözülüyor olmasıdır.

Feodalizmin ülkemizde ne kadar olumsuz ve tahripkar bir rol oynadığını yukarıda kısa ve öz olarak belirtmiştik. Gerçekten de işbirlikçi, uşak feodal yapılanmanın halkımızı parçalayıp iç düşmanlığı geliştirmede oynadığı rol oldukça fazladır. Feodalizmin ulusal birlik ve şekillenme üzerindeki etkileri oldukça olumsuzdur. Hatta uluslaşma önündeki en temel engellerden birisi durumundadır. İşbirlikçi karakteri, toplumu bölüp kendi içinde sayısız parçalara bölmesi olayı, her feodal aşiretçi yapının birbirleriyle düşmanlık içine girip halkımızı birbirinin kanını döken yığınlar haline getiren iğrenç rolü ve nihayet çağdışı ilişki ve değer yargılarını toplumumuza egemen kılmada üstlendiği gerici misyonu bu sınıfa ve yapılanmaya böyle bir tanımlama yapmamızı sağlayan temel nedenler olmaktadır. Gerçekten de Kürt feodal aşiretçi örgütlenme ve değer yargıları çağımızın en gerici, en olumsuz ve deyim yerindeyse Kürt halkının canına okuyan gafil yapılanması durumundadır. Bu sınıf ve yapılanmanın halkımıza zerre kadar verebileceği hiçbir şeyi olmadığı gibi, halkımızdan çok şey alıp götürdüğü bir gerçektir. Bunların bugün halka karşı silahlanarak nasıl sömürgecilikle birleştiği ve özgürlük mücadelesine karşı amansız ve kraldan daha kralcı bir şekilde nasıl meydanlara fırladığı artık bir sır değildir. Bunlar halka karşı büyük bir ihanet ve gözükara bir düşmanlık içindedirler; "Kürdü Kürde kırdırtmanın" en alçakça aleti duru-

mundadırlar ve bütün bunları beş metelik değeri olmayan basit çıkarlar uğruna yapmaktadırlar. Bugün, halka karşı işlenen birçok cinayetin suçlusunun bunlar olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Halkın bugün çektiği büyük acıların, gözyaşlarının ve zorlukların arkasında bir de bunlar vardır. Kız kaçırmalar, cinayetler, köy yakıp yıkmalar, haraçlar, talan, işkence ve baskıların ardında sırtına silah geçirip rejimle uzlaşan bu yapılanmanın olduğu artık sır götürmeyen bir gerçektir.

Fakat, artık şu da çok iyi görülmektedir ki, konumu bu olan feodal aşiretçi yapılar, tıpkı sömürgecilerde görüldüğü gibi büyük bir çözülmeyi ve tecriti yaşamaktadırlar. Bu çözülme ve tecrit olma süreci tek boyutlu değil, çok boyutlu olarak yaşanmaktadır. Nasıl ki, sömürgecilere karşı muazzam bir ulusal uyanış ve mücadele varsa, bugün halkımızda feodal aşiretçi yapıya karşı da muazzam bir toplumsal, sınıfsal uyanış ve mücadele sözkonusudur. Yine sömürgecilere karşı gelişen ulusal mücadele nasıl onu ekonomik, ideolojik, siyasi, askeri, kültürel, eğitim vs. alanlarında büyük bir çözülmeye ve tecrit yaşamasına neden oluyorsa, feodalizme karşı gelişen mücadele de onu ekonomik, siyasal, çetecelik biçiminde ortaya çıkan askeri, kültürel, örgütsel alanda da büyük bir çözülmeye ve tecriti yaşamasına neden olmaktadır. Bu durum bize Kürt halkının mücadelesinin ulusal ve toplumsal boyutunun hangi noktalarda seyrettiğini göstermesi bakımından iyi bir örnek teşkil etmektedir. Yine bu örnek bize, ulusal ve sınıfsal mücadelenin iç içeliğinin kaçınılmazlığını ve bu zorunluluğun birbirleriyle sıkı bağ içinde pratikte nasıl şekillendiğini de bütün çıplaklığıyla göstermektedir.

Evet, bugün feodal-aşiretçi yapı ve bu yapıdan kaynaklanan değer yargıları, gelişen mücadele karşısında büyük bir sarsıntıyı ve depremi yaşıyor. Her şeyden önce feodal aşiretçi örgütlenmeler hızla dağılmaktadır. Eskiden kulu kölesi olunan feodal beyler bugün değersiz birer insan durumuna geldiler. Feodal ilişkilere dayalı sömürü ve ekonomik bağlar bugün giderek ortadan kalkmaktadır. Kan bağına dayalı örgütlenme ve ilişkiler terk edilmektedir. Feodal kültür, sosyal davranış ve değer yargıları büyük oranda tasfiye olmakta ve bu tür ilişki biçimleri hızla bir kenara itilmektedir. Feodal aşiretçi yapıdan kaynaklanan aşiret, kabile, aile çatışmaları ve kan davaları büyük çapta giderilmiş, insanlarımızı tüketen ve adeta damla damla yok edip birlik önündeki en büyük engel olan "iç savaş" görünümündeki toplumsal olaylara son verilmekte, bu tür olaylar en asgariye inmiş bulunmaktadır. Yine, sömürgeciler ve yerel güçlerin derinleştirerek geliştirdikleri dinsel, mezhepsel çelişki ve son derece çarpık, gerici ilişki ve değer yargıları toplumumuzu çürüten ve bölen unsurlar olmaktan çıkarmış, bütün bunlar gericiliğin elinden alınıp işlevsiz kılınmış, hatta UK'un hizmetine sunulmuştur.

Kısaca, ortaçağ karanlıklarına ait bütün gerici yapılanma ve değer yargıları halkımızı yokoluşun eşiğine getiren canavarlar olmaktan çıkarılıp, köşeye sıkıştırılmış zavallı birer yaratık durumuna getirilmiştir. Bugün artık bir avuç kof ve kokuşan yapılar olarak zorla yaşatılmaya çalışılan bu güçlerin büyük bir bunalımı ve dağılmayı yaşadıklarını rahatlıkla söyleyebiliriz.

O zaman karşımıza şu soru çıkıyor: Binlerce yıldır gericiliğin ülkemizdeki en önemli sosyal dayanakları olan bu yapılanmaların çözülüşü bir gerçekse, bunun yerine geçen yeni yapılanma ve değer yargıları neler olmaktadır?

Bu sorunun yanıtını tek kelimeyle, ulusal kimliğine kavuşma büyük bir ulusal örgütlenme, ulusal otorite, demokratik, çağdaş, yurtsever değer yargıları diyerek özetleyebiliriz.

Evet, bugün halkımız sömürgeci ve işbirlikçi yerel örgütlenme ve otoriteler yerine kendi öz örgütlenme ve otoritesini geliştirmektedir. Yine halkımız sömürgeci feodal değer yargıları yerine, layık olduğu çağdaş, yurtsever, demokratik değer yargılarını hızla geliştiriyor. Eskinin tasfiyesi temelinde ortaya çıkan boşluk hızla bu yeni değerlerle doldurulmaktadır. Ekonomiden siyasete, kişilikten örgütlenmeye kadar her alanda ortaya çıkan değişim, tamamen halkımızın kendi çıkarlarına ve istemlerine dayalı olan bir değişim ve dönüşümdür. Bu sürecin büyük bir birlik ve öncü etrafında gerçekleşen büyük bir kenetlenme temelinde boy verdiği, inkarı mümkün olmayan bir gerçek haline gelmiştir. Rejime göre "terörist", "bölücü" bir gelişme, dostlara göre "milliyetçi" bir gelişme olarak görülen bu değişim ve dönüşüm kim ne derse desin kesinlikle desteklenmesi, teşvik edilmesi gereken ilerici, devrimci, demokratik, çağdaş ve Kürt halkını ulusal kurtuluş sürecine sokan son derece olumlu bir değişim ve dönüşüm olarak görülmelidir. Bu sürecin Türkiye sosyalist hareketince desteklenmemesi veya görmezlikten gelinmesi büyük bir sorumsuzluk ve gaflet olacaktır.

Halkımızın yaşadığı bu değişim sürecini heyecanla gözlüyor, bu dönüşümün hızla sağlanmasının engellenmesi yönündeki bütün gerici çabaların pek çok bölgedeki Kürt direnişlerinin coşkun seli karşısında boğulup gideceğine inanıyoruz. Bu bağlamda dost düşman herkesin kendilerini gözden geçirmeleri, izledikleri politikaları yaşanan bu gerçeklere göre yeni baştan düzenlemeleri gerektiğini belirtmek sanırız yararlı olacaktır.

"Gücümüzü özgürleşen halkımızdan, haklılığımızdan ve örgütlülüğümüzden alıyoruz!"

Yeni kurulan Yurtsever Kadınlar Derneği (YKD) Başkanı Sara Akan ile derneğin kuruluş amaçları ve diğer konular üzerine bir söyleşi yaptık. Sunuyoruz.

Yurtsever Kadınlar Derneği (YKD) olarak yeni bir oluşuma gittiniz. YKD'ye neden ihtiyaç duydunuz? Hangi gelişmeler sizleri YKD'nin oluşumuna itti?

Sara Akan: YKD, 7 Mayıs 1991 günü tüzel kişilik kazandı. Bizi, YKD'yi kurmaya iten nedenlerin başında toplumun çeşitli kategorilerinin örgütlenmesi gerektiğine inançla, bu kategoride yer alan kadınların da ayrı bir örgütlenmeye gereksinim duymasından kaynaklandı.

Yurtsever kadınlar olarak sorunlarımızı üç noktada belirledik.

Birinci olarak; ülkemizin devletlerarası sömürge olması, ekonomisinin, politikasının, kültürünün, sanatının kıskaca alınması, halkımızın kendisini -ulus olarak varlığını- ifade etmekten her biçimde yoksun bırakılması ve yüzyıllardan beri gittikçe silikleştirilerek yokedilmeye çalışılması, ulusal kimlik sorunumuzun olduğunu gösterdi. Yani biz kadınlar olarak kendimizi ulusal gerçeğimizden soyutlamıyoruz. Ulusumuz özgürleşmedikçe bizlerin de özgürleşemeyeceğini, yine bizler özgürleşmedikçe ulusumuzun da özgürleşemeyeceğini biliyoruz. Bu bağlamda ulusal kimlik sorunumuzun olduğunu söylüyoruz.

İkinci olarak; üzerimizde kurulan, feodal ve kapitalist sömürüyü katmerli olarak yaşıyoruz. Çalıştığımız iş alanlarında emekçi kadınlar olarak ucuz iş gücü kaynağıyız. Üretime kattığımız verimlilikten yok denecek kadar az pay alıyoruz. Yani, yoğun bir sömürüye tabi tutulmaktayız. Metropollerdeki emekçi kadınlarımız ise, en bayağı tortu işlerde daha fazla sömürüye tabi olmaktadır. Gündüz fabrikada, tarlada, işyerlerinde çalışan kadınımız akşam da evlerde son gücünü katarak çalışmakta. Tüm bu emeklerinin karşılığında ücret adına aldığı para ortalama yaşam standartlarına göre değerlendirirsek bir kişiyi on gün çok zor geçindirebilecek düzeydedir. Bu bağlamda da sınıfsal baskıyı yaşadığımızı söylüyoruz.

Üçüncü olarak; da en genel biçimiyle kadın olduğumuz için eziliyoruz, aşağılanıyoruz, düşürülüyoruz, yitiriliyoruz. Düşünün. Tarihsel süreç içerisinde ilkel komünal sistemdeki ana erkil aile yapısı hariç daima aşağılanan ikinci, hatta üçüncü sınıf insan haline getirilen bir süreç yaşandı. Ya mekanik bir robot gibi durmadan, dinlenmeden, acımasızca emeği sömürüldü ya da lütfedilip saraylarda kraliçeler oldu. Ama özünde her dönemde politikada, yönetimde, üretim ilişkileri karşısındaki konumunda kadına itibar edilmedi. Bilakis gelişmesi, çözümler üretmesi,

özgür kişilik olarak kendisini ifade etmesi egemen güçler ve bunun bir uzantısı olarak ailedeki egemen güç -bu her zaman erkek olmuştur- tarafından engellendi. Ortaçağ'da sarayların kraliçesi, sultanları olmuşlarsa da her zaman entrikacı veya hanedanların birleştiricisi rollerinin ötesine gidememişlerdir. Her dönemin metası olmuşlardır yani.

Günümüzde ise, Kürt kadınlarının sorunları genel kadın sorunlarından farklı olarak çok daha boyutludur. Ezen ulus egemenleri, Kürtlerin kendi dillerinde okuyup yazmalarını engelliyor. Kendi dilleriyle eğitim yapılamıyor. İletişim araçları, çarpık kapitalizmin her türlü yanlış kof ilişkilerini dayatıyor. Kürt kadınını kültürüne yabancılaştırıyor. İlkel egemen değer yargılarını iliklerine kadar yaşıyor.

Ülkemizin başında bir hatta birden çok egemen güç ve kadın olarak bizlerin başında da birden çok egemen güç var.

Metropollerdeki Kürt kadınlarının sorunları daha boyutlu. Sosyalleşmeme olgusu duvar

me karşı tarihteki ilk çıkışları yerinde ve haklıydı. Ancak sınıf önderliğine kavuşmayan kadın hareketi süreç içerisinde bizzat burjuvazi tarafından yozlaştırılarak feminist hareketin oluşumuna dönüştü ve rayından saptırıldı. Burjuvazinin kadının özgürlüğü konusundaki yaklaşımı açık. Daha önce de sözettim sanıyorum.

Salt kadın hareketiyle özgürlüğün sağlanamayacağına inanıyoruz. Kadın hareketi, ulusal ve toplumsal özgürlüklere bir ivme kazandırabilir ancak. Yine salt eşitlikçi ilişki ve yaklaşımları da reddediyoruz. Eğer kadın ve erkek, yaşamın her alanında haklar açısından eşitse ve bu haklar pratik bir anlama kavuşmuşsa iki cinsin de bunu özgür olarak hayata geçirme olanağı varsa gerçek eşitlik sağlanır.

Biz YKD olarak feminizmin her biçimine karşıyız. Çünkü cins olarak kendimizi yaşadığımız toplumdan soyutlamıyoruz. Kadın örgütlülüğünün esas olduğunu biliyoruz. Ve tekrar yineleyelim; toplumsal özgürlüklere ivme kazandırdığı için kadın örgütlülüğü gereklidir diyoruz. Biz, toplumsal özgürlük yürüyüşümüzde kadın erkek birlikte yürüyeceğiz diyoruz. Şunu da biliyoruz ulusal ve toplumsal alandaki özgürleşme, kadınların sorunlarını büyük oranda çözebilir, buna güçlü bir zemin yaratabilir; ama nihai çözüme kavuşturamaz. Bu anlamda da sorunun nihai çözümüne kadar kalıcı bir kadın örgütlenmesi gereklidir diyoruz.

Anti-terör Yasası", halkların karşısına dikilen ve neredeyse kıpırdanmalarını dahi yasaklayan bir baskı, kıskaç yasası durumunda. Kısacası ülkemizde ve Türkiye'de rahat etmenin ve olumlu anlamda bir şeyler üretmenin imkanları oldukça daraltılmak isteniyor. Bu yasa, yurtsever, demokrat dernek kuruluşlarını da boy hedefi durumuna getirmiş durumda. Bu koşullarda amaçlarınıza uygun bir faaliyeti nasıl geliştireceksiniz? 'Her şeye rağmen" deyip kararlı bir mücadele mi geliştireceksiniz? Kısaca izahını alabilirmiyiz?

Kendimizi yasalara uyarlamak gibi bir durum kesinlikle sözkonusu olamaz. En tabii, haklı taleplerimiz uğruna, elbette "her şeye rağmen" kararlılığıyla mücadele edeceğiz. Küçük bir anımsatma yapmak istiyorum. Biliyorsunuz bir süre önce SS kararnameleri çıkarıldı. Fakat halkın gücü bu kararnameleri deldi. Bugün 3713 sayılı "Terörle Mücadele Yasası" var. Elbette bunu da işlevsiz kılacak kitlesel dinamizm var. Tüm ülkede tepkiler gelişti. Şunu belirtmek istiyorum. Anti-demokratik, baskı yasalarından yılmak, zayıf düşmek, çekilmek, ilkelerimizden taviz vermek bizim işimiz değil! Biz uzun soluklu bir mücadelenin sahibi olmak istiyoruz. Bu konuda var olan sınırlı yasal haklarımızdan yararlanarak ve yok olan birçok hakların kazanımını sağlamaya çalışarak mücadele edeceğimizi söylemekle yetineyim.

Peki gücünüzü nereden alacaksınız?

Özgürlük yürüyüşünde cenazeleri zılgıtlarla karşılayan analarımızdan; Cizre'de, Nusaybin'de, Şırnak'ta, Hazro'da, Silvan'da, Batman'da, İstanbul'da, Ankara'da, Adana'da... korku duvarlarını yıkarak sokaklara dökülen ezilen, emekçi kadınlarımızdan; özel timin ateşiyle ölümsüzleşen kadınlarımızdan; tarihsel süreçte bize ışık olmuş Rosa'lardan, Clara'lardan, Sandino'nun Kızları'ndan, Olga'dan, Krupskaya'dan, Besê'lerden, Leyla Kasım'lardan, Zekiye Alkan'lardan, Didar Şensoy'lardan, Rukiye Bozkurt'lardan, Kudret Filiz'lerden...; tarlalarda, fabrikalarda, evde tüm emeğini katarak çalışan ezilmiş emekçi kadınlarımızdan, onurlu aydınlarımızdan geleceğin özgür insanları olacak olan çocuklarımızdan ve en önemlisi özgür olarak örgütlülüğümüzden ve kadınlar olarak özgürlük ve eşitlik yürüyüşümüzdeki haklılığımızdan güç alıyoruz. Ve diyoruz ki;

Çığlıklarında büyüyor
KAVGAMIZ
Çığlıklarında büyüyor
ONURUMUZ
Çığlıklarında büyüyor
İNSANLIK
... ve çığlıklarında büyüyor
en güzel KADINLIĞIMIZ!

Zor bir dönemden geçmekteyiz ve derneğiniz yeni kuruldu. Dergimiz aracılığıyla vermek istediğiniz bir mesaj var mı?

Duyarlı, dirençli, demokrat tüm kitle kuruluşlarına MERHABA diyerek direngen kervana biz de YKD olarak katıldık. Haklarımız, eşitliğimiz ve özgürlüğümüz için her kesimle dayanışma içerisinde olacağız. Kadın kitlemizi tüm coşkunlukla ve kararlılığımızla kucaklamak istiyoruz. Kardeş tüm halklara, demokratik kitle kurumlarına, özgürlüğü için mücadelede kararlı kadınlarımızla **dayanışma** içinde olalım diyoruz.

Söyleşiniz için teşekkür ederiz.

Bize bu olanağı sunduğunuz için biz size teşekür ederiz.

TEMMUZ ÖĞRETİSİ

Ey, gülüşünde geleceği saklayan çocuk
Umutlara sevdalara
Siper edilmiş alınları
Öğrenmeli ve öğretmelisin ki;
Temmuz güzel
Temmuz sıcak
Temmuz başkaldırıdır künyemizde.
Ey; saçları rüzgara süvari
Delikanlı düşlerin güzel kızı,
Öğrenmeli ve öğretmelisin ki; Temmuz taşınmış bir sevdadır
Bastile yürüyen Paris'in varoşlarından
Diyarbakır Zindanına
Ey; gençliğini sevdaya
Sevdasına kavgaya düşürmüş delikanlı.
Öğrenmeli ve öğretmelisin ki;
gece sıcak
gece karanlık
Uyku ve korkudayken düşler
kuşatılmış bir yaşamın
korku üreten dehlizleri gibiyken
Sessiz soluksuz kalmışken toprak.
birikmiş seslerin
gerilla çığlığıdır Temmuz.
Ey; ahşap binaların önünden akıp giden
taşlı yoların kıyısına bağdaş kurmuş
gözlerine acı
yüzündeki çizgilere tarihi sığdıran
zamanı demleyen yaşlı adam;
Bilmelisin ki artık:
Ölü toprağı savrulmuştur üstümüzden.
Kavgaya akan sevdanın kilometre taşları
bir türkü
bir sevda
Şafağı kızıllaşan ülkemin bayraklaşan destanıdır TEMMUZ

kadın doğum sancıları çekiyor; eşi onu bin bir güçlükle bir sağlık kurumuna ulaştırabiliyor. Ancak doktor erkek ise, kadının ölümü pahasına da olsa, eşi doğum yaptırmaktan vazgeçebiliyor... Bu feodal anlayışın erkeğin kafasında ne denli yer ettiğini ve eğitimsiz Kürt erkeğinin uydusu haline gelip, adeta köle kişilikli kadının ne kadar zavallı olduğunu gösteriyor. Dil sorunu var. Duygularını sorunlarını anlatamıyor. Kültürel ve sosyal alanda geri olduğu için az buçuk Türkçe bilse bile jinekolojik bir rahatsızlığını ifade edemiyor. Çocuğunun bakımı, sağlıklı gelişimi, doğum kontrolü konusunda, kadın hastalıkları konusunda ve biyolojik yapısı konusunda bilgili değil. Yine kadınlarımız, eşleri tarafından adeta bir çocuk doğurma makinesi gibi görülüyor ve kadınların değeri, doğurdukları erkek çocuk sayısı kadar artıyor. Sık doğum nedeniyle yaşamını yitiren birçok kadınımız var. Kadınların bilinçlenebilmesi, bu konuda eğitim almasından geçer. Eğitimi de ancak kendi diliyle alabilirse işlerlik kazanabilir. Aynı zamanda mevcut koşullarda sağlık konusu da büyük bir sorun. Ulusal ve demokratik sorunlar çözülmedikçe refah düzeyi yüksek, onurlu, sağlıklı bir yaşamdan söz etmek olanaklı değil.

Metropollerdeki Kürt kadınlarının sorunları daha farklı. Bu alanlardaki Kürt kadınları ülkemize oranla sosyal alanda daha ileri gibi gözükse de özünde böyle değildir. Eğer sosyalleşmeyi sinemaya, tiyatroya gitmekle, çağdaş giyimle sınırlı tutmazsak -ki tutamayız- yine sosyalleşmeyi toplumsal yapıya değer katmakla içiçe ele alıp, bununla eşdeğerde tutarsak metropollerdeki Kürt kadınlarının sorunlarını rahatlıkla görebiliriz. Kürtlük olgusunu, ulusal bilinci geliştirmenin basamağı yapmak yerine, zaman zaman kendilerini gizlemelerine, kapatmalarına vesile yapıyorlar. Özellikle üniversiteli genç kızlarımızın yanlış algıladıkladıkları ve yanlış hayata geçirdikleri bir özgürlük anlayışları var. Burjuvazinin inkara dayalı, bireyci özgürlük anlayışıyla feodal yapıdan uzaklaşmış kızlarımız bir anda baskının (özünde ulusal ve sınıfsal baskı her zaman var) göreceli bir biçimde kalktığını gördüklerinde kabak çiçeği gibi açılıyorlar. Neyi esas alacaklarını bilmeden rastgele ilişkilere giriyorlar. Toplumsal yapıya hizmet edecek, sıcak sevgiye dayalı ilişki yerine, kendilerine dönük ulusal ve toplumsal mücadeleye hizmet etmeyen, bencil, çarpık ilişkiler içine giriyorlar. Bu durumda da kaçınılmaz olarak sahte sevgiye, aldatmacaya, sadece güzel sözler ve reklam filmlerinden alıntı ilişkilere dayalı beraberlikler uzun sürmüyor. Bir kaos, bunalım kaçınılmaz oluyor. Kısaca, Kürt genç kızımız, özgür ilişkileri yakalamada güçlük çekiyor; doğru ilişkinin ne olduğunu bilemiyor. Bu durum, sıkça karşılaşılan sorunlar dizisini de beraberinde getirmektedir.

Metropollerde yaşayan Kürt ev kadınlarına da değinmek istiyorum. Ülkeden büyük kente gelen kadınımız eğitim düzeyi düşükse kendini evine kapatıp, hareket alanını kendisi daraltıyor. Yani eşi evden çıkmasına , ilişkiler kurmasına müdahale etmese dahi, kadınımız dış dünya ile tanışmak istemiyor. Kendinde oto kontrol mekanizmasını çok iyi işletiyor. Bu yine tarihsel konumundan kaynaklanmaktadır. Öz güveni yok. Sürekli korunma gereksinmesi var. Erkeği ile varolduğuna, yaşamını ancak böyle sürdürebileceğine inanmış. Haklarının ne olduğunun bilincinde değildir. YKD olarak hedeflerimizden biri de kendini evine kapatmış kadınlarımızı evlerinden çıkarmaya çalışmak olacak; kentlerdeki kadınlarımızın kendi kimliklerine yabancılaşmasını önlemek olacak...

Nasıl bir kadın erkek ilişkisi istiyorsunuz, aile kurumu sizce nasıl olmalıdır, bu konuda yanlış eksik yaklaşımlarla karşılaşıyor musunuz?

Kadın erkek ilişkisi üzerine söylemek istediğim çok şey var. Taraflar ikili ilişkilerini hangi temeller üzerinde kuruyorlar? Bunu görmek gerekiyor. İster duygusal ilişki olsun, ister evlilik kurumu olsun, özgür iradeye dayalı ilişkiler esas olmalıdır. Gerçek sevginin olduğu, sahte, sığ , özentili ilişkilere meydan vermeyen; özgür iradelerin bir araya gelerek yaşadıkları, topluma ve özgürlük mücadelesine hizmet eden bir ilişkinin esas olması gerektiğine inanıyoruz. Burjuvazinin aile kurumunun iflas ettiğini görebiliyoruz. Alternatif olarak gerçek anlamda özgür dönüşümü sağlayan bireylerin aile içindeki demokratik yaşama biçimi, kadın ve erkeğin eşit olduğu, saygının, sevginin esas olduğu sıcak, katıksız ilişkilerin esas alınması gerektiğini belirtiyoruz. Ve bu ilişkiler mutlaka ulusal ve toplumsal gelişmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Bireyci, kendine dönük, kapalı, tamamen çıkara dayalı, yoz, çarpık ve gerici ilişkileri reddediyoruz.

Aile kurumu hakkında karşılaşılan yanlış eksik yaklaşımları soruyorsunuz. Doğrusunu isterseniz henüz "doğru yaklaşım bu!" diyebileceğim örnek bir aileye rastlamadım. Bu anlamda yaşanan büyük sorunlar var. Ailede erkek otoritesini konuşturuyor; geleneksel değer yargılarının etkisiyle

kadının gelişmesini engelleyen, sınırlayan, tamamen köle durumuna getiren bir konumda yer alıyor. Çocuklar, annelerini, bir hizmetçi gibi görüyorlar. Burjuvazinin kadınlara bakışı ise daha korkunç boyuttadır. Şu söyleme sık sık rastlıyoruz: "İyi bir kadın; mutfakta iyi bir aşçı, evinde iyi bir hizmetçi, yatakta iyi bir fahişe olmalıdır!" Bu kadına bakışın ne olduğunu gösteriyor. Bu bakış açısı topluma da önemli oranda yansımıştır. Kadın kocasının gözünde tamamen bir meta; her türlü gereksinimlerini karşılayan bir robot.... Sürdürülen ilişki tamamen mekanik bir ilişki. Bu bakış açısı öyle etkilidir ki; dışarıda, bulunduğu çevrede yurtsever, demokrat görünenler veya kendisini öyle sananlar eve döndüğünde tam bir feodal bey durumuna ya da burjuva anlayışın militanı konumuna düşüyorlar. Yani iki rolü bir arada yürütmenin hünerini gösteriyorlar. Bu tür ilişkileri ve anlayışları da şiddetle reddediyoruz. Ve diyoruz ki; doğru ve sağlıklı ilişki çağdaş ve demokratik işleyişten geçer! Biçim sadece göz boyar. Önemli olan insanların kişiliklerinde özgür dönüşümü sağlamış olmalarıdır. Yoksa ciltler dolusu kitapları devirmek yetmez. Bilgilerin kişiliğe yansıması, yaşama geçirilmesi son derece önemlidir.

Toplumun en küçük birimi olan ailede sağlıklı işleyişi sağlayabilirsek sorunumuzu önemli oranda çözebileceğimize inanıyoruz.

Peki genel anlamda bu kadar fazla sorunları olan kadınların kurtuluşu neredediir? Bunca sorun nasıl çözülebilir? Sizler, yaşanan sorunların çözümüne ne oranda katkı sunabilirsiniz?

Genelde kadınların, özelde Kürt kadınlarının kurtuluşu ancak özgürlük ve eşitlik mücadelesinin başarısı ile büyük oranda olanaklıdır. Bu aşamadan sonra da büyük boyutlarda olmasa da sorunlarının olacağı yadsınamaz. Binyılların geleneğinin kolay kolay ortadan kalkmayacağı bellidir.

Elbette bizler gücümüzü özgürlük mücadelesinden ve buna olan inancımızdan alıyoruz. Ve gücümüzü kullanabilmemiz için gerekli her türlü donanımı almamız gerektiğine inanıyoruz. En büyük silahımız, bilgi donanımız ve siyasi eylem gücümüzdür. Daha önce de belirttiğim gibi kendi sorunumuzu ulusal ve toplumsal sorunlardan soyutlamıyoruz. Toplumumuzun özgürleşme düzeyi, bizim de özgürleşme düzeyimizi veya tersi biçimde bizim özgürleşmemizin boyutu toplumumuzun özgürleşmesinin boyutunu belirler. Kurtuluşumuzu ve eşit olma hakkımızı başkalarının lütuflarına bağlamıyoruz. Bunu özbilincimize, örgütlülüğümüzle, eylemliliğimizle kazanacağımızı biliyoruz. Sorunlarımız için çözümü bu çerçevede ele alıyoruz.

Çözüme katkı ne oranda olabilir diyorsunuz. Katkılarımız, kadının özgürlük hareketine aktif katılımla olabilir. Ne oranda katılım sağlayacağımızı biraz da süreç belirleyecek. Ancak şu kadarını söyleyebilirim ki; kısa bir zaman dilimi içinde bize sağlanan güçlü bir miras var. Örnek alabileceğimiz değerlerimiz var. Hızla gelişen halk muhalefeti var. Şehit düşen çocuklarına gözyaşı dökmek yerine zılgıtlarla, halaylarla, kına geceleriyle şehitlerini toprağa gömen analarımız var. Newroz ateşi ile ölümsüzleşen şehitlerimiz, destanlaşan kadın savaşçılarımız ve bir benzetme ile, ışığı halkımıza götüren Prometheuslarımız var. İşte biz gücümüzü bu güzel değerlerden alıyoruz. Biz yurtsever kadınlar olarak, büyük bir ustalıkla işlenerek şekillenen bu destansı güzelliğe katkımızı sunmak için tüm gücümüzü ortaya koyacağız. Varolan yasalar çerçevesinde de sınırlı kalmayarak, toplum için düzenlenmiş yasaların çıkarılması için de zorlayıcı bir pratik içinde olacağız.

Diğer halkların kadınlarıyla ilişkilere nasıl bakıyorsunuz?

Güzel sorunuz için teşekkür ederim. Konuşmamızın başından beri ağırlıklı olarak Kürt kadınını anlattım size. Nedeni açık. Sömürüyü, baskıyı, yitirilişi katmerli bir biçimde en çok Kürt kadınları yaşıyor. YKD Kürt kadınlarıyla ilgili olmakla beraber tüm halkların kardeşliğine inanıyor. Elbette Kürt, Tatar, Arap vs. ayırımı yapmıyoruz. Yani milliyetçi bir yaklaşımımız sözkonusu değil. Kendimden örnek vereceğim. Babam Arap kökenli, annem Kürt. Ve ben Kürt sorununun öneminin bilinciyle bu soruna karşı da duyarlıyım. Türk, Ermeni, Fars, vb. halkından insanlara yaklaşımımız kesinlikle sığ, şoven, milliyetçi bir yaklaşım değil. Nitekim YKD kurucularımızdan iki tanesi Türk, bir tanesi Arnavut kökenlidir. Derneğimiz işleyiş olarak da demokratik bir platform işlevi görüyor. İlkelerimiz, tüzüğümüz çerçevesinde, aydın, yurtsever, demokrat her kesimle ilişkilerimiz var. Yer yer ortak mücadele yöntemleri de geliştirebiliriz. Bu tamamen sürecin getireceği yeniliklere bağlı.

Kendilerine feminist hatta sosyalist feminist diyenler var. Bunlara bakış açınız nedir?

Kadınların kapitalist siste-

gibi dikiliyor karşılarında. Çarpık kapitalistleşme, sevgiyi de, her türlü ilişkileride yozlaştırıyor ve toplumsal mücadeleye hizmet etmeyen hilkat garibesi aile tipleri çıkıyor ortaya. Kadının, yoksullaştırılarak kendini pazarlaması, satın alınması süreci başlıyor. Bu bağlamda da cinsel kimlik sorunumuz olduğunu söylüyoruz. Üç sorunun bileşimi ile yurtsever kadınlar olarak örgütlenme zorunluluğu duyduk.

Kadının silahının bilgi ve eylem donanımı olduğunu söylüyoruz. Bugün ülkenin dört bir yanında ayaklanma ve kitlesel gösteriler var. Bu ayaklanma ve kitlesel gösterilerin ön saflarında da kadınlar yer alacak kadar özgür iradelerine kavuşmuşlarsa, güçlerini aldıkları kaynağa bizim de katacağımız bir şeyler olduğuna inanıyoruz. Hatta nesnel koşullar bizi buna zorluyor. Kadının gelişen Özgürlük Hareketine güç katmak için YKD'yi kurduk. Kısaca koşulların dayattığı zorunlu ihtiyaçlardan kaynaklandı diyebilirim.

YKD olarak neyi amaçlıyorsunuz? Hangi program hedeflerini güdüyorsunuz? Kısaca yanıtınızı alabilir miyiz?

Bu sorunuzun yanıtını, "Yurtsever Kadınlar Derneği Ana Tüzüğü"nden aktaracağım şu program hedefleriyle belirtmek istiyorum.

"Kadının İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde yer alan hakların ışığında temel halk ve özgürlüklerinin korunarak insan onuruna yaraşır yaşam standartlarının geliştirilmesi, iyileştirilmesi, kavratılması, kadının ulusal / toplumsal, sosyal yaşamda etkin bir yer almasını, geleneksel egemen anlayış ve ilkel değerlerine karşın mücadele etmek; ulusal ve evrensel hak, hukuk ve normlar çerçevesinde bu sorunu ele almak ve kadını çağdaş imkanlara kavuşturacak tarzda eğitmek, kendi öz sorunlarına yönetmektir."

Kadının sorunlarına ilişkin tespit ettiğimiz konular şöyle:

"A- Kadının sosyal / toplumsal / kültürel yaşam dışı bırakılması, sosyalleşememesi,

B- Kadını cinsel meta haline getiren, aşağılayan, ezen, kısaca köleleştiren ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel ve ahlaki tüm koşulları,

C- Kadının sağlık sorunları,

D- Kadının ulusal, sınıfsal ve cinsel kimlik sorunları,

E- Sosyal yaşama katılan kadının geleneksel ev işine bağımlılığı ve ağır çalışma koşullarının yarattığı sorunlar,

F- Çevre, sağlık, barınma, iş ve çalışma koşulları ile çocuk sağlığı, iş güvenliği ve yaygın olarak çocuk işgücünün kullanılmasından doğan sorunlar,

G- Kadının dil ve eğitim sorunları vb.

H- Medeni Kanun, İş Kanunu, Anayasa vs. yasalarda yer alan kadının sosyal, kültürel, ekonomik alanda yetkinleşmesini, gelişmesini engelleyen yasal düzenlemelerden kaynaklanan sorunlar,

I- Tutuklu, hükümlü ve gözaltında bulunanların ve ailelerinin içinde bulundukları durum nedeni ile karşılaştıkları sorunlar,

K- İnsan hakları ihlallerinden doğan sorunlar."

Bu sorunların ortadan kalkması içinse aşağıdaki çalışmaları yapmayı önümüze koyduk:

"A- Yukarıda tesbit edilen bu sorunları yerinde ve zamanında inceleyip, araştırmak için heyetler ve komisyonlar oluşturur.

B- Ülke içinde ve uluslararası alanda ilişkiler geliştirerek, kadın sorununu çeşitli biçimlerde ele alan ve çalışmalar yapan kadın örgütleri, dernek ve kuruluşları ile karşılıklı iletişim içine girer, ortak çalışma platformları oluşturur.

C- Türkiye'nin ve diğer ülkelerin çeşitli bölgelerinden gelecek olan kadınların sorunlarını bilimsel olarak inceleyip araştıran, güncelleştiren geniş kapsamlı 'kurultaylar' düzenler.

D- Okuma, yazma, elbecerisi kazandırma kursları açmak, gezici sağlık ekipleri oluşturmak, çevre ve halk sağlığı konusunda çeşitli bölgelerde, mahallelerde danışma büroları açmak, çocuk bakımı, sağlık ve eğitimi ile ilgili kreş, bakımevi vb. kurumlar oluşturmak.

E- Kültürel, sanatsal ve eğitsel anlamda çeşitli etkinlikler oluşturmak, okumaevleri, seminer, panel, sempozyum, konferans, sergiler düzenlemek, kampanyalar açmak, yayınlar çıkarmak, yarışmalar düzenlemek, ödüller koymak, enstitüler ve vakıflar kurmak, açık ve kapalı alanlarda toplantılar, mitingler, yürüyüşler düzenlemek, bu çalışmalar ile ilgili bildiri, el ilanı, afiş, pankart hazırlamak, dağıtmak, toplantı, miting ve yürüyüşlerin açık alanlarda sesli duyurusunu yapmak.

F- Ulusal ve evrensel ilkeler ışığında insan hakları ihlallerine tutuklu, hükümlü, gözetim altında bulunanlara ve ailelerine bu ilkelere ve insan onuruna yaraşır şartlarda yaşamaları için çalışmalar, araştırmalar yapmak, bunlarla maddi ve manevi dayanışma içinde bulunmak.

G- Çeşitli gösteriler (tiyatro, dia, film gösterileri, konser, resital, sergi, yemek, şenlik, gezi, folklor vb. sanatsal faaliyetler) düzenleyerek insanlar arasında iletişim, dayanışma ve yardımlaşmayı sağlamak."

Anladığımız kadarıyla, Kürt kadınlarının sorunlarına karşı da duyarlısınız. Kürt kadınlarının genel sorunları nelerdir? Biraz

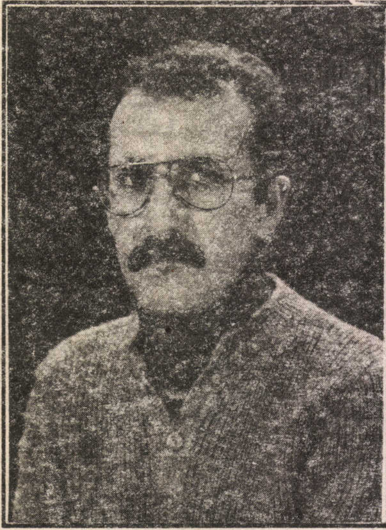
açabilir misiniz?

Öylesine çok ki sorunları, salt bu soru başlı başına bir inceleme konusu.

Öncelikle ülkemizdeki feodal yapılanmadan kaynaklanan (burjuva sistemdeki kadının konumundan şekil olarak farklı olan) kadının mülkiyet konusu durumuna düşürülmesidir. Ülkemizde hâlâ evlenecek bir genç kız için -ki evlenecek erkek konusunda tercih genellikle kadın tarafından yapılamıyor- başlık parasının alınması, hâlâ kadına tamamen taşınabilir bir mülk gözü ile bakıldığını gösteriyor. Ülkemizdeki egemen feodal yapı ve çarpık gelişen kapitalizm, Kürt kadınının çağdışına itilmesini sağladı. Kadınlarımızın, feodal yapıda egemen güç olan erkek tarafından her zaman ikinci sınıf insan olarak görülmesi aşiretçi aile yapısının uzantısı olarak kadının söz sahibi olamaması, düşünce üretememesi, her zaman sindirilerek silikleştirilmesi bugün bir olgu değil, uzun tarihsel bir sürecin ortaya çıkardığı gerçek bir olaydır. Yine yabancılaşma konusunda ülkemize giren çarpık kapitalizmden söz ettik. Biraz açmak istiyorum. İletişim aracı olarak TV aracılığı ile halkımızın dışındaki kof, seviyesiz, sahte ilişkilerin empoze edilmesi, kültürümüzle hiçbir ilişkisi olmayan Amerikan filmlerinin sık sık gösterimde olması, kültürel gelişim adına her türlü ahlaksızlığın yer aldığı bu programlarla insanımızın, özellikle kadınımızın kendisine ve kültürüne yabancılaşması sağlanıyor.

Egemen ideoloji, Kürt kadınının kendini özgür olarak ifade etmesini de engelliyor. Bu, kendini evde, işyerinde, kitle içindeki faaliyetlerde çok açık gösteriyor. Aile içinde demokrasi gelişmediği için kadın, düşüncesini, duygusunu, aile kurumundan neler beklediğini, neleri özlediğini özgür olarak belirtemiyor. Çalıştığı işyerinde hakkını aramak için her zaman erkek arkadaşlarının yardımını bekliyor. Örgütlü yapılarda (parti, sendika, dernek, vb.) çok nadir yer alıyor. Veya böylesi kurumlarda çalışıyorsa da yönetici olamıyor. Tarihsel boyun eğmeciliği işyerinde de somutlaşarak belirginleşiyor. İşverenine hakkı için başkaldıramıyor. Kitle içinde de dikkat edilirse kadınlarımız her zaman söyleşilere, tartışmalara katılamıyor. Konuşulanlar hakkında bilgisi olsa bile yorum yapamayan bir durumdadır. Aktif değildir. Ve nedeni sorulduğunda da, her zaman eksikliklerini, yetmezliklerini gerekçe göstererek bunlara sığınmayı adeta kanıksamıştır. Yani kaçınma güdüsü gelişmiştir. Tüm bunlara bağlı olarak kadınımızın özgürleşme sorunu vardır, kişiliğini dönüştürememe sorunu vardır diyoruz. Kürt kadınlarının eğitim sorunu vardır. Kendi dilinde eğitim yapamıyor, kendi dilini toplumsal yaşamın tüm alanlarında kullanamıyor. Ve bu ulusal ve toplumsal gelişmesine ket vuran bir sorun. Düşünün ki bir köylü

Mahmut TANRIKULU
(Felat)
16 Temmuz 1990

FELAT

Kollarını uzatarak
gülümsedi kızıllaşan güneşe
Sözü vardı tüm yoldaşlarına, andım olsun demişti
Özgürleşen topraklara.
Sözünü tutmaya gelmişti
Toprağa usul - usul
uzanan yoldaşım.
Mevzer pırıltısıyla ışıldayan,
Çelik ayaklara boyun eğdiren,
Agit'lerin diyarı olan
Dağlarıma kavuşmaktı isteği
Kölelik dünyasını yıkarak,
İşkencelerden kanayan
Yaralarını kapatarak,
Ovuşturuyordu üşüyen ellerini.
Hasretini gidermeye gelmişti,
Kızıllaşan ülkemin
Topraklarında.
Hep bir umut beslemişti
Yarınlara dair.
Direnişlerle örüyordu hücresinde
yaşam duvarını.
Diyarebekir'i söylüyordu
İntikam diye mavzeri.
Unutamamıştı mazlum'un
Üç kibrit çöpünü,
Dörtlerin kor ateşini
Sözü vardı kızıllaşan
Ükemin topraklarına.
bakıyordu şafağın kızıllığına
Ateş gibi korlaştırıyordu güneşi
Teslimiyete olan öfkesi.
Dağlar yine uluydu,
Sular daha bir coşkun akıyordu.
Vatana olan özlemini,
Sevgisini köreltememişti
Diyarebekir'imin
Kanlı mahzenleri,
Yüzyıllık, Binyıllık
Acısını, Kaderini ve Özlemini
Hiç silinmemecesine
sağlamıştı yüreğinin dip köşesine.
Zelzelelerin Hırçınlaştırdığı
Ulusallaştırdığı ve güneşin kızılaştırdığı
Doruklarında, özgürlük ateşlerinin
Eksik olmadığı dumanıyla, karıyla.
Şahin bakışlı yiğitlerinle
Taşlarında başka bir dünya yapan
Halkınla
Özleminle bir başkasın ülkem
Ve dağlarında sakladım kızıllaşan
F E L A T'ımın yüreğinde
Yanan isyan ateşini...

Mustafa DAĞ / Köln

Yurtdışı satış fiyatları:

ABD	3.-	$
Almanya	5.-	DM
Avusturalya	4.-	$
Avusturya	35.-	S
Belçika	100.-	bfr
Danimarka	20.-	dkr
Fransa	17.-	ffr
Hollanda	6.-	hfl
İngiltere	2.-	£
İspanya	300.-	P
İsveç	20.-	skr
İsviçre	4.-	sfr
Kanada	4.-	$
Norveç	20.-	nkr
S. Arabistan	12.-	R
Suriye	150.-	L
Yugoslavya	40.-	D
Yunanistan	300.-	D

ÖZGÜR HALK Aylık siyasi-kültürel dergi
Piyerloti Cad. 47-49 Kat: 4 D: 11 Çemberlitaş - İstanbul

ABONE KARTI

Yurtiçi:
6 aylık 25.000 TL
1 yıllık 50.000 TL

Yurtdışı:
6 aylık 25.- DM
1 yıllık 50.- DM

Diğer para birimleri için abone koşullarını Alman Markı'na göre hesaplayınız.

Adı, Soyadı: ....
Adresi: ....
....
....
Tel: ....

Lütfen, derginizin kesilmemesi için abone kartının fotokopisini çektirerek gönderiniz.

